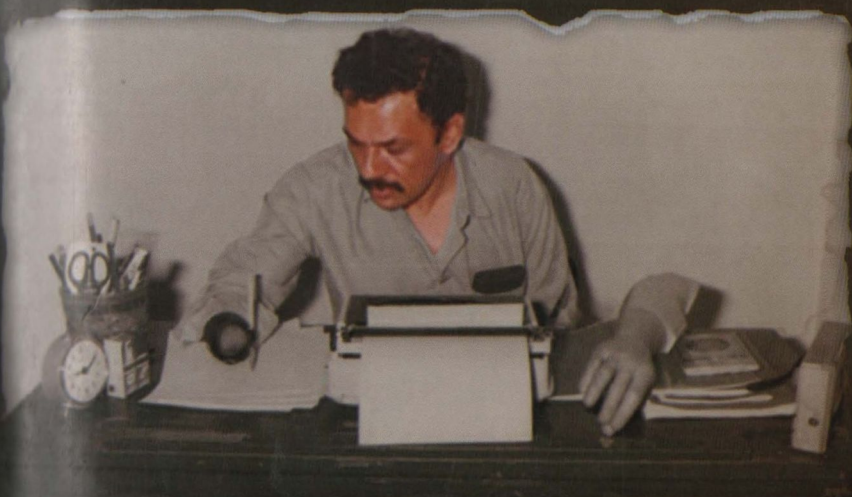

İBRAHİM ÇENET

Devrime
Adanmış
Bir
Ömür

Nuray SALMAN
Biyografi / Anı / Söyleşi

İBRAHİM ÇENET Devrime Adanmış Bir Ömür

Nuray SALMAN

Cardak Yayınları

İBRAHİM ÇENET

“Devrime Adanmış Bir
Ömür”

Nuray SALMAN

Biyografi / Anı / Söyleşi

ÇARDAK YAYINLARI

KÜNYE

Kitabın Özgün Adı : İbrahim ÇENET. Devrime Adanmış Bir Ömür

Kitabın Niteliği : Anı, belge, durum değerlendirmesi

Anlatan, Anlatılan : İbrahim Çenet

Çardak Yayınları : 14. Kitap

Yayın No : 14

Birinci Baskı : Ekim 2017

Hazırlayan : Nuray SALMAN

Editör : Veli BAYRAK

Kapak Düzeni : Mustafa ÜNLÜ

Kitap Tasarımı : Anadolu Halk Bilim Kültür Akademisi

Baskı, Dizgi, Sayfa Düzeni: Hasret Matbaası,

Tel.: (0328) 812 40 83 - 814 78 79

Hacı Osmanlı Mah. K. Karabekir Cad. No: 24 Merkez/OSMANİYE

ISBN :978-605-66652-2-6

Adres : Yukarı oba mah. 14/1 Çardak Köyü/Osmaniye

Tel : 0538 552 29 92

Haberleşme : cenetibrahim72@gmail.com

Kitabın Tüm Telif Hakları Çardak Yayınlarına Aittir.

Nuray Salman, 1964'de Sakarya/Karasu'da bir memur ailenin dördüncü çocuğu olarak dünyaya geldi.

Tapu müdürü olan babasının görevi sebebiyle farklı yerlerde bulundu. Kamu sektöründe memur-yönetici olarak çalıştı,emekli oldu.

İlk söyleşileri Mavi Ada dergisinde yayımlandı. Söyleşilerinin bir kısmı, Varlık, Sincan İstasyonu, Edebiyatta Üç Nokta, Hayal Kültür Sanat Edebiyat, Mühür, Yasakmeyve, Şehir Kültür Ve Edebiyat dergilerinde, Yitik Ülke adlı Web dergisinde yazı ve söyleşileri yer aldı. Cumhuriyet ve BirGün gazetesi Kitap eklerinde söyleşileri yayımlanmakta.

Şair/yazar Haydar Eroğlu ile birlikte söyleşilerine devam etmektedir.

Bir kısım söyleşilerini "Sanattan Hayata Söyleşiler" ismiyle kitaplaştırdı. Kitap; Mayıs 2015 tarihinde Yazılı Kağıt Yayınlarından çıktı. İki adet kitabı da yayına hazır.

İÇİNDEKİLER

SAYFA

1. Amanos ve Hikayesi	9-10
2. Çardak Köyü ve Tarihte ki Yeri	11
3. Çardak Köyü ve Ulaşlılar Devleti	12-13
4. Baba Musa Çenet Ağa	14-15
5. Çardak Köyü ve Yarış atları	16-17
6. Baba Musa Çenet, Dede Kadir Çenet ve Mustafa Kemal Buluşması	18-19
7. İbrahim İsmi ve Anne Ayşe Hanım'ın Ölümü	20
8. Amanos Dağları ve Yaylalar	21
9. Çocukluk Arkadaşı Köle Fevzi	22-23
10. Çocukluk Arkadaşı Rahmi	24
11. Yelci Hacı ve İlk Devrimci Eylem	25-27
12. 27 Mayıs 1960 Sabahı ve Ali Arguvan	28-29
13. Ortaokul ve Anılar	30-31
14. Lise Yılları	32
15. İlk Politik Faaliyetleri	33
16. Üniversite Yılları ve Kitaplarla Tanışması	34-35
17. Politik Tercih ve Aile	36
18. Öğrenci Dernekleri ve Eylemler	37-46
19. Amerikan 6'ncı Filosu ve Cihan Alptekin, Ulaş Bardakçı'yla Gençlik Eylemleri.	47-52
20. Vedat Demircioğlu	53
21. Deniz Gezmiş ve Mahir Çayan'la İlk Tanışma	54-56
22. İbrahim Kaypakkaya ile İlk Tanışma	57-58
23. Büyükelçi Robert Commer	59-63
24. Emperyalizme ve Sömürüye Karşı İşçi Yürüyüşü ve Kanlı Pazar	64
25. Denizlerin Tutuklanması ve İdama Giden Süreç	65
26. 60'ların Sonu 70'lerin Başında ki Türkiye	66-67
27. 1970 Yıllarında ki Öncü Devrimciler ve Belirgin özellikleri	68-69
28. 1970'lere Gelirken ve Devamında Devrimci Marşları ve Psikolojileri	70-86
29. İlk Boykot Hareketleri	87
30. Denizlerin Mustafa Kemal'e Bakışları	88-89
31. 68 Kuşağının Faili Meçhul Cinayete Kurban Giden Devrimcileri	90-96
32. Zulmün Kalesi Selimiye	97-106

33. Bombalı Eylem ve Selimiye Mahkemeleri	107-114
34. Yer Altı Sığınağı ve İşkenceler	115-117
35. Lavrion Kampı ve Yılmaz Güney	118-120
36. Zulmün Kalesi Selimiye'den Çıkış	121-122
37. 1974'de Yurtdışına Protezler İçin Gidiş Serüveni	123-126
38. Almanya'da Bir Güzel İnsanla Dostluk: Birgitta Heinrich	127
39. 1 Mayıs 1977 Katliamı	129-130
40. Yılgınlığa Düşenler ve Davranışları	131-132
41. Yaşar Kemal ve Dostluk	133-136
42. Denizlerin Mücadelesi ve Bugün	137-138
43. Ülke Sorunları Karşısında Bugünkü Gençlik	139-140
44. Mahir Çayan'ın Tarihte ki Önemi	141-142
45. Ulaş Bardakçı'nın Tarihte ki Önemi	143-145
46. THKO ve THKP-C Dostluğu	146-147
47. Fransa ve İsveç'te ki Eğitim	148-150
48. Kitap ve Sanat Eserlerini Yakma Fırını	151-153
49. İlk Göz Ağrım, İlk Dipçik Darbesi	154-155
50. Şüphencilik ve Korku Analarımızın Üreme Organlarının İçine Girmemeli	156-157
51. Toplanan Kitaplar Tutuklanan Yazarlar	158-159
52. Yüksek Voltajlı Elektrik, Sekiz Aylık Bebek, Tavşancılık Oyunu	160-164
53. Göğsümde ki Üç Kurşun ve Mustafa Özenç: Bir İdam Mahkumundan Mesaj	165-168
54. Kurşuna Dizilme Duvarı	169-178
55. Niğde Cezaevi ve İşkence	179-182
56. Yunanistan Lavrion kampı	183-187
57. Aleksis Çipras	188
58. Darbeler ve Türkiye: 12 Eylül Öncesi ve Sonrası	189-191
59. Tüketen ve Tüketilen Ülke Türkiye	192-194
60. Barış ve Huzur	195-196
61. İsveç Yılları ve Nobel Ödülü	197-199
62. Başka Bir Ülkede Yaşamak	200-205
63. Che Guvera'nın Kızı Aleyda Guevera ile Dünya Turu	206
64. Anadolu Halk Bilimleri ve Kültür Derneği	207-210
65. Halkların Ulusların Oluşması	211-213
66. Dünyada ve Ülkede Kadınlara Bakış	214

67. Soru ve Cevaplarla Alevilik ve Alevilik ile İlgili Düşünce ve Gözlemler	219-222
68. Fal: Umutsuzluk ve İlkelliğin Kültürü Anılar:	223-225
69. Halk Generali	228
70. Server Tanilli ile tanışma ve konuşma	229
71. Osman Kabalcı'nın ölümü	230-231
72. Adaletin bu mu dünya	231-232
73. İşkencecilerin amacı sadece bilgi almak değildir	233-234
74. Deniz-Mahir-İbo hakkında tüm duyumsadıklarım	235
75. Özdeyişler	236-241
76. Barış Koymuşlar Teslimiyetin Adını İbrahim Çenet için Yazılan şiir ve yazılar	242
77. Direnişin simgesi – Mehmed Sarı	244
78. Şor evi – Hüseyin Uçar	245-246
79. Söyleşi – Seran Vreskala	247-258
80. Söyleşi – Kemal Doğan – 2009	258-262
81. Söyleşi – Cemalettin Can – 2009	263-268
82. Yenilmeyen devrimci İbrahim Çenet – Veli Bayrak	269-272
83. Resimler ve Yararlanılan Kaynaklar	273-305

Başlarken

“Yaşayan diriler kadar ölenlerden söz edilen ülkeler ancak yaşar sonsuza kadar”

İbrahim ÇENET

Bir çokları İbrahim Çenet'i yazılı ve görsel basından, kitaplardan, söyleşilerden ve sosyalist sol tarihin derinliklerinden tanıyor olabilir ama bu çalışma da biz editör arkadaşımız Veli Bayrak ile birlikte İbrahim Çenet'i çocukluğundan günümüze ve elden geldiğince de en ince ayrıntılarına kadar anlatmaya çalışacağız.

Bir çok gazete, dergi, televizyon, söyleşi, panel, eğitim kürsüsü, yabancı ve yerli basın o'nu tanıtırken, o'na soru sorarken söze “Deniz Gezmiş'in sınıf arkadaşı, Mahir Çayan'ın dava arkadaşı, Yaşar Kemal'in yakın dostu, Yılmaz Güney'in hemşerisi, sosyalist solun önemli isimlerinden İbrahim Çenet” diye tanıtmaya gereksinimi duyarlar. Doğrudur da bu. Lakin bu çalışma da biz, bu önemli gerçeği de göz önünde bulundurarak o'nun bilge, eğitimci, araştırmacı, yazar ve hatta bütün zorluklarına rağmen çizer yönünü de ortaya koyarak anlatmaya çalışacağız.

Evet; İbrahim Çenet bir devrimci, bir örgüt ve kültür insanı, bir politikacı ve bir bilge düşünür. Aynı zamanda Mahirlerden Denizlere, Yılmaz Güneylerden Yaşar Kemallere kadar uzanan yolda devrim, edebiyat, sanat ve kültür insanıyla da dostluklar kurmuş, mücadele birlikteliği yapmış bir isim. İbrahim Çenet, 1967 yılından günümüz Türkiye'sine kadar çok önemli işlere imza atmış, önemli şeyler savunmuş, uzun soluklu, 50 yıllık yorulmaz bir insanlık savaşçısı.

İbrahim Çenet “Benim 50 yıllık bir direngenliğim vardır, insanlık için, aynı zamanda kendi onurum, bilincim, insanlığım için. Çok sayıda yapıtlarım, yazılarım, bilgim, birikimim vardır. Bunları egemen Oligarşinin iktidarına, devletine satmak... Onu geç, adı hainlik. Başkaca; bu birikimi ben kendi çabamla elde ettim, sömürücü egemenlere satmıyorum ama bir şeyde yapmıyorum, bildiklerimin üzerini küllendiririm.... Dersem. Hayır yok buna hakkım! Ben kendi varlığımı ülkemle, yeryüzü insanlığı ile onların binlerce yıllık birikimiyle elde ettim. O halde insanlık için, doğa için doğallık için uğraşmalıyım, savaşmalıyım.” diyen bir bilge kişi.

İşte şimdi okuyacağınız bu kitap 68 kuşağının öğrenci liderlerinden Deniz Gezmiş'in okul arkadaşı, devrimci önder Mahir Çayan'ın dava arka-

daşı, 1,5 yıl aynı cezaevinde birlikte yattığı Yılmaz Güney'in "Yaşarsam iki İbrahim'in (İbrahim Kaypakkaya ve İbrahim Çenet) belgeselini yapacağım" dediği;

Yaşar Kemal'in dostu, Ernesto Che Guevara'nın kızı Aleyda Guevara ve bir grup Kübalı ile "Bir başka dünya olasıdır" adlı konferans için dünya turuna çıkan, Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın idam edildiği gece durumu kabullenmeyerek giriştiği bombalı eylem sırasında iki elini ve bir bacağını kaybeden;

Hukuk Fakültesini İstanbul Üniversitesi'nde, Fransız Dili ve Edebiyatı eğitimini Paris Sorbon Üniversitesi'nde tamamlayan devrimci ve bilge insan İbrahim Çenet'i bu bir kitapta sizlerle buluşturmaktan sevinç ve onur duyuyorum.

Nuray SALMAN

AMANOS ve HİKÂYESİ

Her dağın bir hikâyesi vardır aslında. Tarihten günümüze iz bırakan her köprünün, her yolun, her insanın. Ferhat'ın Şirin'e kavuşmak için delmek zorunda kaldığı dağın adıdır Elma Dağı. Doğunun el değmemiş kaliteli ipek ve baharatı ile tanışan Avrupa'nın, doğan büyük talebi karşılayabilmek için oluşturduğu yolların adıdır İpek Yolu. Ve "Yaşayan diriler kadar ölenlerden söz edilen ülkeler ancak yaşar sonsuza kadar" diyen İbrahim Çenet'in geçmişten günümüze bıraktığı önemli bir mücadelenin adıdır O.

İşte Amanos dağları da onun eteklerinde kurulan şehir, kasaba ve köyleriyle birlikte tarihten günümüze önemli hikâyeler, efsaneler, karakterler ve insanlar bırakan ve bırakmaya da devam eden önemli ve tarihi bir dağın adıdır. Karacaoğlan'dan Dadaloğlu'na, Orhan Kemal'den Yaşar Kemal'e, Yılmaz Güney'den İbrahim Çenet'e uzanan savaşın, aşkın, mücadelenin, sanatın, edebiyatın, sinemanın ve şiirin harmanlanıp eteklerinde kurulan şehirlere yağmur misali yağın dağın adıdır.

Örneğin kendi aşiretine kız vermedikleri için bugünkü Yarikkaya'nın olduğu yerde kızın babasının isteği ile büyük bir geçit açmak zorunda bırakılan lakin toprak kayması sonucu taşların altında kalarak can veren ve bunu duyan yavuklusunun da Yarikkaya'nın en yüksek tepesine çıkıp "Aman Osman aman Osman" diyerek kendini aşağıya bırakan Gülbahar ile Osman'ın aşklarının efsaneleştiği dağın adıdır da Amanos dağları. Derler ki efsaneyi anlatan bilge kişiler:

"O gün bu gündür Yarikkaya'da rüzgâr eserken "Aman Osman" diye ses çıkarmaktadır."

Ve işte 1949 yılında Doğu Çukurova'da Amanos Dağları eteklerinde Osmaniye'nin Çardak köyünde doğan İbrahim Çenet'in de doğup büyüdüğü, anılarını, anıtlarını, günümüzde ve ilerde yediden yetmişe herkes için örnek olacak mücadelecisi ve bilge kişiliğinin temellerini oluşturduğu dağın adıdır da Amanos dağları.

Bakın bu bilge kişilik, kurucularından biri olduğu Anadolu Halkbilim ve Kültür Akademisinde verdiği çeşitli panel, sempozyum ve derslerde efsaneden uzak ama çeşitli bilim adamı ve öğretim görevlilerinden oluşan eş-dost ve arkadaşları ile birlikte bilgi süzgecinden geçirerek nasıl anlatıyor Amanos dağlarını:

"1941 yılında, 1'nci Türk Coğrafya Komitesi denilen komite, adı geçen dağa Amanos Dağları adını vermiştir. Osmanlılar Cebeli Bereket, yerel halk

Ulaş Dağı ya da Gâvur Dağları diyordu bu dağlara. Gâvur Dağı'nın konusu şöyle:

Arap coğrafyacılarının bir terimi vardır "Gavr" ya da "El Gavr" diye. Bu söz dağların tepelerin arasında ki verimli arazilere denir. Amanos Dağlarında böyle alanlar çok olduğundan Arapça söz olan "Gavr" zamanla bozularak "Kâfir" anlamın da gelen "Gâvir" olarak söylenmiştir.

Amanos dağı Tanrıçalar ve Tanrılar dağıdır da. Dağın kendisi de tanrıdır ve pek çok tanrı bu dağda oturur. Zira bu dağ o tür işlere layık bir dağdır çünkü. Özellikle Amon burada oturur. Tanrıça İrnina'nın (Ernene) nin en büyük tapınağı buradadır. Tanrıça Perasiya, Tanrıça Pirvaşua, Tanrı Aman, dağın koruyucu Tanrısı Huvava (Humbaba) ve aynı zamanda Tanrısal özellikler taşıyan Gılgamış ve Enkudu da burasıyla ilgilidir. (Nehirler Tanrısı Pyremos da burada yaşar)

Amanos Dağlarına M.Ö 1500 yıllarında Hititliler, Amana, M.Ö 7.y.y. Asurlular, Hamanu, M.Ö 3000 yıllarında yani beş bin yıl önce Sümerler, Amanum diyorlardı.

Bu sözün bu günkü Lübnan da yaşayan Türk (Onlara Fenikeliler de diyorlar) halkından geldiğini, "Aman" sözünün aslında "Amon" olduğunu biliyoruz. Peki bu söz neden bu kadar önemlidir ve bugün bu kadar insanı neden bu kadar ilgilendiriyor örneklerle bir bakalım:

"Falan amansız bir hastalığa yakalandı"

"Sana amanı gösteririm"

"Aman dile"

"Aman Allah'ım"

Bu sözleri hemen bir çoklarımız kullanırız. Demek ki bu bakımdan da önemliymiş. Kaldı ki yürek burkan türkülerimiz bile "aman aman" diye başlar.

Hıristiyan dünyasında bir yetkili sözler söyler, dualar eder; dinleyenler hep beraber "Amen" der. Bu söz işte bizim konumuz olan "Aman" ya da "Amon" dur.

İslam dünyasında bir yetkili sözler söyler, dualar eder; dinleyiciler hep beraber "Âmin" der. Bu söz bizim konumuz olan "Aman" dir.

Üstelik sözlerde görüldüğü gibi birçok insanı, "Amen" ya da "Âmin" sözüyle Hristiyan ve Müslüman dünyasını ilgilendiriyorsa bu sözün anlamı ve içeriği önemlidir. "Aman" sözü ve kültürü bugün bu kadar önemli ve yaygınsa, bunun tarihi kökeni ve anlamı da o kadar eskiye gider"

ÇARDAK KÖYÜ ve TARİHTEKİ YERİ

1949 da İbrahim Çenet'in doğduğu Çardak Köyü yaklaşık iki bin, yakın çevresiyle birlikte de beş bin civarındaydı. Topraklar geniş, verimli, sulu ve hayvancılık yaygındı.

Yer fıstığı Osmaniye de ve özellikle Çardak köyünde çok önemliydi. Yer fıstığından başka, küncü (susam), buğday, pamuk vb. tarlalarda çok verimliydi. Çardak köyü ile ilgili İbrahim Çenet'in görüşlerine tekrardan döneceğiz ama kendisinin de onayladığı "Vikipedi" bu konuda neler yazmış öncelikle onu bir okuyalım:

"Çardak köyü Osmaniye ilinin hemen yakınında bir köydür. Bu köyün birçok özelliği vardır.

Birincisi: 1918 yılı sonlarında Fransızların ve İngilizlerin bugün ki sınırlarına ilk çıkarma ve işgal yaptığı yer olan Yumurtalık, Burnaz, Payas limalarından Osmaniye bölgesini işgale geldiğinde; Doğu Çukurova ve Amanos Dağları bölgesini kapsayan bir alanda Ulaşlı adında bir hükümet kurulur ve başşehirde Çardak olur.

İkincisi:1936 yılında Atatürk'ün emriyle ve TBMM kararıyla bu köyde 1. Şiir, müzik ve kültür kurultayı yapılır.

Üçüncüsü:2004 yılında bu köyde kurulan ve halen çalışmaları yürütülen "Anadolu Halk Bilimleri ve Kültür Derneği" ulusal ve uluslararası bilimsel çalışmalarını sürdürür.

Dördüncüsü: Gazi Üniversitesinin ünlü cerrahlarından Prof. Dr. İbrahim Seyhan Çenetoğlu, bu köyde kurulu Anadolu Halk Bilimleri kuruluşunun da yöneticilerinden araştırmacı yazar İbrahim Çenet, Türkiye'nin başarılı kaymakamlarından İbrahim Çenet, Balıkesir Üniversitesinde yüksek okul müdürü Yrd. Doç. Dr. Osman Çenet, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Menderes Çenet bu köyün yetiştirdiği ünlü isimlerindedir. Ayrıca Osmaniye ilinin pek çok belediye başkanı bu köydedir. Örnek Yusuf Çenet, Hasan Çenet, Mustafa Efendioğlu, Nafis Çenet, Musa Şahin, Mehmet Gürbüz bunlardan bazılarıdır.

Çardak köyü sözlü edebiyatın ve halk biliminin gelişkin olduğu bir yöredir. Bu bölgede Türkçe oldukça zengin konuşulur. Çardak köyünde okuma yazma ve eğitim oranı yüksektir. Çardak köyünde binası hala ayakta olan ilköğretim okulu bölgeye yapılan eğitim kurumunun ilklerindedir.

Yazar Yaşar Kemal, Çardak köyü ile ilgili pek çok anısını anlatmaktadır, konferanslarında, röportajlarında"

ÇARDAK KÖYÜ ve ULAŞILAR DEVLETİ

İbrahim Çenet'in doğduğu köy Çardak; Osmaniye ili ve Amanos Dağları etrafında Ulaşlı'lar diye bilinen bir Türk topluluğuna bağlı önemli ve tarihi bir köydür. Ulaşlıların, Türklerin 24 boyundan birisi olabileceği ya da Bayındırların bir alt kolu olabileceği kitap ve belgelerde yazar. (Prof. Dr. Faruk Sümer. Oğuzlar adlı kitap)

Ulaşlılar şu an itibariyle Amanos Dağları ve etrafında bir ila bir buçuk milyon kişi olarak dağılmışlardır. Ayrıca Türkiye'nin birçok yerinde köyler ve ilçeler olarak da yaşarlar.

İbrahim Çenet; kendisinin, ailesinin ve ait olduğu Ulaşlı Türk Topluluğunun tarihte ki yerini şöyle anlatıyor:

"Ulaşlılar, Selçuklu ve Osmanlılar zamanında Anadolu'da yaygın olarak yaşayan bir topluluktur. En yaygın yaşadıkları yerler Sivas, Orta Anadolu ve güneyde Amanos Dağları ve etrafıdır. (Gaziantep dahil). Şu anda oturduğum Çardak köyü, eski adıyla Ulaşlı Devleti, Çardak Federe Devleti'nin tarihte ki yeri ve durumu hakkında hiç olmasa birkaç belge sunalım:

Vezir yetkisinde ki tarihçi Ahmet Cevdet Paşa, 1867 itibariyle Maruzat ve de Tezakir adlı kapsamlı ayrıntılı rapor-kitaplarını yazar. Şöyle der:

"Bu bölgeye (yani Amanos Dağlarına, Ulaşlılara) Osmanlılar hiçbir zaman egemen olmadılar, bu bölge halkı kendi başlarına HANEDAN ve HÜKÜMET olarak yaşadılar. Ulaşlılar beş Federe Devletten oluşuyordu. Olağan zamanlarda bağımsız devletler gibi, sıkıntılı zamanlarında tek devlet olarak yaşıyorlardı. Bu federe devletleri; Küçükaliogulları Federe Devleti, Alibekiroğulları Federe Devleti, Çenetoğulları Federe Devleti, Karayığitoğulları Federe Devleti, Kaypakoğulları Federe Devleti diye sıralayabiliriz."

1865 yılında Osmanlılar İngilizlerin planlamasında Fırka-i İslâhiye adında bir proje ve özel çok büyük bir ordu kurarlar. Bu proje ve orduya vezir yetkisiyle Ahmet Cevdet Paşa ve ordu komutanı olarak da Müşir (Mareşal) Derviş Paşa görevlendirilir. İlk bir yıllık savaşta Ulaşlı Devleti Osmanlı ordusunu yener. İkinci yıl Osmanlı ordusu Ulaşlı devletini kısmen yener ve gevşek bir dokuyla Osmanlılara bağlar. Tabi Ulaşlılarla birlikte Çenetoğulları Federe Devletini ve onların yönetici ailesi Çenet'leride yener ve şimdiki oturduğum köy olan Çardak köyü merkez olmak üzere yerleştirir.

Kendi ailemin dâhil olduğu Ulaşlıların bir başka olayını da şöyle anlatayım:

Osmanlılar Mısır'a bir Genel Vali tayin eder. Adı: Kavalalı Mehmet Ali

Paşa. Bu Osmanlı Genel Valisi Mısır'dan başka tüm Kuzey Afrika'yı, Tüm Arap yarımadasını, Suriye'yi yönetir. Kavalalı Mehmet Ali Paşa ayrı bir devlet olduğunu ilan eder. Oğlu İbrahim Paşa'nın komutasında büyük bir ordu kurar. Bu orduya bir görev ve söylev verir:

"Oğlum, paşalarım gidip Osmanlıları alacağınızdan eminim, ancak İstanbul'u almaya giderken Amanos Dağlarında ki dağlılarından iyi korununuz.." İbrahim Paşa İstanbul'u almaya giderken (tarih 1839) Amanos Dağlarında ki babasının "korunun" dediği Ulaşlılara saldırır. Ulaşlılar ve Çenetoğulları Federe Devleti ordusu üçüncü dedem Zahir Memet Çenet tarafından bozguna uğratılır. Kavalalı Mehmet Ali Paşa ordusu Mısır'a geri döner. Ertesi yıl, aynı ordu Amanoslara ve Ulaşlı devletine uğramadan Kilis'in doğusundan ilerleyerek Nizip yakınlarında Osmanlı ordusunu yener

Kütahya'ya kadar ilerler. O anda Osmanlıların tümünden yok olmasını uygun bulmayan İngilizlerin etkisiyle Osmanlılar ve Kavalalı Mehmet Ali Paşa arasında,1840 yılında Kütahya anlaşması imzalanır"

Bu anlatılan olağanüstü olaylardan da anlaşılıyor ki İbrahim Çenet'in ait olduğu Ulaşlılar, yani: Ulaşlı Devleti, Ulaşlılar içinde ki Çenetoğlu Federe Devleti ve onun yönetici ailesi Çenetler o'nun atası, dedesi ve babasıdır.(Ulaşlılar Türk kültürünü hepten yaşatmak taraftarıdır.)

Baba Musa Çenet, oğlu İbrahim Çenet'in bilinçlenmesinde ve hayata karşı dik durmasında önemli bir isimdir. Zira baba Musa Çenet tarihi ve önemli bir isimdir ve çokta ilginç yaşam öyküsüne sahiptir. Bu konuya yeri geldikçe döneceğiz ama yine İbrahim Çenet'in anlattıklarından onun sadece bir askerlik yaşantısından söz edelim. Şöyle anlatıyor İbrahim Çenet:

"Osmanlı ve Ulaşlı Devlet belgelerinde yazdığı ve bildiğimiz gibi 1867 ve 1900'ların başında Ulaşlı Türkleri 40 yıl dolayında gevşek bir dokuyla hiç istemediği halde Osmanlılara bağlı yaşamışlardır. Bu arada babam Musa Ağayı Osmanlılar pek çok kimseyle birlikte askere almıştır. Babam küçükte olsa rütbeli bir askerdir. Babam 1980'lerde ben otuz beş yaşlarında olduğum halde 95 yaşında düşkün olmadan ölmüştür. Ondan çok şeyler dinledim. Babamın askerlik yaşam öyküsünden kısaca söz edeyim:

1890 doğumlu olan babam sanıyorum Osmanlılarca pek de gönüllü olmadan askere alınır.

İki yıl Mersin Mut bölgesinde askerlik yapar. Oradan Osmanlı toprağı Lübnan'a götürülür. Osmanlı Genel Kurmay Başkanı Cemal Paşa'da oradadır. Babam bir süre Cemal Paşa'ya yakın olarak bulunur, orada İngilizlere karşı savaşırlar. Oradan Yemen'e götürülür. Bu savaşın acımasızlığı bilinir. Ölenler, perişanlıklarda bilinir. Oradan Sina çölü üzerinden Mısır'a geliyorlar. Sina çölünde İngiliz ordusuyla karşılaşırlar ve ağır bir savaş yaparlar. Babam birçok Osmanlı askeri ve subayıyla birlikte esir alınır. İngilizler bunları alır Kuzey Afrika'da ki güvenli bölgeye götürürler. Orada bir buçuk yıl kalırlar. Bir gün babama:

"Nasıl bir yerde tutuluyordunuz" diye sordum. Babam:

"Tel örgü içinde" dedi.

"Kaçaydınız" dedim

"Nöbetçi var" dedi.

"Gece kaçaydınız" dedim aynen şunu söyledi:

"Hııı!Gâvur bu, akşam karanlık basmadan, bir İngiliz subayı yanında bir askerle bir kova su, herkes bir tas su içmek zorunda. Arkasından herkesin gözleri sabaha kadar kör! Sonunda birçok kişi sahiden kör oldu"

Ama gene de bir buçuk yıl sonra bir gurup subay ve askerle babamda oradan kaçar ve Lübnan'da Osmanlı ordusuyla buluşur. Babam kısa bir süre sonra hiç Çukurova'ya uğramadan direk Kafkasya'ya yani 1914-15 yılı Enver Paşanın komutasında Sarıkamış savaşına katılır. Bütün bu savaşla-

rın hepsini babama tüm ayrıntılarıyla anlattırdım. Otuz beş yaşımdayım ve ben soruyordum oda ayrıntısıyla anlatıyordu.

“Sarıkamış’ta Ruslarla savaşırken siz ve onlar ne gibi ses çıkarıyordu” diyorum Babama. O’da:

“Onlar, “Türko Türko yuha” diyordu biz ise “Allah Allah, ille Allah” diyoruz” diye anlatıyordu. “Peki baba Sarıkamış’ta en güvenli ve etkin siper nasıl oluşuyordu” diyordum o da:

“Hemen yanında ki çok ama çok sayıda ki ölen arkadaşların ölümlerini üst üste koyarak iyi siper oluşturuyorduk!” diyordu.

Yemen savaşı ve ötekilerinde ayrıntıları çok daha acıklıydı. İşte Yemen bir yana, Kafkasya’da 120 bin askerden 90 bininin ölmesiyle geri gelen ordu hikâyeside böyle. 1915 de Kafkasya’dan dönen babamın daha yorunluğunu çıkmadan 1918 Kasım ayında İngiliz ve Fransızlar Doğu Çukurova’yı, Osmaniye-Çardak’ı işgal ederler. Babam 1918 –1922 yılları arasında da Kurtuluş savaşını başarıyla yönetenlerdendir”

ÇARDAK KÖYÜ ve YARIŞ ATLARI

Dolayısı ile İbrahim Çenet ve ailesi tarihten günümüze sadece politik değil tarihi önemli olaylarında merkezinde olmuştur. 1867 yılına kadar Osmanlılara bağlı olmadan Ulaşlılar içinde yaşamak, 1839 da Kavalalı Mehmet Ali Paşanın ordusunu yenmek ve en önemlisi 1918 yılında Fransızların Doğu Çukurova'yı işgali sırasında Ulaşlıların göstermiş olduğu direniş bunların en belli başlılarından.

İbrahim Çenet'in doğduğu tarihe ait bilgi ve verileri araştırırken başta o yörenin ve doğduğu köyün ekonomik ve siyasal bilgilerini de kendisinden almak istiyoruz. Kendisinden ve özellikle de ailesinden başlıyor İbrahim Çenet:

"Doğduğum tarihte ailemin ekonomik durumu iyiydi. Bu aşamada size ailenin ve babamın durumundan da söz edeyim.

Geniş tarlalarımız vardı Çukurova'da sulu, verimli tarlalar yani. Buğday, pamuk, yer fıstığı, küncü (susam) vb. ekilip biçilirdi. Verimli meyve bahçeleri geniş ve alabildiğine uzanır giderdi.

Güneyde Türkiye-Suriye sınırı var ama genelde halk buraları pek tanımaz. O zamanlar Fransız toprağı olan Suriye-Halep'ten Osmaniye'ye en az kırk atla sürekli ve düzenli kumaşlar olmak üzere pazar malları getirilirdi.

Ayrıca babam ben doğmadan öncede kireç imal ediyormuş. O zamanlar Çardak köyü ve etrafında sürekli en az yüz (100) insanı çalıştırıyor ve iş veriyor. Bu iş ben doğduktan sonrada devam etti. Daha sonra işe ağabeylerimin de katılmasıyla bu kireç üretme işi fabrikasyon işleme dönüştü. Güneyde ki dört ilde de kireç fabrikamız vardı.

Geniş ailenin de çekirdek ailenin de ben doğmadan ya da doğduktan sonra da ekonomik durumu iyi idi.

Babam ayrıca yarış atları yetiştiriyor bunları yarışlara hazırlıyordu. Bugün bile çok az ilde hipodrom varken 1930-40-50'lerde bile Osmaniye'de yani eski Ulaşlı devletinin merkezi Çardak'ta mükemmel, tam çim ve toprak parkurlu hipodrom vardı. Babamın çiftlikten yetiştirdiği atlar Ankara, İzmir ve İstanbul'da yarışmalara katılırdı. Atlarımız Cumhurbaşkanlığı yarışlarına katılırdı. Çocukken ve gençken bu atlarımızın doğumundan bakımına ilgilienirdik. Yarışlarda dereceler alması bizim ilgi ve heyecan odağıımız olurdu.

Babam iyi bir at binicisi ve terbiyecisiydi ama öyle özel jokey olarak değil, at yetiştiricisi ve yarışçısı olarak bilinirdi.

Biz Osmaniye'nin hemen bitişiğinde Çardak'ta oturduk, hala da burada

oturuyoruz. Güzel bir manzara, güzel bir iklim! Annem, babam, kardeşlerim, amcalar, yakın akrabalar hiç kopmadık hep yakın yakın oturduk. Herkesin evi var, kazanı var ama neredeyse komün gibi yaşadık. Sosyal olarak da duygusal da bu hep öyle süregeldi. Sevgi olarak birbirimize çok yakın yaşadık. Tam anlamıyla mutlu yaşadık yani”

BABA MUSA ÇENET, DEDE KADİR ÇENET VE MUSTAFA KEMAL BULUŞMASI

Varlıklı ve tarihten gelen derinliği olan bir aileye mensuptur İbrahim Çenet. Bu yüzden hemen her aileye nasip olmayacak anı ve yaşanmışlıklarla dolu hayatı. "Madem, babamızı, dedemizi ve onların yaşadığı tarihi anlatıyoruz o halde size babamın ve dedemin Mustafa Kemal Atatürk ile olan buluşmasını anlatayım" diyor. Zira bu anıları "Hem bir halk, tarih olayı olarak anlatmamızın yanında; babamdan defalarca dinlediğim bu ve buna benzer olaylar benim bir yurtsever, bir devrim savaşçısı olmamda rol oynayan önemli olaylardır" diye açıklıyor:

"Mademki, hele de küçük yaşlarda çocuğun ve gencin aileden aldığı kültür, onu ileriki yaşlarda önemli derecede etkiliyor öyleyse size dedem, babam ve Mustafa Kemal Atatürk üzerine bir çocukluk anısı ki bunu babamdan çok dinlemiştim onu anlatayım. Kaldı ki daha sonraları da belgeleriyle ele aldım bunu.

1918 yılında ki ülkemizin durumu biliniz. Bu yılın Ekim ayında Mondros mütarekesi imzalanır. Osmanlının ölüm fermanı yani! Mustafa Kemal, Osmanlılar adına Halebîn kuzey batısında son kurşunu İngilizlere sıkar. Kendilerini adeta doğal bir savunma hattı olan dağların arkasına atmak ve duruma bakıp kuvvet toplayarak ülke bağımsızlığı için savaşmak.

Bu Amanos Dağları, Çukurova'yı Arap çöllerinden ayıran dağlardır. Mustafa Kemal 30 arkadaşıyla birlikte o zaman Osmaniye'nin ilçesi İslâhiye üzerinden, kendilerini Osmaniye'ye atarlar. Tarih 30 Ekim 1918'dir. Mustafa Kemal ve arkadaşları, eski Osmaniye kaymakamlığı ve valiliği yakınında ki çınarların altına konaklamak için çadır kurular. Bu anda bu koşullarda Mustafa Kemal ve arkadaşlarının psikolojik durumunu düşünün artık. Koca bir ülke dağılmış ve yenilgi imzasını atmış bir padişahlık!

Osmaniye'nin önemli insanlarından Divlimoğlu Hacı Mehmet Ulaş, Musa Çenet (Ağa) (ki babamdır), yanlarına büyük olarak dedem Kadir (Ağa) Çenet'i de alarak Mustafa Kemal'in konaklama çadırına varırlar.

Mustafa Kemal'in Güneye ve Suriye'ye bu 3'üncü gelişidir. Divlimoğlu Hacı'da, Musa Çenet'de Mustafa Kemali eski Suriye'den tanımaktadırlar. Çenet Musa Ağa küçükte olsa rütbeli bir askerdir. (Astsubay başçavuştur.)

Mustafa Kemal, savaşın tozundan ve özellikle de ülkenin bitiş anlaşmasını padişahın imzalamasından şaşkındır. Ne yapıp edip ülke insanlarını örgütleyebilirse kurtuluş savaşına başlayacaktır. Bunun için bu şaşkınlıkta,

ülke insanlarının anlayışını, niyetini çok merak etmektedir.

Mustafa Kemal bu durumda; karşılaştığı önemli bir Anadolu gurubuna hitaben, "Arkadaşlar" der, "Ülkenin durumu bildiğiniz gibi kötü. Mondros mütarekesi Padişah tarafından imzalandı. Ben diyorum ki yeniden örgütlenelim, halka anlatalım, ülkemizi bağımsız kılalım.....Siz ne diyorsunuz?"

Mustafa Kemal'in 30 arkadaşı ve orada ki Doğu Çukurova'nın ve Amanos Dağlarının önemli insanlar gurubu pür dikkat konuşulanları dinler. Divlimoğlu Hacı Ulaş ve Musa Çenet, büyükleri Kadir (Ağa) Çenet'e bakarlar ve Divlimoğlu Hacı Ulaş sözü alır:

"Paşam sözlerinizde bin haklısınız. Biz temsil ettiğimiz Doğu Çukurova ve Amanos Dağları insanları olarak, siz de savaşmasanız bile gene biz savaşacağız"

Gerçektende öyle olur ve o bölge halkı kurtuluş savaşında büyük işler yapar. Şimdi siz orada Mustafa Kemal'in bu durumda halkla ilk karşılaşmasında ki morali, mutluluğu bir düşünün. Bu durum Mondros Mütarekesinden sonra Mustafa Kemal'in halkla, belli odaklarla ilk buluşması, örgütlenmesi ve esin kaynağıdır. Mustafa Kemal, daha sonra Nutuk'ta bu duruma ilişkin şöyle diyecektir : "Bu memleketin kurtuluşuna ait ilk ışık ve nüve benim içime Çukurova'da, Adana da doğdu"

İBRAHİM İSMİ ve ANNE AYŞE HANIMIN ÖLÜMÜ

Çocukluk döneminde dengeli ve mutlu yaşamıştır İbrahim Çenet. O tarihte bölgede yer fıstığı üretimi bir hayli fazladır. Dolayısı ile yer fıstığı toplamak çoğu zaman sonbahara kalırdı. Bu yüzden de aileler çocuklarını bu süre içerisinde okula göndermek istemezdi. Buna ilişkin bir çocukluk anısını şöyle anlatıyor İbrahim Çenet:

"Okul başlayacağı zaman, köy okul müdürü, bir öğretmen, muhtar vb. bir ekip olur, tek tek evleri dolaşip okul çağına gelen çocukları kaydederlerdi. Bu ekip bize gelince, babamlar ekibi buyur edip kahve ısmarladı. Annem o arada oynayan beni göstererek "Muallim Bey şu çocukta gitsin okula olur mu" diye söylendi. Muallim bey sanırım biraz düşündü, çünkü bazı başka aileler çocukları okula yazdırmak istemiyor, bu kadında elinde ki çocuğunu okula yazdırmak için can atıyordu. Öğretmen "Hatun bu çocuk pek küçük gözüküyor, kaç yaşında bu" diye anneme sormuş annem de "6 yaşında var" demişti. Sonra öğretmenle aramızda şu kısa konuşma geçti:

"Gel bakalım küçük bey; sen Osmaniye'ye gidiyor musun?"

"Gidiyorum!"

"Ne zaman ve ne için gidiyorsun?"

"Çete bayramına ve traş olmaya, gidiyorum."

"Aaaaa bu delikanlı konuşuyor, bunu alalım, bunu hemen alalım okula bu çocuk okur"

Böylece erken yaşta okula başlama durumunda olduk."

İbrahim Çenet ailenin altıncı çocuğudur. Doğum anını ve İbrahim ismini nasıl aldığı anlatıyor : "Babam Musa Çenet beni o zaman yaşayan dedem Kadir (Ağa) Çenet'e götürüp dizine bırakarak "Al buna ismi sen ver" demiş. Dedem de "Bunun adı benim babamın adı olan İbrahim olsun" demiş ve böylece İbrahim ismini almışım" diyor.

Anne Ayşe Hanım Adana doğum evinde dokuzuncu çocuğunu ameliyatla doğururken çocukla birlikte ölür. O zaman ilkokul ikinci sınıfa gitmektedir İbrahim Çenet. O günleri hem hüzün hem de büyük bir aile olmanın gururuyla anlatıyor İbrahim Çenet:

"Annem ölmüştü ve bu aslında hem duygusal hem de sıkıntılı bir durumdu. Ancak biz büyük bir aile ve etraf olarak yaşadığımızdan, ayrıca benden büyük ablalarım olduğundan biz annesiz olmayı çok az hissettik. Ailem tarım, hayvancılık, kireç imalatı gibi işler yapıyorlardı.

Çocukken tarlada, bağda bahçede geçiyordu günlerimiz. Özellikle hayvanlarımız vardı. Bunlarla özellikle ilgilenirdik, çalışırdık. Ben kendim pek yıpranmadım, ama çalışırdık. Bu çalışmalar üretmenin verdiği duygu ile çok daha güzel ve anlamlıydı."

AMANOS DAĞLARI ve YAYLALAR

Amanos dağları yaylaları bol olan ve eteklerinde yaşayan insanların yılın belli aylarında yaylalara çıkıp kurulan alaçık – hayma ve yayla evlerinde konkladıkları dağlardır. Şöyle anlatıyor İbrahim Çenet:

“Çocukluğumda elbette yaylalara çıkardık. Amanos Dağlarına atlarla, eşeklerle, sığır ve davar sürüleriyle hatta tavuklarla çıkardık. Çoğu zaman yolda dinlenmeye durarak, yemekler yiyerek, gereğinde türküler söyleyerek çıkardık.

Yaylaya çıkmadan bir gün önce geniş ateş yakılır, etrafında dönülür, çerezler yenir, ayran içilir, halaylar çekilir buna da “Göç Ateşi” denirdi.

Ormanın içinde ki boşluklarda 30-40 ev konardık. Evlerimiz meşe dallarından, “alaçık- hayma” dediğimiz basit evlerdi. Yağmur yağarsa eğer, herkesin kıl çulları vardır. Bu kıl çullar iple birbirine tutturulur ve alaçık denen dal evlerin üzerine çekilirdi.”

Çocukluk arkadaşları, oynadığı oyunlar ve başından geçen ilginç yaşamışlıklar bugün ülkemizde ve dünya da yaşanan olaylara hiçte yabancı değildir aslında. Köle pazarından iyi bir dostluğa dönüşen arkadaşlığa ve gözleri görmeyen bir arkadaşına kitap okuyup onun bilinçlenmesinden ilk devrimci eylemim diyeceği yaramazlıklara uzanan ele avuca sığmaz bir çocukluk dönemidir yaşadıkları.

İlkokula 1955 yılında Çardak ilköğretim okulunda başlıyor İbrahim Çenet. İki öğretmenden oluşan iki sınıflı bir okuldur bu okul. Kuşkusuz günümüz eğitimiyle kıyaslanmaz ama o zamana göre iyi bir okuldur da. “Öğretmenler o güne göre iyi idiler ama gene de okula geç gelen öğrenciyi sınıfta tek ayaküstünde bir süre durdurdukları ve ödevi başaramayanları değnek yada cetvelle dövmek gibi saçma şeyler de vardı” diyor!

En büyük korkularından birisi de okula giderken yol boyunca ki evlerin bahçe ya da önlerinde bekleyen iri köpekler ve onların ara sıra saldırılarına maruz kalması olurmuş.

ÇOCUKLUK ARKADAŞI (KÖLE) FEVZİ

Çocukken en çok hoşlandığı oyun ve sporları; at binmek, dağa tırmanmak, koşmak, yüzmek diye anlatıyor İbrahim Çenet. Ayrıca geleneksel "çomça gelin", gece kuş avına çıkmak, gıngılıbiç, kış kış, çelik çomak gibi pek çok oyunlarda oynamış. Kış geceleri yedi fincandan birinin altına bir yüksüğün konulup bulunmasıyla oynanan "yüksük" oyunu bunlardan en çok akında kalandır. "Unutamadığım çocukluk arkadaşlarım" diye de Fevzi ve Rahmi'yi anlatıyor:

"Fevzi benim çocukluk ve gençlik arkadaşımdı. Onunla pek çok şey paylaştım. O çok iyi bir "Köle" çok iyi bir insandı. Komşumuzdu, Osman amcamın kölesiydi en son olarak.

Osmaniye'de Paşa adında bir adam vardı. Paşa bir keresinde bir işi için Adana'ya gittiğinde bir asker arkadaşına rastlar. Anılar, hasretler bol bol konuşurlar. Paşa küçük ve büyük baş hayvan alımıyla uğraşır. Paşanın arkadaşı Adana'nın Aladağ(eski adı Karsantı) adıyla bilinen bir dağ ilçesinde oturduğunu ve oralarda hayvanlar ucuz olduğunu ve oradan kendisine hayvan alabileceğini söyler. Sonra ki günlerin birinde Paşa, çantasında parasıyla birlikte arkadaşının köyüne gider. Köyde yoksul mu yoksul bir aile vardır. Adamın kadını ölmüş ve üç çocuğu başına yük olmuştur. Adam 7-8 yaşlarında ki oğlu Fevzi'yi satmak ister. Ve sonunda 3 kuzuya anlaşılır. Paşa Fevzi'yi alır gelir Osmaniye'ye.

Paşa'nın bir tarlası vardır, yer fıstığı ekerler bu tarlada. Köle Fevzi ise hayvanlarını otlatır.

Yer fıstığı köylü ırgatlarca tenekesi o zamanlar önceden belirlenen bir miktarda parayla toplanır. Bizim Çardak köyünden kendisinde eski bir köle olup azat edilmiş olan Aşıroğlu ve Kürt Kızı lakaplı çocuksuz bir aile vardır. Paşa fıstığı toplayan ırgatlardan Aşıroğlunu yanına çağırır ve "Sen kaç tenekelik fıstık topladın" diye sorar.

Aşıroğlu söyler kaç tenekelik fıstık topladığını. "Tamam" der Paşa ve avansı öder. Bu arada Paşa hayvancılığı da bırakmak istemektedir. Bu yüzden geriye kalan alacak için kuzuyla birlikte Fevzi'yi önerir. Der ki Aşıroğluna:

"Sana Fevzi'yi satayım, ucuz veririm. Hem Kürt kızının gözleri de az görür gel al şu Fevzi'yi"

Aşıroğlu önceleri kabul etmek istemez. Kürt kızı da "Al Fevzi'yi" der kocasına. Sırasını bekleyen öteki ırgatların bakışları arasında Köle Fevzi'yi de ekşi hanesine yazarlar ve Fevzi Aşıroğlu'na verilir ve Çardakta bizim kom-

şumuz olur.

Fevzi'yle ben çok ama çok iyi arkadaş olduk.

Günün birinde yaşlı Aşıroğlu'nun bir eşeği var, bu eşekle çoğu gün yanında ki dağa gider odun yapar, onu biraz ileride ki kasabaya götürüp satar, az bir ihtiyaçlarını alır gelir. Bir gün Aşıroğlu'nun eşeğini kendi ahırında yılan sokar ve eşek ölür. Aşıroğlu perişandır. Köyün meydanında bir pınar ve küçük havuzu oluğu var, yazın ağaç gölgesinde insanlar burada oturur. Kalabalık burası.

Amcam Osman'ın boylu poslu genç bir eşeği vardır. Osman Amcam bu havuz başında der ki Aşıroğlu'na "Şu eşekle senin Fevzi'yi değiştirim."

Aşıroğlu bu trampanın (mal değişiminin) eşit olmadığını eşeğe ek olarak üç kuzu daha ister. Osman amca vermek istemez, bir kuzu daha ek vereceğini söyler, oradan bir cambaz (hayvan alım satımına aracılık yapan kişi) araya girip elleri birleştirip araya bulur.

Fevzi yıllarca Osman amcamlarda yaşadı, çalıştı. Ben onunla her şeyimi paylaştım.

Liseye gittiğim yıllardı. Kasabadan bir ev tuttum. Köyden bir terzi oğlanı ve Fevzi'yi de davet ettim bu eve. Fevzi'yi kasabada bir Kasap'a işçi olarak verdik.

Amcam iş yapan kölesi Fevzi'nin alınmasına çok kızdı. Uğraştı, babamı, abimi kattı araya ama bir kere Fevzi'yi özgürleştirmiştik.

Fevzi şimdi işi gücü olan evli, üniversitede okuyan çocukları olan bir insandır. Hala görüşürüz."

O yıllarda Osmaniye'de salı pazarında köle alım satımı için ayrılmış bir bölüm vardır. Bu durumu "Sakın ola ki "Amele pazarı" ile karıştırmayın bildiğiniz Köle pazarıydı" diye açıklıyor İbrahim Çenet. Zira amele gündelikçi ya da birkaç günlüğüne işçidir. Azda olsa ücretleri vardır. Oysa sözü edilen köleler aynen günümüzde İŞİD'çilerin yaptığı gibidir. "İŞİD'çilerin köle ilanlarını ve fiyatlarını okumuyormusunuz" diyor İbrahim Çenet "Şu anda evet evet şu anda, biz elli, altmış yıl önce ki köle pazarından söz ediyoruz" diyor.

Unutamadığı çocukluk arkadaşlarından biri de Rahmi'dir İbrahim Çenet'in. Onu da şöyle anlatıyor:

"Çocukluğumda önemli anılarımdan bir diğeri de yoksul komşumuzun oğlu Rahmi'yle olan arkadaşlığımızdı. Bu Rahmi benim güreş arkadaşımı aynı zamanda.

Orta iki ya da üçüncü sınıfta okurken Rahmi'de şiddetli bir baş ağrısı oldu. Doktor, kontrol... Beyinde kanserojen olmayan bir ur vardı Rahmi'nin. Gözleri de görmüyordu.

Yoksul bir ailenin çocuğu olan Rahmi için para toplandı ve Ankara'ya ameliyata götürüldü. Ur alındı baş ağrısı da bitti. Ancak bu arada damarlar kesildiğinden gözler bir daha görmedi.

Arkadaşım Rahmi'nin bir ablası Almanya'da yaşıyordu, ona kuvvetli bir radyo alıcı cihazı getirttik. Hava hattı, toprak hattı. Dünyada ne kadar Türkçe yayın yapan istasyon varsa yerlerini bulduk. Rahmi bunları dinliyor adeta belleğine fotokopi yapıyordu.

Rahmi'ye kitaplar almaya başladım, bunları vakit yaptıkça ona okuyordum. Rahmi başka çocuklara da okutuyor bu kitapları. Bilinçli biri olup çıktı.

Bir gün üniversitede okuyorum, başka arkadaşarımla köye geldik. Rahmi ile tanıştırdım, o ayakta ve bakar kör. Rahmi anlatıyor; Köye sağ görüşlü öğrenciler gelmiş onlarla tartışmış, onlara nasıl yanıtlar verdiğini anlatıyor. Misafir geldiğimiz öğrenci arkadaşlar bana diyorlar ki, "Yahu kim bu dağ başında bu kadar bilinçli genç." Bende anlatıyorum Rahmi'nin durumunu. Rahmi sonra evlendi çocukları oldu, mahalleye bakkal dükkânı açtı, zaman zaman görüşürüz, bilinçli, mutlu bir insan şimdi."

İleride büyüyünce sınıf bilincinin oluşmasına kaynak olarak da "Yel'ci Hacı'nın Taşı" diye isimlendirdiği bir anısından bahsediyor İbrahim Çenet. "İlk devrimci eylemim" diye de eklemeyi unutmuyor:

"Bizim Çukurova'da Osmaniye'nin ova köylerinde genellikle yerfıstığı ekerler. Yerfıstığı güz aylarında toplanır. Eskiden fıstığı toplamak için makinede yoktu, işçiler özellikle de kadın işçiler elle toplarlardı yerfıstığını.

Yerfıstığı bilmeyenler için, tıpkı patates gibi otsu bir bitkidir. Fıstık nemli ve yere oturularak toplanılır. Yani kadınlar aylarca nemli toprakta oturmak zorunda kaldıklarından, hayvanlar, keçiler şubat aylarında doğum yaptığından kadınlar genellikle yağmurlu havalarda çalışırlar. Bu yüzden kadınların çoğu zaman romatizmal sıkıntıları yaşarlar.

Romatizma, kötü koşullarda yaşandığından, vücut hücreleri, şekilleri, sıraları bozulur. Bir taraf düzelse öteki taraf bozulur, bir tarafın ağrısı kesilse öteki tarafın ağrısı başlar. Bu yüzden romatizmal ağrıları olan kadınların ağrılı bölgeleri aynı değil, vücudun farklı yerleridir. Bunun için bizim bu bölgede romatizmaya yel derler. Vücudun farklı bölgelerini hafif yel gibi gezdiğinden ama "yel" derler.

Bizim obada evlerin hemen yan tarafında dutluklar vardı. Oraya özellikle de bahar ve yaz aylarında kadınlar, çocuklar çul- palaz serer otururlardı. Bu arada yaşlı kadınlar, nef dedikleri bir çeşit gaz ile romatizmalı (yel) li bacaklarını, kollarını ovalarlar, masaj yaparlardı.

Duyuldu ki bitişik köyde Hacı adında bir orta yaşlı adam var ki ona "Yelci Hacı" diyorlar. Onun bir sihirli kara taşı var, o, bu kara taşı romatizmalı kadınların bacaklarına, bellerine, kalçalarına, yani nerede yel dedikleri romatizma varsa oraya, çokta değil biraz sürer, masaj yapar, dediklerine göre de yel çabucak geçer, hiç olmazsa azalır. Kadınlarda Yelci Hacıya, çerez, ceviz, yağ-peynir ve para verirler ve dualarla yollarlar.

Bizim obanın yaşlı kadınları bir gün komşu köyde ki Yelci Hacı'ya ulak yollarlar ve "Yelci Hacı o kerametli kara taşıyla buraya geliversin bizim romatizmalı (yelli) bölgelerimize sürüversin, kendisini yem- yemekler hediye boğarız" derler. Hacı güzel bir yaz vakti, öğleden sonra elinde ki küçük bir çıkınla çıkar gelir. Yelci Hacı saygıyla karşılanır serin dut gölgesine, altına serdikleri mindere oturur. Hoş beşten sonra sıra Yelci Hacı'nın işleme gelmiştir. Yelci Hacı elinde ki sihirli taşın çıkınlı olduğu mendil gibi bez parçasını çözmeye çalışır. Düğüm çok serttir, çözmekte zorlanır. Orada ki

genç becerikli kızlar “Hacı Amca ver biz çözelim” derler ama Hacı hem bez parçasını vermekte zorlanır hem de düğümü çözmekte. Belki de Hacı o bez parçasını dikkat çekmek için kendisi öyle sert düğümlemiştir.

Orada ki romatizmalı kadınlar, genç kızlar çocuklarda çıkının düğümüne ve çıkının içinden çıkan tanrısal etkisi olan sihirli kara taş bakarlar. Özellikle taşın şekline, rengine, her bir şeyine dikkatlice bakarlar. Sonunda Yelci Hacı bu kara taşı özenle eline alır ve romatizmalı kadınların bacaklarına fazla uzun olmayacak şekilde sürer. O da tumanlarının üstünden. Sonra kadınların yüz üstü yatmasını söyler Yelci Hacı ve kadınlar etek ve gömleklerini yukarı kaldırır. Yelci Hacı onların bellerini özellikle biraz gevşemiş kalçalarını Allah tarafından yollanmış sihirli “Kara Taş”ıyla masaj yapar, birazda anlamadığımız dualar eder.

Bu işlemler bittikten sonra Yelci Hacıya bir sofraya hazırlarlar ki eh her çeşit bol. Yelci Hacı'nın küçük hafif kilim heybesini yükte hafif, gıdada ağır hediyelerle doldururlar ayrıca kadınlardan bazıları onun kara şalvarının derin cebine para da koyarlar. Ve böylece Yelci Hacı uğurlanır.

Yelci Hacı mahallenin nar bahçeleri arasından ki patika yollardan hafif engebeli alanlardan yakında ki kendi köyü için yola düşer. Bu arada 10 ile 14 yaşında ki çocuklar heyecanlı bir plan yaparlar. Sonuç: Bu Yelci Hacı şurada ki derelerin içinden, şu ağaçlar ve bayırdan gidecek. Yelcinin elinde ki Allah tarafından gönderildiğini söylediği kerametli taşı biz alalım onun elinden ve yelli –romatizması olan kadınlara biz sürelim. Yelci Hacıya verdikleri hediyelerin, çerezlerin, paraların yarısını bize verseler tüm çocuklar bayram eder.

Çocuklar Yelci Hacı'nın gideceği yerde bahçelerin içine, tepeliklerin üzerine yerleşirler. Yelci Hacı salına salına omzunda da hediye dolu kilim heybe, patika yoldan ağaçlar arasından gözükür. Bir çocuk, iki elinin toplam dört parmağını ağzına sokarak ayı ıslığı denen ıslığı çaldığı anda, dört bir yanda ki bahçelerden, tepelerden Yelci Hacı'nın üzerine taş yağmuru yağar adeta. Yelci neye uğradığını şaşırır. Bir şeyler söylemek ister ama heyecandan sesi de çıkmaz önce. Bir çocuk:

“O çıkında ki sihirli Karatışı bize ver” der. Yelci Hacı:

“Ne taşı oğlum” der.

“Az önce kadınların yelli-romatizmalı yerlerine sürdüğün kerametli taşı” derler.

“Taş-maş yok yavrum bende” der Yelci.

Bir ısıklık, tekrar taş yağar Yelcinin başına, adam arkaya gidecek olur arkadan taşlar gelir, öne hiç gidemiyor, yanlar çalı yamaç, apışır kalır.Çocuklardan elebaşı gara çocuk dedikleri:

"Yelci taşı biz ver, yoksa seni kötü yaparız" der.Yelci Hacı:

"Yavrum taşı aha şu az geride ki boş alana attım" der .Elebaşı gara çocuk:

"Dürzü bizimi kandırılıyorsun, sen o taşları kim bilir nerelerde ne hediyeler, paralar kazanılıyorsun, hiç öyle Allah tarafından gönderilen kerametli taş atılır mı" diye çıkışır. Yelci çaresizdir:

"Atılır yavrum, aslında keramet taşta değil bendedir" der.

Atılır atılmaz derken taş yağmuru Yelci Hacıyı korkutur. Kırsal alanlarda 10-12-14 yaşındaki çocuklar öyle basite alınmazlar aslında. Zira bunların içinde hançer, tüfek kullanalar bile vardır. Yelci baş edemez;

"Aha yavrun o dediğiniz kara taşı şu gördüğünüz boşluğa attım" diye yer gösterir.

Bir çocuk koşarak gider ve gösterilen kara taşı eline alır. Evet, biraz önce Yelci Hacı'nın özenle çıkından çıkardığı taştır bu taş. Çocuk ötekilere bunu söyler ve hep birlikte mahallenin dutlu meydanına gelirler. Yelcide çoktan yakında ki kendi köyüne varmak üzeredir.Bu çocuk gurubu ve elebaşı olan kara çocuk iki elini de ağzının iki yanına siper ederek başlar bağırma:

"Hey, herkes duysun, Yelci Hacı'nın kerametli taşı artık bizde, kimin yeli-romatizması varsa, ona biz süreceğiz, Yelciye verdiğinizin yarısını bize verin isterseniz"

Yetişkin kadın ve kızlardan biri ikisi çocuğa "Neden yalan söylüyorsun" diye çıkışır. Çocuklar olan biteni birazda Yelci Hacıyı karalayarak anlatırlar. Çocuklar bir yandan, kadınlar bir yandan, her kafadan bir ses yükselir. Elebaşı çocuğun ablası:

"Getir bakalım şu taşı, hele o mu, değil mi bir bakalım" der.

Çocuk gönülsüzde olsa, ablasına taşı verir. Orada bulunanlar doluşurlar taşın başına. Birileri o taş bu taş der, diğeri hayır o taş bu değildir, der. Bir karara varamazlar! Yelci Hacı'nın çözemediği kerametli Karataş çıkınına çözmeye yardımcı olan yetişkin kız;

"Gözüm çıksın bu taş Yelci Hacı'nın kerametli dediği taştır" der.

Tartışır. Sonuçta, bu çocukların getirdiği taşın Yelci Hacı'nın Allah tarafından gönderildiği söylenen kerametli dediği taş olduğuna karar verirler. Meğer Yelci Hacı hangi köye gidiyorsa yolda herhangi bir Karataş alıp çıkınına koyuyor, onunla işini, dümenini yapıyor, sonrada oradan biraz uzaklaştıktan sonra o taşı atıyormuş!

Böylece Yelci Hacı'nın insanları kandıran bir yalancı dindar olduğuna karar verirler. Orada ki bir kız:

"Amanın demek dindar geçinip yalan söyleyenlerde varmış, boyun devrile Yelci Hacı" diye bağırır. Başka bir kadın:

"Yelci Hacı hem bizi hem Allah'ı kandıran bir adammış" diye çıkışır.

Orada ki herkes bu duygular içerisinde artık. Çocuklarda öyle. Hele de çocuk gurubunun elebaşı olan gara çocuk! Bilinçsizde olsa önemli bir gerçeği açığa çıkarmıştır"

1960'lı yıllarda tanklardan sonra önce gençler geçti sokaklardan, sonra işçiler, öğrenciler, öğretmenler, köylüler ve sonra diğerleri. Dünyayı kasıp kavuran değişim rüzgârları Türkiye'de de karşılığını bulmuş örgütlü-örgütsüz halk kitleleri iktidara ve egemen güçlere karşı mücadele vermeyi öğrenmişti.

27 Mayıs 1960'a gelindiğinde 12 yaşında ortaokula giden bir öğrencidir İbrahim Çenet. Politik olmanın yanı sıra kurtuluş savaşına Mustafa Kemal'le birlikte yan yana mücadele etmiş bir aileden geldiği için bu dönemi diğer çocuklara nazaran çok daha derin ve içten yaşamıştır. O günlere ait bilgileri bize şöyle anlatır İbrahim Çenet:

"Osmanlıların durumu ve de dünyanın içinde bulunduğu durum beliydi. Birinci Dünya savaşının sonunda yakalanan durum dolayısıyla Ülke insanı örgütlenerek, Mustafa Kemal'in öncülüğünde ülkeyi bağımsızlığa götürdü. Ancak gerici güçler geçici olarak durdurulmuştu.

2. dünya savaşının da bitimiyle birlikte Yeni Türkiye Cumhuriyeti emperyalist kurumların eline geçti. Adnan Menderes –Celal Bayar ikilisi vasıtasıyla, ülke yeniden emperyalizmin plan- programına girdi. Adeta işgal yeniden başladı. Ülkenin köklü kurumları, başta ordu olmak üzere bir darbe biçiminde yönetimi ele aldı.

27 Mayıs 1960 sabahını ve o günleri, herhangi bir 12 yaşında ki çocuktan iyi anımsıyorum. Çünkü dedem- babam kurtuluş savaşı öncesi ve sonrası çok farklı bir siyaset içindeydiler. Bunu daha önce anlatmıştım. Ailem kurtuluş savaşında çok farklı görevler almıştı. İlericiydi, yurtseverdi. Bulduğum şehir o tarihte Adana'nın en büyük ilçesiydi. CHP'nin o zaman ki başkanı abim Hasan Çenet idi. 27 Mayıs ihtilali günlerinde uzun soluklu olan babam ve CHP'nin kent başkanı olan abimle bu konuyu konuşmaya geliyordu insanlar.

O zaman devrilen iktidar ve partisi Demokrat Partisi bölgeye adeta bir yönetim çemberi oluşturmuştu. Onlarda bize, aileme, CHP'nin kent başkanı olan abime gelip durumları değerlendiriyorlardı. Bütün bu konuşmalara tanık oluyordum.

Ortaokul 1. Sınıfa gidiyordum o zamanlar. CHP ilçe başkanı olan abimin iş yeri bürosuna çok sayıda devlet ve sivil kuruluş elemanları geliyor konuşuyorlardı. 27 Mayıs İhtilali tüm ayrıntılarıyla tahlil ediliyordu. Bende o konuklara çay- kahve ikramı yapıyordum.

Bu tarihte İktidar Osmaniye kentine Ali Arguvan adında bir kaymakam tayin etti. Ali Arguvan sık sık abimin uygun olan yazıhanesine gelir ve şöyle derdi:

“Hasan Bey beni Belediye başkanı olarak tayin ettiler, ancak ben kaymakamım ve belediye başkanı olarak bilgim yok. O anlamda kenti ve sorunlarını bilmiyorum. Senden ricam, belediye meclis gurubu olarak kararlar alın bende belediye başkanı olarak imzalayayım bunları”

Bu durumda Abim ve Belediye başkanı yerine Ali Arguvan'ın konuşmalarını su gibi dinlerdim.Yani Osmaniye'de bir varlıklı üretici, CHP'nin ilçe başkanı olan abim Hasan Çenet ve babamın konuklarla konuşmaları ve de yeni ihtilalin hem kaymakamı ve de belediye başkan yerine bakması ve de bunu abimle birlikte planlaması beni etkileyen, olumlu olarak etkileyen önemli bir durumdu”

İbrahim Çenet, ortaokul da spor derslerinde ve spor etkinliklerinde de göz dolduran bir öğrenciydi.

Ortaokul dönemine ait birçok anısı var ama bir kaçını kısaca şöyle anlatıyor:

“Ortaokulda, sadece beden dersinde değil, 19 Mayıs törenleri ve diğer spor etkinliklerinde de göz dolduruyordum. Elişi diye bir ders vardı. Sıradan bir dersti, herkes kolay not alır ve geçerdi. Ben serbest elişi derslerinde, kendi çapımda deney, buluş, bir bilimsel durumu pratik gösterme gibi aletler yapar, sergilerdim. Bazen okul yönetimi bunları benim öteki öğrencilere toplu oldukları halde anlatmamı isterlerdi ve bu bana güzel duygu verirdi.

Ortaokul ikinci sınıftaydım. Okul yararına bilet çekiliş yapıyor, birkaç numaraya da hediye çıkıyordu. Ücretli satılan biletlerden isteyen bir tane isteyen beş tane alırdı. Öğretmenler her öğrenciye sırasıyla sordukları gibi bana da sorardı:

“İbrahim sen kaç tane bilet almak istiyorsun, paranı şimdimi, sonramı vereceksin”. Bende:

“Öğretmenim ben beş tane bilet alacağım ve paramı şimdi veriyorum, ancak bilet almayacağım” derdim. Öğretmen, birazda, şaşırarak sorardı:

“Neden?”

“Öğretmenim ben hiçbir zaman, yılbaşında bile bilet almadım, işimi, umudumu hiçbir zaman şansa bırakmak taraftarı değilim”

Öğretmende “Peki hediyeler arasında güzel bir tablo, vazo ve birden fazla klasik kitaplar serisi var, ola ki sana çıkarsa bunları okula ya da sınıfımıza hediye edersin” derdi ve paramı verirdim. Biletleri de hoca kürsünün çekmecesine koyardı.

“Bir başka anım daha var ki o da çok acı bir durum” der ve anlatmaya devam eder İbrahim Çenet:

“Sınıfımızda bir öğrenci vardı, zil çaldığı zaman bu öğrenci herkesten önce koşarak çıkar ve dış kapının hemen yanına duvara dayanır, iki elini iki dizine kapatırdı. Hiç koşmaz ve avluda da yürümezdi. İçeri gir zili çaldığı zamanda ilk önce o koşarak sınıfa girerdi.

Bütün bunlar aslında yoksul bir ailenin çocuğu olmasından kaynaklanıyordu. Babasının pantolonunu giyerek geliyordu okula. Ancak bir durum vardı ki pantolonun iki dizi ve iki kalça tarafında kocaman başka renkte

yamalar vardı. Bu çocuk o yamalar gözükmeyin diye sınıfa giriş çıkışlarda böyle yapıyordu. Birçok öğrencinin giyecek ayakkabı bile bulamadığı o günlerde beni de okulun kapısının dibine kadar kendi özel arabamız bırakıyor ve gene çıkışta alıyordu. Bu çelişkiler benim o zamandan belleklerime yazılmış, kazanılmış anılardır”

İbrahim Çenet’in üniversite yılları gibi ilk, orta ve lise yılları da dolu dolu geçmiştir. O yıllara ait bir başka anısını da şöyle anlatıyor İbrahim Çenet:

“Ortaokuldayız! Osmaniyeli olan Nuri İşken adında bir Türkçe öğretmenimiz var. Bir gün öğretmen elinde bir kitapla sınıfa girdi ve o kitabı bize tanıtmaya başladı:

“Çocuklar bu benim şiir kitabım, yeni çıktı. Osmaniye’de basımını yaptık, adı “Son Kampana”, size bir iki şiir okuyayım buradan. Kitaplar öğretmen odasında, isteyen gider oradan alır. Ederi sadece bir lira”

Ben daha çıkar çıkmaz vardım oradan bir kitap aldım. Okudum, ertesi gün okudum, inceledim, düşündüm. Bende şiir yazarım ve kitap yaparım diye düşledim. Yazdım da. Bunları kitap yaptım. Kapağını kartondan, iç düzenlemesini Nuri İşken öğretmenimin kitabına benzettim. Birde isim yaptım kitaba: Demet.

Bu kitap uzun yıllar durdu, güzel bir anı idi. Sonra üniversite yıllarımda darbeler zamanında, ailem öteki kitaplarımla birlikte yakmışlar. Orada ki şiirleri sonradan düşündüm, temalar aklımdaydı ama ezberimde değildi.

Bu zaman ki şiirlerimin temalarından şiirler oluşturduğum oldu. Kırsal kesim insanıydım, şiirlerde kendi yaşantıma uygundu. Orada ki şiirlerden birisinin teması şuna yakındı:

Köyümün tozlu yolları
Uzar gider düşler gibi
Sarı sıcak beyaz ayaz
Çeker gider göçler gibi”

Varlıklı ve tarihten gelen derinliğe sahip olan önemli bir aileye mensuptu İbrahim Çenet. Bu sebeple lise yılları da anlamlı, hareketli ve renkli geçiyordu. Lisede oldukça duyarlı, okuyan, dinleyen, aktif bir yaşantısı olan İbrahim Çenet'in o yıllara ait hatırladıkları şöyle:

"Lise döneminde spor yaşantım gelişkindi ve başarılıydım. Okulun güç ve atletizm takımındaydım. Okulda, kentimizde ve bölgemizde ki spor karşılaşmalarında başarılıydım ve dereceler alırdım.. Sınıf ve okullar arası voleybol karşılaşmalarında o an hakemlik yapacak beden dersi öğretmeni yoksa beni özel olarak çağırırlardı, hakemlik yapmam için. Oysa voleybol dalında fazla başarılıda değildim. Ancak hakemliği hem çok titiz ve hakkaniyete uygun yaptığımı ve çok dikkatli olduğumu söylerlerdi.

Sınıfımın kültür-edebiyat kolu temsilcisiydim. Okulun tüm sınıflarının kültür-edebiyat komitesi üyesi ve başkanıydım. Üç yıl bu görevi sürdürdüm. Kentimizin bu gözde lisesi "Kovan" adında aylık gazete çıkarırdı. Öğrenciler için "Arı" okul için ise "Kovan" demekti bu. Lise birinci sınıftayken bile bu gazeteyi planlıyor ve başyazısını yazıyordum; tabi bir edebiyat öğretmenin gözetiminde.

Okulda "Münazara" dedikleri iki öğrenci gurubunun iki konuyu karşılıklı savunmaları yapılırdı. Örneğin; kişinin yetişmesinde okulun mu, ailenin mi rolü büyüktür, gibi. Bu münazaralarda ya benim gurubum derece alırdı ya da ben genellikle kişisel derece alırdım.

Bir gün kentin ortasında ki bir salonda, halkada açık bir münazara (iki gurup bir konuyu tartışıyor) yapılıyor. Tartışma bitti ve benim savunmalarım derece aldı ve göz doldurdu. Etraftan ilgiyle karşılayanlar oldu. Edebiyat öğretmenimiz sahnede konuyu kapatıyordu. Ve bana dönüp dedi ki:

"İbrahim; süt siyah mı, beyaz mı diye bir tartışma yapılsa, sen "Süt siyahtır" diye savunur musun?"

Dinleyicilerin dikkatli bakışlarında şöyle demiştim:

"Öğretmenim süt zaten siyahtır, sütün beyaz olduğu nereden çıktı. Sütü tavada yakıver, ortaya siyah bir durum çıkar. Ayrıca inek yeni doğurduğu zaman süt beyaz değil sarıdır. İlk bakışta süt beyaz gibi gözüküyorsa da bu bir yanılgıdır. Öz ve biçim diye bir durum vardır. Süt biçim olarak beyaz gözükse de öz olarak siyahtır. Ayrıca renk körlüğü olan bazıları siyah olan sütü beyaz olarak görmeleri olasıdır..."

O anda herkes beni tebessüm, ilgi ve takdirle alkışlamışlardı.

Okulda en şık giyinen kişilerdendim. Bisikletim, temiz ve derli toplu, elbisem hep ütülü, ayakkabım hep boyalı olurdu. Gömleğimin yaka ve kolları kolalı ve manşetli olurdu."

İbrahim Çenet'in aileden kaynaklanan bir kültür ve tarih mirası vardır aslında. Üniversitede okuyan akrabalarının olması, okuldan çıktığı zamanlar abisinin (Kent'in CHP başkanı) yazıhanesine gitmesi ve oraya gelen giden misafirlere çay servisi yaparak hizmette bulunması, oraya gelen insanların konuşmalarını dinlemesi kendini geliştirmesinde önemli bir rol oynar. Bu durumu şöyle açıklıyor İbrahim Çenet:

"Okuldan çıkıyor, ailemin, abimin yazıhanesine gidiyordum. Abim Kent'in CHP başkanıydı, önemli bir ticaret insanıydı. Kentte ki tüme yakın amirler ve memurlar ve de Kent'in ileri gelen insanları bizim iş yerine gelirler defalarca ülkede olanları konuşurlardı.

CHP'nin çok sayıda vekilleri ve adayları, hatta CHP'nin genel sekreterleri Kasım Gülek, Kemal Satır vb hep büromuza ve evimize gelirler, bizde onlara çay, kahve, ayran ikram eder, hizmette bulunurduk. Tüm konuşulanları dinler, özümserdim.

Okulda doğal olarak politiktim. O zamanlar sık sık gerici yürüyüşler, mitingler yapılırdı. Bizim de sol gurubumuz vardı, azınlıktaydık ama bizi ezemezlerdi.

16-17 yaşlarındaydım, o zaman İşçi Partisi'nin faaliyetlerine, direkt üye olmasak da o zaman ki İşçi Partisi'ne, onlara katılıyorduk. Çukurova'da, Osmaniye'de oluyor bu. Öyle başlamıştık. Söyleyeceğim şeyler için, Yılmaz Güney'in bir sözü vardır. Der ki mesela:

"Devletin bildiğini halktan gizlemek ahmaklıktır"

Şimdi benim söyleyeceğim şeyler de devletin bin defa bildiği şeyler olduğu için söylemekte sakınca görmüyorum. 65'te İşçi Partisi'nin bazı faaliyetlerine, mitinglerine, konferans durumlarına katıldıktan sonra Türkiye İktidarı Amerika ile iş birliği yaparak ya da Amerikan İmparatorluğu Türkiye'ye empoze ederek Türkiye'de Latin Amerika deyimiyle "Kontrgerilla" adı altında bir taşeron yapı oluşturdu. Adı Milliyetçi Hareket Partisi'ydi. Milliyetçi Hareket Partisi adına güneyde, Osmaniye'de, Amanos Dağları'nda komando kampları açmışlardı ve bizler de o kamp anlayışıyla mücadele ederek işe başlamıştık.

Liseyi bitirdiğim yıl çok iyi bir puan alarak üniversiteyi kazandım. İstedğim okulların hepsine girebiliyordum. Ailem hangi okula gireceğimi sorduğunda "Hukuk Fakültesi" dedim. "Neden" dediler. "Ben politikacı olmak istiyorum, bu açıdan Hukuk okumak iyidir" dedim.

O tarihte tüm ülkede iki Hukuk Fakültesi vardı. Biri İstanbul'da öteki Ankara'da! Ben İstanbul'u tercih ettim. Ailem gene "Neden Ankara değil, oysa Ankara'da okusan Çukurova'da ki Osmaniye'ye daha rahat gelip gidersin" dediler. Ben İstanbul Hukuk'un uluslararası olduğundan ve İstanbul'un daha politik olduğundan bu şehri tercih ettim."

İbrahim Çenet , Üniversiteye kayıt yaptırdıktan sonra İstanbul'da Adana Öğrenci Yurdun da kaldı. Sonra ki yıllarda arkadaşlarıyla Kumkapı da bir eve geçti. Daha çocukken emperyalizme karşı bir taraf tutma ve yurtsever olmak gerekliliği konusunda fikir sahibi oldu. İbrahim Çenet üniversite yıllarını ve kitaplarla olan tanışıklığını anlatıyor:

"Çocukluğum da ortaokuldayken bile emperyalizme karşı bir taraf tutma ve yurtsever olmak gerekliliği konusunda fikir sahibiydim. Ayrıca ülkeyi ve bağımsızlığı sevmek gerekirse savaşmayı gerektirir görüşüneydim. Bunu düşünmem için iki önemli sebebim vardı. Birisi dedemden babama, abime kadar bize bu yönde çok anlatırlardı. İkincisi de daha önce sözünü ettiğim yakınlarımız ve akrabalarımız üniversite öğrencileri vasıtasıyla bize anlatılanlar ve Cerrahpaşa tıp fakültesi öğrencisi akrabam Mustafa Özgül vasıtasıyla bize getirilen kitap, broşür ve bildiriler bizi şekillendiriyordu.

Mustafa Özgül bize 1965'den itibaren Fikir Kulüpleri Federasyonunun(FKF) ve Türkiye İşçi Partisinin (TİP) bildiri ve buroşürlerini getirirdi. Hatırladığım kadarıyla bize getirilen FKF ve TİP'in yazılı yayınları daha çok slogansal gelirdi. Benim okumaya başlamama ve bu alışkanlığı almama iki neden daha oldu.

Birincisi, Osmaniye'de Tufan Pehlivan adında kitap ve kırtasiye dükkânı olan bir abimiz vardı. Biz onun dükkânına kâğıt kalem almaya giderdik. O bize anlatırdı. Ondan kitaplar alırdık, parası olmayana hiç sıkıntı hissettirmeden kitap verirdi. Kitapları okuyun geri getirin değiştirilim derdi. Şimdi anımsıyorum Aziz Nesin'in, Yaşar Kemal'in, kâğıtlara yazılmış şiirlerinden verirdi. Ayrıca Felsefenin temel ilkeleri, ekonomi el kitapları verirdi, dönüşümlü olarak.

İkincisi ise, Osmaniye'de çok sayıda fıstık alım-satımı ile uğraşan işyeri vardı. Burada birkaç akrabam ve köylüm vardı. Onların işleri yoğun değil, genellikle otururlar, sohbet ederler. Biz bir gurup genç okul öncesi ya da sonrası onlara uğradık. Bu küçük esnaflar bize o günkü gazetelerden, örneğin Cumhuriyet gazetesinden İlhan Selçuk, Çetin Altan gibi kimselerin günlük köşe yazılarını sindire sindire okurlar ve bize daha da açıklayarak anlatırlardı. Bunlardan çok şey öğrendik.

1949 doğumlu olan ben 1967-68 yıllarıyla 18-19 yaşında olmakla beraber çok erken olgunlaşmış, İlhan Selçuk'u Çetin Altan'ı Yaşar Kemal'i, Aziz Nesin'i, TİP dokümanlarını, FKF bildiri ve broşürlerini, Georges Politzer' in

Felsefenin Temel İlkelerini vb okuyarak gelmiştik.

Üniversitede sosyoloji ile ekonomiyle ilgili kitapları ders kitaplarından önce okumaya başladık. Ayrıca eski yaşlı sol insanlar (İlhan Akşit) gibi üniversiteye gelir bizlere felsefe ve özellikle diyalektik materyalizmi anlatırlardı. Karşılaştığımız genç arkadaşlarla ayaküstü bile olsa, akşam kim ne okumuşsa onu birbirimize anlatırdık. Bilimi, öğrenmeyi, tanımayı, dünyayı, Türkiye'yi, vücudumuzu bile öğrenmeye aşık olmuştuk. Bir öğrenme yarışıındaydık.

Sporun da her türünü seviyordum. Üniversiteye gelince daha çok güreşe ağırlık verdim. İstanbul Fatih Güreş Kulübünün lisanslı sporcusu oldum. Fazladan ve profesyonelce çalışıyordum. Kısa sürede Üniversite güreş milli takımına seçildim. Bulgaristan, İsveç vb ülkelerin güreş milli takımlarıyla maçlar yaptım. Politik yaşamım ağır basınca çok sevdiğim profesyonel sporu bırakmak zorunda kaldım."

68 kuşağı yeni bir dünya kurmak istiyordu. Cesaretli, atılgan ve en önemlisi umutları vardı. İbrahim Çenet işte böyle bir kuşağın içinden geldi. Ailesinin kendisine sunduğu zenginliği elinin tersiyle itip, ülkenin bağımsızlığı için savaşmayı tercih etti. Devam ediyor İbrahim Çenet:

“Ailemin ilerici, yurtsever olduğunu söylemiştim. Ancak bu kadar aktif olduğumu pek bilmiyorlardı. Ancak ailemle aktif politikadan çok başka bir sorunum vardı.

Ailemin ticari olarak kireç üretimiyle uğraştığını söylemiştim. Ben doğmadan önce odun ve kömürle yakılan ve geleneksel yöntemlerin kullanıldığı şekilde kireç üretilirken sonradan modern kireç fabrikaları kurulmuştu. O an dört ayrı ilde bu kireç üretim sistemi vardı. Bizim ailede çoklarımız bu kireç üretim işinin içinde büyümüştük. Yani genç olanlarımız bile bu işi bilirdik.

Ailem Anadolu zenginiydi, sermayeye sığrama yaptıramıyorlardı. Benim Hukuk fakültesinde okumamla birlikte, benim bu üretim ve ticari işlerin başına geçeceğimi umuyorlar, söylüyorlardı. Ben Daha Hukuk fakültesine başlamamla birlikte, abim nereden ve nasıl tanışmış, İstanbul–Gaziosmanpaşa Cebeci köyünde bir kireç fabrikası sahibiyle anlaşmış. Onlarla ortaklaşa, sönmüş ve paketlenmiş kireç üretim sistemi kurmayı planlamışlar. O zamanlar daha Türkiye’de sönmüş kireç üretimi yoktu.

Abim bana bu kireç ve sönmüş-paketlenmiş kireç fabrikasının başına geçmemi önerdi. Bu durum 20 yaşında bir genç için renkli bir işti. Öyle ya, genç, bir fabrikanın hem sahibi hem yöneticisi, makamı var, arabası var!

Ben buna hayır dedim. Gerekeçde hem iş hem okul zor gider dedim. Aslında politik tercihim yapılmıştı. Ülkenin bağımsızlığı için savaşılmaya kararlıydım”

1961 Anayasasının yapılmasıyla birlikte, set vurulan, durdurulmaya çalışılan toplum ve onun duyarlı kalabilmiş ileri ve aydın gençleri, unsurları, dergiler, dernekler, partiler, kulüpler ve bunların federasyonları hızla çoğaldı ve tabii bunların karşıtları gerici dergi, dernek ve federasyonlarda çoğaldı.

Bunların içerisinde sol kesimde en belirgin olanlar Türkiye İşçi Partisi (TİP), Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) ve bir adım sonra Devrimci Gençlik Federasyonu (Dev- Genç) ve diğer sağ anlayışta ve düzen yanlısı olarak da Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) en tanınanlar olarak bilinir. İbrahim Çenet öğrenci derneklerini ve eylemlerini şöyle anlatıyor:

“TİP ve TKP’yi daha sonra anlatacağım ama öncelikle Fikir Kulüpleri Federasyonundan (FKF) başlayayım anlatmaya.

Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF), 12 Kasım 1965 tarihinde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi kantininde, Ankara’daki yükseköğrenim kurumlarının öğrenci delegeleri tarafından kurulmuş sosyalist öğrenci örgütüdür.

Ülkenin gidişatına müdahale etme isteği taşıyan öğrenciler tarafından kurulup, gençliğin siyasallaşmasıyla paralel olarak sosyalist bir hatta oturmuş ve Türkiye’de üniversite öğrencilerinin siyaseten hareketli oldukları dönemle özdeşleşmiş bir örgüttür. FKF, liberal bir çizgi ile faaliyete geçen SBF-FK’nın (Siyasal Bilgiler Fakültesi- Fikir Kulübü) oluşturduğu bir çekirdeğin; ülkenin 1960’larla beraber emperyalist sistematik içerisine daha doğrudan eklenmesiyle hareketlenen sınıf çelişkilerinin belirleniminde yaygınlaşması ve reformcu bir çizgiden radikal, emperyalizm karşıtı, yurtsever, toplumcu bir çerçeveye kavuşması sonucu gelişimini tamamlamıştır. Bu özelliğiyle örgütün gelişimi, Türkiye’de üniversite öğrencilerinin siyasal tarihiyle paralellik gösterir.

Dönemde devrimci hareket içerisinde süren Sosyalist Devrim (SD)-Millî Demokratik Devrim (MDD) tartışmaları FKF’ye de sirayet etmiş; bu gerilimlerin sonucunda FKF yönetiminde etkin pozisyona yerleşen MDD’ci grup, FKF’yi tasfiye ederek DEV-GENÇ’i kurmuştur.

Ankara’daki 11 yükseköğrenim kurumundan 126 delegenin katılımıyla FKF’ye dönüştü. Kurucu kulüplerin belli olmasıyla beraber başlatılan tüzük çalışmaları 17 Aralık 1965’te tamamlandı ve FKF bu tarihte bir tüzel kimliğe kavuştu.

Ülke, Dünya ve Üniversite gündemlerine bir bütünlük içerisinde bakma iddiasını taşıyan ve "Gençliğin mutluluğunu, insanların kendini yetiştirebileceği olanakların var olduğu bir düzende" (FKF Tüzüğü) gören federasyonu kuran öğrenciler şunlardır:

12 Kasım 1965'te, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi kantininde SBF Fikir Kulübü: Hüseyin Ergün, İsmet Özel, Kudret Ulutürk, Erdal Türkkan, Ümit Hassan, DTCF Fikir Kulübü: Ataol Behramoğlu, Fen Fakültesi Fikir Kulübü:Asaf Köksal,Hukuk Fakültesi Fikir Kulübü: Zülküf Şahin, Taylan Türker, Şirin Yazıcıoğlu,Yüksek Öğretmen Okulu Fikir Kulübü: Mevlüt Korkmaz, Talip Özay, Rifat Murat, Dudu Körükceli.

21 Aralık 1965 günü kurucular kurulu tarafından genel yönetim kurulu seçilmiş ve GYK'da aynı gün FKF'nin ilk merkez yönetim kurulunu belirlemiştir. Hüseyin Ergün başkanlığında örgütsel hayatına başlayan FKF kuruluşta yer almayan fikir kulüplerini bünyesine katmak ve fikir kulübüne sahip olmayan fakültelerde fikir kulübü açmak perspektifiyle yola çıkmıştır. Bu dönemde FKF'nin, Türkiye İşçi Partisi (TİP) ile yakın ilişkilere sahip olduğu gözlenir.

22 Ocak 1967'de ilk genel kurulunu toplayan FKF, bu kurul toplantısında genel çalışma ilkelerini netleştirmek için bir strateji metni hazırlamıştır. Kongrede İzzet Ararat FKF genel başkanı olarak seçilmiştir.

1.Genel kurulunun 11 kulüp ile toplayan FKF, kongre sonrasında yoğun bir örgütlenme faaliyetine girmiştir. Bu dönemde İstanbul'da kurulmuş olan Fikir Kulüpleriyle görüşmeler yapılmış ve bu kulüplerin federasyona katılımı sağlanmıştır. İstanbul'daki örgütlenme atağıyla üniversiteli gençliğin örgütü olarak yerini sağlamlaştıran FKF, İstanbul'da bir sekreterlik açmıştır. Aynı zamanda I. Genel Kurul toplantısından önce tefrika halinde çıkarılan Kavga dergisi 3. Sayısından sonra matbaaya geçmiş, örgütün merkezi kanalları kuvvetlenmiştir.

Bu dönemde de FKF'nin TİP ile ilişkisi devamlılık arz etmiştir. FKF, TİP'in Doğu Mitinglerine destek verir. Bununla beraber FKF Ege Üniversitesi Fikir Kulübü'ne dava açılmasına neden olan bildiriye mecliste okuyup tutanaklara geçirttiği için milletvekili dokunulmazlığı kaldırılmaya çalışılan TİP milletvekili Çetin Altan'ı savunmak üzere "Bu Oyun Sökmeyecek-Hükümet Kapitalist Bir Hükümettir" başlığıyla bir bildiri dağıtmıştır.

FKF'nin II. Kurultay'dan önceki döneminde antiemperyalist kimliğini oturttuğu, ülke ve dünya gündemine devrimci bir perspektiften müdahale edebilme yetisini geliştirdiği de gözden kaçırılmamalıdır. Bahsedilen zaman zarfında Amerikalı askerlerce kurşuna dizilen Vietnamlı devrimci Nyugen Van Troi'ye açık bir mektup kaleme alınmış, Hiroşima'ya atılan

nükleer bomba bu saldırının 22. Yıldönümünde kınanmış ve FKF tarafından özel okulların devletleştirilmesi talebiyle bir miting düzenlenmiştir.

23-24 Mart 1968 tarihlerinde gerçekleştirilen FKF II. Genel Kurul'u, FKF Genel Başkanı İzzet Ararat'ın Proleter dergisinde Nazım Hikmet'in "Kerem Gibi" şiirini yayınlamaktan ötürü tutuklu olması sebebiyetiyle Salih Er'in sunduğu ikinci dönem raporuyla açılmıştır. Kongreden tutuklu olan Genel Başkan İzzet Ararat ve Vietnam halkının antiemperyalist mücadelesinin öncüsü Ho Şi Minh'e FKF adına birer telgraf çekilmesi kararı çıkmıştır. Kongreye TİP milletvekilleri Sadun Aren ve Mehmet Ali Aybar da katılmış, hatta Aybar kongrede bir konuşma yapmıştır.

FKF'nin II. Genel Kurulu'nu ve ondan sonraki süreçte FKF'nin gelişimini anlamak için dönemde devrimci harekete damgasını vuran MDD-SD tartışmasına değinmek gerek. Bahsedilen zamanda iki odak devrimci hareketin öncülüğü için çekişmektedir. Doğrudan sosyalist devrim yanlısı TİP ve Yön Dergisi çevresinde öbeklenen, sosyalist mücadeleden önce bir demokratikleşme adımının gerekli olduğunu savunan millî demokratik devrimciler. Üniversite devrimci gençliğinin örgütü olan FKF'ye de bu ideolojik tartışma etkimiş, TİP siyasetine yakın duran FKF içerisinde bir MDD'ci muhalefet ortaya çıkmıştır.

II. Genel Kurul sonucunda TİP'li öğrencilerin adayı olan ve o dönemde TİP üyesi olan Doğu Perinçek FKF Genel Başkanı seçilmiştir. Seçimden kısa bir süre sonra MDD'ci saflara geçen Perinçek yönetiminde FKF, 27 Mayıs Millî Demokratik Devrim Derneği tarafından çağırısı yapılan Devrimci Güç Birliği Platformuna (DEV-GÜÇ) katılmıştır. DEV-GÜÇ'e katılmasın ardından FKF'nin TİP ile arası ilk kez gerilmiş, TİP'li öğrencilerin yoğunluğunun daha fazla olduğu İstanbul Sekreterliği ile Genel Merkez'in arasında uyuşmazlık baş göstermiştir. Fakat yine de merkezi bir karar ile DEV-GÜÇ'ün 1968'de düzenlediği 29 Nisan Mitingine FKF de katılmıştır.

Bu dönemde düzenlenen NATO'ya hayır haftası da önemli ve FKF'nin yurtsever kimliğini doğrular nitelikte bir eylemdir.

10 Haziran 1968'de DTCF'de başlayan ve kısa sürede ülkedeki üniversitelerin çoğuna yayılan boykot hareketi; ortaya çıkışında siyasal bir iddiaya sahip olmamasına rağmen, kısa süre içerisinde FKF'nin belirlenimi altına girmiş ve FKF'li öğrencilerin eğitimde reform istemini yükseltmelerine olanak tanımıştır. Her işgal edilmiş üniversitede var olan "işgal konseylerini" birleştiren FKF, bir üst işgal konseyi kurarak eğitim reformu mücadelesini merkezileştirmiştir. Bu hareketlilik ülke gündemine damgasını vurmuş, aslen FKF'li öğrencileri karşılarına alan burjuva demokratik partileri bile lafızda "gençlerin yanında durmuştur".

Bu partilerden farklı olarak TİP, işgallerin eğitim sorununa dikkat çekmesinden faydalanarak meclis gündemine kalkınma ve eğitim başlıklarında köklü reform istemini taşımıştır. 8 Temmuz 1968 tarihinde, planlanandan 6 gün önce gerçekleştirilen Genel Yönetim Kurulu toplantısı ile MDD çizgisine yakın duran Perinçek FKF başkanlığından düşürülmüş, yerine Zülküf Şahin Genel Başkan seçilmiştir. Bu gelişmenin ardından FKF, DEV-GÜÇ'ten ayrılmıştır.

Haziranda işgallerle yükselen eylemlilik hali, İstanbul'a Amerikan 6. Filo'nun gelmesiyle üst noktasına ulaşmıştır.

Bu sırada 6. Filo eylemlerinde FKF İstanbul Sekreterliği ile siyaseten ayrılan MDD'ci bir grup DÖB'ü (Devrimci Öğrenci Birliği) kurmuştur. DÖB kendisini tasfiye etmese bile, FKF'nin merkezinin MDD'cilerin eline geçmesiyle FKF ile beraber hareket etmeye başlamıştır.

FKF III. Kurultayı 5-6 Ocak 1969 tarihleri arasında 160 delegenin katılımıyla İstanbul'da gerçekleştirilmiş, bu toplantıda FKF merkezi MDD'cilerin kontrolüne girmiştir. İlerleyen süreçte İstanbul sekreterliğinin de istifa etmesiyle beraber FKF yönetiminde TİP ile yakınlığı olan kimse kalmamıştır.

6. Filo'nun İstanbul'a tekrardan gelmesi üzerine 16 Şubat 1969'da gerçekleştirilen 30.000 kişilik eylemin de örgütleyiciliğini FKF üstlenmiştir. Beyazıt Meydanı'ndan yola çıkan kortej Taksim Meydanı'na girerken yürüyüş kolu bölünmüş; meydana kalan devrimcilere bombalar ve taşlarla saldırılırken, polis kortejin geri kalanını alana sokmamıştır. Tarihe Kanlı Pazar olarak geçen bu olayda Duran Erdoğan ve Turgut Aytaç hayatlarını yitirmişlerdir.

FKF'nin son kurultayını belirleyen şey örgütün iç dinamiğinden çok, Türkiye'de devrimci hareketin yaşadığı gerilimlerdir. Türkiye'de sosyalist düşüncenin kitleselleşmesi yönünde ilk müdahaleyi yapan TİP, ülkede Marksist birikimin yükselmesiyle, ülkeyi değiştirmeye yönelik heyecanları çok yüksek olan öğrencileri çevresinde tutamamıştır. Sonuçta bu öğrenciler güncelliğe daha yoğun müdahale edebilmek için var olan siyasi aktörlerle ittifakı benimseyen bir ideolojik hattı benimseyerek, FKF'nin yönetimine yerleşmişlerdir.

9-10 Ekim 1969 tarihleri arasında SBF'de düzenlenen Olağanüstü Kurultay ile FKF tasfiye edilmiş ve FKF'nin kontrolünü ele alan kadrolarca DEV-GENÇ kurulmuştur. Bu çaba ve aşamada en çok emeği geçenler, Başta Mahir Çayan ve THKP-C'yi kurmakta olan insanlar ile yine başta Deniz Gezmiş ve THKO'yu kuran insanlar rol oynamıştır.

İbrahim Kaypakkaya o zamanlar Doğu Perinçek'le hareket ettiğinden farklı bir yapıdaydı. Doğu Perinçek ise kendi grup ve örgütünü apayrı bir

durumdaydı. Bu süreç içerisinde TİP ile herhangi bir yakınlığı olan veyahut kesintisiz devrim düşüncesine sıcak yaklaşmayan bütün öğrenciler örgütten ayrılmıştır.

Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu (DEV – GENÇ) 1965'in sonlarında kurulan FKF (Fikir Kulüpleri Federasyonu) içerisinde yer alan öğrenciler tarafından dönemin özgünlüğünde kimi fikirselle ve mücadele pratiğine dair ayrılmalar üzerine kurulan, sosyalist gençlik örgütlenmesidir.

9-10 Ekim 1969'da toplanan Fikir Kulüpleri Federasyonu Olağanüstü Kurultayı'nda, federasyonun tüzüğüyle birlikte adı da değiştirildi ve "Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu" yani Dev-Genç olarak bilinen, örgütlenme oluşturulmuş oldu. Bu örgütlenmenin yeni tüzüğünün 2. maddesinde "Dev-Genç emperyalizme ve feodal kalıntılara karşı verilen halkımızın devrim mücadelesinde sosyalist gençliğin düşünce ve eyleminin geliştirilmesi amacıyla kurulmuştur. Federasyona bağlı dernekler "Sosyalizm bilimini eylem kılavuzu edinen" üyelerden oluşur." ifadeleri yer almıştır.

Yasal olarak bir dernek formunda olsa da daha sonraları genişleme göstermiş, yaygınlaşmış ve üniversite dışına da taşmıştır. Emperyalizme, Faşizme ve Oligarşiye karşı mücadele eden ve devrimci çizgide olduğunu belirten Dev-Genç, 70'li yıllar boyunca başta üniversiteler olmak üzere gençliğin içerisinde yer aldığı bir örgüt haline gelmiştir.

Dev-Genç'in 1968 kuşağı ile birlikte içerisinde farklı grupların çeşitliliği bir yandan Türkiye devrimci tarihine THKP/C, THKO ve TKP/ML gibi örgütleri kazandırıp, bu örgütlerin birbirleriyle dayanışma içerisinde olmasını sağlarken; diğer yandan Türkiye'nin dört bir yanında onlarca gençlik önderi çıkarmıştır.

1974'ten sonra ise THKP-C tutuklularının cezaevinden çıkmasının ardından bu yapılanmanın siyasi iradesinin egemenliği ve örgütlenmesi sürmüştür. Darbeye gelinen süreçte ve sonraki dönemlerde devrimci harekete ideolojik olarak koşutluğunu sürdürmekle birlikte kendi politik bağımsızlığını korumuştur.

1980 yılından sonra ise uzunca bir süre faaliyetlerini üniversitelerdeki öğrenci dernekleri bünyesinde parçalı olarak devam ettiren Devrimci Gençlik, 1989'dan itibaren faaliyetlerini merkezileştirmeye başlamış ve ilk yayını 1990 yılında "Faşizme ve Oligarşiye Karşı Devrimci Gençlik" ismiyle çıkarmıştır.

1990'dan bu yana THKP/C geleneğini sürdürdüğünü ifade eden Devrimci Gençlik, şu veya bu şekilde çabalarına devam etmişti. Dev-Genç'in amacı, 1 Ocak 1971 tarihli "Kurtuluş" adlı yayın organında aynen şöyle açıklanmaktaydı:

“Türkiye’nin tek militan örgütü Dev-Genç’tir. Gençlik hareketleri ve Dev-Genç’in mücadelesi, faaliyetleri çerçevesi ile sınırlı değildir. Bugün işçilerle köylüler devrimci bağlar kurarak gözlerini kırpmadan ölüme gidiyor. Teşkilatlanmalı ve Dev-Genç’le ilişki kurmalıyız. Her türlü mücadeleye hazır olmalıyız.”

Dev-Genç’in görevleri ise şöyle sıralanmaktaydı:

“Anti-emperyalist gençlik hareketlerine öncülük etmek. Devrimci mücadeleye için işçi, köylü, gençlik birliği kurmak. Emperyalizm ve burjuvaya karşı bütün devrimci güç ve gençliğin devrimci birliğini sağlamak. Milli Demokratik Devrim mücadelesinde, sosyalist gençliğin düşünce ve eylemlerini geliştirmek.”

Dev-Genç, Milli Demokratik Devrim stratejisini, işçi sınıfı önderliğinde, Oligarşik azınlıktan zarar gören tüm halk ile ve kesintisiz devrim şekliyle benimsemiştir. Dev-Genç yayın organları İleri, Kurtuluş ve Sosyalist Dergisi’nde “Milli Demokratik Devrim”, Lenin, Mao ve Guavera örnekleriyle geniş olarak açıklanıyordu. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) ile çeşitli toplantılar yapan Dev-Genç, bu kuruluş ile birleşme çalışmaları da yapmıştır. DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler’in de katıldığı bir toplantıda, Sosyalist Devrim’e işçi sınıfının iktidarı ile geçilme konusu tartışılmıştır.

Dev-Genç’in faaliyetleri üniversitelerde ise boykot, işgal Marksist eğitim ve gösteriden oluşuyordu. Okullardan başka köylüleri örgütlemek için köye yönelerek miting ve toprak işgallerinde bulunuyordu. İşçilerle ilgili bazı çalışmalar da yapan Dev-Genç, bir yandan da militan yetiştirerek silahlendiriyordu. Emperyalizmin, Oligarşinin kurduğu başta MHP ve komando birliklerine ve ölüm mangalarına, Milli Türk Talebe Birliği (MTTB), Komünizmle Mücadele Derneklerine karşı direniyordu. Kimi gençler Filistin’e giderek hem onlara yardımcı oluyor hem de silahlı eğitim alıyordu.

Atılacak devrim adımının ikili karakteri olmasını, yani bir yanıyla demokratik bir yanıyla da Sosyalist Devrimi gerçekleştirmeyi planlayan Dev-Genç militanlarının diğer bazı eylemleri ise şunlardı:

- ABD aleyhine girilen faaliyetler, 6. filoyu protesto gösterileri,
- 6.Filo Eylemleri
- 15-16 Haziran işçi olayları

1970 yılı baharında, ülkeyi son Osmanlı zavallı despotu Abdülhamit gibi 40 yıl yöneten/yönetecek olan Süleyman Demirel iktidarı işçilerin ve de işçi sendikaların haklarını kısıtlamak için kanun yapıyordu. Sendika yönetimi de işçileri sokağa çıkmakta ve haklarını savunmak ve bu haksızlığı protesto etmeye serbest bıraktı. İşçilerin bu sokağa çıkmasına Dev-Genç ve ileri unsurları da katkı sağlayınca, planlı olmamasına karşın özellikle

İstanbul'da Valilikten tut, devletin önemli kurumları işçilerin ve devrimci gençlerin eline geçiyordu adeta. Polisin yetersiz kalması durumunda askerler döküldü sokağa, buda yetmeyince uzun namlularıyla tanklar sokağa çıktı. Bu savaşta tanklar konumu gereği hiç işlev görmedi. Tanklar işçiler ve devrimci gençler tarafından ele geçirildi.

Ayaklanma iki gün sürdü. Telaşlanan devlet, sendika liderlerine; işçi haklarını ve sendika liderlerinin haklarını kısıtlayıcı yasayı derhal geri çektiğini söz vermesi üzerine, sendika liderleri, işçilerin geri çekilmesini istediler.

Bu 1970 yılı 15-16 Haziran işçi direnişi tüm İstanbul da olmuştu. Dev-Genç üyelerinin bu hareketin başlamasında değilse bile, gelişmesinde rolü büyüktü.

Ben aktif bir Dev-Genç üyesi olarak bu direnişin Eminönü ve Cağaloğlu bölgesinde görev yapmıştım. Devrim için birçok direnişte buldum, ancak bu 15-16 Haziran direnişinde işçilerle birlikte savaşmam yaşamımın en önemli anıdır.

Dev-Genç ilk kuruluşunda 9-10 Ekim 1969 da Başkan Atilla Sarp olmakla birlikte yönetimde daha sonra THKP-C'yi oluşturacak kimseler seçildi. 18 Ekim 1970 de Dev-Genç'in birinci kurultayında Başkan Ertuğrul Kürkçü ve genel sekreter Sinan Kazım Özüdoğru olmakla tüm yöneticiler kısa bir süre sonra THKP-C'yi oluşturacak kimseler seçildi.

Önemli Not:

Doğu Perinçek-Mahir Çayan Polemiği

SD taraftarlarının ihraç edildiği tamamen MDD taraftarlarının hâkim olduğu kurultayda MDD'ci kanatta da bölünmelerin sinyali verilecekti. Dev-Genç genel başkanlığı için ASD çevresinde iki ayrı görüş ortaya çıkacaktı. Mahir Çayan'ın ve Doğu Perinçek'in başını çektiği gruplar kısa adı Dev-Genç olacak olan örgütün genel başkanlığına kimin getirileceği konusunda anlaşamıyorlardı. Her iki tarafı da idare eden ve her iki tarafla da iyi geçinen Mihri Belli çözümlü sağlıyordu.

Mihri Belli, Mahir Çayan ve Doğu Perinçek'le yaptığı görüşmeler sonucunda iki tarafında adamı olmayan kendi adamı Atilla Sarp'ı öneriyordu. Ve bu öneri Çayan ve Perinçek tarafından da kabul edilince Atilla Sarp Dev-Genç Genel Başkanı seçildi. Sarp'ın genel başkanlığındaki yeni Dev-Genç yönetimi şu üyelerden oluştu; Genel Sekreter İrfan Uçar, Genel Sayman Aktan İnce, MYK üyeleri, Tuncay Çelen, Ahmet Bozkurt, Ergun Aydınoglu, Gün Zileli, Oral Çalışlar ve Ömer Özerturğut.

Kendilerini Proleter Devrimciler olarak adlandıran MDD'cilerle Sosyalist Devrimciler arasındaki mücadele yaşanırken önceden öngörülme bir gelişme FKF'nin adını değiştirdiği 4. Kongrede ortaya çıkacaktı. SD'cilerin

tasfiye edildiği Dev-Genç kongresinde ODTÜ ve SBF Fikir Kulüpleri delegeleriyle İstanbul DÖB'den gelen ve FKF'ye giren delegelerin oluşturduğu ve sözcülüğünü Mahir Çayan'ın yaptığı bir grup delegeyle Aydınlık dergisi yazı kurulu üyeleri Doğu Perinçek, Şahin Alpay ve Cengiz Çandar'ın sözcülüğündeki bir başka grup delegelerin arasında MDD stratejisinin kavranılması ve gençlik hareketlerinin anlamlandırılması ve işçi sınıfı hareketiyle ilişkilendirilmesi konusunda bir tartışma çıktı.

Mahir Çayan kongrede yaptığı konuşmada Doğu Perinçek'i hedef alan sözler sarf etti. Çayan, Perinçek'e "Devrimci terörle anarşizm birbirine karıştırılmaktadır, kişiliklerinde devrim yapamayanlar devrimci olamazlar" diyerek eleştiriler yöneltmesi üzerine Doğu Perinçek kürsüde konuşan Mahir Çayan'ın üzerine yürüyerek küfürle saldırmıştı. Çayan bu hareket karşısında konuşmasını aynı çizgide sürdürmüş ve yaptığı sataşmalara yenilerini ekleyerek kürsüden inmişti.

Daha sonra Doğu Perinçek bir konuşma yapmıştır. Perinçek de Çayan'ın eleştirilerine aynı üslupla cevap vermesi üzerine delegeler tarafından Doğu Perinçek'e küfürle karışık sözlü sataşmalar olmuş, Perinçek kendisine yönelik sataşmalara "Bana sataşanlar müteakit devrimcilerdir, icazetli sosyalizm yapmaktadırlar" demişti. Perinçek'in bu sözlerine Çayan'a daha yakın olan delegelerden Atilla Sarp "Eline kelepçe değmemiş biri icazetten bahsedemez" diyerek cevap vermişti.

Perinçek ve Alpay'ın "Proletaryanın milli demokratik devrimde önderliğinin objektif şartları oluşmamıştır" görüşünde ifadesini bulan yaklaşımlarını bir "sağ sapma" olarak niteleyen Çayan ve Aktolga, sosyalist hareketin Kemalizm'den ideolojik ve örgütsel olarak bağımsızlaştırılmasının gerektiğini vurgulayarak, bir proletarya partisi olmaksızın Kemalistlerle "Milli Cephe" kurulduğunu ilan etmenin, "Hareketi Kemalistler'in kuyruğuna takmak demek olduğunu" açıkladılar!

Perinçek ve Alpay'ın, "Ecevit'in TÖS Kurultayı'nda yuhanması, ODTÜ işgali ve sonrasında sosyal demokratlarla sosyalistler arasındaki çatışmalar" gibi hareketleri eleştirilerek bunların, "Somut şartların somut tahlilini" yapamama körlüğünden kaynaklandığını ve Milli Cephe'yi ya daralttığını ya da böldüğünü; Hareket harekettir yaklaşımıyla girilen boykotların sol sapma olduğunu dile getirmeleri üzerine çatışma tırmandı.

Bütün bu tartışmalar sırasında Mihri Belli, her iki tarafça da eleştirinin üzerinde tutuldu; bu konumundan yararlanan Belli, yönetimin belirlenmesinde birinci derecede etkili oldu.

Dev-Genç'i tamamen ele geçiren MDD'ci kanat arasındaki fikir ayrılıkları Dev-Genç'te yeni bölünmelerin ve çatışmaların habercisi olacaktı.

Mahir Çayan bu kongrede yaptığı uzun konuşmayla bütün delegeleri ve dinleyicileri de etkilemişti. Dönemin Dev-Genç'lilerine göre Mahir Çayan'ın yıldızı bu kongrede parlamıştı. Yaptığı uzun ve etkileyici konuşmasıyla Türk solunda lider portresini çizmiş, diğer sol çevrelere de kendini kabul ettirmişti. Özellikle Doğu Perinçek gibi kendisinden daha deneyimli ve sol hareket içerisinde daha çok tanınan polemikçi bir kişinin karşısında onu ve çevresini hedef alan konuşması 68 kuşağına mensup Türk solunda hala konuşula gelmektedir.

Bu dönemde, Mehmet Büyüksevinç, Battal Mehetoğlu öldürüldü. Böylece Vedat Demircioğlu, Atalay Savaş, Taylan Özgür ve Mehmet Cantekin ile birlikte Dev-Genç'in anti-emperyalist kavgada verdiği şehit sayısı 6'ya yükseldi.

1965 de FKF kurulurken çok anlayış vardı. İlerleyen süreçte devrimci, sosyalist, ihtilalci kesim önce TİP'lileri, sonra Doğu Perinçek'çileri ve Mihri Belli'yi tavsiye ederek yoluna devam etti. Büyük bir devrimci örgüt olan Dev – Genç'in marşı da vardı elbette.

Hey Dev-Gençli, hey Dev-Gençli
Savaş vakti yaklaştı
Al silahını eline
Emperyalizme karşı

***

İşçi, köylü, gençlik, asker
Devrim için ölürüz
Biz güçlü devrimcileriz
En sonunda yeneriz

***

Vedat, Taylan, Mehmet, Battal
Devrim için öldüler
Devrimciler ölür ama
Devrimler durmaz sürer

Sonra ki yıllarda bu marş az bir değişiklikle uzun yıllar şöyle söylendi.

Ey dev gençli, ey dev gençli
Savaş vakti yaklaştı
Al silahı, vur beline
Emperyalizme karşı

***

Deniz gezmiş, mahir çayan
Devrim için öldüler

Devrimciler ölür ama
Devrimler durmaz sürer

***

Yolumuzun önderleri
Mahir, Hüseyin, ulaş
Haykırıyor gerillalar
Kurtuluşa kadar savaş!

***

Mahir, Hüseyin, ulaş, kurtuluşa kadar savaş!"

AMERİKAN 6. FİLOSU VE CİHAN ALPTEKİN, ULAŞ BARDAKÇI'YLA GENÇLİK EYLEMLERİ.

Türkiye'de Anayasanın 1961 ile yeniden yapılması eğitim, kültür ve bağımsızlık anlayışının yeniden tartışılıyor olmasına da yol açtı. 1964-65'de Kıbrıs'ta haksız gelişmelere karşın İsmet İnönü'ye mektup yazan ABD başkanı Johnson "Eğer Kıbrıs'a müdahale ederseniz 6. Filoyu karşınızda buluruz" dedi.

Bu açık tavır ülkenin duyarlı kısımlarında yurtseverce gelişmelere yol açtı. Ülkede 1965'den itibaren Süleyman Demirel, Necmettin Erbakan, Alpaslan Türkeş birlikteliğiyle Milliyetçi Cephe iktidarı kurulmuş, Türkiye (Dış)işleri yönetimi ABD ile adeta bütünleşmiştir. Bu tarihten itibaren Amerikalılar ve onun savaş mekanizması ve sembolü 6. Filo Türkiye ziyaretleri başlamıştır. İbrahim Çenet'ten dinlemeye devam edelim:

"6. Filo ABD'nin bir savaş mekanizmasıdır. Bu Filo ülkemize çeşitli kez gelmiştir ve önemli direnişle karşılaşmıştır. Bunlardan birisi Ekim 1967 de 6. Filo Türkiye'ye gelecekti. Gençlik örgütleri günler öncesinden hazırlandı 6. Filo direnişine. Ankara ve İstanbul'da başta Fikir Kulüpleri Federasyonu olmak üzere gençliğin ve halkın duyarlı kesimleri 7 Ekim 1967 de, 6. Filo askerlerinin karaya çıkışlarını engellemeye ilişkin birer miting düzenleyip ve çeşitli yerlere mevzilendiler. Geç saatlere kadar beklendi fakat 6. Filo'dan tek bir ABD askeri bile Dolmabahçe'den karaya çıkamadı. Sabah Dolmabahçe'den karaya çıkması beklenen Filo komutanı Koramiral William I. Martin de güvenlik gerekçesiyle karaya çıkmaya cesaret edemedi. Bir helikopter ile ABD konsolosluğuna gidip dönmüştü.

Ortadoğu halklarına gözdağı vermek için Akdeniz'de bulunan 6. Filo Milliyetçi Cephe tarafından 15 Temmuz 1968 de yeniden İstanbul'a çağrıldı.

Amerikan savaş mekanizması bir uçak gemisi, çok sayıda savaş destroyeri ve binlerce askeriyle İstanbul Dolmabahçe açıklarına demirledi.

Bu durum günler öncesinden, basın yoluyla, bildirilerle, çeşitli küçük-büyük toplantılarla gençliğe ve halka duyuruldu. Ve halk Amerikalılara ve 6. Filo ya karşı direnişe çağrıldı. Gerici düzen yanlısı örgütlerde Amerikan askerlerini hoş karşılamak ve bu duruma direnenleri kâfir, vatan düşmanı olarak ilan edip karşı savaş için yoğun çaba sarf ettiler.

Ancak gençlik, onun örgütlü gücü Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF)

halkın duyarlı kesimleri ve özellikle ülkede hızlı bir şekilde örgütlenen ve gelişen Marksist – Leninist guruplar Amerika'ya, onun ülkede ki uzantısı yöneticilere ve 6. Filoya direniş haftasına tüm güçlülere karşı örgütleniyordu.

Düzen yanlısı onların özel güçleri bu direnişe karşı örgütleniyordu ama bir başka sıkıntımız daha vardı. Kimi devrimci gurup, örgüt ve kişiler; Amerika ve 6. Filoya direniş için daha pasif eylemler, yani, bildiri, yazılama, sınırlı mitingden yanaydılar. Diğer bir gurup devrimcilerse, Amerika'ya ve Amerikancılara karşı elden gelen her türlü çabayı göstermek, tutuklanmak, yaralanmak ve ölüm pahasına Amerika askerlerine İstanbul'un her tarafında savaş ilan etmek ve özel amaç onların karaya çıkmasını engellemek.

Amerika'ya ve 6. Filoya karşı direniş haftası İstanbul'da böyleydi ama ülkenin kimi kentlerinde de mitinglerle protesto ediliyordu.

Amerika ve 6. Filoya karşı direniş haftasını örgütleyen güç FKF ve onun içinde ki hızla şekillenen Marksist guruplardı. Bu direnişe karşı örgütlenen gerici örgüt ve devlet aygıtından başka sıkıntının direnişi pasifleştiren bazı sol çevrelerdi.

Buraya bir parantez açalım:23- 24 Mart 1968 de ki kongrede TİP(Türkiye İşçi Partililer) in etkisi azaltıldı ve yönetimden dışarıda tutuldular.

15 Temmuz 1968 de 6. Filonun İstanbul'a gelmesi ve direniş haftasından sadece 7 gün önce yani 8 Temmuz 1968 de olağanüstü toplanan FKF yönetimi, bu kurumun başkanı Doğu Perinçek'i yönetimden aldı. Denecek ki tam böyle bir direniş haftasından sadece 7 gün önce başkanı neden görevden aldınız, çünkü Doğu Perinçek'in ne zaman ne yapacağı belli değildi.

Böylece gençliğin tüm örgütü FKF içerisinde TİP'liler bir kongre önce dış tutulmuş, 8 Temmuz 1968 olağanüstü yönetim kararıyla Doğu Perinçek unsuruda dışlandıktan sonra ve böylece MDD devrim anlayışıda dış tutulunca 6. Filoya karşı direniş haftası yürütülecekti.

İstanbul'da Deniz Gezmiş, Cihan Alptekin ve etrafında ki akıllı devrimcilerin kurduğu(Aslında TİP'lilerin devrimci kavgayı frenlemesine karşı kurulan) Devrimci Öğrenciler Birliği (DÖB)de FKF ile birlikte hareket ediyordu.

Teorisiyle, örgütleyici gücü ve etkilemesiyle ülkede sadece gençleri değil pek çok kesimi etkileyen Mahir Çayan'la hareket eden Osman Cavit İyigün, Necmi Demir, İlkyay Demir, bu satırların yazarı gibi pek çok kişilerde bu gibi direnişlerde yerini almıştır.

Kıbrıs sorununda ABD'nin tutumu, Vietnam Savaşı, Ortadoğu'da ABD'nin İsrail yanlısı tavrı ve İsrail-Arap savaşı, bizleri Amerikan karşıtı bir tavır almaya sevk etti.

Kısa bir süre önce Che Guevera'nın Bolivya topraklarında öldürülmesi ve onun destansı yaşamı ve savaşı ve de talep ve istekleri duyarlı her türlü emek yanlısı yurtseverleri çok kamçıladı. Ve tabii ki bizleri de.

İşte böyle bir ortamda ABD'nin Akdeniz'deki gücü 6. Filo Türkiye'ye davet edilmişti. Uzun süre karadan ve kadınlardan uzak kalan Coni'leri taşıyan 6. Filo'nun ziyareti, ülkede büyük tepki yarattı. İşte tüm bu acı gerçeklere rağmen, 15 Temmuz 1968 tarihinde 6. Filo'ya bağlı bir uçak gemisi, 5 destroyer Dolmabahçe'ye demirliyordu. Ancak, ABD askerleri, beklemedikleri bir tepkiyle karşılaştı

İlk önce öğleye doğru bir grup devrimci Dolmabahçe'ye kadar geldi; tepkilerini göstermek için Türk Bayrağı'nı yarıya kadar göndere çekti. Fakat bu yalnızca başlangıçtı.

Özellikle İstanbul'un merkez ilçelerinde Amerikan askerlerinin gidebilecekleri her yerde elimizden gelen her türlü eylem, direniş ve Amerikalıların darp etme eylem gurupları kurmuştuk. Her gurup en az üç en fazla beş kişiden oluşuyordu.

Eylemler en çok da eğlence merkezlerinin ve özellikle genelevlerinin bulunduğu Beyoğlu'nda, Beşiktaş'ta, Eminönü'nde oluyordu. İstanbul Karaköy, Abanoz sokak genelevleri ve Cihangirde ki özel randevu evleri, temizleniyor, beyaz badana yapılıyor, duvarlara, İngilizce olarak "Hoş geldin Denizci" yazılmıştı.

Sözünü ettiğimiz bu en az üç, en fazla beş kişiden oluşan guruplar belli bölgelerde Amerikalı askerlerin üzerine kırmızı boya, katran atıyor. Elbiselerini jiletliyor, keplerini alıp kaçıyor. Kıstırdıklarını dövüyor, hırpalıyor. Bindikleri taksilerin camları kırılıyor, başlarına Golf sopalarıyla vuruluyordu.

Bu eylemlere halkta katılmaya başladı. Onlarda en azından sokakta ki Amerikan askerlerine tükürmeye başladı. Esnaf ve yolda giden halktan insanlar Amerikan askerlerini koruyan polis ve askerle tartışmaya ve şikâyet te bulunmaya başladı.

Amerikalılar karadan asker ve polis ve denizden de Deniz kuvvetleri güçlerince korunuyordu. İstanbul Çemberlitaş kız yurdunda kalan kızlardan birçoğuna Amerikan askerleri yolda, kaldırımda sarhoş oldukları halde sarılmış, elle sarkıntılık yapmaları üzerine, Kız Yurdunda kalan kızlar anında sokağa çıkarak miting yürüyüş yaptılar, kızlardan başka esnaf ve gençlerin de katılımıyla direniş daha da büyüdü.

6. Filonun İstanbul çıkartmasını protesto için başlatılan eylem, İstanbul'un dışında Ankara, İzmir, Trabzon ve de başka şehirlerde de oluşmaya başladı. İstanbul'da adeta bir halk ayaklanmasına dönüşmeye başladı. Bağımsız Türkiye sesleri çok yerden yükselmeye başladı.

17 Temmuz akşamı, İstanbul'da Vedat Demircioğlu arkadaşımızın yönettiği direniş guruplarından birisi yanlarına bir gurup insanı da alarak Gümüşsuyu'nda Amerikalı askerlerin yatmakta olduğu oteli bastı, oteli tahrip edip orada ki Amerikan askerlerini don –gömlek sokağa attı. Duvarlara "Amerikalı it evine git", "Bağımsız Türkiye" yazdılar.

Başlangıçta gençliğin FKF'nun başlattığı bu direniş haftası, giderek ülkede ses getirmeye ve özellikle İstanbul'da bir halk ayaklanmasına dönüştü.

Amerikan askerlerinin, polis, asker, Deniz kuvvetlerinin, MHP komandolarının, Milli Türk Talebe Birliğinin, Komünizmle mücadele derneklerinin vb tüm çabalarına karşı; bir gurup ihtilalci devrimcinin örgütlediği direnişe halkın, kızların-kadınların, esnafın ve özellikle her guruptan gençlerin yurtseverlik paydasında direnişi milliyetçi cephe hükümetini kaygılandırdı.

Dönemin İçişleri Bakanı Faruk Sükan, emniyet teşkilatına kesin talimat vermişti. Polis, o akşam verilen emre uyarak İTÜ yurdunu basar. Protesto gösterilerine önderlik eden, gurup sorumlularından okul arkadaşım, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi Vedat Demircioğlu, yurdun pençeresinden atılarak ağır yaralandı.

Bu arada da sözünü ettiğimiz eylemler yükselerek yürür. Vedat Demircioğlu, hemen Taksim İlk Yardım Hastanesi'ne kaldırılır. 24 Temmuzda da devrim anılarıyla sonsuzluğa ulaşır. Türkiye devrim hareketinde bir şahlanış ve dönüm noktası olan Amerika'ya, 6. Filo ya karşı direnişte toprağa düşen, devrim filizinin ölüsünü bile öpmeden, duyarlı devrimciler, Taksim'den Dolmabahçe'ye doğru yürüyüşe geçildi.

"İstanbul Amerikan genelevi, Türk kızları Amerikan cariyesi" olamaz diyen devrimci insanların etrafında kısa sürede halktan ve esnaftan binlerce kişi toplandı. Bizlere halk destek veriyordu ama halkın, esnafın aktif olarak bu direnişe katılmasına sevindik birazda şaşırırdık. Hatta direnişe bizzat katılmayacak kadar yaşlı erkeklerin özellikle kadınların kaldırımlardan bize alkış tutması, yaşlı bir çiftin pazardan aldığı meyveyi direnişçilere sevgi gösterisi olarak dağıtması ve yanında ki yaşlı erkeğin dayandığı bastonu belki işe yarar diye direnişçilere vermesi basit bir ayrıntı gibi gözükse de bizi duygulandırıyor.

Taksim, Gümüşsuyu, Dolmabahçe yolunda, devrimciler arasında uzun yıllar ve hala bir ayıp olan durumu da söylemek istiyorum. Bu direnişçi kalabalığın nereye gittiğini ve ne yapacağını iyi bilen bazı devrimciler, kalabalığı durdurmaya, sakinleştirmeye; kendi deyimleriyle provokasyona gelmemeye ikna etmeye çalışıyordu.

Direnişçi kalabalığın bunları duymasına imkân yoktu. Bu gibi çokbınlılı, bazı kişi ve kaynakların yönlendirmesinde ki insanlar kalabalığı durduramadı.

Direniş eylemleri çok yerde devam ettiğinden poliste yetersiz kalıyor-
du. Direnişçi kalabalık Dolmabahçe'ye yaklaştığında halkın desteğiyle sa-
hile bir hayli yaklaşmış, poliste tüm gücünü kullanıyordu. Polis barikatını
yaran yiğit devrimciler meydana, sahildeki, iskelede ki Amerikan asker-
lerini kim yakalamışsa denize atıyordu. Hatta bizden bir arkadaşta denize
düştü. Güvenlik ve korumalar, kendir dediğimiz ipten merdivenler atarak
denizde ki Amerikan askerlerini çıkarıyor. Coplar beyinlerimize yıldırım
gibi düşüyor, ellerinde ki elektrikli lazer mi bir aleti yönlendirdiklerinde
bizleri yere seriyordu.

Yaşamımda sonra çok gördüm ama ilk kez bir başarı karşısında bir co-
şun, bir lazer sersemletici, bayıltıcı gücünün insanın canını acımadığını
orada tattım.

Kalabalık dağıtıldı, güya bizi bozguna uğrattılar ancak bu kadar den-
gesiz bir savaşta, dünyanın en acımasız savaş mekanizmasını biz bozguna
uğratmıştık. Nasıl mı? Baksanıza hala sözü ediliyor. Pek çok insan bu dire-
nişten güç ve olumlu etki almıştır.

Egemenler yakaladıkları bizleri ne mi yaptı. İlkel bir şekilde işkence yap-
tı. Ellerimizi çiğnedi, aciz bir şekilde sorgulayanlar gözümüze bile baka-
madı. Arşiv evraklarında adlarımızın yanlarına kocaman birer kırmızı çarpı
işareti koydular.

Ne hüküm mü verdiler? Adeta hiç! Neden? O zaman ki yasalar bu gibi
etkinliklere neredeyse hoşgörü ile bakıyor hatta yargılayan hâkimler göz-
leri ve ses tonlarıyla bizi kutluyorlardı. Ayrıca yeni eylemlerden çekindikle-
rinden bu işi görünüşte ve o an unutmak ve unutturmak istiyorlardı."

1960'larla dünya bir uluslar, halklar, emeğine ve özgürlüğüne sahip çık-
mak isteyen ülkeler çabasına, örgütlenmesine dönüştü. 1960 da 27 Mayıs
hareketiyle de ve 1961 Anayasasının getirdiği kısmi özgürlüklerle halk ve
emek cephesinde kımıldamalar başladı.

İnsanlık mayası çokça bulunan Anadolu insanı hareketlenmeye başladı.
Türkiye İşçi Partisi ve Devrimci gençlik örgütlenmesi ve onların içinden çı-
kan insanların çabaları ve örgütlenmesi durdurulmalıydı.

Emperyalizm bu konuda dünyada deneyimliydi. İlerici yurtsever insan-
ların her türlü faaliyeti, her türlü yöntemle durdurulmalıydı.

Bu gibi yurtsever başkaldırlara karşı Güney Asya ülkelerinde, Orta ve
Güney Amerika ülkelerinde ölüm mangalarına varıncaya kadar kurulmuş
ve işliyordu. Ülkemiz yönetimi başını ABD'nin çektiği emperyalist yapıya

tam göbekten bağılıydı.

Emperyalizme karşı hem ulusal hem demokratik hem de emek yanlısı katmanlar hızla örgütleniyordu. ABD emperyalizmi şöyle düşünüyor: Eğer bu emek ve devrim güçleri haklarını ararken ya mutlu azınlığın Oligarşik Devleti yıpranırsa...! İşte bunun için 1965 de formalite partilerden birisinin adı Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) olarak değiştirilip başına da sadık adamlarında Alpaslan Türkeş olan bir zat getirildi.

Bu MHP ye birkaç görev verildi. Birisi ülkede ki devrim yanlısı kimselerin karşısına sizler kitle olarak çıkın ki Oligarşik Devlet yıpranmasın. Öylede oldu. Nerede ilerici basitte olsa bir hak istemi var karşılarında MHP'li kitle.

Ayrıca MHP komando kamplarıyla başlayan (yetiştirilen) ve ölüm mangalarına dönüşen mekanizma oluştu. O zamanlar MHP orijinli vurucu mangalar ölüm makineleri gibi çalıştı.

Yıllar sonra MHP'nin basiretli, azıcık aklını kullananları bile en azından şöyle dediler:

“Biz ülkücüler yaptıklarımızı ülkeyi sevmek adına yapıyorduk, karşımızda ki sol, devrimci kimselerle ölesiye çarpışıyorduk. Sonradan anladık ki meğer onlarda bizim gibi ülke sever, iyi insanlarmış”

Burada demek istediğim bize karşı sıradan MHP yönlendirmesinde ki insanlarla çarpışırken çok acı çekiyorduk. Oysa biz devrimciler emperyalist güçler ve onların yönetici uşaklarına karşı savaşmak istiyorduk.”

24 Temmuz 1968 tarihinde Vedat Demircioğlu'nun ölüm haberinin gelmesi üzerine, FKF'li öğrenciler İstanbul Vilayet binasına bir yürüyüş düzenlemişlerdir. Sabahın erken saatlerinde Hukuk Fakültesi önünde toplanan öğrenciler Atatürk anıtı çevresinde Vedat'ın portresi ile saygı duruşunda bulunuldu. Deniz Gezmiş o gün Vedat'ın ölümüyle ilgili arkadaşlarına şöyle seslendi:

"Vedat, devrim için öldü. Ölenlerin yasını tutacak vaktimiz yok arkadaşlar. Bugün savaş günüdür. Yürüyüşün hedefi vilayettir"

İşte İbrahim Çenet'in o günlere dair bize anlattıkları:

"15 Temmuz 1968 tarihinde 6. Filo'yu karşılamak için eylem planlaması içerisinde olan devrimciler; polis saldırısıyla karşılaşmış, paravan suçlamalarıyla 11'i gözaltına alınmıştır.

17 Temmuz günü polis Amerikan askerlerine karşı duran gençleri yakalamak için İTÜ Gümüşsuyu Yurdu'na girmiş, İTÜ yönetimi de yurt binasının üniversite özerkliğinden faydalanamayacağını beyan etmiştir. Yaşanan gerginlikte 47 kişi yaralanmış, 30 kişi de gözaltına alınmıştır. Bu baskın sırasında Hukuk Fakültesi öğrencisi Vedat Demircioğlu polis tarafından yurdun camından aşağıya atılmış ve ağır derecede yaralanmıştır.

(Vedat Demircioğlu bir gün önce İstanbul'un çok yerinde süren Amerikan askerlerine saldırıların devam ettiği program çerçevesinde Gümüşsuyu'nda bir oteli basıp, oteli tahrip edip, orada kalan Amerikan askerlerini sokağa atan gurubun yöneticisiydi)

18 Temmuz günü ise İTÜ Gümüşsuyu Yurdu'ndan başlayan eylem; Taksim'e uzanmış, orada sonlandırıldıktan sonra kitle Dolmabahçe'ye inerek Amerikan askerlerini denize dökmüştür"

İbrahim Çenet'in Deniz Gezmiş'le tanışıklığı İstanbul Üniversitesine kayıt olmasıyla başlamıştır. Devam ediyor İbrahim Çenet:

“Deniz Gezmiş'in babası Cemil Gezmiş'in öğretmen olmasıyla Deniz liseyi de İstanbul'da okumuştur. İstanbul Hukuk fakültesine kayıtlıydı. İstanbul politik açıdan hep duyarlı ve aktif olmuştur. Ben Denizden iki yıl sonra İstanbul'a ulaşmıştım. İstanbul'a ulaştığımda ilk tanıştığım (zaten gıyaben tanışıyor gibiydik) kişilerden birisi Denizdi.

Neden, nasıl?

Osmaniye'de kendi Çardak köyüme bitişik Çona adında bir köy var. Orası arkadaşım, akrabam, abim sayılır Mustafa Özgül vardı. Mustafa ile aynı büyük ailedendik, ayrıca Mustafa Özgül'ün abisi Ahmet Özgül ile büyük ablam Saniye evliydi.

İşte bu Mustafa Özgül, İstanbul'da ki Cerrahpaşa tıp fakültesini kazanıp yerleşmişti. Mustafa ilk günden daha FKF bile kurulmadan TİP içerisinde olan ama daha aktif politika izlemeyi savunan bir gençti. Mustafa TİP'inde, FKF'nunun da Dev-Genç'inde en aktiflerindendi.

Mustafa o zaman 1964'te İstanbul'a ve üniversiteye ulaşmıştı. Deniz Gezmiş gibi liseyi İstanbul'da okuyan ve İstanbul Hukuk Fakültesine kayıt yaptıran Mahir Çayan'dan da (politik anlamada) söz ediyordu Mustafa Özgül. Mahir Çayan İstanbul'da fazla kalmadı ve Ankara'ya geçip Siyasal Bilgiler Fakültesine kayıt yaptırdı.

Mustafa Özgül (biz ona Doktor Mustafa derdik) Osmaniye'ye her gelişinde bize TİP bildirimleri, başka bazı broşürler, sol anlamda bazı temeller getirirdi.

Deniz'den iki yıl önce üniversiteye girmiş olan Mustafa Özgül, İstanbul'da TİP içerisinde çalışmalar yapan ama daha farklı düşünen ve yapılan eğitimsel yanı ağır basan etkinliklerde daha liseli bir gencin (ki o Deniz Gezmiş'ti) göz doldürdüğünü söylemişti.

Bölgesi Osmaniye'de çalışmalar yapan Mustafa Özgül, daha lisede okuyan beni, aktif davranışlarımdan dolayı, birazda bana iltifat etmek, etkilemek için; “İbrahim ben İstanbul'da TİP içerisinde çalışmalar yapıyorum, çeşitli toplantılar ve etkinlikler yapıyoruz; bizimle birlikte çalışmalara katılan liseli bir genç var ki adı Deniz Gezmiş, sen ataklığın ve kararlılığın ile ona benziyorsun” demişti. Demişti ama bu benim aklımda az kalmıştı ya da kalmamıştı.

Sık sık Osmaniye'ye gelen ve daha kararlı, eğitimli olan Mustafa Özgül, bana: "İbrahim sana bahsetmiştim hani seni ona benzetmiştim, Deniz Gezmiş İstanbul Hukuk fakültesine kayıt oldu. Sen ona benziyorsun demiştim ya, sende onun gibi kara saçlı kara gözlü, akıllı aktif bir birisisin" demişti.

Önceki neyse ya bu defa adı aklımda kalmasa da benim ten rengim, kara saçlarım kara gözlerim ve ataklığım benzediğim kişi ve özellikle o okulu hayal etmiştim. Mustafa Özgül çok yakın arkadaşları, daha Deniz lisedeyken bile.

Bir sonraki sene bende İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazanmıştım. Daha İstanbul'da ki Adana öğrenci yurduna yerleşir yerleşmez Mustafa Özgül tarafından aynı okulda olduğumuz Deniz Gezmişle tanıştırdım.

Bu güzel bir duyguydu. Sanki onu çocukluktan beri tanıyormuşum gibi geldi bana.

O zamanlar okulların, öğrencilerin siyasi açıdan yeni yeni ayrıştığı zamanlardı. Sağ-sol kavgalarda tekme tokat ve basit aletler kullanıyorduk. Deniz kendisini efendiliği, ciddiyeti, etrafındakileri değer vererek karşılaşmanın yanında fiziksel kavgayı da akıllı ve başarıyla yapan olarak da tanıyordu.

Daha önce sözünü etmiştim bende daha ortaokuldan beri atletizm ve güreşe ilgiliydim. İstanbul Fatih Güreş Kulübünün lisanslı güreşçisi ve Üniversite milli takımındaydım. Anlayış ve kendine güven alanında fiziksel kavgayı çok belirgin yapıyordum. Bazen bazı yerlerde, kimileri benimde olduğum halde; "Adanalı birisi varmış, aynı anda dört sağcıyı dövüyormuş" diye anlatırlardı.

Sonuç olarak Denizle tanışıklığımız böyle başladı, politik döngülerde çeşitli aşamalarda gelişti

Konuşmanın bu aşamasında "Mahir Çayan'la tanışıklığım halen devam ediyor" diyen İbrahim Çenet bu durumu şöyle anlatıyor:

Mahir Ankara Siyasaldıydı, ben ise İstanbul Hukuktaydım. Farklı şehirlerdeydik, adını duyuyordum ama karşılaşmamıştık. O zamanlar teorik bilgi birikimi, Marksist bilimi özümseme ve onu tahlil edilen ülke koşullarına uyarılama konusu önemliydi. Birazda her kafadan bir ses çıkıyordu. Bir kanı vardı: Ankara'nın teorisi yüksek, İstanbul'un pratiği yüksek deniyordu. "Mahir Çayan Ankara'dan İstanbul'a geçici günler için gelsin, bir seri teorik konferanslar versin" deniyordu. İşte o zamanlar dikkatimi çekmişti Mahir Çayan ismi.

9-10 Ekim 1969'da, Ankara'da Dev- Genç kurultayında karşılaştım Mahir Çayanla. O kurultayda, öğrencilerden başka kelli felli eski devrimcilerin de

bulunduğu bir ortamda Mahir uzun bir konuşma yaptı. Marksist teoriyi, ülke koşullarını, devrim sürecini, egemenlere karşı verilecek savaş taktiklerine varıncaya kadar. O günlerin ünlü teorisyeni ve hatibi Doğu Perinçek bu konuşmalar karşısında, kendisini ezik hissetmiş ve en lümpence küfrederek, kürsüdeki Mahir Çayanı dövmeye yürümüştü.

İşte Mahir Çayan'ın o günkü teorik tespitleri ve uzun konuşması herkesi büyülemiş adeta Türkiye soluna kendisini kabul ettirmişti. Açıkça, hep boş değildik, bildiklerimiz vardı ama beni de etkilemişti Mahir Çayan'ın tespitleri.

Bu 9-10 Ekim 1969 FKF'nunun Dev-Genç'e dönüşmesi günleri ve hemen ertesinde Mahirle daha sıkı görüştük. Zaten benimde içinde bulunduğum İstanbul'da ki yapıya "Kurtuluş" gurubu deniyordu.

1970'le beraber bazen İstanbul'da bazen de Ankara'da görüşmelerimiz oluyordu Mahir'le, Hüseyin Cevahir, Ulaş Bardakçıyla.

Mahirle bizi birbirimize adeta kenetleyen, tam anlamıyla yoldaş yapan, O'nun "Kesintisiz Devrim 1-2-3" olarak adlandırılan teorileriydi. (Not: bu kesintisiz derim teorisi tezlerini ileride anlatacağız.)

Mahirle asıl sıkı ilişki v e iş birliğimiz, devrim savaşının hem kırlarda hem şehirlerde verileceğinden, her türlü devrim çalışma metodu asıl olduğundan, bazı şehirlik ve bazı kırılık alanlar temel alınması gerektiğine uygun olarak; kırılık alan anlamındaki alanlardan birisi Çukurova, özellikle Doğu Çukurova idi.

Ben Doğu Çukurova'dandım, bölgeyi de tanıyordum. Kahraman Maraş'ın Andırım ilçesinden başlayarak Kadirli, Osmaniye, Düziçi, Erzin, Dört-yol vb alanlarda kasabalar dâhil örgütlenmişti. Tekrarlarsam bu planın uygulanmasında Mahir Çayanla daha yakın çalışmıştık.

Ve 1970'in son haftasında şekillenen THKP-C oluşmasında bu yakınlık doruk noktasına ulaştı.

1972 yılı 30 Mart'ında Mahir Çayan dâhil pek çok devrimcinin Kızılde-re de öldürüldüğü gün ve akşam onurlu bir davranış ve eylem ile Mahir Çayan'ın onurla taşıdığı bayrak, onların kanı kurumadan aynı kararlılıkla tarafımızdan kaldırılmıştır.

Ben bugünde, çerçevesini Mahir Çayan'ın çizdiği Kesintisiz Devrim teorisini günün ve koşulların yani diyalektiğin yapısına uygun değişikliklerle aynen kabul ediyorum, savunuyorum. Mahir Çayanla tanışıklığım hala devam ediyor"

İbrahim Kaypakkaya ismi hiç kuşkusuz Türkiye devrimci hareketi için çok önemli bir isimdir. Kaypakkaya ve etrafında ki arkadaşları Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi içerisinde çalışıyordu. THKP-C ve THKO'un savaşı böylesine oportünist gurupların yüzünü ortaya çıkarmasına yardımcı olmuş ve İbrahim Kaypakkaya Türkiye Devrimine bir anıt olarak kazılmıştır. İbrahim Çenet, İbrahim Kaypakkaya ile tanışmasını şöyle anlatıyor:

"İbrahim Kaypakkaya ile ilk kez 1969 yılında karşılaştım. Güney Türkiye'den bir güzel arkadaşım vardı, adı Osman Kabalcı. Osman Çukurova'da ki Andırın ilçesindendi. O İstanbul da Çapa Yüksek Öğretmen Okulunda okuyordu. Osman'la aynı okulda okuyan İbrahim Kaypakkaya'yı birkaç kez onunla birlikte görmüştüm, çok az konuşur, efendi bir insana benziyordu. Bir gün Osman'a dedim ki:

"Osman, bu arkadaşla hep birlikte geziyorsunuz, kimdir bu kardeşimiz, nasıl düşünür, ne der, ne söyler"

Osman:

"Bu arkadaşımız iyi bir insandır, araştırmacıdır, samimidir, ülkemizin güzel insanlarından olacak"

Sözünü kesmiştim Osman'ın:

"Halen güzel değil de, güzel olacak öylemi?"

"Evet, yakında güzel olacak, bunu görüyorum" Osman anlatmaya devam etmişti:

"Biliyorsun Doğu Perinçek'in kurduğu Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi var.21 Mayıs 1969'da kuruldu. İbrahim Kaypakkaya'da bu partinin kurucuları arasındadır"

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi (TİİKP), Aydınlık çevresinin kurduğu partilerden biri. 21 Mayıs 1969 tarihinde kurulan partinin Genel Başkanı Doğu Perinçek'ti. Partinin ilk kadroları arasında Cüneyt Akalın, Ömer Madra, Bora Gözen, Hasan Yalçın, Halil Berktaş, Gün Zileli, Oral Çalışlar, İbrahim Kaypakkaya, Atıl Ant, Ferit İlsever ve Nuri Çolakoğlu bulunuyordu.

Daha kuruluş aşamasında silahlı mücadeleye yaklaşım konusunda parti içinde görüş ayrılıkları belirdi. Bu tartışmalar sonucu önce Garbis Altınoğlu partiden ayrıldı.

İbrahim Kaypakkaya bu partinin Doğu Anadolu bölge komitesi (DABK) sorumlusuydu. İbrahim Kaypakkaya ve onun çevresinde bulunan bir grup Nisan 1971'de parti çizgisine yönelik eleştiriler getirdiler. Bu sürecin sonu-

cunda Şubat 1972’de “DABK Kararı” adıyla bilinen bir bildiri yayınlayan parti muhalefeti partiden ayrıldı. Herkesin bildiği bir konu; bu ayrılma anında Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi ve Başkanı Doğu Perinçek İbrahim Kaypakkaya hakkında ölüm kararı çıkarttı.

1972 yılı baharında İbrahim Kaypakaya Türkiye Komünist Partisi/Mark-sist-Leninist (TKP/ML) adlı örgütü kurdu”

1968 yılının Kasım ayında ABD Büyükelçisi Robert Commer'in Ankara'ya atanmasından sonra Ankara ve İstanbul'da ki olaylara bizzat katılmıştır İbrahim Çenet. Ancak bu durumu, olaylara katılan arkadaşlarından özellikle Ulaş Bardakçı ve Ahmet Börüban'dan dinlemiştir. Hatta ABD Ankara Büyükelçisi Robert Commer'in ÖDTÜ rektörünü ziyareti sırasında yakılan arabasından bir anı parçası alan Osmaniyeli devrimci hemşerisi ve arkadaşı Ahmet Börüban, bu aldığı bakır parçayı İbrahim Çenet'e göstermiştir. İbrahim Çenet "Bu olayı Turan Feyizoğlu çalışmasında uzun uzun anlatmıştı" diyor ve şöyle devam ediyor:

"Parker Hart'dan boşalan ABD'nin Ankara Büyükelçiliğine Güney Vietnam'da Barışı Koruma Programı Müdürü olan CIA ajanı Robert Commer'in atıldığı Beyaz Saray tarafından açıklandı. İlhan Selçuk, 30 Kasım 1968 Cumartesi günü, Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanan yazısında, "Ne demektir pasifikasyon" diyerek, Commer'in hakkında şu değerlendirmeyi yaptı:

"Hükümet darbesi düzenlemek, karşı-devrim hareketini sahneye koymak, seçimlere para yatırımı yapmak, iç savaş çıkartmak gibi "özel harekât" ve Amerikanca deyimi ile "special operation" CIA'nın işidir. Bay Commer işte bu teşkilatın görevlisidir. Ankara Amerikan Büyükelçisininin Türkiye'den önce Vietnam'da "Pasifikasyon" hareketini yönetmesi de gene CIA programı içinde bulunmaktadır. Bu programa göre 15 milyonluk Güney Vietnam halkının % 90'ı, 11.000 stratejik köye veya dikenli tel ve mayınlarla çevrilmiş kamplara toplanmaktadır. Bu programı Türkiye'de pekiyi tanıdığımız AID (Amerikan Yardım Teşkilatı) yürütmektedir. Ne var ki, bu örgütü CIA memurları idare etmektedir. Pasifikasyon hareketi, 11.000 stratejik köye topladığı Vietnam halkı ile "Milli Kurtuluş Cephesi" arasındaki ilişkileri kesmek amacıyla düzenlenmiştir. Çünkü Vietnam Milli Kurtuluş birlikleri köylere sızdıkça milli uyanış başlıyor, köylüler istilacı Amerikan askerlerine ve satılık Saygon hükümetine karşı silahlanıp direnmeye katılıyorlar. Amerikan CIA'sı sözde "Pasifikasyon" eylemiyle bu milli direnmeyi kırmak istemiştir. Bu yolda elinde iki silah vardır: Para ve işkence. Bay Commer işte bu görevden sonra Ankara'ya gelmiştir"

DENİZ GEZMİŞ, CIA AJANI COMMER'İ PROTESTO ETMEKTEN TUTUKLANIR

Devrimci öğrenciler, ABD'nin Ankara'ya yeni atadığı Büyükelçi Robert Commer'ı kınamak amacıyla havaalanına gitti. '28.11.1968 tarihinde saat 15.00 sularında DÖB'lü ve FKF'li öğrenciler, TMGT'de konuşuyorlardı. Bu arada Yeşilköy Havaalanı Danışma Bürosu'ndan teşkilata telefon edilmiş, saat 16.30'da Amerikan Büyükelçisi Commer'in Yeşilköy'e ineceği haber verilmişti. O sırada TMGT'de bulunan öğrenciler hızla İstanbul Üniversitesi Hukuk ve İktisat Fakültelerinin amfilerine dağıldılar. Deniz Gezmiş'in yaptığı konuşmalarla 80 kişilik bir öğrenci grubu derhal Yeşilköy'e hareket etti. Yeşilköy'de polisle karşılaşmış ve Commer'in uçağı sanılarak başka bir PAN Amerikan uçağına hücum edilerek, çürük yumurta ve taş atılmıştı.

Olay sonrasında gözaltına alınan 18 öğrenciden Deniz Gezmiş, Mustafa Zülkadiroğlu, Mustafa İlker Gürkan, Toygun Eraslan ve Rahmi Aydın, 29 Kasım'da, Bakırköy Nöbetçi Sulh Ceza Mahkemesi'nce tutuklandı.

Duruşma yargıcının, "Son sözünüz var mı?" sorusuna gençler, "Son sözümüz Kahrolsun Amerika'dır!" karşılığını vermişlerdi. Öğrenciler, duruşmadan çıktıktan sonra "Bağımsız Türkiye" marşını söyledi. Bu duygular içinde olan Orta Doğu ve Ankara Üniversitelerine kayıtlı 1.500 kadar genç, 28 Kasım 1968 Perşembe günü öğleden sonra dersleri boykot ettikten sonra otobüslerle toplu halde Esenboğa Havaalanına gitti. Amaç Commer'in uçağını havaalanına indirmemektir. Bu nedenle havaalanına giden gençler, uçağı ineceği alana oturarak, beklemeye başladı.

Gençlerin havaalanında Commer'ı kınamak amacıyla toplandığını öğrenen emniyet güçleri, Commer'ı iniş pistinin ucundan otomobille alarak, havaalanı binasına uğramadan şehre götürdü. Uzun süre marş söyleyip, slogan atarak Commer'ı bekleyen gençler, Commer'in gizlice şehre götürüldüğünü öğrenince topluca geri döndü. Gençlerden bir grup, Amerikalılara ait bazı işyerlerine saldırarak tepkilerini dile getirdi.

Ayrıca, Tunus Caddesinde bulunan Amerikalılara ait kulübe girmeye çalıştı. Görevli bekçiler, gençleri engellemek istedi. Fakat, gençler, kapıyı kırarak içeri girdi ve buzdolabı, oyun makinesi gibi eşyaları tahrip etti, bazı camları kırdı. Bu arada bekçilerden birinin havaya 2 el ateş etmesi üzerine olay yerine gelen polis, Gün Zileli, Mehmet Akın Atauz, Mehmet Ali Zaufcu, Fatih Uludere, Ural Ateşer, Musa Gülhan, Ali Orhan Yücealp, Orhan Aybers'i yakaladı. Gençler sorgularından sonra serbest bırakıldı.

KOMER'İN OTOMOBİLİ ODTÜ'DE YAKILIYOR

6 Ocak 1969 Pazartesi Ankara'da yağmurlu bir hava vardı. ABD'nin Ankara Büyükelçisi Robert Commer ziyaret amacıyla, 1969 model "Cadillac" marka siyah renkli, 06-CA-001 plakalı makam otomobiliyle, saat 12.30'da ODTÜ'ne geldi.

Commer'in otomobilini ilk olarak, Rektörlüğün hemen yanında ve karşısında olan kantin, kütüphane ve kimya laboratuvarında bulunan öğrenciler, fark etti.

Bazı öğrenciler, Commer'in ODTÜ'ye geldiğini arkadaşlarına haber vermek için yurtlara koştururken, İran Öğrenci Derneği Başkanı ve Mimarlık Fakültesi üçüncü sınıf öğrencisi Hamid Yakup isimli öğrenci de ODTÜ-SFK'ne giderek, "Haberiniz yok mu? Commer'in otomobili Rektörlüğün önünde" dedi.

Sinan Cemgil, Hüseyin İnan, İrfan Uçar, Halil Çelimli, Yusuf Aslan, Bekir Tuncay Çelen, Mehmet Akın Atauz, İbrahim Seven, Ulaş Bardakçı, Mete Ertekin, Sait Big, Serdar Haybat, Mustafa Taylan Özgür ve birkaç öğrenci, hızla olay yerine gitti.

Rektörlük önünde park etmiş olan Commer'in otomobilinin çevresinde toplanmış bir kısım öğrenci, Commer, ABD ve Kurdaş aleyhinde slogan atmaktaydı. Birkaç öğrenci, otomobilin yanına gelerek şoför Nidai Cermal'den, kapı ve kontak anahtarlarını istedi. Şoför, anahtarları vermedi.

Bunun üzerine öğrenciler, arabayı taşla tuttu ve "Çimlere basmayınız" yazılı demirleri sökerek arabanın camlarını kırmaya başladı.

Rektör Kurdaş ile ODTÜ Öğrenci Birliği Başkanı İskender Odabaşoğlu, bu arada, öğrencilerin arasına karışarak eylemcileri engellemeye çalıştı.

Rektör Kurdaş'ın uzaklaşmasından sonra Sinan Cemgil, Hüseyin İnan, Akın Atauz, İbrahim Seven, Halil Çelimli, İrfan Uçar, Ulaş Bardakçı, Yusuf Aslan, Mustafa Taylan Özgür ve Ahmet Sönmez, Commer'in otomobilini sallamaya ve sarsmaya başladı.

Commer'in otomobilini sarsan ve sallamaya çalışan öğrenciler, sonra havaya kaldırarak devirmek için bir süre uğraştı. Bir kısmının avuçları otomobili devirmek için uğraşmaktan kan içinde kaldı. Fakat otomobil çok ağır olduğu için devrilemedi. İbrahim Seven, civadran bulduğu bir çelik boruyu getirdi. Eylemciler, uzun çelik boruyu manivela gibi kullanarak Commer'in otomobilini ilk önce yan sonra ters çevirdi. Ters çevrilen otomobilin benzin deposundan benzin akmaya başladı. Hüseyin İnan, hemen gitti Sinan'ın boynundaki kaşkolü aldı. Ters çevrilmiş ve benzin akıtan Commer'in oto-

mobiline benzini deposunun kapağını açan Hüseyin, deponun içine sarkıtıp, benzini emdirdiği kırmızı siyah çizgili uzun kaşkolü, otomobilin değişik yerlerine vurmaya başladı. Bu şekilde otomobili, benzini bulayan Hüseyin İnan, daha sonra, otomobili ateşe verdi.

Otomobil alev aldıktan sonra kalabalık arttı, bu arada, otomobili söndürmek için itfaiye geldi. Fakat öğrenciler, itfaiyenin yangını söndürmesine engel oldu.

Öğrenciler, otomobilin yanışını ABD'yi ve Commer'i kınama gösterileri yaparak seyretti. ABD Büyükelçisi de, Rektörlük binasından otomobilin yanışını izledi.

Olaylar olurken Elektrik Bölümü öğrencilerinden Recep Aysayar'da, Rektörlük binasının üçüncü katında, ders çalışmaktaydı. Olayları izlemek için pencereye yanaştı. Bir Amerikalı da, yanan otomobili kamerasıyla Recep Aysayar'ın yanında filme almaktaydı. Otomobilin yanışı zaman zaman hafiflemesi üzerine bazı gençler, ellerindeki demir çubuklarla yanmayan kısımları ateşe doğru çekerek tamamiyle yanmasını sağlamaya çalıştı. Bu arada bazı öğrenciler de otomobilin bagaj kapağını açarak yanmayan kısımları, tekrar ateşe verdi. Tekerlekleri ateşler arasında yavaş yavaş erirken otomobil büyük gürültülerle infilak etti. Öğrenciler, bunları gülererek seyretmekteydi.

Üç saat yanan otomobilin bir enkaz haline gelmesinden sonra bazı öğrenciler, otomobili parçalara ayırdı. Aralarında Şule Albayrakoğlu, Ahmet Börüban, Cemal Selman Pakoğlu'nun da olduğu bazı öğrenciler, anı olarak otomobilden küçük birer parça aldı. Ahmet Sönmez'de, Cadillac marka otomobilin armasını aldı. Ahmet Sönmez ile Ahmet Börüban, Commer'in otomobilinden aldıkları parçaları halen saklamaktadır. Bu arada otomobilin resimlerini çekmek isteyen bazı foto muhabirlerine engel olundu.

VIETNAM PASİFİKASYON HAREKETİNİ İDARE EDEN BİR KİŞİ, DEVRİMCİ TÜRK GENÇLERİNİN BULUNDUĞU BİR ÜNİVERSİTEYE ELİNİ KOLUNU SALLAYA SALLAYA GİREMEZ

Otomobili yakan öğrenciler, olayı izleyen gazetecilere, hareketlerinin nedeni olarak, "Vietnam'da pasifikasyon hareketini idare eden bir kişi devrimci Türk gençlerinin bulunduğu bir üniversiteye elini kolunu sallaya sallaya giremez" şeklinde açıklama yaptı.

Halil Çelimli, elindeki megafonla, yanan otomobili seyredenlere, "Halk savaşının ilk meşalesi burada yakıldı" diye söylev çekti.

Otomobili yakan öğrenciler, bu sırada, içlerine sivil polis karıştığı zan-

nıyla tanımadıklarının kimliklerini de zorla öğrenmeğe kalkıştı. "Otomobili yakan öğrenciler" ortadan kaybolduktan sonra olayı duyan ve otomobilin dumanını gören yüzlerce öğrenci, yanan otomobilin etrafına toplandı.

Kurdaş, üniversiteye polis davet etmediği ve o dönem üniversiteler özerk olduğu için, Rektörlük binasına bir kilometre kadar uzaklıktaki benzin istasyonunda bekleyen arabalar dolusu Toplum Polisi, olayların geçtiği yere gidemez. Zaman zaman olay yerine gelen münferit polis otomobilleri de yanan otomobilin etrafında birikmiş yüzlerce öğrencinin, "Bunları da yakalım" diyerek, üzerlerine yürümeleri sonunda uzaklaşır.

Commer'in otomobilinin yakılma olayı, ajans ve radyo aracılığıyla, başta Türkiye olmak üzere bütün dünyada duyuldu.

Robert W. Commer Türkiye'de fazla kalamadı. Türkiye'deki görevinden alındı, yerine William Handley atandı. "Honcho (Kasap- işkenceci)" olarak adlandırılan Vietnam Pasifikasyon uzmanı ve CIA ajanı Commer'de 28 Kasım 1968 Perşembe günü olaylı olarak geldiği Türkiye'den 7 Mayıs 1969 Çarşamba günü ayrılmak zorunda kaldı"

EMPERYALİZME VE SÖMÜRÜYE KARŞI İŞÇİ YÜRÜYÜŞÜ VE KANLI PAZAR

6. Filonun İstanbul'a bir kez daha gelişini protesto etmek ve üç gün önce ki gerici kitle kıskırtmasını protesto etmek için FKF ve Devrimci Öğrenci Birliği ve de çeşitli işçi örgütleriyle, 76 kitle örgütüyle Beyazıt'tan Takasime bir yürüyüş planlandı. İbrahim Çenet o günleri şöyle anlatıyor:

"15 Temmuz 1968 de ABD 6. Filo ordusu İstanbul'a gelmişti. Bunu anlatmıştık. O eylemde Vedat Demircioğlu arkadaşımız ABD'li askerleri buldukları otelden dışarı atmış ve oteli tahrip eden gurubun da sözcülüğünü yapmıştı. Bunun üzerine polis İTÜ yurduna gelip Vedat Demircioğlu'nu İTÜ yurdunun penceresinden atarak ölümüne sebep olmuştu.

İşte bu durumdan yedi ay kadar sonra ABD 6. Filosu yeniden İstanbul'a gelmeye hazırlanıyordu. Bunun için Vedat Demircioğlu'nun resmi bezden bayrak yapılarak İstanbul Üniversitesi bahçesinde bulunan görkemli, yüksek, eskiden yangın gözetleme kulesi olarak da kullanılan kuleye asılmıştı.

11 Şubat 1969'da Beyazıt Kulesine, gelmesi beklenen 6. Filo'nun Temmuz 1968'deki gelişinde öldürülen Vedat Demircioğlu için "Vedat Demircioğlu bayrağı" asılmıştı. Sağ basın bayrağı "kızıl bayrak" diye niteleyince üç gün sonra cuma namazından çıkan kitleyle yapılan "Bayrağa Saygı" mitinginde Komünizmle Mücadele Dernekleri Başkanı İlhan Darendelioğlu "Memlekete ihanet eden bu hainleri toprağa gömme zamanı gelmiştir" diye haykırıyordu.

"Din elden gidiyor" diye seslenen kitle, "Komünistlere ölüm" sloganını tekrarlıyordu. O akşam Albay Celal Küçük, İzmit, Bursa, Sakarya'dan Komünizmle Mücadele Dernekleri üyelerinin de geldiği MTTB'nin Çağaloğlu'nda ki merkezinde İlhan Darendelioğlu'nun "Pazar günü komünistler miting yapacak biz bu mitingde savaşağız. Silahlı olan silahıyla, olmayan baltasıyla gelsin" şeklinde konuştuğunu 18 yıl sonra 1987'de Nokta dergisine anlattı. Mehmet Şevket Eyyi'nin de 16 Şubat'ta, Bugün gazetesindeki yazısının başlığı "Cihada Hazır Olunuz" idi.

16 Şubat 1969'da iki gün önce planlandığı üzere "emperyalizme ve sömürüye karşı" yapılan mitingde 6. Filo'yu protesto edenlere "Müslüman Türkiye" sloganlarıyla saldırıldı. Ali Turgut Ayaç ve Duran Erdoğan öldü, yaklaşık iki yüz kişi yaralandı"

DENİZLERİN TUTUKLANMASI VE İDAMA GİDEN SÜREÇ

Kuşkusuz bu süreç önemli bir süreçti ve aslında İbrahim Çenet'in o günden sonra ki yaşantısını belirleyecek olan da süreçti aslında. Devam ediyor İbrahim Çenet:

"12 Mart 1971 de ülkede faşist bir darbe yapıldı. Her darbeye olduğu gibi bir kaos vardı. Deniz'lerin, Hüseyin İnan, Yusuf Aslan, Cihan Alptekin ve çocuklarıyla kurulan Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) 1970 sonlarında, yani iki buçuk ay kadar önce kurulmuştu. 12 Mart Muhtırası olduktan üç gün sonra yani 15 Mart 1971'de bir motosiklette Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan, diğer motosiklette ise Sinan Cemgil yola çıktılar. Sinan Cemgil daha sonra yol ayrımından Nurhak'a doğru yol aldı.

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ile birlikte Sivas'a gitmekteyken motosikletleri bozuldu. Bir ihbar sonucu polislerin gelmesi üzerine çıkan çatışmada Aslan ile birbirlerini kaybettiler. Aslan o esnada Elmalı'da iken, Gezmiş ise 16 Mart 1971 Salı günü Sivas'ın Gemerek ilçesinde etrafı sarılarak yakalandı ve Kayseri'ye getirildi. Buradan Ankara'ya zamanın İçişleri Bakanı Halidun Menteşeoğlu'nun makamına götürüldü.

Tabi bu durum Oligarşide bayram, bilinçli sol halkta şaşkınlık yarattı. Çünkü bir kez askeri bir darbe yapılmıştı.

Önce darbeye karşı halkta bir kıpırdama olmadı. Hatta ilerici halktan bazıları, baksanıza parlamento bile fes edilmedi, Ayrıca geçmişinde biraz demokratlık bulunan Nihat Erim başbakan yapıldı vb dediler.

Deniz'ler darbeden üç-dört gün sonra yakalanmıştı. Üniversitede ya da açık halk katmanlarında öyle fazla bir kıyımdama olmadı. Yapılan pullama, yazılama, gizli bildiri gibi konularda fazla etkili olmadı.

THKO gibi Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP-C) si güçleri oranında devrimci askeri faaliyetlerini hızlandırdılar. Örnek THKP-C Denizleri kurtarmak için İsrail'in İstanbul başkonsolosu Efraim Elrom'u kaçırdılar, devletle pazarlığa girer ve sonunda E. Elrom kurşuna dizilir.

THKO elamanları Sinan Cemgil başkanlığında, Denizleri kurtarmak için, Elbistan Malatya arasında ki ABD radar üssüne baskın düzenlemek hazırlığındayken ihbar üzerine sarılır ve öldürülür. Mahir Çayanların İstanbul'da ki askeri cezaevinden kaçışları, Karadeniz'de İngiliz ve Kanadalı teknisyenleri kaçırmaları ve Tokat-Niksar, Kızıldere köyünde topluca ölüme götürülmeleri de aynı Denizlerin kurtarılmasına ilişkin eylemlerlendi.

Bu satırların yazarı da bu eylemlerde gerektiği kadar yerini almıştır.

Ve Denizler 6 Mayıs 1972 de idam edildiklerinde THKP-C'yi omuzlamış olan bizler bu durumu kabullenemeyip bir seri protesto eylemlerinde bulunup bunlardan bir tanesinde parçalanıp düşmüştük."

Ülkede hala tümünden kirlenmemiş, tümünden dejenere edilmemiş, örgütlenmeye yanıt veren yurtsever insanlar çoktu. İbrahim Çenet 60'ların sonu 70'lerin başındaki Türkiye'yi şöyle anlatıyor.

"Türkiye insanı ve de gençliği daha bu kadar kirlenmemişti. Hani sebze ve meyveler için denen, genetiği değiştirilmek, GDO'lu hale getirilememişti.

O zaman nasıl bir Türkiye vardı? Yani en az yarım asır önceden söz ediyoruz. Bilinir ki üretim biçimi, politikayı ve oda kültürü ve davranışı oluşturur.

Altmışlarda da Türkiye oligarşisinin (sömürücü azınlığın) temel bileşeni kapitalist üretim, uluslararası sermaye hareketi idi. Ancak feodalitenin de önemli bir yeri vardı. Hatta çok azda olsa yerli burjuvazi mi diyelim, orta burjuvazinin de yeri vardı. Üretim böyle olunca yönetim ve politikada böyle olacaktı. Aynı cümleden olarak kültürde böyleydi.

Peki şimdi tekelci kapitalist burjuvazi tüme yakın ülkeyi belirliyor, kontrol ediyor.

Konumuz olan 1960'ların sonu 70'lerin başına dönelim. Bilinir ki bir üretim biçimi bitmesine karşın onun kültürü bir süre devam eder. O zamanda 1920'lerde kurulan ulusalcı anlayış ve karma ekonomi ve özellikle bunun kültürel etkileri devam ediyordu. Ama şimdi kamusal üretim ve devletçi üretim bitti ancak henüz kâr marjı tam görülmeyen alanlarda devlet üretiyor işletiyor.

1960'ların sonunda parlamentoda çeşitli üretim biçimlerini temsil eden partiler vardı. Temelde kapitalizmi temsil eden partiler, feodaliteyi temsil eden partiler vardı. CHP'nin içinde hala sosyal demokrat vekiller vardı. Mustafa Kemal anlayışında şekillenen Ulusal üretim ve özellikle anlayış vardı.

1965 seçimlerinde, seçim yasası adaletsiz olmasına karşın Türkiye İşçi Partisi (ki Marksist eğilimli) olarak 15 vekil çıkartmıştı ve de çok ses çıkartıyordu. Bütün bu söylediğimiz durumların yanında emekten yana sendikacılık da etkendi. Sonuç olarak emekten yana ve sınıf karakterli Marksist kişi ve guruplar 27 Mayıs ara anlayışına uygun olarak çıkarılan yasa ve uygulamalardan da yararlanarak ve de o zaman dünyada ki duruma da uygun şekilde örgütlendiler ve haklı zemin de buldular.

İşte 1960'ların sonu ve 70'lerin başında böyle bir Türkiye vardı. O zaman ki gençlik hareketleri bu Türkiye fotoğrafının neresinde idi. Ön tümce olarak, üste saydığımız ekonomik yapı ve onun belirlediği politik ve de kültürel duruma uygundu. Daha önce uzunca anlattığımız 1965'lerde kurulan Fikir Kulüpleri Federasyonu ve 1969 da Dev-Genç'e dönüşen gençlik hareketleri durumun çok üzerinde bir etki sağladı. İlerici toplumun tümünü kapsadı ve ileriye geçti. Yani gençlik sadece gençlerin sorunları değil, ülke eğitimin sorunlarıyla etkilemeye başladı. Köylünün toprak ve üretim sorunlarıyla ilgilenmeye ve çözmeye yöneldi. İşçileri sendika liderlerinden daha fazla etkilemeye başladı. Daha önce 15-16 Haziran 1970 işçi direnişini nasıl etkilediğini anlatmıştık. 1970'lere gelirken, gençlik hareketleri, örgütleri parlamentoda gurubu bulunan TİP'i de aşmaya başladı. Gençlik toplumun dinamit fitili derler ya işte öyleydi.

Zaten 1970'de kurulan THKP-C ve THKO ile durum bir üst noktaya sıçradı. Ülkenin tarihinde bağımsız, emekten yana, özgürlükçü olarak sadece görüş değil bizzat uygulamaları ve kavgalarıyla, bir açıdan iktidar iddiasıyla bir akım oluşmuştu.

İşte 1960'ların sonu ve 1970'lerin başında gençliğin geçirdiği aşamalar bu idi.

Sanırım o tarihte ki gençlik deyince aklımıza gerici sistemin örgütlediği gençlikte gelir. 1965'lerde kurulan milliyetçi parti (MHP) ve ona kurdurulan Ülkücü Gençlik, ilerici, emekten yana olan gençliğe karşı çok kullanıldı. Bu ülkücü, Bozkurtçu komandolar çok çektirdi ülke insanına.

Ayrıca tamda o tarihte şu anda ki TBMM'sinin başkanı İsmail Kahraman'ın başında olduğu Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) kitle olarak ülke insanına çok çektirdi. Komünizmle mücadele dernekleri çok çektirdi ülke insanlarına."

1970 YILLARINDA Kİ ÖNCÜ DEVRİMCİLER VE BELİRGİN ÖZELLİKLERİ

O zaman ki devrimciler toplumun çok kesiminden olmakla birlikte genellikle Anadolu'nun ortasından ve onun halk kültürünün de etkisiyle çıkmış ve çağın bilimsel anlayışını da kavradığı ölçüde hareket etmişlerdir. 1970 yıllarında ki devrimcilerin belirgin özelliklerini İbrahim Çenet şöyle anlatır:

"İnsanlar bilinçlerinin ürünleridir ama onlara da etki yapan pek çok faktör vardır. İçinden çıktıkları toplumun etkileri de önemlidir.

Acaba Mahir Çayan'da ailesinin olduğu Amasya'nın Gümüşhacıköy kasabasının kültürü yok mudur? Deniz Gezmiş'te ailesinin olduğu Erzurum kırsalının kültürü yok mudur? Hüseyin Cevahir'de Tunceli -Nazimiye kırsalının etkisi; Ulaş Bardakçı'da Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesi Akçataş köyü halkının kültürü gelenekleri görgüleri yok mudur?

1970'lerin devrim öncüleri pek çok insani anlayışa sahipti:

*Sözlerine sadık, mert denilen anlayıştaydı.

*Halk kültürünü kavrayan insanlardı.

Çocuklukları yerine genç, gençlikleri yerine olgun olmuşlardı. Neredeyse yirmi yaşında ki Hüseyin İnan THKO' un ilkeleri nin anlatıldığı Türkiye Devriminin Yolu(TDY) adlı broşürü yazmıştı. Mahir Çayan pek çok konuda konuşan, makaleler yazan, tahliller yapıp teoriler üreten, kitaplar yazan enternasyonalist bir devrimciydi.

Kadın erkek ilişkilerinde, ama içinden çıktıkları Anadolu anlayışına uygun olarak ama İslami anlayışın etkisini düşünerek ve de dejenere kapitalist kültürün yoz anlayışından uzak olarak ketum, dikkatli ilişkiydiler.

1970'lerin devrimcileri yakışıklı ve güzeldiler. Bir gün bir gurup avukatla konuşuyorduk. Bir hanım avukat; benim müvekkillerim hep yakışıklıydı dedi ve ona takıldılar. Bende bilinen bir şeyi tekrarladım: Ben bu tespiti pek çok kişiden işittim. Bilirsiniz güzellik karakterin yüze yansımasıdır. Bu yüzden 1970'lerin öncü devrimcileri genellikle ve genellikle yakışıklıydı.

Ancak bana 1980 ve sonrası devrimciler genellikle yakışıklı gözükmedi. Acaba bunun nedeni şu olabilir miydi? 1980 darbesiyle birlikte özelliklerde kitleli ve tanınmış (Mahir Çayan'ın adını ağızlarından hiç düşürmeyen) bazı örgüt liderleri yedi gün, evet yanlış anlamadınız yedi (7) gün içinde adeta ikamet ettikleri evlerinden alındılar. Bu insanlar bence pekte yakışıklı değildi.

Oysa bir Sinan Cemgil, bir Hüseyin Cevahir, bir Deniz Gezmiş, bir Ulaş Bardakçı, bir Mahir Çayan...vb. nasıl direndiler varın siz düşünün ve onlar çok yakışıklıydı.

1970'lerin devrimcilerinin bazılarında özentide diyebileceğimiz durumlar da vardı. Örnek bazı devrimciler bir gerilla zamanında giyilen parka ve bot ile gezmekteydi. Bu belki birazda ekonomik olsun diye yoksulluktan yapılan bir davranıştı ama özentide vardı. Dersleri fazla asmak biraz modaydı. Bu belki de ben kendimi devrime adadım anlamınaydı ama bir durumdu.

1970'lerin öncü devrimcileri, benliklerinde devrim yapmış, bu durumu özümsemiş, işi gösteriş için değil kuralına göre yapan güzel insanlardı. Daha çok şey söylenebilir ama bu kadarla yetinelim."

1970'LERE GELİRKEN VE DEVAMINDA DEVRİMCİ MARŞLARI VE PSİKOLOJİLERİ

Yaygın söylenen marşlar, onu kullanan insanların psikolojisini iyi anlatır. Şiir, insan psikolojisini ve felsefesini çok daha öne çıkartır. Marşlarda aynı. Bir bakıma marşlar, insanların, örgütlerin; kültürleri, programları, yasaları, hatta anayasalarıdır. İbrahim Çenet o günleri marşlarla şiirlerle şöyle anlatıyor:

"1970'lere gelirken en çok söylenen marş, Dev- Genç marşıydı.

Hey Dev-Gençli, Dev-Gençli
Savaş vakti yaklaştı
Al silahını eline
Emperyalizme karşı

İşçi, köylü, gençlik, asker
Devrim için ölürüz
Biz güçlü devrimcileriz
En sonunda yeneriz

Vedat, Taylan, Mehmet, Battal
Devrim için öldüler
Devrimciler ölür ama
Devrimler durmaz sürer

Bu marş 1972'den sonra küçük ve güncel bir değişikliğe uğramıştı ki şöyle idi:

Ey dev gençli, dev gençli
Savaş vakti yaklaştı
Al silahı, vur beline
Emperyalizme karşı

Deniz Gezmiş, Mahir Çayan
Devrim için öldüler
Devrimciler ölür ama
Devrimler durmaz sürer

Yolumuzun önderleri
Mahir, Hüseyin, Ulaş
Haykırıyor gerillalar
Kurtuluşa kadar savaş!
Mahir, Hüseyin, Ulaş, kurtuluşa kadar savaş!

Bazen de halk ezgilerini değiştirip marş yapıyorduk. Bazı durumlarda Anadolu ezgilerini az değiştirip söylüyorduk. İşçi Şerif Aygün'ün polis tarafından öldürülmesi sonrası bir Anadolu ezgisini hep söylemiştik.

Bayram benim neyime
Kan damlar yüreğime
Şerif Aygün ü vurdular
Bayram benim neyime.

1969 yılının sonunda Türkiye işçi sınıfı tarihinin en dramatik olaylarından biri yaşanır. İstanbul Topkapı'daki İbrahim Gamgam'a ait Gamak Elektrik Motorları Fabrikası'nda 29 Aralık 1969 günü ücret alacakları için işyerine gelen işçilere polis saldırır, işçi Şerif Aygün polis kurşunuyla katledilir. 4 işçi yaralanır.

Şerif'in anısı Nilüfer Gümüş'ün yüreğinden ağıt oldu döküldü:

"Mezarlardan çıktılar bayram benim neyime / Çekip Şerif'i vurdular kan damlar yüreğime / İşte Şerif şehit oldu bayram benim neyime / Patronların gönlü oldu, kan damlar yüreğime"

Ve Gamak işçilerinden Karaveli, arkadaşı Şerif Aygün için şu dizeleri yazmaktadır, tarihe:

"Gamak denen işyeri motorlar yapar / Patron denen burjuva paraya tapar / Dönmez gayri dilim kurudu damak / Bize mezar oldu batası Gamak / Gamak'ın çevresi mezarlık orman / Polis Şefi vermiş katlime ferman / Durmaz akar kanım yok mudur derman..."

DİSK'in sendikalarına, 1969 ve 1970 direnişleri, DİSK'in bu kadim geleceğinin de taşıyıcıları olur. Siyasete solun, sendikaların, işçi sınıfının gölgesi vurmaktadır. 1969 yılı umutlu bir yıldır. Şerif Aygün ağıtı, Türkiye'nin, Türkiye işçi sınıfının kalbindeki bu umudu da söyler:

"Ezilib duruyoruz bayram benim neyime / İktidara yürüyoruz gül damlar yüreğime..."

Anadolu tarihi nerede başlarsa, türkülerinin tarihi de o zamana dek uzanır. Türküler, marşlar da halkın tarihidir bir bakıma. Tarihimizin marşları,

marşlarımızın tarihi. İsyanlarla yazılan tarihi, burjuva tarihçileri yok sayıp gizlemeye çalışsa da türküler en sade diliyle anlatır o tarihi. Egemenin gizlemeye, unutturmaya çalıştığı, türkülerin dizelerine yüklenip, yüzyıllar boyunca tekrarlanır durur. Baba İshakları, Bedreddinleri, Pir Sultanları anlata anlata akar tarih ırmağı türkülerin dilinde. Halklar karşılaştıkları her türlü baskıya rağmen, yaşadıkları topraklarda yaratılan kahramanlık destanlarını, efsaneleşen yiğitlerini en özlü şekilde türkülere, marşlara aktarmıştır. Marşlar, ritimleriyle, söylemleriyle, hayatın içindeki yerleriyle belli ölçülerde türkülerden farklılık gösterse de sonuçta beslendikleri kaynaklar hemen hemen aynıdır, tarih içinde benzer misyonları üstlenirler.

Bizim tarihimizde de dünya halklarının tarihinde olduğu gibi marşları yaratan, büyük kavgalar, büyük direnişler ve kahramanlık destanlarıdır. Tarihsel akış içerisinde toprağa düşen halk önderlerine yakılan ağıtların halkın dilinde marşlara dönüştüğüne de tanık oluruz. Şeyh Bedreddin, Pir sultan, Mustafa Suphi, Mahir Çayan gibi halk önderleri için yakılan ağıtlar aynı zamanda böyle bir özellik de taşır. Devrim tarihimiz, Baba İshaklardan, Bedreddinler 'den bu yana irili ufaklı yüzlerce ayaklanmanın mirasını taşımakla birlikte, 1920'lerden itibaren sosyalistler, sınıflar mücadelesi alanında şu veya bu şekilde yer alsalar da, gerçek anlamda bir çatışma süreci ve gerçek anlamda bir devrime yürüyüş, esas olarak 1960'ların ikinci yarısından itibaren başlar. Devrimin rüzgarını taşıyan coşkulu, kararlı marşlar da esas olarak bu dönemde duyulmaya başlanır.

Marşlarda ihtilal var!

1960'ların ikinci yarısı; ülkemizin her geçen gün emperyalizme bağımlılığının pekiştiği, faşizmin, gericiliğin dizginsizce saldırıya geçtiği yıllardır. Emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı büyük bir öfke birikmiştir gençlikte. Bağımsızlık, mücadelenin o günkü koşullarında en hayati talep olarak öne çıkar. Gençlik, çok geçmeden bağımsızlıkla devrim arasındaki yalın ve dolaysız bağı kurar. Bağımsızlık için savaşıla, faşizme karşı savaş birleşmiştir gençliğin pratiğinde. Gençliğin o dönemde en popüler marşı da bu birlik-teliği anlatır:

Gün doğdu hep uyandık
Siperlere dayandık
Bağımsızlık uğruna da
Alkanlara boyandık

İşçi köylü hep beraber
Faşist düzene karşı
Halk savaşı veriyoruz
Emperyalizme karşı

Yolumuz devrim yolu
Gelin kardaşlar gelin
Yurdumuza faşist dolmuş
Vurun kardaşlar vurun

Bu marş, Kızıldere’de kuşatılacak olan devrimcilerin hep birlikte son olarak söyleyecekleri marşlardan biri olacaktır. Daha sonraları Türkiye devriminin yolunu çizecek olan devrimci kadrolar, yaşadıkları tarihsel koşulların bir sonucu olarak ilk adımda o güne kadar ki geleneklerden büyük bir kopuş yaşarlar. Bu kopuş, teorik bir netleşme ve bu netleşmeye paralel bir pratik mücadeleyle tamamlanır. Bu kopuş sonucudur ki, mücadele artık iktidarı hedefler, bu kopuş sonucudur ki, o güne kadar olmayan bir şey olur ve ülkemizin şehirlerinde, kırlarında kurşun sesleri yükselir; “devrimin engebeli, sarp ve dolambaçlı yolları” artık böyle adımlanacaktır.

Türkiye devriminin yolundaki netleşme, daha sonraları, marşlarda da ifadesini bulacaktır. Mesela çok bilinen bir halk türküsü olan “yaslı gittim şen geldim”in ezgisiyle söylenen şu marş, teorik anlatımıyla da dikkat çekmektedir:

Asya’nın batısında
Dev-gençliler haykırır
Ancak halk savaşıyla
Oligarşi yıkılır

Dev-gençliler liderdir
Liderler hiç durmazlar
Oligarşi yaşarken
Yorulup oturmazlar

Enternasyonalistiz
Savaşmamız gerekir
Katil oligarşiyi
Yıkmak bize görevdir

Devrim yoluna ilişkin teorik tespitlerin yanı sıra, revizyonizmden, reformizmden kopuşu sağlamış bir devrimciliğin en temel özelliklerini de görmek mümkün bu marşta. Artık masabaşı devrimciliği, salon sosyalistliği, açık bir biçimde, kitlelerin dilindeki marşlarda mahkûm edilmektedir.

Bu dönem, ülkemizdeki sınıflar mücadelesi tarihinin belki de en yoğun, en hızlı yaşanan kesitlerinden biridir. Sadece birkaç yıla, o kadar çok şey sığmıştır ki... sadece birkaç yıldaki teorik, pratik gelişmeler, o birkaç yıldaki yayınlar, eylemler, ülkemizdeki sınıflar mücadelesi ve sol hareketler üzerinde onlarca yıl sürecek etkilerde bulunmuştur.

Belki bu yoğunluk ve hızlıktan dolayı, yaşanan süreç içinde, o sürecin sanat alanındaki yansımaları çok fazla ortaya çıkamamıştır, gençliğin, işçilerin söyledikleri türküler, marşlar, daha çok o güne kadar ki halk türkülerinin, askeri marşların uyarlamaları şeklindedir. Türküler ve marşlar, bu dönemin ardından çok daha artacak, mücadelede daha fazla yer alacaktı.

Kuşku yok ki, marşların, türkülerin en çoğu da verilen can kayıpları üzerine olacaktı. Çünkü anlattığımız bu dönemin sonunda, Türkiye devrimci hareketi en değerlilerini, önder kadrolarını toprağa verdi. Marşlarda devrim için toprağa düşenler var! Devrim mücadelesi karşısında korkuya kapılan egemenler, kendi iç çelişkilerinin de etkisiyle, baskıyı ve zulmü son haddine çıkararak sonunda 12 Mart cuntasını gerçekleştirdiler. Cunta devrimcileri katlederek, hapishanelere doldurarak Türkiye devrimini boğmaya çalıştı. Ardı ardına toprağa düştü yiğitler.

Bazen de halk ezgileri az değiştirilerek Devrimciler için söyleniyordu:

El veriyor el veriyor
Orta direk bel veriyor, oyy
Döndüm baktım sol yanıma
Sinan hoca can veriyor

İşte devrimciler için yakılan bir ağıt türküsü.

Yetmiş bir sıcakta
Canım Nurhak dağında
Üç gerilla vurulmuş
Son mayıs sabahında

Mayıs'ın kanlı günü
Haziran'a dönüyor
Dağda isyan ateşi
Alev alev yanıyor

Aynı günlerde iki adalı büyük bir şehrin orta yerinde yüz yüze gelmiştir
çalışmanla; marş onları anlatarak devam eder:

Omzumuzda mavzerler
Dağlarda adım adım
Maltepe'de çarpışıyor
Yiğit iki adalım

Takvimler 1 Haziran 1971'i gösterirken İstanbul Maltepe'de 56 saat süren bir çatışmanın sonucunda Hüseyin Cevahir sonsuzluğa ulaşır, Mahir Çayan ise ağır yaralı olarak tutsaktır artık. Gerçekte, Maltepe direnişi, Türkiye solu açısından ilklerden biridir, ülkemiz devriminde kuşatma altında teslim olmama ve çatışma geleneğini başlatandır. O kadar ki, oligarşinin maaşlı katilleri bile kendileri için "beklenmedik" olan bu durum karşısında yer yer şaşkınlığa, hatta tereddütte düşerler. Mahir balkona fırlayıp aşağıda biriken halka şu konuşmayı yapabilir örneğin:

"Yoksul halkımız için dövüşüyoruz. Sizin için, sizler ve çocuklarınız için. Bağımsız Türkiye için..."

O gece sabaha dek bağımsızlık türküleri söyler Mahir ve Cevahir. Onlar konuştuğunda, onlar marşlara başladığında, bütün bunlara alışık olunmadığı için, bu anlar, kuşatmanın adeta her şeyin durduğu özel anları olarak geçer tarihe:

Adalılar türkü söyler
Susar faşist namlular
Cevahirim vurulmuş
Çarpışır gerillalar.

Bu tavır, elbette tüm devrimciler için bir mirasa dönüşecektir. Maltepe üzerine yazılan pek çok marştan biri, bu mirası dile getirecektir:

Burası İstanbul Maltepe
Cevahir vuruldu kahpece
Eylemin yadigâr bizlere
Kalacak Cevahir yoldaşım.

Önce Nurhaklar, ardından Maltepe ve sonra Arnavutköy. Devrimci hareketin önder kadrolarından Ulaş Bardakçı, 19 Şubat 1972'de Arnavutköy'de elde silah şehit düşer. Kitlelerin dilinden on yıllarca hiç düşmeyecek en hüznü ve aynı zamanda en coşkulu marşlardan biri onu anlatır.

ULAŞA AĞIT

Hele Ulaşa Ulaşa
Ulaş benzerdi güneşe
Ulaş gardaş can veriyor
Yüreğim düştü ateşe

Tohumlar düştü toprağa
Dokundum yeşil yaprağa
Kurban olam kurban olam
Seni yaratan toprağa

Ulaşın elinde mavzer
Mavzeri türküye benzer
Bizimkiler böyle ölür
Böyle ölür bizimkiler

Zülfü Livaneli'nin okuduğu, dost düşman herkesin belleklerinde olan bu ağıtı ben bir Anadolu ezgi-ağıtından derlenmiŐ diye düşünüyordum. Zülfü ve Yaşar Kemal iyi arkadaŐtılar. Meğer Zülfü bu herkesin bildiği Ulaşa AĞıt, ezgi-türküsünü Yaşar Kemal'in Ulaşa ağıt Şiir-ezgisinden almış. Őfte Yaşar Kemal'in bu ağıtını aldığımız kaynak: Arif Keskiner. Bin bir renk bin bir çiçek. Yaşar Kemal'li anılar. Doğan yayınları. Ekim 2013 baskı.

Ulaş'a AĞıt

Hele Ulaş'a Ulaş'a
Ulaş benzerdi güneşe
Ulaş kardeş can verirken
Görenlerin aklı ŐaŐa.

Ulaş canım Ulaş gülüm
Sana yakışmıyor ölüm
Sana demedim mi kardeş
Düşman hayin düşman zalim

Ulaş benim gülüm güzel
İnsanlığım yolum güzel
Kardeş sen öldükten sonra
Vallah billah ölüm güzel

Dögünürüm yana yana
Haber olmadı mı sana
Yüreğinde ki kırk kurşun
Ağır gelmiyor mu sana

Şu Boğaz'ın günden yanı
Gitti gelmez Ulaş hani
Bu dünya güzel olacak
Bu insan güzel olacak
Ulaş kardeş koç yiğidim
Görmeyecek güzel günü

Dağlar taşlar geldi dile
Bu dünya kalır mı böyle
Öcümüz yerde kalmaz
Sinanıma selam söyle
Kadirime selam söyle

Sinan Kadir Hüseyinim
Soylu dağım yüce kinim
Ulaş selam et dostlara
Bizi durduramaz ölüm.

Bu zalim günler geçecek
Düşmanlar ağı içecek
Bundan sonra yer yüzünde
Çiçekler Ulaş açacak
Çiçekler Kadir açacak
Çiçekler İlkay açacak
Bundan sonra yer yüzünde
Çiçekler dostluk açacak

Generaller generaller
Kızıl kanda eller
Sizi de yeneriz bir gün
Bize Türk milleti derler

Hele Ulaş'a Ulaş'a
Ulaş benziyor güneşe
Ancak sen ölürsün böyle
Böyle yiğit biz ölürüz
Düşmanların akli şaşsa
Ulaş benziyor güneşe
Bundan sonra yer yüzünde
Hep çiçekler ULAŞ açsın!

Ulaş'ın katledilmesinden kısa süre sonra ise, Kızıldere yaşanır.

Marşlarda Kızılderel!

On devrimci toprağa ekilir Kızıldere'de. Artık adları "on'lar"dır ve on'lar'ı anlatır marşlar. Ağıtlar yükselir göğe:

Oy dere Kızıldere
Böyle akışın nere
On'lar biter mi sandın
Sana can vere vere

Dere bizim evimiz
Suyu alın terimiz
Söyle nedendir dere
Vurulur gençlerimiz

Dere böyle durulmaz
Gence kurşun sıkılmaz
Sanma faşist olandan
Bir gün hesap sorulmaz

Hiç kuşku yok ki, Kızıldere ağıtlarına, marşlarına özel bir yer açmak gerekir böyle bir yazı içinde. Çünkü duygusal olarak da siyasal olarak da sonrasını en çok etkileyen direniş, Kızıldere'dir kuşkusuz. Çünkü Kızıldere anlatılmaksızın, o dönem anlatılamaz. Kızıldere'den söz edilmeksizin destanlar tamamlanmış olmaz.

12 Mart cuntası döneminde devrimcileri katlederek devrim yürüyüşünün önüne geçtiklerini sanırlar; ama yanıldıklarını anlamaları uzun sürmez. Çünkü zulmün karşısında dimdik duran halklar yaşar bu topraklarda; parmak ile sayılmayan, kırmak ile tükenmeyendir onlar.

Bir de çoğuz çokta biriz
Ne evveliz ne ahiriz
Hepimiz birer Mahir'iz
Kanımıza kan isteriz

Parmak ile sayılmayız
Kırmak ile tükenmeyiz
Sabo der ki biz ölmeyiz
Kanımıza kan isteriz.

Kızıldere akmayacak
Boşa kurşun yakmayacak
Kavga burda bitmeyecek
Devrim için can veririz

Evet, Kızıldere'ye dair tüm ağıtlar, türküler ve marşlar, aynı kararlılığı vurgularlar; Kızıldere son değildir. Kavga orada bitmemiştir ve bitmeyecektir. Bu, Kızıldere'ye dair dizelerin neredeyse tamamının ortak vurgusudur. Çünkü oligarşi, "bitirdik, yok ettik" propagandasını en çok Kızıldere üzerinden yapmakta ve devrim kaçkınları da "bu yolun başarıya Ulaşamayacağının" kanıtı olarak en çok Kızıldere'yi göstermektedirler.

Buna karşın, büyük bir sahiplenme vardır Kızıldere'ye ilişkin. Cepheli olmak, Mahirci olmak, öyle olmasa bile Kızıldere'de direnenleri sahiplenmek adeta aynı zamanda ahlaki bir tavidir -ki öyledir de gerçekten. "Kızıldere adın ahire kalsın" diye başlayan bir marş, o sürecin ruh halini, düşüncelerini en iyi ifade edenlerden biridir:

Kızıldere adın ahire kalsın
Mahir yoldaş şanın ahire kalsın
Halklar düşmanını sarsın kuşatsın
Kızıldere sana biz de geliriz
Mahir yoldaş sana biz de geliriz
Gazetede yalan radyoda yalan
Oligarşik dikta zehirli yılan
En önde savaşır önderimiz Çayan
Kızıldere sana biz de geliriz
Mahir yoldaş sana biz de geliriz

Kızıldere felsefesini ve psikolojisini en iyi anlatan bir marş vardır ki şöyle:

Hain tuzaklarda, kan uykularda
Vurulduk ey halkım unutma bizi
İşkenceler için tahta çarmıha
Gerildik ey halkım unutma bizi

Zulüm sığmaz iken köye, şehire
Bize mezar oldu kan Kızıldere
Yavuklu yerine çıplak mavzere
Sarıldık ey halkım unutma bizi

Her seher vaktinde tan atışında
Kızıl güller açtı dağlar başında
Faşist namluların her kurşununda
Dirildik ey halkım unutma bizi

Bu ve buna benzer marşlar uzun yıllar ülkenin çok yerinde devrimcilerin etken olduğu kentlerde, evlerde, sokaklarda yankılandı durdu. Bir de anımız var bu konuda:

1974 de Paris'teydim. Paris'in en merkezi yerinde Saint Michel meydanına yakın yerde Türkiyeli öğrencilerin dernekleri var, güzel, genişçe bir dernek lokali vardır. Hem de kendilerine ait bina. Denecek ki öğrenciler öyle pahalı bir dernek binasını nasıl almışlar, üstelikte solcular. Meğer bunu daha önceleri Metin Toker gibi ayrıcalıklı öğrenciler zamanında devlet desteğiyle almışlar. Ne bilsinler sonradan devrimciliğin oluşacağını.

İşte 1974 de orada oturuyor, bir gurup gence dikkatlice, özenle bir şeyler anlatıyorum.

İçeriye iki kişi girdi, selamlaştık. Oturdular. Gelenlerden birisini tanıyorum, müzik sanatçısı Rahmi Saltuk. Gidiyorlar, Rahmi dedi ki, yanda ki arkadaş göstererek; İbrahim bu arkadaş Zülfü Livaneli, yeni bir kaseti çıktı, onu buraya bırakıyoruz, bir ara dinlersiniz.

Kalabalık azalınca, orada ki görevli arkadaşaya dedim ki, Rahminin yanında ki arkadaşın kasetini koyun teybe de dinleyelim. Koydular, dinledik. Tekrar dinledik. Çok beğendim. Dedim ki arkadaşlara:

"Bu kasetin uygun şekilde kopyasını yapın ve Türkiye'ye ulaştırın. Türkiye'de çok sayıda kopya yapıp her bölgeye dağıtın."

Öylede yapıldı. Uzun yıllar devrimcilerin etken olduğu her sokakta bu plakta ki marşlar ve Türküler söylendi. Bu kasetin okuyanı, hazırlayanı Zülfü Livaneli idi. Türkü ve marşlardan bazılarıda:

Kızıldere için söylenmiş:
"Hain tuzaklarda, kan uykularda!"
Deniz Gezmiş için söylenmiş:
"Gemerek'te çevirmişler / Deniz Gezmiş'in yolunu!"
Ulaş Bardakçı için söylenmiş:
"Hele Ulaşa Ulaşa" idi.

1971 yılında Deniz Gezmiş'in yakalanmasını anlatan ezgide en çok söylenen ezgilerdendi:

ŞARKIŞLAYA DÜŞÜRMEŞİN

Şarkışla'ya düşürmesin
Allah sevdiği kulunu
Gemerek'te çevirmişler
Deniz Gezmişin yolunu

Oy nolaydım nolaydım
Okur yazar olaydım
Deniz mahkemeye düşmüş
Avukatı ben olaydım

Gece elmalıda kalmış
Hamamcı aliyi sormuş
Uzatmalı itin biri
Yusuf'u gaflette vurmuş

Yaşa Türk ordusu yaşa
Dünya şaştı böyle işe
Ordu madalya göndermiş
Yusuf'u vuran çavuşa

Oysa, 12 Mart cuntasının baskısı, terörü ve yarattığı korku, henüz tüm canlılığıyla sürerken, yine Dev-Genç'liler vardır; Mahir'in öğrencileri çıkarlar ortaya yine. Cüretleriyle çıkarlar:

Hey dev-geç'li,
Hey dev-geç'li
Savaş vakti yaklaştı
Al silahı vur beline
Emperyalizme karşı

Deniz Gezmiş, Mahir Çayan
Devrim için öldüler
Devrimciler ölür ama
Devrimler durmaz sürer

Onlar Dev-Genç'lidirler, kesintisizliğin güvencesidirler. Türkiye devriminin yolu, en yalın haliyle onların dilindeki iki mısradadır: özetlenir:

Al silahı vur beline / Emperyalizme karşı, oligarşiye karşı..."

O yoldan yürüyecek olanlar da inkarcılıkla istismarcılık arasında bocalayanlar değil, bu genç, militan kadrolar olacaktır.

73-74'ten itibaren devrim mücadelesi yeniden toparlanır. Kızıldere yolunda yürüyenler doldurur meydanları. Örgütlenmeler oluşturulmaya başlanır hayatın her alanında. Dönemin marşları bir yandan katledilen, darağaçlarına çekilen devrimciler ölse bile mücadelenin sürdürüleceğine vurgu yaparken, bir yandan da baskı ve terör altında sinen, mücadele arenasından çekilenlere seslenir:

Bu meydanda cengimiz var
Er olan meydana gelsin
Faşistlere hıncımız var
Devrimciler safa gelsin

Kollarımız kopsa bile
Yüreğimiz tetik çeker
Bir devrimci ölse bile
Adı titretmeye yeter

Son sözümüz söylenmedi
Kavga yeni başlayacak
Bir devrimci ölse bile
Milyonlar var savaşıacak

İstihbarat boyunca kaç kez "bitti" denilmiştir bilinmez. Bastırılmış her isyanın ardından sonra, bir daha ayağa kalkamaz sanılmıştır halklar. Ama yanılmıştır halkla sananlar. Halklar sahip oldukları dinamiklerle yanılmıştır onları. Bu yarılmış "dağlarda, sokakta, fabrikada, tarlada / halkız biz yeniden doğarız ölümünden" diyebildiği için, "bir devrimci ölse bile" sürmüştür kavga; boşa çıkmıştır egemenlerin hesapları.

Türküler, marşlar bitmez. Susmaz söyler ozanlar. Kimi zaman Serdarı okur, "kısa çöp uzundan hakkını alacak / bu düzen yıkılıp viran olacak" der; kimi zaman da Şah Hatai'dirler. Zalim, Nesimi'nin derisini yüzmüştür ama o, meydan okur halkının sözcüsü olarak:

Şah Hatai der sırrını

Meydana sermiş serini

Nesimi'nin derisini

Yüzen gelsin işte meydan

"Bizler halkımızın özgürlük ışığıyız. Tükenmeyen Mahirlerin kanıyız. Hey Mahirlerin kanıyız. Mahir, Hüseyin, Ulaş'ı bir daha anmak için birleşelim yoldaşlar. Faşizmi yenmek için hey faşizmi yenmek için..."

1971 Mayıs ayında THKP-C bir Mayıs eylemi olarak ve cezaevinde ki devrimcilerin serbest bırakılması için bir dizi saldırılar düzenlemişti. Bunlardan birisi İsrail'in İstanbul başkonsolosu Efraim Elrom'un kaçırılıp Oltu'da Irak devletle pazarlığa girmesiydi. Amerikancı devlet pazarlığı kabul etmedi ve Ajan Efraim Elrom kurşuna dizildi. Bu zamandan bir süre sonra (1 Haziran 1971) İstanbul Maltepe'de Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir bir evde çembere alınır, teslim olmaları istenir ve 56 saat direnirler.

Sonunda o zamanın tüm teknikleri kullanılarak, Hüseyin Cevahir ölü, Mahir Çayan ağır yaralı olarak ele geçirilir.

Bu altta okuyacağınız şiir (belki şiir tekniği açısından çok yetkin değil) Mahir Çayan'ın çeşitli konularda ki anlayışını, duygularını, psikolojini ve çoğu kere anlattığımız Selimiye zindanlarını, mahkemelerini çok iyi anlatıyor.

Aslında bu bir belge, bir anı, bir destan; Hücrede ki Adalının dünyası. Mahir ÇAYAN. Bizde bu destanın ta ortasındaydık. İşte bir acı-tatlı anı size:

Mahir ÇAYAN

HÜCREDEKİ ADALININ DÜNYASI. Mahir Çayan

- I -

Taş duvar, demir karyola ve yerde sayısız izmaritler
Halının pis kokusu, rutubetli, sıkıntılı, nikotinli
İnsanı serseme çeviren kurşun gibi ağır bir hava
Duvarlar sanki soğuk dalgaları imal ediyor
İstedığınız kadar üzerinize kalın şeyler giyin
Oligarşinin hücrelerinde soğuğu yenmek imkânsız
Ranzanın karşısında kafesli demir kapı, arkasında Mehmet
Görevi dakikası dakikasına beni denetlemek
Mehmedim utanıyor, kahroluyor"Askerlik ağam n'aparsın" diyor
Aslında o da tutsak
Ben hücrede, o hücrenin önünde
Günde beş kere büyük başlar bakıyor içeriye;
Yüzlerinde teccüs
"Çılgın adam, 3-5 kişi ile koskoca karanlıklar imparatorluğuna kafa tu-
tan adalılar."

Ama yine de "çılgın adamın" karşısında
Bir eziklik, burukluk duyuyorlar o başka
Gündüz gece diye bir ayırım yoktur hücrede
Sadece koldaki saattir, geceyi gündüzü bildiren
Işık yirmi dört saat yanar
Bir nefes, bir duman yoldaşım
Cigaramı her çekişimde duman olur
Uçar giderim, ta uzaklara.
Çoğu kere adama giderim
Cızgaramım dumanı, beni memleketime; adama götürür
Kahpe İstanbul'un kahpe bir bölgesinde
Bir evdeyim, yoldaşımla beraber.
Bu ev, yoldaşlık – dostluk – kardeşlik – mertlik- kıvanç ve sevgi evidir.
Bu evde, her şey o kadar güzel ve o kadar anlamlıdır ki...

Ev değil, ada, ada!

Satılmışlığın, kahpeliğin, riyakarlığın, adiliğin ve her çeşit aşağılık ve her
çeşit yabancılaşmanın karışımı olan,
Karanlık denizin ortasında,
Güneşi batmayan bir ada.

Ben ne şuralıyım ne buralı,
Adalıyım adalı,
Adam ormanlıktır. Dostluk yoldaşlık, mertlik ormanı, bütün adamı kap-
lır.

Erdemin güneşi yirmi dört saat aydınlatır adamı, biz ada sakinleri bil-
meyiz karanlığı.

Ben adalıyım ey kahpe hücre adalı.

Doğru ya sen nereden bileceksin adamı asırlık, feodal- militarist hücre.
Ya, sen, öküze benzemek için kasılan, şişen haset kurbağa, hilkat gari-
besi?

"Dünya karanlıktır. Güneşi batmayan böylesi bir ada yeryüzünde yok-
tur."

Değil mi karanlıklar cücesi, zavallı acuze?

Ya sen yarasalar şairi, pişkin Cacomcho?

"Değil şiirlerde, masallarda bile böylesi bir ada yoktur. Böylesi bir ada
eşyanın tabiatına aykırıdır."

Senin için değil mi karanlıkların kapkara şairi?

Senin dediğin eşyanın değil, karanlığın tabiatına aykırı.

Karanlık cüceleri, acuzeler, dürzüler...

Yarının Türkiye'sinin hayvanat bahçesinde teşhir edilecekler...

Adam kalabalıktır hain hücre:

Elde mitralyözüyle,

Sierra Maestra'da, Falcon'da, Vietnam'da, Mozambik'te, Angola'da, Sina
çöllerinde...

Özgürlüğün türküsünü söyleyenler

Zülme, kahtepeliğe, sömürüye karşı

Dişiyile, tırnağıyla üç kıtada karşı koyanlar benim evlatlarımdır kahpe
hücre.

Benim adamın ormanlarından aldıkları fideleri, birer birer dikeyiyor, kah-
peler koalisyonunun dünyasına.

Kel dünya, adamın ağaçlarıyla ayıbını örtüyor, güzelleşiyor.

İyi bak bana feodal duvar, iyi tanı beni

Seni yerle bir edecek adalıları iyi tanı.

Adam ve hemşerilerinin çocukları ne halde diye dudak bükme, orospu-
nun dölü utanç duvarı.

Evet, adamı karanlığın suları bastı

Evet, benim gibi pek çok adalı bu çirkin suların altında,

Ama boşuna sevinme, adam batmaz, yok olmaz

Adam, sadece karanlık denizinde yerini değiştirdi, hepsi o kadar.

-II-

Cıgaram elimi yakıyor.

Maltepe'de etrafı karanlığın cüceleriyle çevrilmiş marş söyleyen iki adalı.

İki adalının marş söyleyişinde silâhlar susar.

Maltepe'nin göbeğini derin bir sessizlik kaplar.

Dalga, dalga yayılır, ada'lıların erkek sesi, etrafa.

O anda iki adalının gözünde her şey silinir,

Karanlığın militanları küçülür...

Sanki biraz önce atılanlar tomson kurşunu değil, parmak cücelerinin minik okları.

O an ne binlerce güvenlik kuvveti ne polis ne zırhlı tugay ne tomson ne mitralyöz.

Her şey önemsiz, küçük ve etkisizdir. İki adalı için.

Adalıların korusu karanlık cücelerinde bir panik yaratır.

Yüzlerinde, ezikliğin, şaşkınlığın biraz da utancı izleri okunur.

Sanki ilahi bir kuvvet onların ellerini, kollarını bağlamıştır. Ta ki iki adalının marşı bitene kadar.

Adalılar sol yumrukları havada, pencerenin önünde boy hedefi oldukları halde ateş edemezler.

Garip bir andır bu an.

Bu an karanlık cücelerinin, insanlığa dönüş anıdır.

Cüceler konuşmazlar bile bu anı.

Büyülenmişlerdir iki adalının havaya kalkan sol yumrukları ile.

Ve kaybolup gitmişlerdir iki kişilik koronun nameleri arasında.

Koro susar, büyü bozulur, görevlerini hatırlar cüceler,

Eller tetiklere tarrrr.....

Ve Cevahir'imî kalbime gömüp dönerim hain hücreme.

ADALI"

İLK BOYKOT HAREKETLERİ

İlk boykot hareketleri Süleyman Demirel'in anayasayı değiştirmek iste-
dliği zaman başlamıştır. O güne dair İbrahim Çenet şöyle anlatıyor:

"Gençlik bir toplumun dinamit fitilidir. Öğrenci hareketleri önceleri
vııdece öğrenci özlük hakları için başlamıştır. Yine söylemiştik ki 27 Mayıs
1960 değişimi ilerici bir girişimdi, ancak hiç uzun sürmedi. 1965 yılına ge-
lindiğinde 1. Milliyetçi cephe çoktan kurulmuştu. Süleyman Demirel, Nec-
mettin Erbakan, Alpaslan Türkeş hükümeti. Zulümler başlamıştı.

Bu arada 1965 seçimlerimde 15 sosyalist vekil parlamentoya girmişti.
Ayrıca Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) kurulmuştu. Aynı zamanda genç-
lik ve özellikle öğrenci gençlik özlük hakları için eylemler yapıyordu.

O zaman ki genel kurmay başkanı; "Ülkede sosyal uyanış, ekonomik
çelişmeyi geçti!" diyordu. Süleyman Demirel'de,"Bu mevcut anayasa bu
ülkeye bol geliyor!" diyerek kendi açılardan önemli bir duruma işaret
ediyordu.

1965 1. Milliyetçi Cepheyle birlikte MHP yarı askeri örgüt olarak kurul-
muş, onlara faşistçe karşı direniş örgütlemesi ve kontra gerilla (suikast tim-
leri) kurma çalışmaları yaptırılıyordu.

Bu durumda burjuvazinin baskıları, saldırıları, anayasayı sermaye lehine
daha da daraltma (değiştirme) girişimleri önceleri öğrenci direniş ve boy-
kotlarıyla başladı. Ülkede ki burjuvazinin baskıcı yöntemleri karşı direnişi
de beraberinde geliştirdi. Bu karşılıklı çabaların ivme kazandığı yıllar ise
1968'lerdir. Ve 1968 yılı dünyada ve ülkede özel bir öneme sahiptir.

Denizlerin idamından sonra da uzun yıllar tartışılan ve halada tartışıl maya devam eden bu konuda şöyle diyor İbrahim Çenet:

"Bazı koşullarda bazı ülkelerin çok gevşek yasaları var ve hatta bazen bazı ülkelerin Anayasaları yoktur. Bunlar ana ilkeleri ve geleneklerine göre yönetilir. Mensubu bulunduğum THKP-C'nin partisi, ordusu, kitle örgütleri, eğitim kampları, yayın organları, parası, araç-gereç ve silahları, istihbarat teşkilatı, ideolojisi ve ilkeleri ve de anayasası vardı.

THKP-C'nin anayasası şöyleydi:

*-İnsanın insan tarafından sömürülmediği, hep beraber üretilen ve tüketilen insanca ve kardeşçe bir ülke yönetimi için ileri

*-Bizler emekten yana, Marksist anlayış ve sevgi esasına göre üreten ve yaşayan insanlarız. İdeolojimiz net olduğu için, özgürlük temeldi. Ülkenin özgürlüğü

(Bağımsızlığı) halkların ve emek cephesinin özgürlüğü, bireylerin özgürlüğü.

Bence bu ilke ve anayasa çok şeyi anlatıyor.

Deniz Gezmiş'lerin de içinde bulunduğu devrimciler Mustafa Kemal hareketinden esinlenmişti. Mustafa Kemal hareketi emperyalizme karşı, ulusal bağımsızlıktan yana, karma ekonomi prensibine bağlı ciddi bir harekettir. Bu anlamda bu harekete saygı duyan hatta yardımcı olan devlet ve örgütler vardı. Bilinir ki 20. Yüzyılda emekten yana bir ideoloji öncülük etmese devrime bir süre sonra kapıdan kovduğın emperyalizm bacadan geri girer. Ve öylede oldu.

Bizce devrim hareketinin bir adımda ikili bir karakteri olmalıydı. Bir yanıyla demokrat, ulusalçı bir yanıyla da işçi ve emek cephesinin öncülüğünde sosyalist anlayış ve uygulamada olmalıdır. Biz bu anlamda almıştık, yorum etmiştik Mustafa Kemal hareketini. Doğrusuda buydu.

Bizim prensibimiz; örgütleri, partileri, kişileri, ayrıntı tahlil etmek değildir. Bu anlamda Deniz Gezmiş'i özel olarak tahlil etmek istemiyoruz. Ama gene de bazı devrimciler Mustafa Kemal hareketine adeta savaş açmıştı, bazı devrimci örgüt ve kurumlarda ona fazla yanaşıyorlardı.

Mustafa Kemal Anadolu da harekete geçtiği zaman ve hemen sonrasında çoklarını etkiledi. Vladimir Lenin daha başında Mustafa Kemal hareketinin önemini anlamış, onun için ilk büyükelçiliği açmış, çok miktarda para, altın ve silah vermiştir.

Ayrıca Vietnam, Küba vb ülkeler Mustafa Kemal'den çokça etkilenmiştir. Türkiye Cezayir, Tunus Pakistan gibi ülkelerde M. Kemal'den esinlendiği gibi bu ülkelerin bayrak sembollerini kendi ülkelerine uyarlamışlardır.

On dokuzuncu yüzyılda iki hareket yer yüzü insanlığını fazlaca etkilemiştir. Birincisi Lenin başkanlığında ki sosyalist Sovyet devrimi. İkincisi de Mustafa Kemal başkanlığında ulusal kuruluş hareketleridir.

68 KUŞAĞININ FAİLİ MEÇHUL CİNAYETE KURBAN GİDEN DEVRİMCİLERİ

68 öğrenci hareketi liderlerinden Mustafa Taylan Özgür'le başlayan ve öldürülen devrimcileri ise İbrahim Çenet şöyle anlatıyor:

Vedat, Taylan, Mehmet, Battal
Devrim için öldüler
Devrimciler ölür ama
Devrimler durmaz sürer

"Burada da anlatıldığı gibi ilk öldürülen devrimciler, Vedat Demircioğlu, Taylan Özgür, Mehmet Cantekin, Mehmet Büyüksevinç, Battal Mehetoğlu ve diğerleriydi. Bunlar hepten devletin kontrgerilla uzmanlarınca öldürülmüştür.

Vedat Demircioğlu: 15 Temmuz 1968 tarihinde 6. Filo'yu karşılamak için eylem planlaması içerisinde olan gençler; polis saldırısıyla karşılaşmış, paravan suçlamalarla 11'gi gözaltına alınmıştır. 17 Temmuz günü polis Amerikan askerlerine karşı duran gençleri yakalamak için İTÜ Gümüşsuyu Yurdu'na girmiş, İTÜ yönetimi de yurt binasının üniversite özerkliğinden faydalanamayacağını beyan etmiştir. Yaşanan gerginlikte 47 kişi yaralanmış, 30 kişi de gözaltına alınmıştır. Bu baskın sırasında Hukuk Fakültesi öğrencisi Vedat Demircioğlu polis tarafından yurdun camından aşağıya atılmış ve ağır derecede yaralanmıştır.

18 Temmuz günü ise İTÜ Gümüşsuyu Yurdu'ndan başlayan eylem; Tak-sim'e uzanmış, orada sonlandırıldıktan sonra kitle Dolmabahçe'ye inerek Amerikan askerlerini denize dökmüştür.

24 Temmuz 1968 tarihinde Vedat Demircioğlu'nun ölüm haberinin gelmesi üzerine FKF'li öğrenciler İstanbul Vilayet binasına bir yürüyüş düzenlemişlerdir.

Taylan Özgür: 23 Şubat 1948'de doğdu. Annesi Necla, babası emekli bir subay olan Hasan Özgür'dü. Ankara Atatürk Lisesi'nden mezun olduktan sonra ODTÜ'ye girdi ve gençlik hareketlerine katılmaya başladı. ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü ve ODTÜ Öğrenci Birliği Denetleme Kurulu üyesiydi. ABD'nin Ankara büyükelçisi Robert Komer'in arabasının yakıldığı

1969 tarihli eyleme katılanlardan birisiydi. Eylemden sonra tutuklanan 13 öğrenci arasındaydı ve iki ay kadar tutuklu kaldıktan sonra 12 Mart 1969'da tahliye edildi. ODTÜ Stadyumu'ndaki büyük "Devrim" yazısını yıkan üç öğrenciden biri olduğu iddia edilir (diğerleri Hüseyin İnan ve Alparslan Özdoğan). 23 Eylül 1969'da İstanbul Üniversitesi'nde katıldığı Öğrenci Birliği Kongresi sırasında güvenlik güçleri tarafından Beyazıt Meydanı'nda öldürüldü. Falleri hâlâ bulunamadı. Taylan Özgür'ün Ankara'da 25 Eylül 1969'da düzenlenen cenaze törenine 5.000 kadar öğrenci katıldı. Bir gece önce ODTÜ'de kaldığı öğrenci yurdunun bahçesinde hazırlanan katalıktta tutulan bedeni başında öğrenciler nöbet tutmuştur. ODTÜ Öğrenci Birliği'nin Taylan Özgür'ün ODTÜ kampüsünde gömülmesi talebi rektörlük tarafından kabul edilmedi. Bunun üzerine 25 Eylül sabahı cenazesi önce İnci Meydanı'na getirildi, ardından bir kortej halinde cenaze namazı için Maltepe Camii'ne götürüldü. Yaklaşık 6 saat süren törenin ardından Çeşme Mezarlığı'na gömüldü.

Can Dündar kendine ait internet sitesinde, kontrgerilla uzmanlarından emekli Yarbay Talat Turhan'ın bu cinayeti bir üstegmenin yaptığını belirten açıklamasını yazmıştır.

Can Ataklı şahit olduğu olayı köşesinde kaleme almıştır:

"Annem babamla birlikte Beyazıt tarafından Kapalıçarşı'ya gidecektik. O gün meydan çok kalabalıktı. Çünkü birkaç gün önce, Milli Türk Talebe Birliği'nde yaptığı bomba elinde patlayan Mustafa Bilgi adlı sağcı öğrencinin cenazesi vardı. Bu nedenle Beyazıt Meydanı (O günkü adı Hürriyet Meydanı'ydı) çarşafılı, türbanlı kadınlar ve sakallı cüppeli erkeklerle doluydu. Biz o zaman Marmara Sineması olan binanın girişinde durup uzaktaki kalabalığa bakıyorduk. Tam o sırada önümüzde, otobüs durağında, siyah renkli bir otomobil durdu. İçinden iki üç kişi fırladı, 1,5 metre kadar önümüzde yürüyen iki kişinin üzerine çullandılar. Bunlardan biri zorla otomobile bindirildi. Ama bu kişi otomobilin diğer kapısından çıktı. Arkasından biri ceketinin yakasını tuttu. Ceket ve gömlek yırtılarak gencin üzerinden sıyrıldı. Gencin üzerinde sadece kırmızı bir atlet kaldı. Çarşı kapı yönüne doğru koşmaya başlayan genç, yolu ayıran demir bariyerin üzerinden tam atlayacakken, yine 2 metre kadar önümüzde duran, gri takım elbiseli biri, elinde rulo olarak tuttuğu gazeteyi kenara bıraktı, içinden çıkan silahı kaçan kişiye doğru yöneltti, nişan aldı. Mantar tabancası patlar gibi bir ses çıktı. Kaçan genç yere yığıldı, birileri koşup onu aldılar ve bir Jipe bindirip götürdüler. Akşam üzeri saat 17.00'de radyo haberlerini dinliyorduk. Spiker "Bugün Beyazıt Meydanı'nda çıkan silahlı çatışmada Taylan Özgür adlı ODTÜ öğrencisi vurularak öldü. Kurşunun karaciğerine saplandığı bildi-

rilen Taylan Özgür'ün üzerinden iki tabanca çıktı" deyince donup kaldık. Çünkü öldürülen Taylan Özgür'ün üzerinde silah yoktu, çatışma çıkmamıştı, sadece tek el ateş edilmişti. Bu olay ilk kez bir öğrenci liderinin, sokak ortasında, üstelik resmen öldürülmesi Türkiye'nin yakın geleceğini etkileyecek baskı, tehdit döneminin habercisiydi."

Talat Turhan, katili biliyor. İşte o yazılardan bir bölüm:

"Aslında Taylan Özgür'ün katili olarak Lisan Çakıcı adlı bir polis memuru yargılanmış, ancak kimi öğrencilerin ve tanıkların anlatımları arasındaki çelişkiler nedeniyle delil yetersizliğinden beraat etmişti.

İşte o gün bugündür, yani tam 40 yıldır Hale Kıyıcı, kardeşine kurşun sıkan ismin peşindeydi.

Aradığı ipucunu, 1990 yılında emekli Yarbay Talat Turhan vermişti. "Kontrgerilla uzmanı" sayılan Turhan bir söyleşide "derin devlet" in eylemlerini anlatırken Özgür'ün öldürülmesini örnek vermiş ve şöyle demişti:

"1978'de Hasan Fehmi Güneş'in İçişleri Bakanı olmasının ertesi günü Taylan Özgür'ün dosyasını kendisine verdim."

Turhan'a göre bu dosyada Özgür'ü bir polisin değil, bir üsteğmenin öldürdüğü yazılıydı. Dosya, Bakan'a verildiğinde odada 3 kişi daha vardı: Deniz Baykal, Ertuğrul Günay ve Uğur Mumcu.

Turhan bunları anlattıktan sonra Özgür'ün ablası Hale Kıyıcı kendisine bu üsteğmenin kim olduğunu sormuş ve onun (1990 itibarıyla) orduda üst düzeyde görev yapan bir general olduğunu öğrenmişti. Ancak Turhan bu ismi açıklamaya yetkili olmadığını söylüyor, Kıyıcı üsteleyince de şöyle diyor:

"Olayı dillendirmek İçişleri Bakanı'nın sorumluluğunda. Ben Hasan Fehmi'yi de eleştiremiyorum. Çünkü bu örgüt, devlet içinde devlet! Çözmeye siyasilerin gücü yetmiyor..."

Talat Turhan'ın açıklamaları Taylan Özgür'ü vuran üst teğmenin 90 itibarıyla orduda üst düzey bir general olduğuna ilişkin bu ilk yazının ardından Can Dündar bu kez iddianın sahibi Talat Turhan ile konuşuyor ve "Türkiye'de bu ismi bir tek kişiye açıklarım, MİT başkanına" diyor."

Taylan Özgür Cinayeti Hakkında:

Talat Turhan'ın son değerlendirmesi;10 Mayıs 2009 (Açıklamamın her satırı bu bölümde yer alan belgelerime, yazı ve internet bilgilerine dayanmaktadır.)

"12 Mart 1971 askeri Darbesi öncesi "ÖZEL HARP" kuramı uyarınca başlatılan "destabilisation=İstikrarsızlaştırma" evresinin en önemli bölümünü oluşturan günümüze kadar aydınlanamayan binlerce fail cinayet içinde gerçekten de üzerinde durulması gereken en önemli cinayetlerin biri hiç

kuşkusuz "Taylan Özgür" cinayetidir. Bu cinayete hem "Devrimci gençler" hedef seçilmiş hem de Vietnam'daki pasifikasyon döneminde etkin rol oynadığı için "Vietnam Kasabı" diye anılan ABD'nin Türkiye Büyük Elçisi Compton'un o dönemde ODTÜ (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)'nde öğrenciler tarafından yakılan makam arabası eyleminin intikamının alınması istenmiştir. Bunun yanında zaman içinde araba yakma eylemine katılan "Devrimci gençler" bertaraf edildiği de bilinmektedir. Gençlikten intikam almak kuşkusuz CIA karar vermiş eylemi yandaşı ve iş birliği içinde bulunan güvenlik ve istihbarat örgütlerini taşeron olarak kullanarak gerçekleştirdiğini düşünüyorum.

Bu tespitim kurumsal olarak doğrudur. CIA yöntemlerinden sayısız örneklerle de doğrulanabilir. Öyle ki CIA, ABD emperyalizminin işine gelmeyen birçok devlet başkanı öldürdüğünü biliyoruz. Destabilizasyon-Darbe-Temizlik operasyonu süreçleri içinde CIA ve AID'nin yer aldığı kitaplarında, yazılarımda, konferans ve TV konuşmalarımda açıklıyorum.

Örneğin; 1965 yılında Genelkurmay Askeri mahkemesinde "Genç Kemalistler Olayı" davasında yargılanırken Türkiye'de ilk kez "CIA, MİT" ilişkisini tutanağa geçirttim. Daha sonra "Bomba Davası"nda yargılanırken 1975 yılında İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde "CIA'nın Türkiye'de Cinayet" işlediğini açıkladım.

Bunun yanında 1973 yılından beri ülkemizde "KONTRGERİLLA" diye tanımlanan yapılanmanın yöntemleri arasında "cinayet işlemek" in de bulunduğunu ABD resmî belgelerine dayanarak her türlü riski göze alarak Türkiye'de ilk kez ben açıkladım. O konudaki çabalarımı günümüze kadar sürdürdüm. Özellikle "Doruk Operasyonu" adlı kitabımda "Ölüm Mangaları"nın işleyiş biçimini açıkladım. Daha sonra Orhan Gökdemir'le ortak imzalı "Eymür" kitabında bu yöntemleri Ziverbey "Zihnipaşa" işkence köşkü olayıyla örneklemeye çalıştık. Burada adı geçen Hiram Abas ve Mehmet İymür operasyonel eylemlerde (Ziya Yılmaz'ın vurulması ve Kızıldere Köyü katliamı) yer aldıkları açıklanmaktadır.

Benden yıllarca sonra, Adalet Partisi Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, Politika gazetesinde İsmail Cem İpekçi'yle yaptığı söyleşide beni doğrulayan açıklamalarda bulunmuş, bu konudaki haklılığım Uğur Mumcu'nun da bir makalesinde açıklanmıştır.

Bu konudaki duyarlılığımın farkında olan aslında sağ eğilimli Harp Okulu'ndan sınıf arkadaşım Emekli Jandarma Levazım Binbaşı Fahrettin Akın, Selimiye Askeri Ceza evinden tahliye edildiğim bir tarihte (1974 sonrası) bir içki sofrasında bana "Taylan Özgür" cinayetinden söz etti. Kuşkusuz heyecanlandım. Tüm yaşamımı adadığım siyasi cinayetler konusunda "somut

bir örnek"e ulaşım diye. Aslında Fahrettin Akın'ın söyledikleri "Taylan Özgür Cinayeti"nin o güne kadar ki seyrine uymasa da bir ipucu oluşturabilirdi. Fahrettin Akın bana anlattığına göre: "Cinayet oturduğu evin önünde işlenmiş ve tetiği çeken bir komiser ile üsteğmeni şahsen tanıyordu." Komiserle evine yakın kahvede oyun oynadığı için, üsteğmeni de ailece görüştüğü için tanıdığını açıkladı. Her ne kadar bu bilginin kanıt değeri yoksada istihbarat dilinde EBU (Esas Bilgi Unsuru), sorgulamada emare ve ipucu diye tanımlanan bu ham bilgi ilgili ve yetkili makamlar tarafından değerlendirilebilirdi.

Ancak o dönemde bu tür eylemlerde parmağı olan sağcı partiler ve onların koalisyonu (Milliyetçi Cephe) iktidarda olduğu için, bir süre uygun bir ortamın gelmesini bekledim.

O dönemde de Ankara'da yayınlanan haftalık 7 Gün Dergisinde: "İşken-ce, Siyasi Cinayetler ve Güvenlik örgütleri, 1 Mayıs-15 Mayıs 1977" ve "İktidarların Çeteleşmesi ve Bürokrasi, 3 Ağustos-14 Aralık 1977" tarihli dizi yazılarda bu konudaki duyarlılığımı sürdürdüm.

1977 yılında CHP iktidar olmuş Hasan Fehmi Güneş İç İşleri Bakanlığına atanmıştı. O günlerden birinde Tahir Doğan adlı arkadaşım telefon etti ve beni Ankara'ya çağırıldı. Ankara'ya gittiğimde Hasan Fehmi Güneş'in benimle görüşmek istediğini öğrendim. O akşam Hasan Fehmi Güneş'le buluştuk. Sayın Bakan görüşmemizde Uğur Mumcu'nun da katılmasını önerdi, memnuniyetle kabul ettim. Gece geç vakitlere kadar sadece üçümüz ülkemizin genel durumu, terör, içişlerine ilişkin konularda fikir tartışmasında bulunduk.

Ankara'ya giderken beraberimde taşıdığım bazı bilgileri Sayın Bakan'a verirken özellikle Fahrettin Akın'ın bana aktardığı Taylan Özgür cinayetine ait bilgileri olduğu gibi aktarırken, yaygın terör olaylarının en önemli bir bölümünü oluşturan siyasi cinayetler içinde özgün bir yeri olan bu cinayeti ilmiğin ucu olarak kabul edilmesi ve bu olay aydınlatılabilirse diğerlerinin çorap söküğü gibi çözüleceğini de anımsattım. Bugüne kadar yazılanların aksine Hasan Fehmi Güneş'e dosya falan vermedim. Sadece Fahrettin Akın'ın bana anlattıklarını aktardım. Yanımızda ne Deniz Baykal ne de Ertuğrul Günay vardı. Ertuğrul Günay'ın biz toplantı halinde iken odaya girip çıktığını daha önceleri açıklamıştım.

Taylan Özgür cinayeti konusundaki duyumumu yetkili bir makama aktararak bu konudaki sorumluluğumun gereğini yerine getirdiğimi kabul ediyorum. Bu tavrımı karalamaya çalışan her çaba maksatlı, yalan ve iftiradır.

Hasan Fehmi Güneş'le üç ay sonraki ikinci görüşmemizde cinayet fai-

II olarak açıkladığım komiserin halen Trabzon'da görevli bulunduğunu ve POL DER (Polisin sol kesiminin derneği) üyesi olduğunu bana açıkladı.

Daha sonra, Hasan Fehmi Güneş İç İşleri Bakanlığından ayrıldı, uzun süre dostluğumuz devam etti. Kendisine olan sevgi ve saygım bugün de devam etmektedir. Ancak araya giren bazı kişilerin kışkırtıcı davranışları sonucu Taylan Özgür cinayetiyle ilgili kendisine aktardıklarımı bugün kabullenmemektedir. Oysa bu konuda benimle yeniden görüşseydi gerçek aydınlanabilirdi. Görüşmemizde bulunan üçüncü kişi olan Uğur Mumcu'da aramızdan ayrıldığına göre gerçek nasıl ortaya çıkacak?

Bu gerçek de yetkili olmayan kişilere isim vermeme konusundaki tavrımı doğrulamaktadır.

Oysa gerek Taylan Özgür'ün kız kardeşi Hale Kıyıcı gerekse her yıl bulunduğu bir gazeteci ve hatta TBMM bu konuda tek taraflı açıklamalarla belli amaçla beni suçlamaya devam etmekte, konu günümüzde moda olan ve Türk Silahlı Kuvvetlerini yıpratma kampanyasında malzeme olarak kullanılmaktadır.

27 Kasım 1990 günü KONTRGERİLLA-GLADIO konusunda düzenlediğim bir basın toplantısında aldığım yazılı sorular içinde Hale Kıyıcı, benden kardeşini infaz edenlerinin isimlerini açıklamamı istiyordu. Kendisine verdiğim yanıtta, bu konuda bildiklerimi 1977 yılında İç İşleri Bakanı'na intikal ettirdiğim olayı dillendirmenin İç İşleri Bakanlığının sorumluluğu altında olduğunu açıkladım.

Aslında Hale Kıyıcı'nın benden önce Uğur Mumcu'ya gittiğini O'nun Kıyıcı'yı bana yönlendirdiğini Mumcu bana daha sonra şahsen söylemişti. Hale Kıyıcı'nın Uğur Mumcu'nun yanında iken bana telefon edilmesi gerçek değildir. İlgili kişinin kafasında ürettiği senaryonun bir parçasıdır.

Verdiğim yanıt Hale Kıyıcı'yı tatmin etmemiş olmalı ki her yıl bir yolunu bulup bu konuyu medyanın gündeme taşıdı. Bu tavır 2008 yılına kadar süregeldi.

Daha önce Hale Kıyıcı bu konuda CHP kongresinde (26–27 Nisan 2008) tutarsız davranışları nedeniyle salondan çıkartılmış ve Hasan Fehmi Güneş tarafından hakkında dava açıldığı için kendisini muhatap almaya gerek duymuyordum.

Çünkü cinayet, 1989 yılından beri zaman aşımına girmişti. Ayrıca sınıf arkadaşım General Hakkı Şenyuva'nın oğlu Hakan Şenyuva'nın katilinin ismi belli olmasına rağmen yakalanmadan olayın zaman aşımına uğramasını gazetelere ilan vererek kınamış ve zaman aşımının kaldırılması uğraşına girmişti. Kuşkusuz bu tür olaylarda "zaman aşımı" süresinin kaldırılması için yasal mücadele verilmesinin doğru bir tavır olduğunu düşünüy-

yorum.”

Zaman aşımının kötüye kullanıldığına dair sayısız örnekler verilebilir. Genellikle mahkemeler içinden çıkılması zor konularda siyasi iktidarlarla karşı karşıya gelmemek için bu yöntemi yeğlemektedirler.

Tayan Özgür’ün derin devlet, MİT, CİA tarafından bir ordu mensubu Üst teğmene nasıl ulu orta öldürüldüğünü gördünüz.

Ben Talat Tuhan’la 1972 de aynı Bomba olayları devasında baş sanıktım. Talat Turhan bütün bu bilgileri bana daha olayın sıcaklığı dururken, yani bu planlı cinayeti devletin-kontrgerillanın işlediğini-işlemiş olabileceğini neredeyse herkesin önünde anlatmıştı. Ne zaman? Taylan Özgür öldürülmesinden 2,5 yıl sonra, 1972 yılında anlatmıştı.

Taylan Özgür, İstanbul Beyazıt meydanında sokak ortasında öldürüldükten sonra cenazesi Ankara’ya götürüldü, birçok olayla defnedildi. Ancak Taylan Özgür’ün İstanbul – Beyazıt meydanında öldürüldüğü yerde anlamlı bir gösteri yapmıştık.

19 Eylül 1969’da İstanbul Özel Işık Mimarlık ve Mühendislik Yüksek Okulu’nda paralı eğitime ve özel okul sahiplerine karşı süren direnişi desteklemeye giden devrimci öğrencilerin taranması sonucu Mehmet Cantekin öldürüldü ve iki öğrenci yaralandı.

23 Eylül 1969 günü Taylan Özgür öldürüldü. 08 Aralık 1969’da İstanbul DMMA öğrencisi Mehmet Büyüksevinç durakta otobüs beklerken, altı gün sonra yine aynı okulun öğrencisi Battal Mehetoğlu, üniversite kapısında öldürüldü. Battal Mehetoğlu’nun öldürülmesi de büyük bir dramdı.

1970’e gelindiğinde öldürülen devrimci gençlerin sayısı 8’e çıkmıştı. 12 Mart 1971 Amerikancı askeri darbeye giden yol böyle döşeniyordu.”

1970 yılında başlayan, uzun tutsaklık dönemlerinde zulmün kalesi olan Selimiye zindanlarında, 1972'de, Deniz, Yusuf ve Hüseyin hakkında ki idam kararı kesinleştiğinde, giriştiği bir eylemde iki kolu ve bir bacağı parçalanan İbrahim Çenet'in, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde Prof. Dr. Kaya Gürsel ve o zamanlar doçent olan Kemal Alemdaroğlu tarafından kesildi. İbrahim'in hastanede gözünü açar açmaz, zamanın İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün tarafından görevlendirilen sorgu timleri tarafından alınarak sorguya götürülmek istendi. Ancak, Hastane Başhekim Prof. Dr. İshak Arel tarafından izin verilmedi. İlk tedavisi tamamlanır tamamlanmaz hastaneden alınarak Selimiye Kışlası'ndaki sorgu hücrelerine götürüldü. Yaralarının iyileşmesi beklenmeden işkenceye yatırıldı. Selimiye Kışlası'nda, "Dingo'nun Hanı" denilen bölümde, Yılmaz Güney, Adnan Çakmak (Fevzi Çakmak'ın oğlu), Talat Turan ve Orhan Savaşçı ile birlikte kaldı. O günleri şöyle anlatıyor İbrahim Çenet:

"1971'de 12 Mart açık faşizm darbesi tüm acımasızlığı ile devam ediyor. O zaman 2 örgüt var, Deniz Gezmiş'in adı etrafında anılan Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) ve Mahir Çayan'ın genel sekreterliğini yaptığı Türkiye Halk Kurtuluş Parti-Cephesi (THKP-C), darbeyle beraber THKO çabuk çöktürüldü. THKP-C hem kendi stratejisi ve hem Deniz'ler dahil içeri alınan, ıslama mahkûm edilen insanları kurtarmak için savaşı hızlandırdı. Bu genel cephe savaşında yaralandım, parçalandım. En genel dersek iki elim ve bir bacağım koptu. Cerrahpaşa hastanesi, ameliyatlar durum ağır. Altı gün sonra beni, kesin kaçıracaklar diye korktuklarından, bir yer altı sığınağına getirdiler. Bu getirdikleri yer, İstanbul'da Haydarpaşa askeri hastanesiyle Haydarpaşa tren istasyonunun arasındaki askeri alayın altında atom sığınağı gibi, gizli tedavi merkezi özel bir yer.

Yıl 1972 Mayıs ayı. Buraya çatışmadan yaralı gelenlerin bazılarını ve işkence hanede ölecek gibi olup da henüz öldürüp gizlice bir yere gömüvermek istemediklerini, ayrıca psikolojik olarak çok yıpranmış olup da biraz iyileştirip öylece cezaevine yollanacak olanları getiriyorlar.

Tutsaklar bayan, erkek hiç fark etmiyor. THKP-C'nin Genel Yürütme Kurulu Üyesi Hava Yüzbaşı Orhan Savaşçı, gene İstanbul Fındıkzade'de çatışmada ağır yaralanan Hüseyin Özkan, Bülent Arpat, Kadriye İncili, Ayşe Emel Mesci gibi THKP-C savaşçıları. Beni de getirdiler oraya. O uçsuz bucaksız, defalarca güvenlik çember ve kontrol yumaklarından geçirerek, getirip bir

sedirde ki yatağa bıraktılar. İçeride dört kişiyiz o an. Ayrıca içeriye iki subay ve iki uzman emniyetçiyi de koyup onların da üzerine kilitlediler demir kapıları. Yani içeride bir yangın olsa bizimle beraber onlar da yanacak.

Tutsak Yüzbaşı Orhan Savaşçı, bir deri bir kemik kalmış, bacakları siyatik-çont olmuş ve karnından zincirle somyaya bağlı. Ötekilerde öyle. Bu görevli dört kişi geldiler benim yatağın başına, ha bire bir şey konuşuyorlar, tartışıyorlar, yapalım – yapmayalım... !

Kaygılılar. Konuyu anlasam belki yardımcı da olacağım. Sordum! Söylediler! Askeri mahkemeler beni hiç görmeden, bana üç hüküm karar vermiş:

1- Tutuklanmamı!

2- İhtilattan men cezası, Türkçe meali; (dünya ile ilişigimin kesilmesi)

3- Çok güvenlikte tutulup örneğin zincire vurulmak!

Bunlardan ikisi tamam da üçüncü maddeyi tartışıyorlarmış. Sağ elimden zincirle demir yatağa zincirleseler, sağ el yok. Sol elimden yatağa zincirleseler sol el yok. Sol bacadan zincirleseler, sol bacak dizin üzerinden yok. Sağ bacadan zincirleseler en kötü durumda olan da paramparça olmuş sağ bacak. Bunları göz önüne alarak zincirleme işinden vazgeçseler emirlere sorumluluktan korkuyorlar. Aralarında konuştular bu işe bir çözüm buldular, ellerini ovdular.

Neydi bu buldukları çözüm? Bir beyaz yatak çarşafını yere düz betona serdiler, çarşafı bir köşeden tutup diğer uca değirmi olarak katladılar, aynı şekilde bir daha bir daha, yani kalın bir kuşak gibi yaptılar. Onunla da beni karnımdan yattığım yatağa bağladılar. O kadarda vicdansız değiller, haklarını yemeyelim, fazla da sıkmadılar.

Anlaşılmazlıklar devam ediyor. Bu ikisi subay, ikisi özel uzman polis, saatlerine bakıp her beş dakikada yere, betona boylu boyunca yatıyor, kulağını temiz, cilalanmış gibi yere tutup bir süre dinliyor. Sonra ki beş dakika da bir diğeri aynı şeyi ve öteki beş dakika...!

Hemen sormasam, anlamasam da bir zaman sonra bu betona yatıp kulak dayayarak dinlemelerin nedenini anladım. Meğer etrafta güvenlik çok ama, ya ta uzaktan yer altından tünel kazıp bizi kaçırarak olurlarsa, bu yere her beş dakikada yatıp dinleyen subaylar yaklaşan tüneli duyup anlayacakmış. Olur mu böyle diyeceksiniz? O tarihten beş ay önce Mahir Çayan'ları İstanbul Maltepe'de bir askeri tugayın içinde, atom sığına mı, yer altı hapisanesi mi, oradan tünel kazarak kaçırmışlardı.

Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Cihan Alptekin, Ömer Ayna. Bu tarih 1972 aylardan mayıs! Oraya 1972 yılı şubat ayında İstanbul Fındıkzade'de çatışmada yaralı getirilen THKP-C'nin yönetim kurulu üyesi ve maliye bakanı yerine kasası olan Ziya Yılmaz da getirilmişti. İşte Ziya Yılmaz

buradan tünelle yöntemle kaçılmak istenmiş, birtakım nedenlerle başarısız olmuştur. Bunun için belki böyle bir teşebbüs olabilir diye yeri betonlanıyorlarmış. Daha sonra Selimiye kalesine geldiğimde benimle aynı koşuştaki kalan deniz astsubayı İlhan Sülen'le karşılaştım, mahkeme dosyalarını okudum. Amaçları Ziya Yılmaz'ı yer altı bekletme alanından tünelle yoluyla kaçırmak.

İlhan Sülen'le Selimiye'de konuştum. Halim selim bir insan. İlerici, devrimci. İddiasız, gösterişten uzan, evli, çocuğu olan bir insan. Ona sordum, Ziya Yılmaz'ı kaçırma girişimin, neden gerekli gördünüz diye! Yanıt "Devrim için onca sıkıntıyla bir eylem yaparsın, pek ses getirmes. Oysa öyle bir eylem yaparsın, büyük bir anlam bulur. Büyük mesaj olur. Ziya Yılmaz Malhı Çayan'larla Maltepe'den kaçmıştı, eğer tekrar kaçır/kaçırılırsa, bu demektir ki devrimci kaçır anlamındaydı. Bu eylemi bunun için planlamıştım ama olmadı" şeklinde olmuştur. İşte bu yer dinleme olayı bunun içinmiş.

Orada bir ara THKP-C'den Ayşe Emel Mesçi ve Kadriye İncili de bulunlu. Kadriye'yi tanıımıyordum. Tanıdığım yoldaşlarımdan Mehmet İncili'nin olmuş. Kadriye aynı zamanda güzel sanatlar fakültesinde okumuş. İşkenrede psikolojik olarak hastalanmış, onu biraz iyileştirip öyle cezaevine yollayacaklarmış. Bazen Kadriye bana yemeğimi yediriyor, konuşuyoruz da. Kadriye bana soruyor:

"İbrahim evli misin?"

"Hayır."

"Peki; yavuklun var mı?"

"Var Kadriye, yakında onunla nişanlanmayı düşünüyorum, nikahta eh belki oluruz."

"Bu anlatım biraz karışık oldu" diye hatırlatıyor Kadriye! Ona, Che Guevara'nın sözünü hatırlatarak, yavuklumun, nişanlanmak istediğim devrim ve savaşı olduğunu söylüyorum, uzunca gülümsüyor, gülüyor. İlk kez onu gülümsettiğim için ben de mutlu oluyorum. Hatta orada küçük bir kâğıt çördük ve Kadriye İncili'ye dedim ki "Sen güzel sanatlar fakültesinde okumuşsun, hadi benim portremi çiz kara kalemle. "Çizdi bir şeyler. Baktım, beğendiğimi söyledim, güya resimden anlıyormuşum gibi beğendiğim yönleri anlattım. Aslında amacım ne portremi merak ediyorum ne resim, amacım psikolojik sıkıntısı olan onu tedavi etmeye çalışıyorum. Oradaki yoldaşlarda hanginiz hanginizi tedavi ediyorsunuz diyor. Kadriye'yi ilk kez gülümsettiğim için seviniyorlar ve o kadar ağır bir travma geçirmiş ve vücudunun bu kadar parçaları kesilmiş bir yoldaşlarının da moralli olmasına, başka bir yoldaşı tedavi edecek kadar güçlü olmasına seviniyorlar.

1970'lerde paramparça kol ve bacaklarımla İstanbul Selimiye kalesi zin-

danlarındaydım. Her şeyi anladık da hücrede ki örümcekler, akrepler, kan vb ne oluyor. Biraz anlatalım!

Burası devasa bir Osmanlı kalesi. Taban duvarları 3,5 metre kalınlığında, ilginç mazgal delikleri. Çok yüksek tavanlar, yerde 5-10 cm'yi bulan tabandan gelen su! İlginç bir kale zindan. Duvarda akrepleri görüyoruz, nöbetçi askere sesleniyoruz bu akrepleri alın diye. Alıyorlar bir iki kez, onlarda usanıyorlar. Örümceklerde çok büyük tropikal bölge örümceklerinden, çocuk eli kadar var.

Uyurken akrepler sokar diye kuşkuluyoruz. İçerinin ışığı çok yetersiz ve loş, dar mazgal deliklerinden gelen ışıklarla da aydınlanıyoruz. Bir gün koca koğuştta (ihtilattan men cezam olduğu için, kimseyle görüştürülme cezam yani) tek başımayım. Dar mazgal deliklerinden zorda olsa ışık ve çok az gökyüzü gözüküyor ya da ışıktan dolayı biz o aydınlığı gök yüzü sanıyoruz. Dünyayı hayal etmek ve hatta dünyada yaşadığımı hissetmek için sık sık o mazgal deliklerinde ki ışığa bakıyorum ve mutlu oluyorum. Bir gün gene o mazgaldan gelen ışığa bakarken, orada değnek gibi bir şeyin sallandığını gördüm. Bunu dikkatlice izledim ve sonunda bunun bir yılan olduğunu anladım. Koridorda ki askere yüksek sesle bu durumu haber verdim. Asker birkaç kez söylememden sonra, o tarafa baktı, oda anladı onun yılan olduğunu. Bana dedi ki "Ne etrafı velveleye veriyorsun, bağıriyorsun ta orada ki yılan sana ne yapacak!"

Birkaç gün sonra, gene yer yüzünde yaşadığımı anımsatan o mazgal deliğinde ki ışığa bakıp hayaller kurarken, delikten aşağı odanın en dibine pat diye bir şey düştü, biraz tostop, hafifte kımıldayan bir şey. Gene askerin deyimiyle, ortalığı velveleye verip çağırma başladım. "Ta yüksekte, mazgalda ki yılan sana ne yapacak dediğiniz, işte odanın içine düştü, ya da atladı" diye çağırma başladım. Biraz sonra bir yüzbaşı, bir astsubay ve ikide asker, demir kapıları açıp, ellerinde eldiven torba-çuval, süpürge sapı geldiler. Loş ışıkta gözlerini dört açarak, birazda temkinli duvarın dibinde kımıldayan varlığa doğru yürüdüler. Önde askerler, arkada astsubay, onun arkasında da yüzbaşı. Askerin birisi çekinmeden önde vardı cismin yanına; komutanım bu bir güvercin yavrusu dedi. Tam bu arada yukarı mazgal deliğinde aynı yılan başını sallamaya başladı. Belli ki önümüze düşen güvercin yavrusunu arıyor. Askerler yarı ölü güvercin yavrusunu ellerinde ki torbaya koyup gittiler. Beni de mazgal deliğim ve orada ki ışığım ve de yılanımla baş başa bıraktılar.

Bu durumu yazılı hale getirdim ve mahkemeye de okudum ve sundum onlarca kişinin bulunduğu halde. Cumhuriyet gazetesinden Doğan Katırcıoğlu tüm sayfa olarak dört gün süreyle bu ve buna benzer konuları yazdı.

Benim dünya ile ilişliğimin olmaması kararı var diye hep söylemiştik. Keçilmiş, ampute edilmiş kollarım sargı bezi ile sarılı, baldırdan kesilmiş kaslı bacağımla sarılı. Sol bacağımla iç etleri paramparça boydan boya çok kötü, kangren olmakla karşı karşıya. Göğüs kafesimde birden fazla kuşun ve de yaralar.

İşte böyle bir günde iki asker geldi, demir kapıları açtı. "Seni açık havaya, güneşe götürüyoruz" dedi. Çok şaşırımdım. Üç aydır bırakın gökyüzünü güneşi bile görememiştim. Yaz ayları ve saat 5 dolaylarında kollarımla iki askerin omuzlarından tutup güneşe gittik. Bir sandalyeye oturtular. Bir Albay geldi, oda müdürümüzmüş. Bana baktı, üç aydır yıkanmamaktan, vücutta kir, ter, pıhtılaşmış kandan dolayı deri solunumu bitmiş. Albay, yanda ki subaya "Çağırın sıhhiye ekibini" dedi. Geldi iki asker elinde ki çantayla. "Bunu temizlemiyormusunuz" diye sordu. Asker sıhhiye çavuşu: "İki güneşli bunun yaralarını pansuman etme görevimiz var komutanım" dedi. Albay, benim için çok hayati bir emir daha verdi erlere! "Bundan sonra bunu her hafta tüm vücudunu alkol, temizlik gereçleriyle silip temizleyeceksiniz" dedi ve ekledi, "Şimdi yapın, mesela" dedi.

Askerler benim üzerimde ki kirli eşofman gömlek iç don çıkardılar, hem yaraları iki güne bir yaptıkları gibi pansuman ettiler ve özellikle vücudumu temizlik sıvılı pamuk, bez vb. sildiler. Saat akşama yaklaşan güneşli bir gün, bana sanki ölmüşümde yeniden dünyaya gelmişim gibi bir his verdi. Sanıyorum, 45-50 dakika böyle kaldıktan sonra tekrar o izbede ki yere göturdüler ve yatağa uzandım. Biraz sonra askerler karavana getirdiler, kalk yemeğini yedirelim dediler. Ben açık havayı ve özellikle oksijeni görünce yarı bayılmışım. Askerlere, yemek yiyemeyeceğimi, daha doğrusu kalkamayacağımı söyledim. Onlarda yemeği masaya koyup gittiler.

Ben bir saat sonra o olağan kötü havaya uyum sağlayıp ayıldım, oturdum. Koridorda ki askerlere, aç olduğumu, yemek yiyeceğimi söyledim. Askerde yemek yedirme saati geçti, yemek önde masada istiyorsan ye, yoksa yarın yedirirler dedi. Biraz daha durdum, açlığımı hissettim, önümde ki masaya yanaştım, iki tabakta sulu yemek var, ekmek ve su var. Önce sulu yemek tabağına eğildim, ağızımla somurup yemek istedim. İyi biraz başardım da ancak tabaktaki sulu yemeği yerken insanın burnu ağız ve dudağından ileride olduğundan sık sık kolun gömleğiyle silmen gerekiyor.

Böyle bir yerde tümüyle yalnız yaşamaya mahkûm edildiğimden, yemek nasıldı, banyo nasıldı, sırtın kaşınsa nasıl yapıyordun. Tuvalet nasıldı, nasıldı, nasıldı!

Bunları mahkemeye vermiştim ve gazetelerde yayınlanmıştı. Yaşar Kemal'de bunu bir dergide yayınlamış ve sonrada "Balda ki tuz" adlı kitabında

yayınlamıştı”

Zulmün büyük kalesini anlatmaya devam ediyor İbrahim Çenet:

“1971 faşist darbesinde de 1980 faşist darbesinde de 1986 Turgut Özal + ABD Türkiye yönetim zamanında da bu kalede kaldım. Bu kale benim acı ve hatta tatlı anılarımın, yaşamımın olduğu bir olgudur.

Kalenin doğu tarafında ki zemin katta kaldım genellikle. Bu zemin kat uzun yıllar kullanılmamıştı. 1971 darbesinde yüksek güvenlikli bir yer olarak bize açtılar orayı. Yüksek tavanlı, yarı karanlık, bir ev salonu büyüklüğünde koğuşlar. Koğuşlarda alt üst ranzalar. İçerde çift tuvalet. Koğuşlar önünde ki uzun koridorda, koğuşların içinde tabanda on santim su. Bize gelen askerlerde, subaylarda içeriye özel olarak getirdikleri taşların üzerine basarak geliyorlar. Haksızlık etmeyelim suyu özel olarak doldurmamışlar buraya. Selimiye kalesinin içi yüksekçe geniş bir arazi olduğu için, bu arazide ki kar, yağmur suları tabandan kale dibine vuruyor. Türkiye’de herkesin bildiği bir atasözü vardır. Bir yer eğer disiplinsiz ise, giren çıkan belli değilse; derler ki: Burası Dingo’nun ahırına döndü! Dingo, bir Osmanlı süvari paşasının adı. İşte bu Selimiye’de bizi koydukları bu yer, Süvari paşası Dingon’un atları hastalanır diye terk ettikleri yerdir. Belki de 150 yıl sonra bizleri oraya koydular. Ne acı günler yaşadık oralarda.

12 Eylül darbesinden sonra da orada idamlar oldu. Yanımızda TH-KP-C’den Kadir Tandoğan ve Ahmet Saner’i idam ettiler. Haykırdık, kafalarımızı duvarlara vurduk ama boşuna.

Yine tirajı-komik bir olay: O, sulu nemli taban koğuşta tahta kalasların üzerinde bulunan sünger minderlerde yan yana oturuyoruz. Bazen bir subay, askerlerle demir kapıyı açıyor, bir kişiyi yarı iteklemek yarı tekmelemekle karışık içeri yanımıza atıyor. Subay bana diyor ki, “İbrahim bu da senin örgütten!” Gelen kişiyi bazen tanıyorum, bazen tanımıyorum. Tanıdıklarım arkadaşımız. Düzmece bir senaryo ile asker-sivil bazı kişilerin davalarını bizim davalarla birleştirip “Bomba Olayları Davası” demişlerdi. Gelenlerden tanımadıklarım da o insanlardan.

Böyle bir gün ben kapıya yakın oturuyorum, yan yana kalabalığız. Yine subay, bizim demir kapıyı açtı 60 yaşlarında gözükten perişan bir insanı içeri tekmeleyerek attı ve bana aynı nakaratı söyledi, “İbrahim bu da senin örgütten” dedi ve gitti. Perişan adam yarı oturmak yarı düşmek karışımı hemen yanıma oturdu. “Geçmiş olsun kardaşcağızım” dedim. Adam başını salladı sağ ol dercesine. Bir an içerde ki herkes ona baktı. Ben tanımadığım bu adam için oradakilere, “Dayıya bir su getirin” dedim. Tiftiklenmiş mavi naylon bir su bardağı ile su getirdi bir genç, adam kibarca iki yudum içti, durdu bir yudum daha içti. Etrafa baktı, ürkek bir tavırla, korkuyla karışık.

Kuyuya düşmüş bir insan gibi etrafa bakındı. Usulca sokulup konuşmaya başladım:

"Gardaşım burası gözaltı ve tutuklu toplama yeri. Benim adım İbrahim Çiğnet, sen kendince ne anlatmak istiyorsan kendini burada ki insanlara anlat"

Sakalları 20 günlük uzamış, 60'şında gösteren, tıknaz kaslı kuvvetli gözüken bu kişi yarı ürkek şöyle başladı:

"Ben Osmanlı İmparatorluğu'nun son genel kurmay başkanının oğluyum!"

Orada ki gençlerden biri sonra bu soru ve yanıtı konuşuyor; diyor ki;

"Adam işkenceden gelmiş, belki ilaç bile vermişlerdir, biraz pörsümüş, biraz hayal falan gibi diye düşündüm"

Ben öyle düşünmedim ama bana da adamın yanıtı biraz sıra dışı gelmişti. Üsteleyecek halimiz yoktu. Bir an durdum, bakiştık, yeni bir soru yönelttim adama:

"Siz ne iş yapıyordunuz, ya da yapardınız?"

"Ben 20 gün önceye kadar bir iş yapıyordum..."

"Evet... Peki... 20 gün önceye kadar..."

"T.C. Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Genel Başkanıydım."

Bu yanıt, bir öncekine göre daha yerinde oldu. Çünkü günümüzdeki Ergenekon ya da Balyoz davaları gibi, iktidar tuttuğunu getiriyordu. Ortak dava yaptığı insanlar. Günümüzde de Mustafa Balbay, Tuncay Özkan, Doğu Perinçek, Jitemci Veli Küçük, Arif Doğan, eski Genel kurmay başkanı İlker Başbuğ gibi çok farklı kimseleri aynı davada yargılamadı mı? Ben adama sordum:

"Az önce Osmanlı İmparatorluğunun son Genel Kurmay Başkanının oğluyum demiştiniz de..."

"Evet, adım Adnan Çakmak, 20 gün önceye kadar, T.C. Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanıydım, şimdi buradayım..."

O an ya da daha sonra düşündük! Mareşal Fevzi Çakmak Atatürk ile Osmanlı İmparatorluğu son Genel Kurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak. 24 Aralık 1918. 14 Mayıs 1919. Mareşal Fevzi Çakmak 1876 doğumlu, ölümü 1950. Fevzi Çakmak; 1921 itibariyle Milli Savunma Bakanı, Genel Kurmay Başkanı ve Başbakan.1944 yılına kadarda T.C. Genel Kurmay başkanı. Gelelim bu benim örgüt arkadaşım Adnan Çakmak'a! Mareşal Fevzi Çakmak'ın kardeşi, Mehmet Nazif Bey 1915'de Çanakkale savaşında yaşamını yitirir. Hanımı hamiledir. Kısa bir süre sonra bir oğlan çocuğu doğar. Çocuğa Adnan Çakmak adını koyarlar.

Feyzi Çakmak'ın, Nigâr ve Muazzez adında iki kızı vardır. Feyzi Çakmak

oğlu olmadığı için, savaşta ölen kardeşinin oğlunu ve eşini evine alır, yeği-
nini de evlatlık edinir. Adnan akmak, okur önce subay olur, bir sağlık so-
runu geçirir ve polis teşkilatına alırlar. Sonrada T.C. Emniyet Genel Müdür-
lüğü Teftiş Kurulu Başkanlığına yükselir. İşte Selimiye kalesinde Dingon'un
ahırında, rutubetli mahzende yanımızda oturan Adnan akmak Osmanlı
İmparatorluğunun ve T. C'nin toplam 26 yıl Savunma Bakanlığı, Genel
Kurma Başkanlığı ve Başbakanlık yapmış olan Mareşal Fevzi akmak'ın
oğludur"

Ve devam ediyor İbrahim enet anlatmaya zulmün kalesini.

"Selimiye Kalesi hem ordu kararghı hem hapisane -zindan, hem de
mahkeme (!) merkezi. Çeşitli guruplar var ve çok kalabalık. Duruşmalar iki
güne bir ya da beş güne bir yapıyor ve birden fazla mahkeme var.

Bir duruşmada kimlik, ön yoklama gibi işlemler yapıyor, mahkeme
salonunda belki 300-400 kişi var. Sanıklar, dinleyici sanık yakınları (daha
doğrusu yaşamlarından endişe ettikleri yakınlarını görmeye gelenler. Ko-
ruma askerleri çok ve çok sayıda gazeteci, çok sayıda avukat ...) Mahkeme
kürsüsünde birden çok yargılama zevatı. Mahkeme başkanı açıktan albay,
hakimler binbaşi, yzbaşi ama asker elbiselerinin üzerine bir cübbe geçir-
mişler.Binbaşi hâkim bana sordu:

"Mahkemenin tarafsızlığını kabul ediyor musun?"

"Hayır!"

Hâkim sormayacak ama usul öyle o zaman. Yazıcıya, "Yaz, hayır dedi"
diyor, Hemen geçecek; dedim ki

"Bekleyiniz neden mahkemeye güvenmiyorum, onu anlatmalıyım"

Adam yüzünü buruşturdu ama hayır dese onlarca avukat var. Dinliyor
gözüktü: Ve ben devam ettim:

"Teknik elamanların ve yargıçları zorlayan üstleri olmaz. Sen binbaşiysin,
(mahkeme başkanını göstererek) o albay, sen ona uymazsan, askeri yasayı
iğnemiş olursun; yok ona uyarsan o zamanda sana hâkim denmez, böyle
mahkemeye de güvenilmez.Tepeden tırnağa işkenceyle, baskıyla alınmış
ifadeler toplamı bir güya mahkeme burası.Orada Adalet Mülkün (lkenin)
temeli yazıyor.Hangi yasanız, yargılamanız ülke yararına uygun. Hâkim
gler adına, sömürü, sömürücü azınlık oligarşi adına yargılama yapıyor-
sunuz..."

Burada sözümü kestiler, daha doğrusu savcıdan, hkimden bir başka-
sından homurtular başladı. Buna, bunların itirazlarına sanıklar da karıştı.
Hâkim, "Bu ciddi bir durum, bunu görüşeceğiz,15 dakika ara veriyoruz"
dedi ve gittiler. Bizler de avukatlarla, gazetecilerle, ziyaretçi yakınlarıyla se-
lamladığık.15 dakika sonra çay içip geldiler. Hâkim formalite icabı, savcıya

hukukunu mahkemeyi tanımadığının gerekçesini ve bana ne yapılması gerektiğini sordu.

Savcı Yarbay Nevzat Çizmeci:

"Sanık İbrahim Çenet mahkemeyi boş yere oyalamak sebep ve saikiyle hareket ettiğine; sanık İbrahim Çenet in komünist basına malzeme hazırlamaktan başka gayeye matuf olmadığına; ifadelerin işkenceyle alındığı gibi bu bir hayal mahsulü ileri sürdüğüne; binaen (.....) kadar para cezasıyla cezalandırılmasına ve adil mahkememizin devam etmesini talep ediyorum" dedi.

Mahkeme hâkimi, bir saniyenin yarısı kadar süre sağında ki yüzbaşı hâkime ve solundakine güya danışır gibi başını çevirdi. Mahkemenin devamı kararı deyip özellikle de mahkemeyi boş yere oyaladığım, komünist basına malzeme hazırladığım gerekçesiyle savcının söz ettiği kadar para cezası ile beni cezalandırdı. Arkasındanda usul gereği sordu:

"Sanık İbrahim Çenet bu para cezasını hemen mi ödeyeceksin yoksa taksitle mi?"

"Hayata atılayım, memur olayım o zaman öderim" dedim.

Hâkim asker yazıcıya, "Yaz taksitle öderim" dedi. Ben taksit sözü demedim aslında, hayata atılayım, memur olayım derken dalga geçtim tabi.

Duruşmayı iki gün sonraya yazıyorlar, tekrar üç gün sonraya! Yarbay Savcı Nevzat Çizmeci İddianameyi okuyor. Coşkun soyadlı binbaşı hâkim kalabalık olan salonda bana soruyor:

"Sanık İbrahim Çenet, savcının iddianamesini dinledin, senin arkadaşın sanık Yusuf Altaylı ve başkalarıyla birlikte, Tokat'ın Niksar ilçesi Kızıldere köyünde Mahir Çayanların öldürülmesini protesto için, İstanbul Taksim Gümüşsuyu caddesinde bulunan Alman Konsolosluğuna, Japon ve Hollanda Konsolosluğuna ateşli silahlarla saldırdığınız, arkasından İstanbul Tepebaşı'nda bulunan ABD Başkonsolosluğuna...! Bunları yaptınız mı, ne diyorsun?"

Cevap veriyorum:

"Yaptım, yaptık! Bu kadarına gücümüz yetti bu kadarını yaptık, yapabildik daha büyüğünü yapacaktık!"

Yargılayan egemenlere fırlatılan bu bakış çok şeyi anlatmış aslında. Bu yargılama, bu konuşmalar belki normal değil ama ne bizi yargılayan rejim normal ne mahkeme, özellikle bizler herhangi kimseler değiliz.

Burada bir durumu vurgulamak istiyorum. Öncede söylediğim gibi duruşmalar dönüşümlü yapılıyor. Mahkemeler Selimiye kalesinin Boğaz tarafında, küçük büyük salonlar. Kısa bir süre önce aynı salonda aynı sandalyede, Mahir Çayan oturuyor, güya yargılanıyor. Mahirin bir yanında Ulaş

Bardakçı bir yanında aynı ekipten insanlar. Savcı Naci Gür'ün 256 sanıklı davada Mahir Çayan'ın idamını istediğinde, "Eğer biz iktidara gelirse, o zaman savcı ve onun gibilerin idamını istemeyeceğiz! Savcı ve onun gibileri kalın duvarlı demir pencereli bir yerlere koyup ilk okul çocuklarına bunları gösterip; çocuklar bunlar zamanın kana doymaz vampirleriydi, iyi tanıyın" dediğini, homurdanmalar olunca da Mahir, "Ne yani siz, bizim boyun kemiklerimizin kırılmasını istiyorsunuz da bizim bu sözü söylemek hakkımız değil mi?" dediğini daha anlatmıştım.

Bizim o zaman içinde bulunduğumuz bilinç dünyamız, iç dünyamız bu durumdaydı. Partimizin genel sekreteri Mahir Çayan'la da tam uyum halindeydi. Böyle olunca da mahkemeye yanıtları böyle veriyor, öyle davranıyorduk. Mahir, devrimi, Marksist bilimin tüm yol göstericiliğinde, tüm samimi ve özveri ile uygulayan sonsuza kadar yaşayacak olan bir liderdir."

BOMBALI EYLEM ve SELİMİYE MAHKEMELERİ

İbrahim Çenet'in öyküsü Denizlerin idamından önce başladı. Fakat, tüm Türkiye gerçek anlamda onunla Mayıs 1972 tarihinde Deniz'lerin idamının geçesinden sonra Bombalı eylemde 2 kolu ve bir bacağını kaybettiğinde tııııdı. O güne geri dönerek olayları, yaşananları, yaşadıklarını İbrahim Çenet şöyle anlatıyor:

"İbrahim Çenet'in öyküsü, daha doğrusu devrimci öyküsü çocuk yaşlarla başladı. Ailemin, yani dedelerimin Osmanlılara karşı savaşımla, babamın, abimlerin CHP de aktif politika yapmasıyla başladı. Bunları çocukluk ve gençlik evrelerinde anlatmıştık. Yine benim öyküm daha lisedeyken yakın akrabalarım dolayısıyla TİP, FKF, Dev-Genç çalışmaları, eylemleriyle başladı. Ama yine de isterseniz bahsettiğiniz olayı özetledikten sonra sorunuza genişçe cevap vermeye çalışayım.

DÜŞME YARALANMA ANI.

1972 de iyisine ya da kötüsüne Tüm Türkiye Deniz Gezmişlerin idamına kilitlenmişti. THKP-C 1971 başında Deniz'lerin ve pek çok devrimcilerin tutuklanmasıyla birlikte onları kurtarmaya yönelik büyük çabalara girmiş, pek çok eylemler planlamıştı. Bir tanesi İsrail'in İstanbul baş konsolosu Efraim Elrom'u kaçıırıp devletle pazarlığa girmişti. Sonunda devlet bu konuda uzlaşmayınca Efraim Elrom'u öldürmüştü.

1972 Nisan Mayıs ayları Denizlerin idamının onaylanacağı meclise kilitlenmişti. Tansiyon yüksek, karamsarlık çok. Bu arada Hüseyin Cevahir öldürülmüş, Ulaş Bardakçı öldürülmüş. Tokat- Kızıldere köyünde on devrimci toptan öldürülmüş.... Ve Denizler idam. THKP-C'nin sorumluluğunu devralan bizler özellikle son yılda ve son aylarda pek çok şey yapmanın yanında THKP-C'nin anlayışını, geleneğini sürdürmek istedik. Bu ölümleri ve özellikle Deniz'lerin haksız idamlarını kabullenemedik. Var olan hücrelerle birlikte gücümüz kadar elde olan araç gereçlerle bazı hedeflere eylemler planladık.

Birkaç eylem hücresi vardı. Benim içinde bulunduğum birim son eylemini yapıyordu. Sokakta tanklar geziyor, arabalı bir yana yaya askerler geziyordu. Bir eylem anında çeşitli patlayıcılarla (karşı tarafta ki bizim kendimizde ki) bombalar, silahlar birlikte patladı, zamansız patladı, tam bir savaş hali, ben düştüm. Yakınımda ki arkadaşlar az bir yaralanmayla kurtulmuşlardı.

Büyük bir alev yığını içinde kaldım bir an. Bulduğum yer yarı karanlık bir yerdi. Sağ elimi belime attım, elimin olmadığını gördüm. Bu arada homojen şekilde yanmış olan yüzüme ve özellikle gözümü kan doluyordu. Sol elimle yüzümde ki özellikle gözümde ki kanları silmek istedim ama bu eliminde parmakları yok ve el ayası parçalanmıştı. Bu arada sol bacağım dizimden parçalanmış, sadece diz ve baldırı tutan "femur" adı verilen ana bağlangaç kas bağları tutuyordu.

Bu bacağıma ve dizime baktım, o şaşkınlıkla dışarıdan bir demir ya da ağaç parçasının girmiş olduğunu sandım. Şunu çekmeli diye düşündüm. Ellerim yok olduğundan ağızım ve dişlerimle o parçayı çekmeyi denedim ve onu ısırarak çekmeye çalıştım. Anladım ki o dışarıdan girdiğini sandığım parça (küçük kazık gibi bir şey) benim bacağın uyluk kemiği imiş.

Bu arada gözlerime kan doldu ve olanları gözlerimle izleyemez oldum. Bu kez kulaklarım devreye girdi. Çeşitli konuşmalar, sesler. Bir arabaya çekildim. Sanıyorum hemen karşımızda ki güvenlik görevlileri tarafından.

Arabanın neredeyse kaç viraj döndüğünü bile sayabiliyorum. Ve bir asansör, hastaneye götürüldüğümü tahmin ediyorum. Müdahaleler, konuşmalar. Tümünden hatırlıyorum.

Konuşmalarından doktorlar olduğunu sandığım birden fazla hekimler, her birisi bir tarafa müdahale ediyor. Bir tanesi yan böğrümde makasla pantolonu kesiyor tümünden çıkarmak için. İçimden diyorum ki kemeri çözüverip pantolonu tümünden çekirse ya! Sonradan düşünüyorum onların yaptığı daha pratik ve hızlı. Bu arada acıları, ağrıları sormayın. Narkoz verecekler ama hangi damardan. Hafif ameliyatlar için verilen kloroform koklatmayı deniyorlar. Sonradan adının Hediye olduğunu öğrendiğim bayan görevli kloroforma bandırılmış pamuk yumağını burnuma dayıyor: Kokla evladım, diyor. Kokluyorum. Ağzından da kokla diyor. Kokluyorum ve bayılıyorum.

Bizim bu eylemlerimiz karşısında sıkıyönetim komutanlığı ve Mit sorumluları çok şaşırıyorlar. Sebep: Bu ana kadar gerek THKO'dan gerek THKP-C'den çok kişi öldürülmüş, yakalanmış, örgütler dağılmış...vb. O halde bu eylemler ve kişiler neyin nesidir? Devletin ve sıkıyönetim yetkililerinin ilk izlenimleri:

"Bir süreden beri yapılan bu eylemler olsa olsa bizlere karşı olan bir asker-sivil cunta, bir ordu içi gurup tarafından yapılmış olabilir" diyorlar.

Bu tespitlerinden hareketle bulunduğum Cerrahpaşa hastanesinin etrafını ağır silahlı birliklerle hatta tanklarla çeviriyorlar! O gece narkozlu bir durumda olduğum şekliyle beni konuşturmayı deniyorlar. Her soruya aynı yanıtı veriyormuşum. İşin önemine uygun olarak, Cerrahpaşa'da ki bu

ameliyathaneye, Marmara sıkıyönetim komutanı Orgeneral Faik Türün ve MİT ana görevlisi Nihat Aslantürk geliyor. Faik Türün ben narkozlu olduğum halde soruyor:

“Oğlum ben sıkıyönetim komutanı Faik Türün, bana konuş; hangi örgüttesin, arkadaşların kimler?”

Bütün sorular karşısında aynı yanıtı veren ben, ilk kez yanıtı değiştirmişim:

“He, sen misin, kalkabilseydim senin ananı bellerdim ama, kalkamayaçağımı sende biliyorsun!”

Narkoz altında ki bu tavır ve yanıtta sonra, bu iki görevli ellerini şu bildiğimiz şekilde silkeleyerek ve de mırıldanarak uzaklaşıyorlar.

Sabah saat yedi-sekiz gibi ayıldım. Bir kablo denizi içindeyim. Nasıl ve ne demek bu? Bir yanda serum kablosu, bir yanda kan verme kablosu. Bir yanda solunum makinası ve bana gelen kablosu. Makinanın başında bir görevli hemşire gerekli görüldüğü an çalıştıracak. Bir yanda kalbe şok yapma makinesi. Kalp durursa aniden çalıştıracaklar vb. vb.

Tam bu anda MİT’in tüm uzman sorgucuları başıma üşüştü.

“Hangi örgüttesin, arkadaşların kim?”

Bir şeyler söylüyorum. Yeniden, hangi örgüttesin, arkadaşların kim? Çok şaşkınlar! THKO ve THKP-C’liler tutuklanmış, öldürülmüş, yargısız infaz edilip kurşuna dizilmiş. Ancak bu birkaç aydan beri bu eylemleri yapanlar kimlerdir. İşte şaşkınlık buradan geliyor ve kırık plak gibi:

“Hangi örgüttesin, arkadaşların kim?” soruları bunun içindir.

Sorgucular ha bre soruyorlar ama hiç istedikleri yanıtları alamıyorlar. Baskı, tehdit, güzel vaatler vb çok! Ama istedikleri yanıtlar yok. Paramparça, neredeyse kadavra gibi bir vücut. Belki de ha öldü ha ölecek. Ateş yükseliyor, doktorlar panik halinde, ellerinin altında ki hasta ölecek diye.

İstedikleri yanıtı alamayan MİT sorgucularından birisi diyor ki:

“Ulan Allah senin elini ayağını almış, aldın mı anayın a..mını, hala dikle-niyorsun, sorularımıza yanıt vermiyorsun!”

Diyorum ki:

“Bakın sokakta eli ayağı olan insan çok, ancak kafası çalışmıyorsa ne işe yarar. Biz beyin savaşı veriyoruz, kafam gövdemde beş kişi düşünür bir kişi tetiğe basar, bende düşünürüm!”

Orada ki uzman cerrah doktorlardan Ertuğrul devrim yanlısı imiş, benimle ilgili sağlık ve öteki bazı bilgileri dışarıda ki arkadaşlara söylüyormuş. Bu kol bacak kopma kafa, beyin savaşı gibi konuşmaları dışarıda arkadaşlara söylüyormuş. Bunu öğrenen duyarlı arkadaşlar benim bu sorgucu derin devlet adamlarına verdiğim yanıtı hemen söz haline getirip marş yapmışlar.

“Kollarımız kopsa bile / Yüreğimiz tetik çeker!”

Cerrahpaşa hastanesinde ki bu odaya, dayımın oğlunu getirdiler. Dayımın oğlu Ahmet Özdemir o zamanda İstanbul Etiler de polis okulunda polis adayı öğrenci. Onu hastaneye yanıma getirdiler, elinde bir kâğıt ve bana sorması gereken sorular ve soruyor. Belli ki ona böyle sor demişler, oda soruyor, yalnız gözüküyoruz, hassas ses alıp verme mikrofonlarını saymazsak. Onu yanıtlıyorum:

“Ahmet bunlar senin işin değil, koy o kâğıdı cebine!”

Ve Ahmet gidiyor. Ben dinleyemesem de, radyodan ha bre anons ediyorlarmış:

“Analar, babalar okumaya yolladığınız çocuklarınız bakın nelerle uğraşıyor!”

Ve abim, yakınlarım geldi oraya ziyaretime!

Buraya önemli bir belge ekleyelim: 2015 yılında arkadaşım Mehmet Aslan ile birlikte, İstanbul’da, Kemal Alemdaroğlu’nun Galatasarayda ki bürosuna gittik. Profesör Dr. Kemal Alemdaroğlu, Prof. Dr Kaya Gürsel ile birlikte beni ameliyat eden bir cerrah. Sonradan kendisi İstanbul Üniversitesinin Rektörlüğünü de yaptı. 2015 yılında Kemal Alemdaroğlu’na 1972 de ki bu yukarıda anlattığımız olay ve durumları sorduk. Neler anlattı neler. Bir tanesi şöyle:

“Senin ateşinin yükseldiğini öğrendim. Hemşireye bazı şeyler sordum. Hemşirede dedi ki:

“Efendim şu iki görevli benim hastayı pansuman etmeme izin vermiyor!” Şaşırdım! Kim o görevliler dedim, baktım sıkıyönetim uzmanları. Derhal hemşireye talimat verdim yaraların temizlenmesi için. Ve de o denen görevlilere vararak, derhal uzaklaşın buradan dedim. Anladım ki sıkıyönetim senin öldürülmeni istiyor. Gribal hastalıklarda ısı 40 dereceye kadar yükselir, düşürülür, ancak gribal olmayan hastalıklarda ısı bir iki derece bile yükselirse bu tehlikelidir. Hemşire, Dr. Kemal Alemdaroğlu’nun talimatıyla yaraları, özellikle göğsümde ki yaraları açıp, temizlemesiyle bol miktarda cerahat akıyor ve ateş kısa sürede düşüyor, sende ölümden dönüyorsun.”

Tekrar ediyorum bu anlattıklarımı Kemal Alemdaroğlu 2015 yılında kameraya okumuştur.

Bir de değişik bir magazin konu anlatalım: Hukuk fakültesinden Zeliha Aydın diye bir sınıf arkadaşım vardı. Düzce’den, Çerkez asıllı bir kız. Çoğu kez beraber gezerdik. Zeliha beni seviyordu, bende onu beğeniyordum. Oda devrimciydi, ancak o fazla ileri gitmek istemiyordu, okulu bitirip, avukat (lar) olmak ve evler kurmak taraftarıydı. Son zamanlarda fazla görüşemiyorduk.

Ben bu yaralanmayı yaşayınca, ertesi gün Zeliha Cerrahpaşa hastanesinin büyük kapısı dışında oturuyor ve ağlıyor. Osmaniyeli devrimci bir arkadaşımız vardı ki oda Hukuk son sınıfta okuyor. Zeliha bu Fahrettin Elmas adında ki arkadaşla rastlaşıyor. Zeliha ağlayarak diyor ki Fahrettin'e:

"İbrahim yaralanmış, parçalanmış, onu görmeye geldim ama göstermediler"

"Fahrettin de diyor ki:

"Zeliha buradan derhal uzaklaş, iyi ki seni tutuklamamışlar."

Kim bilir Zeliha şimdi nerededir.

Üniversite yılları çok aktif geçti. Beni o zamanlar Türkiye gündemine taşıyan olgular:

Öncesi bir yana, daha 1970'le birlikte THKP-C'nin kurulma aşamasında ve özellikle 1971'le birlikte Parti-Cephenin eylemlerinde çoğu zaman ikinci planda yer aldım. Özellikle Cephe komutanlığında çalıştım. 1972'yılı ile birlikte ben arkadaşlarımla daha ön planda gözükmeye başladık, yaşam bizi buna daha da zorladı. Çünkü özellikle tutuklamalar, savaşarak ölmeler, cephede düşmeler başlamıştı. Önceleri bir yana 1971 yılı 18 Şubat'ta, THKP-C'nin yönetim kurulu üyesi Ziya Yılmaz ve arkadaşları İstanbul Fındıkzade de sarılmış ve savaşmışlar yaralanmışlar ele geçmişlerdi.

Gene aynı yıl 19 Şubat'ta İstanbul Arnavutköy de Ulaş Bardakçı çarpılarak ölümsüzlüğe ulaşmış vb. İşte tamda bu dönemle birlikte bizlere ve bana çok görev düşmüştü.

1972 yılı 30 Mart'ında Tokat-Niksar-Kızıldere köyünde Mahir Çayan ve on arkadaş, ağır bir savaşla öldürülünce THKP-C'yi omuzlamak tüm den bize düşmüştü. O gün evet aynı Kızıldere katliamı günü Oligarşiye direndiğimiz ve vurmamız hem halkımızda hem de Oligarşide dikkatleri üzerine çekti.

Hemen arkasından 1 Mayıs eylemleri olarak savaşa devam edildi. Ve altı gün sonra yani 6 Mayıs 1972 de tüm Türkiye'nin üzerine kilitlendiği Deniz Gezmiş ve diğer arkadaşların idamı konusu vardı. O gün o gece Deniz Gezmişler idam edildi. Sevinenleriyle, kahrolanlarıyla tüm ülke adeta bu durumu düşündü. Bilindiği üzere zaten THKP-C'yi üstlenmiş hem de tüm pratikleriyle üstlenmiş olan bizler Denizlerin idamını kabullenemeyip bir seri sokak savaşlarına, protesto eylemlerine başladık. Dediğiniz gibi bilinen savaş kazasını yaşadık. Gene dediğiniz gibi ülkede idamlarla beraber bu direnişte konuşulmaya başladı.

Arkadaşımız Nihat Behram, 100. Baskı yapılan anı- belgesel kitabı "Dağaçında Üç Fidan" adlı kitabında Denizlerin idam gününde ki psikolojiden pratiğe çabaları anlatmıştır. Sizde sorduğunuz benim durumumu da

özetlemiştir, hem de "Bahardı" adlı uzun bir şiirle.

Burada önemli bir durumu anlatmak istiyorum. 6 Mayıs 1972 günü Sıkı yönetim komutanlığı MİT vb. toplanıp bu konuyu tartışıyorlar. Diyorlar ki:

"1971 darbeyle birlikte THKO elamanlarının çoğunu ele geçirdik, bir kısmını öldürdük. Nurhak'ta Sinan Cemgil'leri öldürdük. Vb. THKP-C'den Hüseyin Cevahir, Ulaş Bardakçı'yı öldürdük. Kızıldere'de Mahir Çayan ve çok önemli kimseleri öldürdük! Peki bu iki örgütü bitirdik derken, özellikle son birkaç aydır yapılan bu eylemler neyin nesidir?"

Benim siyasi çizgim hep belli. Mahir Çayan'ın yürütücülüğünü yaptığı Türkiye Halk Kurtuluş Partisi- Cephesi savaşçısıyım. 1972 yılı 6 Mayıs'ında Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan, Yusuf Aslan'ı aslında yargısız infazla idam ediyorlar, biz de bunu durduramadık, bu durumu kabullenemeyip protesto eylemlerinde bulduk. Savaş bu. Ben bu eylemlerin birisinde iki elimi ve bir bacağımı kaybettim. Ve aldılar içeri.

Devam ediyorlardı sorgulamaya. Ölümle kucak kucağaydım. Devamlı kan veriyorlar, kusuyorum, tek başımayım odada. Doktorlar müdahale etmek istiyorlar, bırakmıyorlar. Pihtılaşmış kan dolu yatakta ıstıraptan inliyorum, konuşamıyorum. Yavaş bir sesle, iyileştığım zaman yetkililerle mahkemede konuşacağımı söylüyorum. Bize ifade vereceksin diye zorluyorlar. Tekrar kusuyorum, izledikleri, ısı ve nabız göstergesi had safhaya vardığında ancak bırakıyorlar. Ve bu hal iki gün devam ediyor.

THKP-C'liyiz. Bu 1971 darbesinde Amerikancı faşist darbe plancıları, kendilerine göre tehlikeli saydıklarını sırasıyla alırlar, işkence tezgahlarından hücrelerden, hapisliklerden geçirirler. Kendilerine kontrgerilla ya da derin devlet diyen bu dış güçlerin uşakları; her nedense bir kulp bulamadıkları eski bir öğrenciyi, bir avukatı, bir sendikacıyı, doktoru ve de bir grup emekli ve halen çalışan subayı topladılar. Biz THKP-C savaşçılarıyla birlikte bir dava gurubu yaptılar. Adına "Bomba Olayları Davası" dediler. Güya yargılama yaptıkları bu iki grup insanlar, ilişkileri belli bir ideolojisi olan THKP-C'li insanlar; diğerleri de genellikle asker olan, bir kısmının ilişkisi olmakla birlikte bazıları birbirini tanımayan insanlar. Asker gurubun sözcülüğünü ordudan atılmış emekli Yarbay Talat Turhan'a, diğer devrimci grubun sözcülüğünü de bana verdiler. Yani bir dava, birbiriyle ilişkisi olmayan iki grup!

Bu "Bomba Olayları Davası" için diktatörlüğün askeri mahkemesi iddia namesinde:

"Sanıkların bir kısmı Marksist-Leninist, diğerleri hatta karşı Marksist-Leninist; ancak iki grubun da amacı mevcut anayasayı taşıyıcı, tebdil edip ülkeyi yıkmak olduğuna göre bizde bunları aynı davada yargılamakta sakın-

ı... çörmelik." diyor.

Bu Bomba Olayları Davası çok açıdan komik, trajedi, hukuk ayıbı yaratan usullerinin çalışmadığı bir mahkemeydi.

Asker kanadının sözcüsü sanık Talat Turhan, aslında yiğit bir insan. Mahkeme İstanbul Selimiye kışlakalesin de yapılıyor. Orası 1.Ordu'nun, Sıbyönetimin ve bu yönetimi yürüten Orgeneral Faik Türünün de oturduğu yerdir.

Talat Turhan, mahkemede savunma yapıyor, elinde mikrofon:

"Ulan Faik beni tahliye etme, beni tahliye edersen kesin seni vuracağım" diyor.

Mahkeme başkanı Albay da mahkeme sözcüsü Binbaşı, şöyle diyor:

"Talat Turhan, sen mahkemeye konuş, Faik Türün burada yok."

Talat Turhan devam ediyor:

"Hadi be, bu elimde ki mikrofon sizden önce ona gidiyor, o dinliyor."

Talat Turhan bu dava temelinde ki olayları, Bomba Olayları Davası 1,2,3 diye tam olarak, büyük boy on (10) kitap olarak yayınladı.1924 doğumludur Talat Turhan. Orduda Kurmay Yarıbay rütbesine gelmiş bir subaydı. 1960 ihtilali yapılmıştı. Böyle ihtilaller eğer sürekli kılınmazsa kısa sürede uygulamalar durur ve kötüye gider. 1961'den sonra çeşitli etkilere odaklanan subaylar bu darbeyi bir taraflara çekmeye çalışıyorlardı. İlerici, gerici, ortadın, faşist guruplar oluşmuştu.

Alpaslan Türkeş, Memduh Tağmaç, Cevdet Sunay, Faik Türün gibiler bir tarafta; Talat Aydemir, Fethi Gürcan, Osman Deniz, Talat Turhan gibi daha ileri subaylar diğer tarafta.

Bunlar 1963 yılında bir ayaklanma başlattılar, iktidarı bir anlamda ele geçirmelerine karşın kaybettiler. Bırakıldılar. Aynı ekip 1963 yılında Mayıs ayında bir daha ayaklandılar ve başaramadılar. Talat Aydemir ve Fethi Gürcan idam edildi. Osman Deniz ve Talat Turhan 4 yıl kadar hapiste yatıp çıktılar. Ama yinede Amerikancı subaylara hep karşı oldular. 1971 darbesinden sonra başta anlattığımız gibi Osman Deniz de özellikle Talat Turhan ve etrafı tekrar alındı.

Talat Turhan öldüğü 93 yaşına kadar yazdı, konuştu, uğraştı.. Derin Devletin, kontrgerillanın çevirdiği dolapları yazdı, ortaya koydu.

Ve sonuçta şu karara varıyorlar:

"Bunlar THKO ve THKP-C'nin eylemleri olamaz! Olsa olsa halen görevde ve emekli olan ordu mensupları ve başka bazı sivil etken kişilerin örgütlediği bir'sol cunta' olabilir!"

Bu tespite uygun olarak, ağır yaralı olarak beni getirdikleri Cerrahpaşa hastanesine koruma olarak, çok teknik vurucu askerler, ağır silahlı görev

liler ve hatta "tank birlikleri" getirip koruma güvenlik alıyorlar. Sebep söyledik, ben ve arkadaşlarımın yaptığı bu eylemler, bitirdiklerini sandıkları THKP-C'nin eylemleri olamaz, bunlar sol bir cuntanın işidir diye.

Bunun için 6 Mayıs 1972 gecesi Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Faik TÜRÜN, MİT yetkilisi Nihat Aslantürk geliyorlar ve sorgulamayı bizzat yönetiyorlar!

THKP-C'li olan beni ve arkadaşlarımı bir gurup yaptılar. Sorguladılar, yargıladılar!

Mevcutta ki darbeci cunta, başka bir "sol" darbeci cuntayı da yargılamayı planlıyor, projelendiriyor. Çeşitli asker, sivil kimseleri alıyorlar içeri, Ziver bey köşkü denen yerde günlerce işkenceden geçiriyorlar. Pek çok emeklinin yanında halen görevde ki Orgeneralleri de işin içine sokuyorlar. Hatta bazı kuvvet komutanlarını bile.

1963 yılında iki kez darbeye teşebbüs eden, kimilerinin idam edildiği, kimilerinin hapisler yattığı vb kimselerden Kurmay Yarbay Talat Turhan'ı da bu guruba baş sanık yapıyorlar ve bizleri böylece yargılıyorlar.

Peki şimdi bana sorabilirsiniz:

"Sizler, özellikle de sen bu cunta gurubunu tanıyormusun?"

"Hayır"

Zaten Sıkıyönetim Komutanlığı mahkemesi de değişik zamanlarda da söylediğim gibi hazırladığı iddianamede şöyle diyor:

"Burada iki gurup yargılanıyor, sanıklardan bir kısmı Marksist-Leninist (bizleri kastediyor İ. Ç.) bir kısmı ise hatta karşı Marksist-Leninist; ancak ikisinin amacı da mevcut anayasayı değiştirmek, iktidarı ele geçirmek olduğuna göre iki gurubu da aynı davada yargılamakta sakınca yoktur".

Bu durumu uzunca neden anlattık. Yani bu dava dolayısıyla beni tüm Türkiye bir şekilde tanıdı.

"Bir keresinde beni sorgulayan bir kontrgerilla elamanı, benim direnişim karşısında eziliyor. Sustuğum zaman daha da sinirleniyorlar. Bence sorguda yapılacak en iyi tavırlardan bir tanesi çok konuşmamak, hatta susmak" diyen İbrahim Çenet şöyle anlatıyor:

Bu kontrgerilla işkencecisi anladığım kadarıyla sorgu yapmak ve bilgi almak uzmanı değilmiş. Peki ne imiş bu kontrgerilla celladının görevi? Onu da kendisinden öğreniyorum. Belli ki aptal ve söylüyor. Güya yanında ki cellat yardımcılarına söylüyor yani uyarıyor bir konuda:

"O şerefsiz bizim doktor şöyle dedi: Bunu (İbrahim Çenet'i) öldürecekseniz siz bilirsiniz, ancak bunun yaralanma durumu vb. çok kritik, eğer öldürmeyecekseniz buna işkenceyi, ilaçları ve seansları hesaplı yapın!"

Ve bana dönüyor, salak, hasta konuşmalarına devam ediyor:

"Biz senin düşünen beynini yok edecektik ama o bizim ..... Doktor....."

Ben bunu 1973 yılında İstanbul'da Selimiye mahkemelerinde söyleyip zapta geçirtmişim. Bu tespiti de içeren savunmalarımı 1973'de Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Doğan Katırcıoğlu dört gün üst üste tam sayfa yazmıştı.

1976'larda sanıyorum, Avukat Kemal Yücel "Kontrgerilla" adlı bir kitap yazmıştı. Kemal Yücel bu kitapta emperyalizmin kontrolünde ki ülkelerde ki devrimcilere uygulanan pis yöntemleri anlatıyor ve en önemlisi de "Düşünen beyni yok etmek" diyor.

Evet emperyalizm ve onların uşakları düşünen insanlardan korkarlar. 1970'lerde Selimiye cezaevindeyiz. Yedi büyük koğu olarak tutuluyoruz. Herkes sol görüşlü. Farklı insanlar ama sol gibi.

Bir gün yetkililer bir tutsak getirdiler, bize "Burada kalacak" dediler. Sağ görüşlü, genç birisi. Aslında devrimcilere sıkılmış bir ülkücü.

Bu ülkücü genci getiren subaya, madem sağ görüşlü neden buraya veriyorsunuz dendi. Yer yok dedi, ne fark eder dedi, yuvarlak sözler edip gitti. Koğuşun birinde dipte boş olan bir yatak gösterildi. Üç gün, beş gün bu böyle.

Cezaevinin devrimci tutsaklar yönetimi bu durumu konuşuyorlar! Kimisi diyor ki, bu buraya ajan olarak kondu! Kimisi, bunlar bizi sınıyorlar ki biz buna nasıl davranacağız! Kimisi şöyle kimisi böyle devam edip gidiyor!

Ve bu sağ görüşlü ölkücüye nasıl davranacağımız konuşuluyor. Kimi ar kadaş diyor ki bunu idareye zorlada olsa geri verelim. Kimisi diyor ki bunu eğitelim. Bazı genç arkadaşlar diyor ki bunu dövelim darp edelim atalım.

Ve akılı başında arkadaşlardan bazıları diyor ki, bununla tartişmaya girmenin anlamı yok. Dövmenin, sövmenin anlamı da yok. Belli ki bu davranişlarıyla bizi sınamak- denemek istiyorlar. Bizce şöyle davranalım:

“Bununla tartişmayalım! Dövmek, sövmek gibi duruma hiç girmeyelim. Bunu eğitmek gibi bir şabaya da girmeyelim. Bununla hiç ilişkiye girmeyelim. Konuşmayalım! Görev vermeyelim! Bunu yok sayalım.”

Ve öylede yapıldı. On-on beş gün içerisinde nezle, grip antibiyotik haplarını biriktirmiş ve toptan içmiş. Alıp götürdüler, geride getirmediler. Ölmemiş ama getirmediler. Hani bir halk sözü vardır:

“Söz söyleyen yoktur sözüüm üstüne” diye.

Herkes bir konuda görüşlerini yazar, hatta konuşur, ancak meramını kısaca ve anlamlı anlatmak herkesin işi değildir. Yazan, konuşan, şair, aşık, ozan ve söz söyleme ustası diye bilinen insanlarımız vardır.

1971’de 12 Mart darbesiyle birlikte devrimciler darbe yemeye başladı. Dağılanlar, ölenler ve tutuklananlar. Deniz Gezmişte tutuklananlar arasındaydı. THKP-C ve onun unutulması olası olmayan genel sekreteri Mahir Çayan idama mahkûm olan insanları kurtarmak için çok eylemler yaptı ve canını-kanını bu yolda verdi. İşte 30 Mart 1972 de Mahir Çayanlar Kızılderre köyünde öldürüldü yoldaşlarıyla birlikte. 36 gün sonrada 6 Mayıs 1972 de Deniz Gezmişler yoldaşlarıyla birlikte idam edildi.

İdamdan hemen önce olsa gerek, Denize soruyorlar ya da Deniz benliğinin bilimcinin derinliklerinden şöyle söylüyor Mahir Çayan için:

“Mahir Çayan Latin Amerika kadar kafası, dünya kadar gövdesi, Ortadoğu kadar yüreği olan bir enternasyonalist devrimcidir!”

Bu tarifi ancak Deniz Gezmiş kadar kapasitesi olan bir insan ve ancak Mahir Çayan kadar enternasyonalist bir insana söyleyebilir. Ne güzel anı değil mi?

1973’de İstanbul Selimiye tutsak evindeyiz. Her türlü bilinçte insan var orada. Bir tane fabrika işçiliği yapan genç devrimci var yanımızda. Bu genç durağan, sıkıntılı, yaşama sevincini yitmiş birisi. Tabi bu durumu ben o zaman tespit edecek durumda birikimde değilim. Ancak içerde birden fazla uzman, tutsak doktor var. Onlar bu durumu gözlüyorlar, tespit ediyorlar.

Bir gün Yılmaz Güney uzun koridorun pencere sahanlığında yalnız otururken yanıma geldi oturdu saygılıca. “Abi” dedi, (Yılmaz kendisinden büyüklere de-küçüklere de abi derdi) “şu genç arkadaşımız var ya” dedi (Adını söyledi, bende yazmıyorum, çünkü o yazmadı bir yerlerde, bildiğim

kıncıları) "bu arkadaş durgun, içe kapanık, bunun büyük ya da kendisince büyük bir sıkıntısı olmalı. Gerçi biz onunla, onun ekonomik durumu hakkında, ailevi durumu hakkında vb. konuşuyoruz. Sen onunla akran (aynı yaşta) sayılırsın. Onunla bu çerçevede konuşurmusun ki neden bu kadar sıkıntılı."

Ve devam etti:

"Bu arkadaş solcu, devrimcilere saygı-sempati duymuş fazlada bilinçli olmayan birisi, sen akıllı adamsın abi; bununla konuşmaya çalış, ne olabilir bunun durgunluğu!"

Ben zaten zaman zaman birlikte volta attığım, konuştuğum bu arkadaşla daha sıkça yürümeye gezmeye başladım. O zaman ki bilincime göre onu konuşturmaya çalıştım.

Ve sanıyorum bir süre sonra bunu başardım da. Olanları, bir işi başarmanın heyecanıyla Yılmaz Güney'e anlattım

Bu arkadaş poliste sorgu-işkence yöntemlerindeyken buna da çok kişiye yaptıkları aşağılık uygulamaları yapmışlar. Çokta bilinçli olmamasına karşın hepsine direnmiş, ancak kendisine yapılan bir uygulama onu çok utandırmış: Bir keresinde onun kışına cop sokmuşlar, arkasındanda ona şöyle demişler:

"Bak artık sen ibne oldun, kışına bir şey sokulan kimseye ne denir, ibne denir, seni artık herkese söyleyeceğiz, seni böyle bilecekler!"

İşte bu genç bunun için bunalımdaymış. Dediğim gibi bunu Yılmaz Güney'e söyledim, oda bu konuda tutsak uzman doktorla ve uzman tutsak psikologla konuştu. Bu genç hatta solcu ama birçok konuda toplumun değer yargılarını kıramamış, ki kıramazda hemen-, bu arkadaşımız kıs sürede bilinci ölçüsünde normal düşünmeye ve yaşamaya başladı.

"Yaşarsam iki İbrahim'in (İbrahim Kaypakkaya ve İbrahim Çenet) belgeselini yapacağım" diyen Yılmaz Güney'le anılarını şöyle anlatıyor İbrahim Çenet:

Yılmaz Güney önemli bir kişilik. Elbette benim yaşamımda Yılmaz Güney önemli bir olay, önemli bir anı ve belgedir. Kendisini 1965 de tanıdım, konuştum. Keskiner kardeşler, Abdurrahman ve Arif Keskiner kardeşler film dünyasının önemli birer yüzüdür. Abdurrahman Keskiner'in Umut Film şirketi Yılmaz Güney'in filmlerinin çoğunun menajerliğini, yapımcılığını yapmıştır.

Yılmaz Güney'in ünlü "Umut" filmi adı bile bu film şirketinden gelir. Keskiner kardeşler Osmaniyeli olduğu için yapımcılığını yaptığı filmlerin önemli bir kısmı bu kentte yapılmıştır. Bu durum için Türkan Şoray'dan Yılmaz Güney'e pek çok kişi bu kente gelmiş ve çekimlerde bu kentte yapılmıştır. Bu anlamda sanırım Yılmaz Güney'in filmlerinden birileri Osmaniyeli'nin bitişğinde ki kendi köyüm Çardak'ta çekiliyordu.

Bizden de atlar kiralamışlardı. Ve bizler filmin bazı gel-git işlerine bakıyorduk. Bu tarihte ve sonra ki tarihlerde bu çekimler dolayısıyla yakındık kendisiyle.

Daha sonra Yılmaz Güney THKP-C 'in önemli bir bileşenlerinden oldu. Bu anlamda "Umut" filminden başlayarak Yılmaz Güney'in filmleri Devrimci bir nitelik sıçraması yaptı. Nasıl ki Devrim hareketi O'nu etkiledi; Yılmaz Güney'de THKP-C'nin sanat ve kültür yanını tamamlayan önemli bir güç oldu. Devrimcilere kendine özgü araç-gereç temin eden birtakım çalışmalar yaptı.

1971 Mayıs ayında THKP-C 1 Mayıs eylemi olarak İsrail'in casusu Efraim Elrom'u kaçırap devletten birtakım isteklerde bulundu. Örneğin Deniz Gezmiş'leri bırakmalarını istedi. Devlet'te deneni yapmadı. Ve tüm ordu güçlerini yığarak tüm İstanbul'u aradı. Partide bu casusu kurşuna dizdi. Bu tüm İstanbul'un aranması durumunda Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı'yı Yılmaz Güney sakladı. Yılmaz Güney ile en önemli anılarım 1972-74 yıllarında Selimiye kalesinde oldu. Bir buçuk yıl aynı koşuğa birlikte kaldık. Güzel çalışmalar yaptık.

Yılmaz çok olgun, anlayışlı, her türlü davranışı kendince kontrollü bir devrimciydi.

200 kişilik cezaevinde önemli konularda sorumlu kimseler vardı. Şaka

yollu bu ana kol sorumlularına hükümet üyesi deniyordu. Sağlık ve ilaç tıbbi işlerine bakan doktor arkadaşına "Sağlık bakanı" deniyordu. Gıda ve beslenme işlerinden sorumlu arkadaşına "Gıda ve beslenme bakanı" vb. Tüm diğer işlerden sorumlu arkadaşına da "Eğitim bakanı" deniyordu.

Bu sorumlular oluşturulurken Yılmaz Güney beni göstererek, "Eğitim bakanımızda İbrahim kahraman abi olsun" demişti. Bende teşekkür ederek, benim koşullarım pek uygun olmayabilir bence bu işle ilgili sorumluluğu İbrahim İlhana arkadaşına olsun ben onun yardımcısı olayım demiştim ve keyifle gülüştük.

Bana kahraman abi diye hitap ederdi. Bir gün uzun koridorda pencere başına oturmuş ve yere çömelmişiz söz bir yere geldi. Yılmaz Güney dedi ki:

"Ben iki kahraman İbrahim'in belgesel filmini yapmadan ölürsem mutlu olurum"

Hemen sordular oradakiler:

"İki kahraman kim?"

Şöyle yanıt vermişti Yılmaz Güney

"Biri İbrahim Kaypakkaya diğeri de işte yanınızda ki İbrahim Çenet"

Yılmaz Güney bu belgesel film konusundaki görüşünü Ayşe Emel Mescide'ye Paris'te söylemişti. Bilindiği üzere Paris'te Yılmaz'ın filmlerinde Ayşe Emel Mescide oynadığı zaman söylemişti.

Cezaevinde akşam saat yediden sonra koşullar kapanır, tuvaletler koridorun karşı tarafında ve bizleri nöbetçi asker en fazla iki kişi olarak lavabolar bölümüne yollar. Bir keresinde Yılmazla birlikte çıkmıştık lavaboya. Benim üzerimde ki kazak gibi bir giysinin kolları aşağı sarkıyordu. Hemen yanımda ki Yılmaz'a dedim ki:

"Abi şu kazağın kollarını yukarı katlarmısın"

Yılmaz bunları katlıyor, bir yandan da diyor ki:

"Abi gelecek görüşte Fatoş'a (eşi) diyeyim sana kolları kısa bir takım pijama getirisin"

Getirdi tabi. Cezaevinde ki koşulların iki kenarında alt-üst tahta ranzalar var, bir tarafta iki büyük masa var ki onlarda yemek yiyoruz ve yazı, mektup yazıyoruz. Kendisi yazdığı mektup kağıdını katlayıp zarfa koyarken bana yakınlığımıza uygun olarak anlatıyor:

"Benim kız Elif (sanırım ilk okul 3. Sınıfa gidiyor) bana mektup yazmış. Baba diyor ben yaramazlık yapmıyorum, herkes bana akıllı Elif diyor. Birde hep derslerim iyide matematiğim biraz zayıf. Bende ne yazayım çocuğa, biraz gerçekçi olsun yazdıklarım dedim ve şöyle yazdım: Kızım akıllı olmak

iyide, fazlada akıllı olma! Ne deyim bazen çocuklara otur derler oturur, kalk derler kalkar! Buda iyi değildir abi. Çocuk birde hep derslerim iyide matematiğim biraz zayıf diyor. Bende yazdım: Kızım senin deden yani benim babam ancak okur-yazardı. Benimde okulda matematiğim biraz zayıftı. Kızım biz uluscak matematiği zayıf insanlarız..”

Yılmaz Güney prensipli, devrimci olarak davranan bir insandı. Öldüğü güne kadar devrimci davrandı. Sınıf karakterli bir devrimciydi. Şansızlıklar yaşadı. Hem sanat ve kültür hem de politik bir insandı. Sürekliliği olan bir insandı. Yunanistan’a ikimizin çıktığı noktada aynı yerdı. Ben Yunanistan’a geçtiğim zaman tabi önce politik göçmenlerin götürölüp kayıt yapıldığı yer isterlerse kaldıkları yer Lavrion kampı idi. Ancak Yılmaz Güney Yunanistan’a girdiği anda o anda bir müzik sanatçısı olan kültür bakanı Maria Farianduri onunla bizzat ilgilenmiş ve gereken özeni göstermiştir.”

"1973 yılı son aylarında ülkede bir seçim oldu. CHP çoğunluğu aldı. Ve Necmettin Erbakan'ın partisi Milli Selamet Parti'si ile koalisyon kurdu. Mahkumlara bir af çıkardılar. İndirimdi güya ama tam af gibiydi. Hani CHP demokrat ya ceza evindeki insanlardan düzenin kendisinde sorumlu olması gerekir azda olsa. Ve yaptılar da. Neredeyse tüm adli mahkumlar çıktılar. Hırsızlar, devleti, halkı dolandıranlar, cinayet işleyenler hepsi hepsi çıktılar. Neredeyse ceza evleri boşaldı. Sadece siyasiler çıkamaz dendi. Siyaset adına silah kullananlar çıkamaz, ancak siyaset adına kitap yazanlar, film yapanlar, konuşma, konferans verenler çıkamaz. Evet biz siyasiler bakakaldık.

Bu adaletsiz durumdan CHP'nin içinde rahatsızlık duyanlar vardı ama gene aynı partinin içinde Milliyetçi Cephe kadar tutucu, gerici vekiller çoktu. Daha bir yıl önce 1972'de Deniz Gezmiş'lerin idamı meclise oylanırken, onlarca CHP milletvekili iki elini birden kaldırıyordu. Ve beklide çoğunluğu böyle buldular. Demek istediğimiz bu trajik duruma göre CHP'nin; cezaevinde ki hırsız, sömürücü, katil çıkar ama siyasiler çıkamaz diye yasa çıkarması yadırganacak bir durum değildir. Ayrıca yıllarca Milliyetçi Cephe hükümet ortaklığı yapan Necmettin Erbakan tutucu ucube partisi de koalisyon ortağıydı.

Bu arada İzmit'te bir savcı, üst mahkemeye baş vurarak; "İnsanlar eşittir, suçta suçtur, cezada ceza. Bu çıkan ceza indirim yasası herkese uygulanmalıdır." dedi.

Benim sorumlu olduğum İzmit cezaevindeki siyasi mahkumlarda bu yasadan yararlanmalıdır, diye dava açtı. Üst mahkemede bu yönde karar verince ve orada ki siyasilerde yararlandılar. Sonra öteki savcı ve oradaki siyasilerde adliler gibi yasadan yararlandı ve tahliye oldular.

İşte bu 1974 affı dedikleri duruma uygun olarak bir gece yarısı beni de tahliye ettiler. İyi ki iki arkadaşı da benle beraber tahliye ettiler. İçerde ki arkadaşlar istemeyiz dememize karşın giysiler ve yeteri kadar parada verdiler.

Bizi Selimiye kalesinin hemen kapı dışına koydular. Adımımızı atar atmaz kendimizi caddede bulduk. Bir an kendimizi denizdeki kontrolsüz man-ya gibi hissettik. Ben fizik olarak güçlü kuvvetli bir spor insanı olarak içeri alınmış, şimdi ise iki el ve bir bacak yok, başka hasarlar var, koltuk değneği ile ayaktayım ve yürüyorum. Ayakta duruyor ve düşünüyoruz, ne yapalım diye. Orada ki nöbetçi asker bize şöyle diyor:

“Çabuk uzaklaşın buradan, burası askeri bölge, beklenmez!”

Bir arkadaş da diyor ki:

“Asker kardeş görüyorsun biz buradan çıkıyoruz, gideceğiz elbet!”

Orası araç açısından kalabalık değil, taksi gecenin bu geç vaktinde hiç yok. Hareme kadar yürümeye karar veriyoruz ve yürüyoruz. Çok değişik bir duygu. Haremden arabalı vapurla Eminönü'ne oradan da bir taksiye bine rek Sultanahmet'teki Balıkesir öğrenci yurduna varıyoruz.

Piyerloti caddesindeyiz. Yurdun demir kapısını tıkladıyoruz, alıyorlar bizi içeri. Binada ki tüm arkadaşlar iniyorlar yanımıza, tanıdıklarımız var, sarmaş-dolaş oluyoruz. Orada ki Erden Beygiret arkadaşımız planlıyor orada ki durumu. Gecenin saat 12 si hep birlikte kahvaltı yapıyoruz.Orada zaman çok ilginç geliyor insana. Sanırım yatıp uyuduk ve çok ilginç bir duyguyla uyandık sabaha. Nereden duymuşlar pek çok insan yurdun ön salonunu doldurmuşlar ve kaldırımlarda dolu.

Yaşam ve savaş başladı bile yeniden!

Selimiye'den çıkmıőız, iki Şey var; daha 12 Mart askeri darbesinin korku ları, saldırıları, halkta ve militanlarda umut ve coőku.

Benim daha da hareketlenmem için protez gereklidir. O zamanlar Türkiye'de elektronik el- kol protezleri yapılamıyor. Bacak protez yapılıyor, ıda İstanbul Çapa Tıp fakültesinde. Bu bacak protezde, devletin kendisi tarafından yapılmıyor. Almanya'dan bir Alman protez teknikeri, Çapa Tıp Fakültesiyle anlaşma yapmış, hastanenin bir bodrum katında, kendi inisiyatifinde, pazarlık ve parasıyla (ki Almanlar pazarlık yapmaz) bu bacak protezleri yapıyor.

Bacak protezi ıhlamur ağacından yapıyor, nedenini sordum; ıhlamur kerestesi vücut ısısını en çabuk alıyormuş. Bacak protez paralarını ailem, babam-abim temin etti. Devlet bizim gibi insanların sağlığıyla ilgilenecek değil ya.

Alman protez teknikeri bir ıhlamur ağacı kütüğünü tornada oyuyor. Dizden yukarıdan kesilmiş (ampute) edilmiş güdük dediğimiz bacağın Şekline baka baka genişletiyor. Sık sıkta bacağımı o kütükteki oyuğa yerleştiriyor ve yürümemi istiyor. Bu iş hiçte kolay olmuyor ve acı veriyor. Bazen al bu protez taslağı ile evine git, salonda yürümeye çalış diyor. Ve sonunda protez oluyor ve yürüyorum. Bir mont alıyorum, dirsek altından ve bilekten olmayan ellerimi (kollarımı) montun ceplerine sokarak soğuk ve karlı havada yürüyorum.

Bu arada arkadaşlarımdan ve özellikle gençlerden birçokları yanımda. Onlar benim umut ve moralime bakıp kıvanıyorlar bende onlarla onur duyuyorum. Beyazıt Laleli arasında yürüyoruz, nice acıların ve onurların yaşadığı Beyazıt Meydanına bakıyorum Aklıma devletin bir üsteğmeni tarafından (sonradan hızlıca general yapılan) öldürülen Taylan Özgür geliyor. Şu anda ki evet Şu anda ki meclis başkanı İsmail Kahraman'ın yönetiminde ve başkanlığında (Milli Türk Talebe Birliğı) (MTTB) başkanına örgütlettikleri bol yaralamalı ve öldürmeli olaylar aklıma geliyor.

Arkadaşlarıma diyorum ki; Burada, Şu Beyazıt Meydanında en kısa zamanda bir miting organize etsek ne dersiniz. Hemen orada ayakta diyor ki gençler:

-Sen olur diyorsan, olur.

O zamanda cezaevinden çıkanların bir kısmı TSİP'i kurmuş, adeta devrim kavgasını frenleme partisi. Daha başkaları, daha Őaşkın ve guruplarını

kurmakla meşguller. Arkadaşlara diyorum ki "Miting yapalım da adı "Biz kazanacağız" olursa yapalım. Gençler gülüyor, olur diyorlar. Planlıyoruz bir miting.

Mitingde bir konuşma yapıyorum, her paragrafın son tümcesi; biz kazanacağızdır.

O günlerde çok yoğun yapılan Vietnam devrim savaşından söz edip, biz kazanacağız diyorum.

Hemen yanımızda ki Yunanistan'da faşist Papadupulos rejimi yıkılmış, buna atfen biz kazanacağız diyorum.

Yani FKF ile, Dev-Genç'le başlayan THKP-C ile doruğuna çıkan 1972 de savaşıarak yenilen (savaşıarak yenildiği içinde, kolay kazanılmış zaferlerden daha değerli olan) durumdan sonra bu; biz kazanacağız adlı miting, bu devam eden savaşın aynı ama amaçlandığı üzere kitleselleşerek yapılacağıının kıvılcımı ve başlangıç ateşiydi.

Bu arada el protezleri yaptırmak üzere Almanya'ya gitmek istedik. Evet ama iki sorun vardı. Bir pasaport ikincisi maddi karşılık. Çünkü o tarihte iki tane elektronik el- kol protezi bizim için pahalıydı.

Pasaporta baş vurduk, o gün otuz kusur kişi pasaport almaya başvurmuştu, şu gün gelin dediler. Gittik, herkese verdiler, ben hariç. Nedenini sorduk "Görünen lüzum üzerine" dediler.

Gençler, Eminönü'nde bulunan emniyet müdürlüğü önünde hemen yarın miting yaparak başlayalım dediler. Bu durumu duyan Cumhuriyet gazetesi yetkilileri, İlhan Selçuk, Sadun Tanju, Emil Galip Sandalcı vb. bizimle buluştular. O günlerde Bülent Ecevit'in başkanlığında bir hükümet kurulmuştu.

Cumhuriyet gazetesi yetkilileri bize son derece nazik ve duyarlı yaklaşıyor. Dediler ki, siz haklısınız, ancak bu hükümet yeni kuruldu, bunlara küçük fırsat verelim. Biz bu işe yardımcı olacağız ve kısa sürede pasaport işinizi halledeceğiz. Gazetede yazdılar çizdiler, gereken bakanlık yetkilileri ile görüştüler ve dedikleri gibi kısa sürede pasaportu verdiler.

İyide bundan sonra protezler için, Almanya'da yaptırmak için önemli paraya ihtiyaç vardı. Bacak protez için gerekli parayı ailem karşılaşmıştı. Bu el – kol protezleri içinde bir miktar daha yardımcı olmuştu. Ancak gereken daha çoktu. Gençlerden, kartpostal- kitap satarak bunu temin edelim diyenler oldu; bu zordu. Bu para için Numan Esin, gelin ben vereyim bu parayı dedi.

Numan Esin kimdi? 1961 de 27 Mayıs ihtilalini yapanlardan Milli Birlik Komitesi üyelerinden bir eski yüzbaşıydı.

Numan Esin, benimde yargılandığım Bomba olayları davasına sanık

yapılmıştı, Talat Turhanlarla birlikte. Talat Turhan ve Numan Esin bile farklı anlayıştaydı ve benimle zaten çok farklı kulvarlarda idi.

Numan Esin çok geniş bir TIR filosuna sahipti. Çalışma alanı da Sosyalist Doğu Avrupa ülkeleri ile Ortadoğu ülkeleri arası. Kendisi solcu değildi ama, ticari faydayla, o zaman sol olan Doğu Avrupa ülkeleriyle işine yarar diye 1974 de Vatan adlı demokrat bir gazete çıkarıyordu. Gazetenin elemanlarını da cezaevinden çıkan kimsenin iş vermediği solcu kimselerden belirlemişti.

İşte, cezaevinden tanıştığımız, aynı isimli komik davadan yargılandığımız, tanıdık Numan Esin'in yaşamında ki bu zikzaklar dolayısıyla, bu protez için maddi karşılığı teşekkürler ederek kabul etmedim.

Bu durumlar Cumhuriyet gazetesinde hep yazılıp çizildiği için İşçi Sendikası DİSK bana bu parayı vermek için Cumhuriyet Gazetesi vasıtasıyla haber yollamış. Güzel insan İlhan Selçuk bu durumu bana haber verdi. Çok düşünmeden, işçilerin parası alınır dedim ve onurla prensip olarak kabul ettim. Cumhuriyetten ve DİSK ten kimseler buluştuk. Sonuçta benim önerimle şöyle bir formül bulduk.

DİSK benim bu protezler için gerekli parayı, doğrudan kasasından çıkarıp vermeyecek. Disk işçilere bir tiyatro oyununa götürme hediye edecek, biletleri çeşitli işçi federasyonlarına dağıtacak onlarda bu bilet paralarını bir havuzda toplayıp benim protezlere kullanacağız.

Bu iş için İlhan Selçuk'un sevgili eşi Handan Selçuk abla görevlendi. Handan hanım o zaman Beyoğlu'nda Ali Poyrazoğlu'nun sahibi olduğu Küçük Sahne tiyatrosunun müdürü idi. Bu işleri duyan Ali Poyrazoğlu "Ben, bu iş için oyun oynarken para talep etmeyeceğim, böylece bu işe katkım olsun" dedi. O anlarda o tiyatrodaki, insan ve sanat güzeli yetenekli Zeliha Berksoy kabare tiyatro oynuyordu. Zeliha hanımda "Bende bu iş için para talep etmiyorum" dedi. Disk zaten oyun biletlerini kendisine bağlı federasyonlara yollamış, onlarda DİSK'e yollamışlar ve para birikti.

Bende oyunu seyretmeye gittim tabi. Tiyatro oyuncusu Zeliha Berksoy Hanım, Türkiye'nin ilk opera sanatçılarından Semiha Berksoy'un kızı idi. Oyun öncesi Handan Selçuk hanımın bürosunda oturuyoruz. Handan hanım beni orada oturanlara tanıştırıyor. Bu İbrahim Çenet, Ülkemizin kahramanlarından. Oradakileri bana tanıştırıyor, bu hanım bugün ki oyunu oynayacak olan Zeliha Berksoy Hanım. Bu diğer hanımda Zeliha hanımın annesi Semiha Berksoy Hanım diyor. Handan Hanım ekleyerek, Semiha Hanım Atatürk'ümüze bale gösterileri yapmış bir sanatçıdır diyor. Bende ekliyorum, o zaman Semiha Hanım Atatürk senin saçlarını oyundan sonra okşamıştır diyorum. Semiha hanım elbette biz onun elini öptüğümüzde

oda bizim saçlarımızı okşardı diyor. Ben, şey... diyorum.... birde (utanıyordum) Handan abla, İbrahim utanma söyle ne istiyorsan.... Bir yerde okumuştum, Nazım Hikmet cezaevinden mi ne çıkmış bir yere varmış Semiha hanımla karşılaşmış, tanışmış, onu çok candan kucaklamış, öpmüş..... oradakiler kahkahayı bastı., kızı Zeliha Berksoy dahil. Herkes güldü, ben ayıp mı yaptım acaba diye düşünürken; Handan Hanım, İbrahim de! De! Evet Semiha Hanım istersen Nazım'ın sevgilisidir de. Semiha hanım da kıkır kıkır gülüyor tatlı sevecen haliyle. Bende bu tatlı sohbeti noktalarken Semiha hanıma yönelerek; abla Nazım Hikmet hangi yanağından öptüyse bende oradan öpe bilir miyim dedim, daha gülüştük ve sarıldık sevecence. Bu arada tiyatronun başlama zili çaldı.

Benim bu protez parasını karşılama anısı tatlı şekilde devam etti. Bana fazladan uçak bileti de aldılar ve hatta yanımda Almanya'ya kadar bana yardımcı olacak bir genç te görevlendirdiler.

Almanya'ya gittik, Frankfurt'a. Almanya'nın dünyaca ünlü Otto Bock firmasında elektronik iki kol protez ve İstanbul Çapa Tıp Fakültesinde bir Alman'ın yaptığı, tekniği birazda geri olan bacak protezide değiştirdik. Yıllarca kullandık. Tabi sonradan çok kez değiştirdik bu protezleri ama ben bu, benimle beraber çok acılar ve tatlılar tatmış bu protezleri hala taşıyorum.

ALMANYA'DA BİR GÜZEL İNSANLA DOSTLUK: BIRGİTTA HEINRICH

1974 de Almanya'nın Frankfurt şehrinde, önemli protez firması Otto Bock atölyelerinde bana iki elektronik kol ve birde protez bacak takıldı. Daha önce anlattığım gibi paralarını Türkiye'den getirmiştik. Bu atölye yetkilileri bana diyor ki, bu protezleri git kullan, şu kadar gün sonra gel, sıkıntın varsa söyle. Başka ülkeye gitsen bile bu protezlerin garantisi vardır, eğer o ülkede bizim servisimiz varsa, onlar sana severek yardımcı olurlar. Protezlerden hoşum, kullanılışlı ve rahat.

Bende bu arada Alman arkadaşım Birgitta Heinrich ile seyahatler ediyorum. Biraz Birgitta'dan söz edeyim. Birgitta:

Kısa bir süre önceye kadar Almanya'da iktisat fakültesinde öğretim üyesi. Atmışlar okuldan. Almanya'da olur mu böyle atmalar, açığa almalar. Olu-yormuş demek! Almanya'da o zamanlar bir devrimci örgüt vardı. Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF) adında. Birgitta o örgüte taraftar olmuş, deyip atmışlar üniversite hocalığından. Onlarda Almanya çapında bir dernek kurmuşlar "Kızıl Yardım" diye. Bizde ki "Mahkumlarla dayanışma derneği" gibi çalışıyor o zaman.

Birgitta genç, otuz yaşında var ya da yok. Ekonomist ya, üç tanede kitap yazmış, kitaplarda Türkiye ile ilgili. Bir tanesinin adı; Mark Lirayı nasıl sömürür. Bir diğeri "NATO, CENTO, Seato kıskacında Türkiye" Ve diğeri de ona benzer bir kitap.

Birgitta bana diyor ki, "İbrahim senin için ne yapabilirim, sana nasıl yardımcı olabilirim."

Bende diyorum ki, "Almanya'nın neresinde oturan, dünyanın herhangi ülkesinden olan bir devrimci tanıyorsan, onlarla beni buluştur, konuşur"

Birgitta ile dil sorunumuzda yok ben Fransızca konuşuyorum, o da aynı dili biliyor ve bana gereğinde tercümanlık yapıyor. Birgittanın eskide olsa bir Volkswagen arabası var, onunla Achen, Münih, Hamburg kentlerine gidiyoruz. Almanya'da bulunan Güney Amerikalı, Uzak Doğu Asyalı vb. çok ülke devrimcileriyle uzun konuşmalar yapıyoruz. Almanya'da gittiğim şehirlerde bulunan Türkiyeli devrimcilerle de buluşuyor, ülkemizi değerlendiriyoruz.

Bir keresinde Almanlar, sendikalar, dernekler bir hak istem mitingi yapıyorlar. Bende Birgitta ve birkaç Türkiyeli arkadaşla gittik bu mitinge. Miting'te Polisle, yürüyüşçüler arasında bir anlaşmazlık oldu. Yürüyüş yolu,

süre, vb. konu üzerine anlaşmazlık oldu. Polis yürüyüşün sonlandırılmasını istedi. Kitle dağılmak istemedi. Polis zor kullandı ama kalabalık dağılmak istemedi. Miting'de bulunan ben, Türkiyeli iki arkadaş ve Birgitta geri çekilmedi, ortada durduk, poliste geldi bizi coplamaya başladı. Başımız yarıldı, kan akıyor. Dağılmaya yüz tutmuş kitle öfkeyle gelip bizi kurtarmaya çalıştı ve daha da çoğalarak polisi püskürttü. Miting kitlenin, sendikaların dediği gibi yürüdü.

Beni, bizi hastaneye götürdüler, tedavi, zaten yaralarımızda tehlikeli de ğildi. Ancak daha hastanede bir basın – yayın insanlarıyla karşılaştık. Da ğılan mitingi direnişimizle geri toparlamış olduk. Enternasyonal devrimci dayanışmacı olduk. Ertesi gün gazeteler bizim, benim coplanmış kanlı el biselerimizle resimler.

Buraya bir not düşelim, daha yenilerde Nihat Behram şiirlerine kaynaklık eden olay ve olayları anlatırken de bu olaydan söz ediyor. O miting esnasında karşılaştığımızı, kemiklerimizi kırarcasına sarıldığımızı anlatıyor. Güzel duygudur yoldaşlık.

Birgitta ile ondan sonra ki zamanlarda dostluğumuz, yoldaşlığımız uzun yıllar devam etti. Başka ülkelerde de buluştuk, işler yaptık. Birgitta 1975-1980 arası kaç kez Türkiye'ye geldi gitti. Enternasyonalist çalışmalar da bulunduk.

Devam edelim bu güzel insan, bu güzel devrimci, bu güzel kadın Birgittadan söz etmeye. Onun yüzlerine, gözlerine baktığım zaman Alman devrimci, 3. Enternasyonal dünya kadın sorumlusu (8 Mart kadın emekçiler gününü bize hediye eden) Klara Zetkin'i anımsıyordum.

Birgitta Heinrich 1980 sonrası Alman Yeşiller (çevre) partisi ile çalıştı. Çalışkanlığı, kararlılığı, bilgisi ile bu partide eş başkan oldu. Bu arada tek başına çoğunluğu alamayan Alman Sosyal Demokrat Partisi (SPD) ile Hükümet koalisyonu kurdu. Başbakan Sosyal Demokrat Patiden, yardımcısı yeşillerden. Fedaral Meclis Başkanı Sosyal Demokratlardan, yardımcısı Yeşillerden. Yani 1980-90 arası Almanya Federal Meclis başkan yardımcısı bu anlattığımız güzel insan Birgitta Henrich idi.

O tarihlerde Birgitta'ya ilginç anılarını sormuştum, şöyle hoş bir anı anlattı: Almanya Filistin sorununu araştırmak üzere dört ülkeye bir heyet yollamak ister. Bu ülkeler; Ürdün, İsrail, Lübnan, Suriye ve Filistin. Birgittaya "Senin başkanlığında bir heyetle gidin bölgeye" derler. Heyet pasaportlarını ayarlar, işlemler tamam. Bir tek İsrail Birgitta'ya vize vermez. Almanya şaşırır. Der ki İsrail'e, "Almanya Federal Meclis Başkan Yardımcısına nasıl vize vermezsiniz." İsrail'de şöyle yanıtlar:

"Siz Birgitta'nın kim olduğunu, Yahudileri sevmediğini bilmiyor musunuz?"

Bizde böylece bir Almanya anımızı ve bir güzel insanı anmış olduk."

1977 Türkiye’de devrimci uyanışın hızlandığı bir zamandır. Savaş örgütleri egemen Oligarşiyi her zaman kaygılandırır. Ancak bu örgütsel çabaları kitleler boyutuna ulaşırsa, Oligarşi daha da kaygılanır. Derin devlet bu ülkede yabancı ajan örgütleri neredeyse doğrudan müdahale eder. Örgütleri şöyle anlatır İbrahim Çenet:

“1 Mayıs 1977 de Taksimde 1 Mayıs mitingi planlanıyor. Karşılıklı restleşmeler. O gün eğer tüm yürüyüş kolları alana ve yakınlarına ulaşırsa bir milyon dolayında insan yumağı oluşacak. Bu tehlikeli bir anlayış oluşturur. Egemen güçler bu kitleye ve onun bazı yöneticilerine bir ders vermek gerek diye düşünüyor!

“Miting yapılacak ve bende gitmek istiyorum” diye düşündüm mitinge. Arkadaşlar sen mitinge gitmek istiyorsun, hiç olay bile olmasa kalabalık kitle dalgalarının altında kalır ezilirsin, dediler. Arkadaşlar haklıdır, bunu biliyorum dedim. Ve gittim. Bilindiği üzere taksim büyük bir meydan ve kuzeyi büyük bir park. Parkın bir köşesi meydana bakıyor bir kenarı da batıya bakıyor. Ve bu kenarlar en az dört metre yükseklikte postane, kafeterya, iş yerleri ile kaplı.

Ben işte mitingden önce o köşede ki postanenin üzerine yerleştim. Bir saldırı olduğu zaman kaçan kitle bu üst köşeye kaçmaz, çünkü çıkışı yok. Bende böylece kitle kalabalık ayak altında kalmayacağım. Ancak düşmanın (kontra-gerillanın, derin devlet ajanlarının) nereye sıkacağı belli olmaz, ona da razı olacağız.

Bilindiği üzere daha tüm kitle alana gelmeden önce Batıda ki belediye sular idaresi üzerinden ve güneyde ki Marmara otelinden ve daha bazı yerlerden farklı silahlarla yayılım ateşleri açıldı. Kalabalık haliyle çil yavrusu gibi dağıldı. Pek çok insanda olduğu yere çömeldi ya da yattı. Bir ara baktım geniş meydana neredeyse herkes yatmış, bir genç ise elinde ki basit bir çerçeve ve Mahir Çayan’ın kâğıttan portresini ha bire yukarı kaldırıyor. O arada ajanlardan bir kurşun geldi ve Mahir Çayan’ın resmini deldi geçti. O gencin psikolojini düşündüm bir an. Ve o anda birçok insanın yaralanmış olduğu halde kıvrandığını gördüm. Yaralarını sarmaya çalışan insanları gördüm.

İnsanlar en yakın ara sokaklara ulaşmaya sığınmaya çalışma durumundaydı. En yakın sokakta asıl kurşunların kitleye yağdığı Marmara otelinin bitişiğinde ki Kazancı yokuşuydu. Ancak Otelden gelen kurşunlar kendi

tı.ın dlbine isabet edemiyordu. Bu kez de o yokuşta duran bir kamyon, in
sanlara engel oluyor diye hareket ettirilmiş ve kamyon zaptedilemiyor, bir
gurup insanda o kamyonun altında kalarak can vermişti.

O gün orada 34 insan öldü dendi. Ancak o kadar çok yaralı vardı ki hem
de kanlı şekilde. Belki de daha çok l vardı da bizlere öyle dendi. Ya dı
yaralı kişi çokluğundan ben öyle sandım.

Ben ve yanımda iki arkadaşım vasıtasıyla parkın kuzey tarafından Divan
oteli tarafından uzaklaşmaya çalıştık. Bu emperyalist gçlerin de bizzat
planladığı kanlı halk katliamı tarihte kara leke gibi yerini aldı.

YILGINLIĞA DÜŞENLER VE DAVRANIŞLARI

Bu çalışmayı yaparken hoş olmayan şeyleri yazmasak mı diye düşledik ve öyle de yaptık. Ancak sık aklımıza gelen Yılmaz Güneynin bir sözü var: "Devletin bildiğini halktan saklamak ahmaklıktır!" Bazen de bir yere kadar yazmazsak olmuyor. İbrahim Çenet, örgütün üst düzeyinde ki bazılarının nasıl yilginlığa düştüğünü ve davranışlarını şöyle anlatmaya devam eder:

"Dünyanın pek çok yerinde bazı işe girişenler hüsrana uğrarsa genellikle kırılır, sıkılır ve hatta saçma davranışlara girerler. Bu uzayıp giden devrim kavgalarında da böyledir.

Bu saçma davranışlar basit bir davranış bozukluğundan tutunda siyasi ve hatta fiziksel intihara kadar gidenler olur. 1971-72'den itibaren Selimiye'de şu veya bu şekilde saçmalayanlar olmuştu. Bu konuda örgüt ve kişi adları yazmayalım, izninizle. Bu saçmalayanlar genellikle örgütlerin yönetici elamanlarından. Sıradan yaşça ya da siyasi genç olan insanlar önemli hatalar yapsa belki gözede batmayacak.

Saçmalıklara bir iki örnek: Bir örgütün ileri gelenlerinden birisi, tutsak koğuşunda, şöyle diyor mesela:

"Aslında Süleyman Demirel Amerika'ya karşı idi ve Amerika'ya karşı olan bizler neden Süleyman Demirel'i hedef aldık?"

Bir dönek yönetici, koğuşun ortasında yavaş yavaş yürüyor ve korkak bir sesle soruyor (korkusunu sayıklıyor):

"Söyleyin bakalım, dünyada baş çelişki nedir?"

Birisi yanıtıyor:

"Eee emperyalizm-halklar çelişkisi!"

Dönek, "hayır" diyor. Bir başkası yanıtıyor:

"Burjuvazi-proletarya!"

Dönekler omuz silkiyor! Bir başkası yanıtıyor:

"O sömürücü Oligarşi-halk çelişkisi!"

Dönek karnından konuşarak "hayır" diyor ve kendisi kendisini yanıtıyor:

"Dünyada ki çelişki insanileşmek isteyenlerle hayvanileşmek isteyenler arasındadır"

Aslında dönek bunun böyle olmadığını biliyor ama saçmalıyor işte. Bir başka gün, nemli, loş ışıklı, izbe görüntüsü var olan koğuşta bir diğer örgüt yöneticilerinden olan dönek izbe koğuşta yavaş yavaş yürüyor ve gömleğini çıkartıyor. Atletini çıkartıyor, pantolonunu çıkartıyor! Bunlar alışılmış şeyler değil ama soyunuyor, bizlerde şaşkınca bakıyoruz. Derken başka bir

dönek gömleğini, başkası pantolonu ve birisi üzerinde son kalan don (çaput parçasını) çıkartıyor. İşçi kökenli olan bir devrimci, "ağızına tükürdüğüm salaklar sizden başka bir şey beklenmez ki!" diyor. İkinci kat ranzada ki başka bir önder- dönek devrimci, o söven işçiye sitem ediyor:

"Arkadaş neden öyle diyorsun, belki öyle yapmakla haklılar!"

İşçi yanıtıyor o kendi örgütünün liderlerinden birisini:

"Ulan bu pis teori! Senin teorin, sen çıkart şu donunu da bir götüne bakalım!"

Beyinden dönek bazı kimseler şöyle diyorlardı:

"Biz emperyalizmin oyununa geldik, bu oyundan kurtulmalıyız ve şu üzerimizde ki çamaşırlar bile emperyalizmin fabrikasında yapıldığına göre, bundan bile kurtulmalıyız, o halde çıkartmalıyız üstümüzde ki çamaşırları."

Bunlar bazı örgütlerin bazı dönek yöneticilerinin saçmalıklarıydı. Başka türlü, bu kadar saçma söz ve davranışlarda olmasa da çeşitli karamsarlıklar vardı kimi kimselerde.

Bunları bazen değerlendirirdik aramızda. O zaman Selimiye zindanlarından yüzlerce insan gelip geçti. Bu tartışmalarda ben şöyle demişdim:

"Arkadaşlar yılgınlığa düşmenin gereği yok. Evet gördüğümüz gibi kimi örgüt liderleri yılgınlığa düşüyor, saçmalıyor, psikolojik bunalım yaşıyor, bunlar bizi etkilemesin. Bir ağacın bazı dalları dökülmeden yenileri çıkma-yabilir. Bunlar basit gazellerdir. Psikolog değilim ama her insanın psikolojik direnme gücü farklıdır. Eskiden elli yüz kişiydik, sonra binlerce olmuştuk ve şimdi bazılarının siyasi intihar etmesiyle gene varız yüzlerce, hem de biraz daha deneyimli olarak."

Demek istediğim ta o zamanlardan beri ideolojime sadık, kararlı ve zorluklar karşında yılmayan birisiydim.

Anadolu Çınarı, Amanos Dağları insanları gibi güzel Türkçe yazıp konuşan bilge insan Yaşar Kemal'le olan tanışıklığını ve dostluğunu İbrahim Çiğdem şöyle anlatmaya başlıyor:

"Yaşar Kemal'le hemşeriyiz, aynı ilden, ilçedeniz. Onunla ilgili çok anı biliyoruz. Aslında tüm ülke insanları O'nu tanır, hatta çoğu dünya ülkeleri insanları da tanır bilir.

Bende daha lisedeyken Yaşar Kemal'in İnce Memed romanını okuyarak tanımıştım onu. İlerleyen zamanlarda onu daha da tanıma fırsatı buldum. Ancak Yaşar Kemal'le doğrudan oturup konuşmak ta 1975'lere uzadı. Bu tanışma anını yukarıda sizlere anlatmıştım ama bu bölümde tekrarlamak istiyorum.

Yurt dışından dönmüştüm, ülkede bir heyecan ve devrimci dalga var. Tabii zorluklarıyla birlikte. Çoklarının bir evi olur, benim evim çoktu o zaman. Etrafım geniş, mücadele hareketli.

Yıl 1975 İstanbul'dayım. Çeşitli arkadaşlarla kalıyorum. Evim var. Aynı zamanda çoğu zaman İstanbul Sultanahmet semtinde, Piyerloti caddesinde Balıkesir öğrenci yurdu var, orada kalıyorum. Bu semt ve sokak çok ilginç, hemen karşımda Belediye Konservatuarı, görkemli binasıyla. Çağaloğlu hemen yanımda, valilik uzak değil, Topkapı sarayı, Ayasofya hemen yakınımızda.

Balıkesir yurdundan söz edeyim önce: Yurt Balıkesirlilerin kendi malı. Dört katlı bir bina. Yoksul bir yapıda bina. Yurt müdürü Zeki adında bir arkadaş, neredeyse maaş almadan yürütür müdürlüğü. Bu yurttaki Balıkesirliler kalır ama çoğu da Balıkesirliler değil benim gibi. Kimsede para ödemez. Zaten iki işçisi var. Peki yurdun elektrik, su vb. giderleri nasıl ödenir. Yurt turistik bir semtte olduğu için yazın hostel (ucuz yabancı gençler ve öğrenci pansiyonu) gibi çalışır. Bu parayla birikmiş borçları ödenir.

Dedim ya bende bu binada kalıyorum çoğu zaman. Neden? Ben insanlarla kolektif kalmayı, yaşamayı seviyorum. Yurt merkezi bir yerde, İstanbul Üniversitesine dört adımlık yerde. Buradan gençlik, öğrenci hareketlerine daha çabuk müdahale edilebiliyor.

1971 darbesinde devrimci örgütler savaşıyorak yenildiği için, yeniden toparlanma ve kitlesel duruma ulaşma çok çabuk olmuştu. İşte bu yüzden burada kalıyorum.

Kaldığım yer Yurdun giriş katında küçük bir oda. Alt-üst bir ranza var,

bir masa, iki sandalye, birkaç tabure. Dedim ya yurt yoksul, İstanbul'un soğuşunda ısıtma aracıda yok sayılır. Ben birazda ayrıcalıklı olduğum için, ısıtma aracı olarak bir elektrik ocağı var.

Elektrik ocağı dediğim üzerinde çay-kahve pişirilen elektrik ocağı. Rezistansı eskimiş. Gitti gençler bir yeni rezistans aldılar. Oda büyük geldi ve kontak yaptı, çıkardılar etrafında ki teneke kabı. Pişmiş tuğlayı yere tahtaya koydular, döşemeyi yakacak oldu. Başka bir genç bir levye gibi demir bulup gitti yoldan, iki taş söktü getirdi. Ve ocağın tuğlasını bu iki siyah taşın üzerine koydu. Ancak ocaktan prize giden iki kablo da altmış santim açıktı. Bir genç geldi, dedi ki:

"Nihat Behram biraz sonra sürpriz misafirlerle ziyaretine gelecek."

Kabul dedik. Nihat Behram o zamanlar Ataol Behramoğlu ile birlikte "Militer" adlı bir dergi çıkartıyor. Dergi bürosu bize yakın Çağaloğlu'nda. Nihat'la arkadaşız ve aynı davada sanıktık.

Biraz sonra yurt holünde bir sohbet, konuşma ile önde Nihat Behram yanında Cumhuriyet gazetesi yazarlarından Emil Galip Sandalcı. Hemen yanlarında da İlhan Selçuk ve Yaşar Kemal, dendiği gibi sürpriz bir ziyaretçi gurubu. Bizim az önce tarif ettiğim dar ve yoksul odamıza geldiler. Oturmaları için sandalye, tabure gösterdik. Yaşar Kemal'in bir gözü görmediğinden ayağı ısıtma ocağının açıktaki kablosuna değdi ve cast-cust kıvılcım çıktı. Yaşar Kemal, o davudi sesiyle ve Çukurova şivesiyle söylendi:

"Bre İbrahim gardaşım, bu ne hal?"

"Abi görüyorsun biz Viktor Hugo'un Sefillerini oynuyoruz!"

Sohbet çok. Ben bir süre önce yurt dışından gelmiştim. El-ayak protezler yaptırmıştım. Benim pasaport almam ve yurt dışına gitmeme Cumhuriyet gazetesi ve yazarları oldukça çaba sarf etmişlerdi. Bu sebeple de ziyarete gelmişler ve koyu bir ülke değerlendirmesine tutuşmuştuk bu güzel insanlarla.

İşte Yaşar Kemal'le doğrudan tanışmamız, kucaklaşarak sarılmamız böyle başlamıştı.

Çukurova da kurulu Anadolu Halk Bilim-Kültür Akademimiz var. Çeşitli etkinlikler yapar bu kurum. Bir etkinliğimizde; Ulusal ve Uluslararası Özgür İnsan Ödülü. Güçlü bir jüri insanlığın özgürlüğü için uğraşan istikrarlı birisine bu ödülü layık görüyor. 2007 yılında bu Özgür İnsan Ödülü Yaşar Kemal'e uygun görülmüştü güzel gerekçesiyle birlikte.

Osmaniye'de ve İstanbul'da Yapı Kredi Kültür Merkezinde bu ödül töreni yapılmıştı, seçkin davetliler eşliğinde. Yaşar Kemal konuşmasında şöyle demişti:

"Bu iktidar çok şeyden olduğu gibi Türk Dilini de kısıtlıyor. Dili özgür

olmayan bir ülke çok perişan demektir.”

Daha sonra ki yıllarda Yaşar Kemal ile bazı üniversitelerde konferanslar da buluştuk. Kendi köyü Osmaniye'nin Hemite köyünde buluştuk. Kendi siyle uzun sohbetler, soru-yanıtlar yaptık, kasetlere aldık.

Yaşar Kemal başlı başına bir okul, bir bilgedir. Yaşar Kemal'le çeşitli anılarımız var ancak bir tanesini daha anlatayım:

YAŞAR KEMAL'DEN İBRAHİM ÇENET'E ONURSAL BİR ÖDÜL

Son yıllarda bir gün İstanbul'da Yaşar Kemal'e telefon ettim. Konuşuyoruz, dedim ki;

“Abi seni görmek istiyorum, ne zaman uygunsun, evine de gelebilirim”

Yaşar Kemal dedi ki:

“İbrahim evime de gel, sağol ama seni daha güzel bir yerde ağırlamak isterim.”

“Olur abi” dedim. Ertesi gün Taksimde Divan Oteli lobisinde buluşmak için sözleştik. Denilen saatte çevirmen yazar Selim Özgül'le birlikte gittik, daha taksiden indik, süslü püslü giysili bir otel şefi bizi herkesin girdiği kapıdan değil de Vip dedikleri kapıdan içeri buyur etti ve “Yaşar Bey sizi bekliyor” dedi.

Vardık, sarmaş dolaş olduk, sohbet çok. Yaşar Kemal dedi ki; Maçka da bir Adanalılar lokantası var haydiyin oraya gidip yemek yiyelim dedi.

Bindik bir taksiye gittik oraya. Gençler, küçük çocuklarıyla geziye çıkmış ana-babalar resim çektirmek istiyor onunla. Maçka'da ki Adanalılar lokantası çalışanları onu yakın tanıyorlar saygıda kusur yok. Şef garson ve arkasında da iki yardımcısı, “Buyurun ne yemek istersiniz?” dedi. Yaşar Kemal: Burası Adanalılar lokantası olduğuna göre Adana'da ne yerirse onlardan getirin, dedi.

Önce tekerlekli küçük bir masada salata ve mezeler getirildi. Ben bir tabakta ki salatanın adını sordum, özellikle, şef garsona. Oda ıspanak salatası dedi. Yaşar Kemal, “Süllüm' oğlum bunun adı süllüm” dedi. Garsonlar hemen not aldılar bu Çukurova saltasının adını. Geldi her çeşit kebab, her çeşit salata ve çok çeşit ekmek.

Sohbet çok, oradan oraya geçiyoruz, adeta susamışız konuşmaya. Bir ara dedim ki, abi keşke kayda alsaydık bu güzel sohbeti. Yaşar Kemal dedi ki:

“Yahu kayda alsaydık bu kadar rahat ve özgür konuşabilirdik.”

Yaşar Kemal gitti ellerini yıkadı. Bir yufka ekmek aldı, özgün Adana kebabından bir löp onun içine koydu, közde pişmiş soyulmuş biber, sumak

ekşili soğan salatası, vb. dürüm yaptı. Aynısından ikinci bir dürüm daha yaptı. Bir dürümü ısırdı kendisi ve masaya bıraktı. Öteki dürümü ısırmam için bana uzattı, ben yiyebilirim dedim; al al dedi. Sonra kendi dürümünü ısırdı, sohbet bol. Daha sonra benim dürümümü bana tekrar uzattı, abi, dedim arkadaş yedirsin. Yaşar Kemal bu, söz, anlatım ve iltifat uzmanı. Dedi ki:

“Bak beni beğenmeyen olursa, onlara diyeceğim ki beni nasıl beğenmezsiniz ben İbrahim Çenet’e elleriyle yemek yedirmiş birisiyim!”

Bu anlattığım durumu o an orada birlikte olduğumuz yazar Selim Özgül’de fotoğraflayarak anıyı ölümsüzleştirdi. Bu durum, Yaşar Kemal’den İbrahim Çenet’e onursal bir ödüdür.

Not: 1972 yılında İstanbul Selimiye zindanlarında bizlere yapılan zulümleri anlatmıştım o zaman ki gazetelerde çıkmıştı. Yaşar Kemal’de bunu bir dergide anlatmıştı. Sonra Kendileri bu “Hapishanelerimiz” adlı yazıyı “Balda ki Tuz” adlı kitabında yayınlamıştı.”

Deniz'lerin asılması bir dönüm noktasıydı. Onlar, hiçbir çıkar gözetmeden halkın demokrasiye, özgürlüğe ve refaha kavuşması için canlarını verdiler. Onlar köşeyi dönmenin ne demek olduğunu bilmeyen bir kuşağın öncüleriydi. O günden bugüne nerelere geldiğimizi İbrahim Çenet şöyle anlatıyor:

"Denizlerin asılması bir kırılma noktası, bir etaptır. Nasıl ve ne anlamda? İHKO'nun ve THKP-C'in eylemleri, buna TİKKO'yu da eklerseniz o kararlılık, o güçlü mesaj, bir plan ve program dahilinde, eksiği gediği ile çağın ideolojisi öncülüğünde savaşılmaması bir güçlü mesaj bir anıydı. Daha doğrusu bir özgün manifestoydu.

Bu yüzden, bu savaşarak yenilme çok kısa sürede yerini özel militan devrimcilik kadar, kitlesel devrimci savaşa katılmayı sağladı. Denizlerin ve Mahir Çayanların eylemleri ve çabaları bunda derin izler bıraktı.

1974'lerden itibaren devrimcilik kitleselleşti. 1974-80 arası yoğun bir devrimci kitle mücadelesi başladı. Bütün devrimci kalkışmalarda çok parçalı örgütler olur. Ancak bizde bu parçalı örgütler gereğinden fazlaydı.

Ayrıca kimi guruplar gerek ideoloji gerek kendilerine güven ve uzun vadeli plan program açısından çok yanlışlar yaptı. Demeye, anımsamaya utanıyorum ama kimi örgütler başka örgütlerle savaşmayı sanki amaç ve marifet gibi sayıyordu.

Devrimin çok yükselmesi karşısında uluslararası burjuvazi ve onun yerli uşakları bir darbe yaptılar. Darbede en belirgin özellik, çoğu örgütün tüme yakın kadroları 7 gün içerisinde tümünden evlerinden toplandı. Lider kadrolardan neredeyse 1970'lerdeki öncülleri gibi çarpışanlar olmadı. Yani kolay yenildiler. Kolay yenildik.

Bir söz vardır"öyle yenilgiler vardır ki kolay kazanılmış zaferlerden daha değerlidir." diye. 1970 yenilgisi önemli yenilgiydi. 1980'de ki ise ucuz yenilgi. Belki de çeşitli faktörlerin yanında 1980 de ki ucuz yenilgi çok ağır oldu. Buna o günlerde ki dünya durumu da etki yapmış olabilir.

Deniz'lerin, Mahir'lerin mücadelesi bugün hangi zemine oturur? Bu işin tarifi; Çağın Marksist anlayışı, ülkenin özgürlüğüne ilişkin teorik tahliller ışığında özellikle acımasız emperyalizm ve burjuvaziye karşı "aktif" çaba sarf etmeyi, etken savaşı, öncü-kitle mücadelesi birlikteliğinde yürütmeyi gerektirir.

Deniz'lerin, Mahir'lerin zamanından bugüne çokta değişimler-değişim-

ler oldu. Örnek 1970'lerde iki kutuplu dünya vardı. Emperyalist sağ ve sosyalist sol. 1990'dan sonra tek kutuplu dünya oluşturuldu. Sosyalist ülkeler bitmedi ama blok, organize görünümü dağıldı. Emperyalist saldırganlık çeşitli kıtalarda, çeşitli ülkeleri işgal etti. Şu anda bu doğrudan işgal dönemi bitti. Bölgesel kışkırtma ve taşeron saldırganlık uygulandı. Şu an da birmiş durumda. Ve en önemlisi 1990'larda oluşmuş olan tek kutuplu dünya şu an üç, dört, beş dünya blokuna çıkmış durumda.

ABD, İngiltere vb nin başını çektiği dünya bloku; Orta ve Güney Amerika'da Küba, Venezüella, Ekvator, Bolivya, Nikaragua vb. lerin başını çektiği çok sayıda ülkeler topluluğu bloku. Çin başlı başına bloku da aşan bir büyük kutup. Rusya ve etrafı incelemeyi gerektirir. Avrupa bile ayrı bir blok olmayı hedeflerken AB dağıldı. Ve şu an özellikle kurtuluşa gitmek isteyen pek çok ülke var.

Deniz'lerin mücadelesi bugün hangi zemine oturur, bugün hangi mücadeleye karşılık geliyor? Bugün yeryüzünde, belli bir enternasyonalist birlikten uzakta olsa, çoğu ülkelerde devrimci çatışmalar vardır. Denizlerin zamanında ki mücadelenin özünün ve belirleyici yanının, çağın ideolojisi Marksist bilim ve emperyalizme ve de burjuvaziye karşı aktif kurtuluş savaşları olduğu biliniyor.

Yakın örnek Ortadoğu ülkeleri bölük pörçük de olsa devrimci savaş vermektedir. Bulanık kör savaşın içinde bilinçli savaş veren guruplar, kitleler vardır. Zemin kaypak, değişkende olsa, iyiye gitme durumları vardır. 1980'lerden beri ülkemizde büyük bir yılgınlık da var olsa, zaman zaman devrimci hareketlilik hiç bitmemiştir. Özellikle kitle zemininde hareketlilik bunlardan bazılarıdır.

Cumhuriyet mitingleri, Gezi direnişleri, Alevilerin, Kürtlerin, kadınların vb. direnişleri bazılarıdır.

Aslında ülkede olmayan bu kitle hareketlerini organize edip planlayacak ve hatta bizzat örgütleyecek bir devrimci örgütlülüğü oluşturamamak temel sıkıntımızdır.

Ülke bugün tümünden bir soysuzlaşma yaşıyor, belirsizlik had safhada. Madde durmaz, durdurulamaz, ancak suni denge tüm gerici yöntemler kullanılarak kitleler, madde durduruluyor şimdi. Bu denge kararlı bir denge değil bu suni bir dengedir. Bu ülkeye Deniz Gezmiş'ler, Mahir Çayan'lar gerekmektedir.

ÜLKE SORUNLARI KARŞISINDA BUGÜNKÜ GENÇLİK

Ülke sorunları karşısında bugünkü gençliğin durumunu ise şöyle anlatıyor İbrahim Çenet:

"Gençliği duyarsız buluyorum demek işin kolayıdır. Farklı gençlik var tabi. Biz birazda genelleme yapalım. Duyarsız, bireyci, faydacı, yoz bir gençlik var desem bu kolaydır. Ama genellikle ülkemizdeki sistem gençleri birazda bu tanıma soktu.

Aslında gençlik o kadar bilinçsiz değil. Sadece gençler değil genellikle insanlarda fazla bilinçsiz değil. İnsanlar, hele de gençlik korkutulmuş, sindirilmiş. Şimdi bir denge var ancak bu denge kararlı bir denge değil, suni bir denge. Ülke gençliği korkutulmuş, sindirilmiş dedim ama birazda dejenere, birazda çıldırmış, aslında toplum çıldırmış tabi gençlerde çıldırmış!

İsterseniz konumuzu yani tespitimizi bir örnek ile anlatalım. Bizlere lise-lerde anlatırlardı. Doğu Avrupalı bilimci Pavlov, köpeğe yemek vermeden hemen önce zil çalıyor ve yemek veriyor. Bunu tekrarladığı zaman köpek zil ve yemek konusuna şartlanıyor. Şimdi bilim insanları bu deneyi zil yerine ışıkla yapmış:

1-Eşyasız temiz oda, duvara yuvarlak ışık verilmiş ve köpeğe yemek. Köpek buna koşullanmış. Ve duvara elips ışık verip yemek verilmemiş. Köpek buna da koşullanmış.

2-Işık elipsle yuvarlak arası verilmiş. Köpek bir bakmış, iki bakmış, ışığın yuvarlak mı elips mi olduğunu bilememiş. Ve köpek sinirlenmeye, huzursuz olmaya, patilerini yere vurmaya, başını sallamaya, duvara vurmaya ve bu durumun devam etmesinde kendisini yere çalmaya başlamış.

3-Kapı merceğinden bakan psikiyatrist, psikolog, veteriner vb. uzmanlar çeşitli uğraşlardan sonra şu kaniya varmış.

"Yuvarlak ışık uyarmadır. Elips ışık ise inhibisyon (yani bastırma). Peki ışığın 8/9 olduğunda yani uyarma ve inhibisyon 'un bir arada olduğunda, köpek bu durumun bir arada olması durumunda sinirleniyor, hırçınlaşıyor, kendisini yerden yere atıyor. Yani çıldırıyor. Uyarma ve bastırmanın ikisinin bir arada olduğunda, beyinde bir kasılma oluşuyor, beynin zar bölgesine bir baskı oluyor ki, köpek bu çılgın duruma uğruyor."

4-Bu deneyi ve sonucu insanlarda düşünelim. Afrika insanı beklide uyarmaya uğramıyor. Avrupa insanı da belki fazla inhibisyona, fazla bastırmaya uğramıyor.

5-Peki ya Türkiye gibi ülkelerin insanları hem alabildiğine uyarmada ve de aynı zamanda bastırmadadır. Uyarma ve bastırmanın bir arada olduğunda köpek nasıl çıldırıyorsa, insanlarda aynı şekilde çıldırıyor. Peki köpek çıldırıyor ve o duruma düşüyor, ama insanlar hangi duruma düşüyor. İnsanlar yani gençler: Uyuşturucu kullanıyor, hırsızlık yapıyor, fuhuş yapıyor, boşanmalar artıyor, psikolojik hastalıklara uğruyor, mafyacılık artıyor vb. Bizce buda insanların yani gençlerin çıldırmasıdır.

6-Bu durum nasıl bir sonuç doğuruyor. İnsanların düşünmemesini, toplumsal değil yani bireysel düşünmesini oluşturuyor.

7-Bu durumda eğer insanları eğiten, yönlendiren bir örgüt varsa beklide insanları çeker – çevirir ve kişilikli olarak ülke sorunlarına duyarlı hale getirir.

Bu durumda asıl suç ülke gençlerimizi bu duruma düşüren egemenlerdir. İkinci kabahatli ise, ülke de kendisini bilinçli olarak gören aydınlardır. Üçüncü sorumlular ise ancak gençlerin kendisidir. Bu halka bu insanlara bu ülkenin aydınları ne zaman öncülük etmişlerse karşılığını görmüşlerdir.”

MAHİR ÇAYAN'IN TARİHTEKİ ÖNEMİ

Devrimcileri sıraya koymak, onlara numara vermek bize uygun olmaz. Deniz Gezmiş sevenlerince de sevmeyenlerince de bilinen efsanevi bir devrim lideridir. Mahir Çayan'da en az Deniz kadar önemli bir devrim lideridir. İbrahim Çenet Mahir Çayan'ı şöyle anlatır:

"Mahir Çayan aynı zamanda hem büyük bir örgütçü, teorisyen ve savaş adamıdır. Kısacık ömrüne çok şey sığdırmıştır. Mahir Çayan daha yaşarken bile onu dünyanın çoğu yerinde ki devrim örgütleri ve kişiler tanıyordu. Ayrıca kendisi yurt dışı gezileri de yapmış bir devrim lideridir.

Birçok konuda yazıları ve kitapları vardır. Büyük ve etkileyici bir hatiptir. Beşiktaş spor kulübünde profesyonel denecek kadar spor yapmıştır.

Olgun, efendi bir kişiliktir. Daha lisedeyken arkadaşlarını toplayıp yürüyüşlere, mitinglere götüren bir insandır.

Mahir Çayan Marksist, sınıf karakterli, olaylara emek cephesinden bakan bir teorisyen, örgütleyen, devrimci savaş insanıdır.

Aynı zamanda şairdir. Zamanında ki pek çok devrimci bir özenti anlamında parka-bot giymekle birlikte, Mahir şık ve temiz giyinen bir devrimcidir. Hazır cevap, nükteden ve zekidir.

Bize öyle geliyor ki nasıl dünyada tüm zamanlarda Che Guevera resimleri en çok taşınan devrimci olduğu gibi, Mahir Çayan da resimleri en çok taşınan devrimcidir.

Pek çok örgüt, samimi yada oportünist mantıkla Mahir Çayan adını kullanmış ya da ondan esinlenmiştir.

Günümüzde devlet ve bileşenleri bazı devrimcilerin adlarını kullanarak, yada beğeniyormuş gibi yaparak onları revize etmeye çalışır. Örnek Alpaslan. Türkeş'ten, Süleyman Demirel'e kadar pek çokları Nazım Hikmet'in şirirlerini okur. Tayip Erdoğan Elbistan'da Mahsunî'nin "Yiğit muhtaç olmuş kuru soğana" adlı dizelerini söyler. Ancak hiçbir devlet insanı revize etmek için bile Mahir Çayan'ın adını ağzına alamaz. Çünkü titrer, ürker, psikolojisi bozulur. Mahir Çayan'ı birde Deniz Gezmiş'e soralım!

Mahir Çayan 1946 doğumludur. Samsun'da doğmuştur. Bildiğimiz kadarıyla babası bir görevli ya da memurdur. Samsun'da çalıştıkları zaman Mahir doğmuştur. Ancak biz Mahir Çayan'ların Amasya Gümüşhacıköy'den olduğunu biliyoruz.

Halk müziği ve özgün müzik sanatçısı Sadık Gürbüz de Mahir'le birlikte aynı ilçedendir. Sadık Gürbüz bize şöyle bir anı-bilgi anlattı, komşusu hem-

şerisi için:

“Bilindiği üzere Orta Anadolu’da ki Türkler Osmanlı egemenlerine hep baş kaldırmıştır. Osmanlılar Türk kültüründen gittikçe uzaklaşan, yerel halkın değerlerine saygı duymayan, örneğin halkın konuştuğu Türkçeyi bile konuşmayan, küçümseyen bir anlayıştaydı. Orta Anadolu’da Celal adlı bir halktan kimse bu Osmanlılara isyan etmişti. İşte Anadolu’da Osmanlı dejenereasyonuna karşı gelen bu Türk isyanlarına Celali isyanları denir. Bu Celali isyanlarının en önemlilerinden bir tanesi de Sivas dolaylarında ki Çapanoğlu isyanlarıdır.

O zamanlar Sivas dolaylarında bir isyan çıkar; Padişah bir araştırı heyeti yollar. Görevliler gelir raporlarıyla, padişaha sunarlar: Efendim araştırdık, bir Çapanoğlu isyanı. Bir süre sonra başka bir isyan ve gene İstanbul’dan heyet yollar ve gene rapor, “Efendim Orta Anadolu’da gene isyan, araştırdık gene altından Çapanoğlu çıktı.” Ve sonunda Padişah ferman yazar: isyancı Çapanoğullarını dört bir tarafa sürün. Bir bölüm Çapanoğluda Amasya’nın Gümüşhacıköy ilçesi dolaylarına sürülür. Tabi doğal olarak soy adı Çapanoğlu olanlar baskıya uğrar. İşte bu baskıdan korunmak için, Amasyada ki bir gurup sürgün Çapanoğullular bilerek olsa gerek soyadlarını önce Çayanoğlu yapar. Zaten Arap alfabesinde ki “p” harfi ile “y” harfi de birbirine yakındır. Sonra bu Çayanoğlu’nun “oğlu” kısmını da atarlar geriye Çayan kalır. İşte Mahir Çayan’ın atalarının Çayan soyadı öyküsü böyledir.”

Bize öyle geliyor ki, İki bin yıl önce ki İtalya’da Spartaküs adı gibi, Güney Amerika’da ki Sandinista, Tupak Amaru gibi, Mahir Çayan adıda ileriki yıllarda biz Anadolu insanına çok anılar, etkiler yapacaktır. Ve umuyoruz ki ülkemizin önemli eğitim kurumlarına, hava alanlarına, bulvarlarına Mahir Çayan adı verileceği günler gelecektir.

ULAŞ BARDAKÇI'NIN TARİHTEKİ ÖNEMİ

Ulaş Bardakçı 1947 yılında Nevşehir-Hacıbektaş ilçesi Akçataş köyünde doğdu. Ortadoğu Teknik Üniversitesinde okudu. 1965 yılı ile beraber aktif devrimci siyasette yer aldı. İbrahim Çenet Ulaş Bardakçı'yı şöyle anlatıyor:

"Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF), Dev- Genç'te aktif görevler aldı. Gösterişi sevmeyen, derin düşünen kararlı bir insandır Ulaş Bardakçı.

Ulaş Bardakçı ve Robert Commer olayı.

Robert Commer, lakabı, Vietnam kasabıdır. ABD'nin Vietnam büyük elçiliğini yapmıştır. Bilindiği üzere Vietnam savaşı ve ülkenin adeta insanlarıyla birlikte işkenceler yapılması ve çağlar boyu sözü edilecek bir katliamdır.

İşte bu Vietnam kasabı Robert Commer 1969'da Vietnam deneyi oldu için Türkiye insanlarını yola getirmek amacıyla ABD'nin Türkiye büyükelçisi olarak tayin edilir. 6 Ocak tarihinde neredeyse daha Türkiye'ye gelir gelmez ODTÜ'ye Rektör'e ziyarete gelir. Arabası, korumaları bu üniversite içerisinde. Ulaş Bardakçı'nın da içerisinde bulunduğu bir grup devrimci Robert Commer'in arabasını yakarlar ve patlatırlar, Bir grup insanlar bu yanan arabadan hatıra parçaları alırlar.

1970'lerin sonu itibarıyla Mahir Çayan, Hüseyin Cevahir ve Ulaş Bardakçı THKP-C'in kuruluşunda yer alır.

Ulaş Bardakçı THKP-C'nin kurucusu ve yönetim kurulu üyesidir. En önde çarpışan savaşçılardan birisidir. Parti-Cephe'nin tüm teknik ve lojistik işler sorumlusudur.

THKP-C'nin en önde savaşan insanlarından birisidir. 1971 darbesi sonrası Deniz Gezmişler ve etrafı genellikle yakalanmıştı. THKP-C genel devrim stratejisine uygun olarak, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının bırakılmasını istedi iktidardan. Bu amaçla İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Efraim Elrom'u kaçırdılar ve devletle pazarlığa tutuştular. Bu eylemin ön savaşçılardan Ulaş Bardakçı. Devlet devrimcilerin isteklerini kabul etmeyince, Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı CIA ve MOSSAD ajanı Efraim Elrom'u kurşuna dizdiler.

Daha sonra Ulaş Bardakçı yakalandı Maltepe askeri cezaevine kondu. Oradan 1971 Aralık ayında kaçtılar. 1972'de İstanbul'da büyük bir operasyonla Arnavutköy'de bir çatışmada öldürüldü.

Ulaş o zamandan beri adeta tüm ülkede efsaneleştirildi. Bugün ülkemizde "Ulaş" adını kullananlar adeta bir ordu oluşturacak kadar çok oldu.

O tarihten sonra ülkemizde çok uzun yıllar çok kitle tarafından Ulaş' adlı

bir direniş sembolü olarak kullanıldı:

“Mahir–Hüseyin–Ulaş / Kurtuluşa kadar savaş!”

Ulaş'ın adına çok ama çok makale yazılmıştır. Şiirler yazılmıştır. Bu şiirlerden bir tanesi Yaşar Kemal tarafından yazılıp “Bugünlere Bahar İndi” adlı kitabında yayınlanmıştır. Yaşar Kemal'in bu şiiriyle özdeşleşen Ulaş Bardakçı şiiri, türküsü, müziği Zülfü Livaneli, Ali Asker ve Gurup Yorum tarafından yorumlanıp, söylenmiş, adeta insanların, tarihin belleğine yazılmıştır.

Ulaş

Hele Ulaşa Ulaşa, Ulaş benziyor güneşe
Ulaş kardeş can verirken görenlerin aklı şaşsa
Ulaş canım Ulaş gülüm, sana yakışmıyor ölüm
Sana demedim mi kardeş, düşman hain düşman zalim
Ulaş benim gülüm güzel, insanlığım yolum güzel
Kardeş sen öldükten sonra, vallah billah ölüm güzel

Döğünürüm yana yana, haber olmadı mı sana
Yüreğindeki kırk kurşun, ağır gelmiyor mu sana
Şu boğazın gündend yanı, gitti gelmez Ulaş hani
Bu dünya güzel olacak, Ulaş kardeş koç yiğidim
Görmeyecek güzel günü

Hele Ulaşa Ulaşa, Ulaş benziyor güneşe
Ancak sen ölürsün böyle
Böyle yiğit biz ölürüz, düşmanların aklı şaşsa
Ulaş benziyor güneşe, bundan sonra yeryüzünde
Hep çiçekler Ulaş açsa

Ulaş Orta Anadolu Türklerindedir. Bilinir ki eski yıllarda Sivas, şimdi ki altı tane komşu ili kapsıyordu. Ulaş bu bölge Türklerindedir. Sivas yakınlarında ki kırsal kesimdedir. Ulaş ismi aynı zamanda Ulaş Bardakçının bağlı bulunduğu Türk kollarından gelmektedir. Sonradan alınmış bir isim değildir. Ulaş ismine Dede Korkut destanlarında rastlanır, Ulaş Bey diye.

Bugün özellikle Sivas ili çevresinde Ulaş ilçesinde, yine Sivas'ın Kangal, Şarkışla ve geniş etrafında yaşayan “Ulaş” ya da “Ulaşlı” boylarından aşiretinden olma durumu yüksektir. Ulaş'ın içinde bulundu Türk boyları (Daha Selçuklular zamanında) Baba İlyas ve Baba İshak isyanlarına katılmışlardır. Ve Osmanlılar döneminde Celali isyanlarına katılmışlardır. Ulaşın içinde bulunduğu Türk toplulukları Celali isyanlarının son zamanlarında Yozgat'ın Sorgun ilçesi Bahadın bölgesine (kasabasına) gelmişler ve oradan da Nev-

şehir'in Hacıbektaş ilçesine gelmişlerdir.

Hacı Bektaş dergâhı Çelebileri Ulaşın dedeleri Vahit Efendileri, hemen yakında ki Akçataş köyü etrafına insanlara örnek olmaları için yurtluk göstermişlerdir.

Ulaş'ın kullandığı şu anda ki Bardakçı adı 1936 ile birlikte soy adı kanunu çıkınca alınmış olmalı.

Sanırsız Ulaş'ın dedelerinden birileri yaşamsal iş bölümü gereği çamdan, su taşıma bardakları yapıyormuşlar ki bu soy adı almışlardır.

THKO VE THKP-C DOSTLUĞU

THKO ve THKP –C birlikte yakın çalıştılar ama neden aynı örgüt değildi. THKO ve THKP-C yakın çalıştılar, hem de ölesiye, ölünceye kadar. Nedeni ise çok basit: Samimiydiler, devrimciydiler.

Aynı yıl, aynı Ay'da kurulmalarına karşın, aynı örgüt çatısında olmadılar. Neden, enternasyonalist devrim mantalitesinde ve sebep sonuç konusunda farklıydılar da ondan. Bazı konu ve kuralları söyleyelim:

THKO devrim yapmak için bir ordu kurmuştu. Devrim için ordu gereklidir ama kim yönetecekti bu orduyu. Bu itiraza THKO'lu arkadaşlar şöyle diyordu:

Bugüne kadar TKP'li partiler, devrim için kavgadan, savaştan korktular, biz bu yüzden örgütümüzü "ordu" olarak kurduk.

THKP-C de diyor ki, devrim için orduyu "parti" yönetir. Parti aynı zamanda "cephesel" bir yapı kurar.

Ve yine P-C'liler diyordu ki "Devrimciler, devrim savaşında masa başında oturmazlar, devrim saflarında en ön safta savaşırılar"

THKO diyordu ki: "Kır savaşı ve kırlarda neredeyse bağımsız devrim birlikleri..."

THKP-C diyor ki: "Kır- şehir birlikte savaş. Bağımsız fokolar değil, belli bölgelerde ara irtibatlar sağlanmış, planlı savaş"

THKO diyordu ki: "Savaş elamanlarını eğitim için Filistin'e götürüp eğitim."

THKP-C de diyor ki: "Neden, Türkiye'nin alanları, arazisi, dağları da oldukça bu işe uygun. Yurt dışında eğitilecek kimseler varsa dışarıdan gelecek insanlar orada eğitilsin."

THKO diyor ki: "Biz bu devrimi uzun olmayan bir zamanda yaparız."

THKP-C de diyor ki: "Keşke kısa sürede yapsak, ama bize göre devrim savaşı uzun dolambaçlı yollardan geçecektir."

THKO neredeyse devrim ilkelerini ve yollarını ve birçok konuda ki anlayışlarını yazıp-çizmediler.

THKP-C ise çok konuda yazmıştır, planlama kitaplar yazmıştır. İşte böyle bir takım önemli ayrılıklar vardı.

THKP-C örneğin:

"Üç yüz kadar işçi hücresi örgütlemişti"

"Üç yüz kadar subay, astsubay örgütlemişti"

"Üç yüz kadar gençlik hücresi oluşturmuştu"

"İki ayrı bölgede temel çalışma alanı belirlenmiş ve ayrıntısına kadar örgütletilmişti"

"Ülkenin iki ayrı bölgesinde gerilla eğitim kampı kurmuştu"

"Güçlü bir yurt dışı birimi kurmuştu"

"Legal-illegal dergileri çıkıyordu"

"Partisi, cephesi, ordusu vb olan bir örgütsel yapıydı"

"DEBİ adlı bilgi işlem örgütü vardı"

"Özellikle uluslararası ilişkileri olan kuralları olan bir örgüttü"

"Kıscak ama çok anlamlı anayasa dediğimiz bir yazılı metin temel ilke-leri vardı"

"Kadroları, kitlesi, ideolojik yanı ile enternasyonalist bir devrim örgütüydü"

Sonra ki yıllarda ülkemizde ki pek çok örgüt birbirlerine karşı hiçte iyi davranmamıştır. Bedeli de çok kötü olmuştur.

Denizler içeri düştü ki onlar THKO'dandı. Peki THKP-C bunları kurtarmak için Efraim Elrom olayını yaptılar, cezaevinde THKO'lular ve THKP-C'li-ler birlikte kaçtı, Karadeniz de birlikte eylem yaptılar ama aynı örgüt değil-lerdi.Ve Kızıldere de birlikte öldüler. Bütün bu farklılıklara karşın, THKO'nun yakalanıp içeri atılmasıyla fırsatçı davranmadı. Onları samimi devrimci kar-deşler olarak alıp gereken savaşları yaptı. Böylece de THKO'luların gönlünü fethetti adeta.

1971 Mayıs ayında Efraim Elrom'un kaçırılmasından Maltepe cezaevin-den kaçıştan, Karadeniz de ki Kanadalı ve İngilizlerin kaçırılmasından, Tokat-Kızıldere köyünde ki ölümlere kadar beraber savaştilar.

Denebilir ki, bu tavırlarla THKP-C ve THKO adeta tek örgüt olmuşlardı. 6 Mayıs 1972'de Denizlerin idam gününde, onların idamını kabullenemeyip protesto eylemlerinde bulunduk, THKP-C savaşanları olmamıza karşın."

FRANSA VE İSVEÇTE'Kİ EĞİTİM

İki el ve bir bacak protez takılması için Almanya'ya giden İbrahim Çenet Oradan da Fransa'ya geçti. İbrahim Çenet devam ediyor anlatmaya:

"Avrupa azalan nüfuslarını, iş gücünü temin için dış ülkelere insan kabul eder. Birazda politik nedenlerle. Ancak çoğu Avrupa ülkesinde dışarıdan Mülteci (göçmen) almakta nazlanır, bekletir, onları adeta sınır, deniz, öyle kabul eder.

Ben önce Almanya ya ve sonrada Fransa'ya vardığım anda, benim özel bir talebim olmamasına karşın iki ülke yetkilileri de bana (politik durumuma uygun olarak) iltica verebileceklerini ve yardımcı olacaklarını söylediler. Bu tekliflere karşılık teşekkür edip, ülkeme dönmek istediğimi söyledim.

Fransa'da o zaman 12 Mart 1971 darbesinden buralara sığınmış pek çok insanlar vardı. Burada ülke insanlarımızla yapacağım çalışmalarda vardı. Ayrıca başka ülkelere gelen önemli devrimciler de vardı Fransa'da. Bu durumda orada, onlarla dünyayı ve ülkeyi birazda farklı bir açıdan gözlemek istedim. Bu durumları değerlendirirken arkadaşların ve benimde akıl etmemle Fransa'da Sorbon'da edebiyat okumam düşünüldü. Bunu bende istememle birlikte eğitim süresini merak ettim.

O zamlarda Fransa'da ve sonradan yaşadığım şekliyle İsveç'te bir eğitim şekli vardı. Örneğin İsveç'te diyelim ki siz kaynakçılık biliyorsunuz ya da bir dili şu yada bu şekilde biliyorsunuz. Gereken makamlara başvurarak bunun kayıt ve belge altına alınmasını istiyorsunuz. Diyelim dil için böyle bir talebiniz oldu yetkili kurum sizi o dilde eğitim veren bir bölüme yolluyor, sınav, deney yaparak size durumunuza uygun bir diploma veriyor.

Biz de Sorbon Üniversitesi yetkilileriyle görüştük. Ülkemde lise okuduğumdan ve Hukuk fakültesi son sınıf öğrencisi olduğumdan, okula kayıt kolay dediler. Önce okulda dersleri takip edecek kadar dil öğrenmek için en az bir buçuk yıl zaman gerekir dediler. Ben Fransız dilini dolayısıyla kültürünü, üniversite eğitimini rahatlıkla takip edecek kadar olduğumu söyledim.

Ortaokulda okurken Fransızca dersine ilgim yüksekti. Fransızca olarak çocukça da olsa komedi yapıyordum. Lisede özel merakım yüzünden, öğretmenimize gelen eski Fransızca dergileri alıyor, okumaya çalışıyor, hocama okuduğum yazıları özetle ona anlatıyordum. Üniversiteye girişte yabancı dilden yüksek puan çekmiştim. Dolayısıyla Hukuk fakültesinde yabancı dil okumama gerek yok gurubundaydım. Buna karşın birkaç ayda

özel kurslara gitmişim. 1971'den sonra Selimiye cezaevinde bu dili ve kül türü yüksek derecede bilenler vardı. Ben kimi kitapları yabancı dilden okuyordum.

Fransa'da Sorbon'da beni dilden sınav yaptılar, dili üç yıllık okulu bitirenler kadar bildiğimi belgelediler. Ayrıca dil, edebiyat ve kültür üzerine bir sınava tabi tuttular, dil ve edebiyat üzerine yaptığımız mülakatta (söyleşi) de beğeni aldım.

Avrupa'da (şimdi sanırım burada da var) ders geçme üzerine bir eğitim programı var. Beni sıkıştırılmış eğitime aldılar, yani saat üzerinden yapılan çalışma. Ayrıca istersen erken sınavlara giriyorsun, başarırsan bir üst ders ve sınavları. Günde sekiz saat üzerinden çalışma.

Fransa'da ki bu eğitim, sanki bizde ki eski köy enstitüleri eğitim sistemi gibi yani teori- pratik üzerine eğitim. Başarılı kimsenin ne hakkını ne de zamanını yiyorlar. Çalışkansen, başarıyorsan, istekliysen seni takip ediyor sınav yapıp bir üst bölüme alıyorlar. İşte birkaç örnek:

Sabah eğitim başlıyor. Hocalar iki kişi. Çalışma gurubu 10-12 kişi. Bir hoca anlatıyor, öteki gerektiğinde slaytla ekranda gösteriveriyor. Beriki hoca anlatıyor, öteki masalarımızın üzerine o anlatılanla ilgili küçük el ilanlarını koyuveriyor. vb. Ara verilirken, deniyor ki yirmi dakika sonra yandaki salondayız. Salona varıyoruz, küçükte olsa bir karikatür sergisi. İzliyoruz, hocalar anlatıyor: Bir arkadaş soruyor:

"Hocam biz ressam ya da karikatüristmiyiz?" Hoca hiç alınmadan kompleksiz anlatıyor.

"Biz dil ve anlatım üzerine çalışmıyormuyuz? Karikatür eğer yapan iyi yapmışsa, bakan daha doğrusu karikatürü okuyan iyi okuyabiliyorsa çok şey ifade eder. Az sözle çok şey anlatmak usta bir dilci işi değil mi?"

Tam bu arada bir karikatürün önünde durduk. Viktor Hugo'nun karikatürü. Ben o ana kadar Viktor Hügo'nun Sefiller adlı romanını okumuştum. Birkaç tanede şiirini okumuştum, ancak Hugo'nun karikatür yaptığını ilk kez görüyordum. Hoca sevgi dolu anlatım tekniği, ses tonu, vücut diliyle başladı önünde ki karikatürü anlatmaya.

Bu bir tek kalem darbesiyle çizilmiş bir baş figürü idi. Baş figürü için kalem gırtlığın hemen altına konmuş ve hiç kaldırılmadan yukarı doğru gırtlak yapılmış, oradan öne doğru çene, dudak altı, dudak, burun ve iki kaş arası, alın, saç (baş ön kısmı) başın arka saç kısmı ve boyunda bitmiş. Hoca bu tek kalem darbesiyle yapılan figür (karikatür) ü bize okuyor:

"Bakın Viktor Hugo bir darbeyle bize ne anlatmış. Burada bir kadın başı var, nereden anlıyoruz, saçın arkası kabarık, dağınık, o halde bu bir kadın başı. İki; bu yoksul bir kadın! Nereden anlıyoruz? Boynu ince, zayıf, cılız

görünümlü. Üç; gururlu, ileri görüşlü bir kadın. Nereden anlıyoruz. Başı dik, ileriye bakıyor. Dört; haykıran, haklarını arayan bir kadın. Nereden anlıyoruz? Ağız açık, istemde bulunuyor.”

Bir sonraki saat ders başka durumda devam ediyor. Ertesi gün gene dersler ve deniyor, ara veriyoruz, yandaki salondayız. Buluşuyoruz salon-da. Ekranda kısa bir film gösteriliyor. Bu kez soran olmadan hoca anlatıyor:

“Biz sinemacı, film yapımcısı değiliz, ancak film anlatma değil midir? Senaryo, anlatım ve dil değil mi? Oyuncular konuşuyor, seslerini kullanıyor. Ayrıca oyuncular vücut dillerini kullanıyor yani bir filmde pek çok anlatım ve dil vardır.”

Akşam son saat konferans saati. Her gün bir kişi günün son saatinde önceden aldığı, belirlediği konferansını verecek. Masaya bir bardak su, bir vazo çiçek, arkada ekran, görüntü aleti, konuşmacı saçını taramış, konusunu anlatıyor. Son on beş dakika konferansçıya sorular. Konferans konusu serbest, biz dil ve edebiyat yapıyoruz.

Ertesi gün gene böyle teknikle. İnsan hiç sıkılmıyor, zaman kolay geçiyor. Eğitim teori ve pratik üzerine.

Yeri gelmişken daha sonra ki yıllarda İsveç'te de ekonomi eğitimi almıştım. Eğitim tekniğinde benzerlikler vardı. Gene az sayıda kişiyiz. İki hoca. Bol broşürlü, gösterimli. Bir sonraki derste, kendi iki hocamız ve asıl anlatıcı, iki bankacı. Ertesi gün kendi hocalarımız ve iki muhasebeci. Başka bir gün iki reklamcı, sonrasında iki icracı, iki maliye teorisyeni vb. Yani eğitim teori ve pratik üzerine.

1978 de bir ara CHP hükümeti vardı, o zaman bana eğitim enstitüsünde Fransız dili ve edebiyatı dersi vermeme istemişlerdi, ama bizim işimiz başkaydı.”

Fırın, bir çoklarınız şöyle ya da böyle fırın görmüşsünüzdür. Nasıl fırın, lahmacun fırını, ekmek fırını ya da filmlerden Hitlerin insan yakma fırınlarını görmüşsünüzdür. Bir tür fırın vardır ki onu görmemişsinizdir, hatta duyanlarınız bile azdır. Ancak böyle bir fırını bilmeniz özenmez. Her türlü sanat eserini yakma fırını. İbrahim Çenet sanat eserlerini yakma fırını şöyle anlatır:

“Böyle bir fırın 12 Mart darbesi faşist diktatörlüğünde özenle inşa edildi, törenle açıldı, beğenilmeyen yüzlerce ünlü sanat ve bilim insanı bir yere konuldu, bu insanların tam görebileceği bir yere inşa edilmiş olan bu fırın, sanat ve kültür ürünlerinin yakılması aylarca özellikle de bu insanlara seyrettirildi.

Bu yazıları okuyan akli başında birisi, birilerinin fantezi ya da şaka yaptığı sanacak. Böyle bir fırın 12 Mart 1971 darbesinde İstanbul Selimiye de yapıldı. Önce Selimiye’den söz edelim:

1793 yılında Padişah 3. Selim tarafından sağlam temelli kesme taş ile yapılan bir kale. 1850’lerde yeniden ekler ve dört köşesine 7 katlı kuleler inşa edilerek yapılan devasa bir bina. Nizami Cedid orduları için yapılmış bir kale, eğitim ve barınma alanı.

1971 darbesinin yürütücüleri aldığı insanları Maltepe askeri kışlasına yerleştirdi, oradan Mahir Çayanlar kaçınca bu kez birinci ordu merkezi olarak kullanılan Selimiye insanları tutma yeri olarak kullanıldı. Bu kompleksin doğu bölümü birinci zemin kat hücreleri, işkence evleri, birden fazla (sarıları, korumaları, dinleyicileri, gazetecileri, avukatlarıyla bin kişilik)mahkeme salonları, insan idam etme düzenekleri (ki gözümün önünde birden çok insanı idam ettiler) ile dev bir komplekstir.

Selimiye’nin inşa edildiği yer bir yarımada ve tepedir. Tepenin etrafına kare şeklinde bu dev inşaat yapılmıştır. Ortada ki tepe biraz düzleştirilince, üç katlı, köşe kuleleri yedi katlı olan binanın son katları ortadaki düzlüğe çok yakındır.

Ele alınan insanların bir kısmı doğu bloku üçüncü kata yerleştirilmişlerdi. İç kısma bakan kalın duvarlı kalın dökme demirli büyük pencerelerden içteki kale düzlüğü eliğin altında gibi görünüyor. Bu iç düzlüğün bize en yakın bölümüne bir fırın inşa ettiler. Sözü ettiğim bu hertürlü sanat ürününü yakma fırınıdır bu. Fırını biraz anlatmalıyım:

İki metreye üç metre genişliğinde iki katlı, oldukça geniş ve yüksek bina.

calı bir fırındır bu. Alt kat bir buçuk metre yükseklikte, ön ve yanda pencere ve kapıcıları vardır. İki katın arasında seyrek dizilmiş ateş tuğlaları ve demir ızgaralar vardır. Üst kat biraz daha yüksek, yükseldikçe külah gibi daralan geniş bir bacaya dönüşüyor. Bu ikinci katında yan ve özellikle ön tarafında uygun kapıcık ve pencereler vardır. İmha edilmesi, yakılması gereken kültür ve sanat ürünleri, ki bunlar kitaplar, resimler, tablolar, afişler, her türlü filmler, kasetler, heykeller (ahşap, plastik) dergiler, gazeteler...

Bu ikinci kat ön kapısı önüne askeri Jip ve kamyonetler ve onların çektiği römorklarla bu saydığımız kültür ürünleri getirilir askerler tarafından atılır. Bir biçimde yakılır. Böyle bir işte çalışmış olmadığınızdan çoklarınız bilemezsiniz, bunlar kuru kitapta olsa sık sık söner. Askerler kalın ve uzun demir çubuklarla bunları sık sık karıştırması gerek. Bir süre sonra karıştırma demiri ısındığından bunun arkasında ki boşluğa uygun bir ağaç takoz takılmıştır. Ayrıca ikinci kat az yüksek olduğundan, karıştırmaya insan boyu pek yetmiyor, bunun için üç basamaklı seyyar bir tahta merdiven yapmışlar ki onu karıştırma esnanda sağa sola çekiyorlar.

Karıştırma işlemi sık sık tekrarlanıyor. Bir süre sonra yanan sanat ürünleri külleri iki katın ortasında ki ateş tuğlası ve demirlerin aralıklarından alt kata dökülüyor. Bunlarda yine askerlerce yandan ve önden uzun saplı tırmıklarla çekilip küreklerle kamyonetlere dolduruluyor.

Bu işlemlerin öncesi de var elbet. Yerinden almak, yüklemek, belki bu kışlanın büyük bir deposuna getirip doldurmak, oradan belki kepçelerle, belki asker elleriyle kamyon ve römorklara doldurmak gibi. Fırın önünde ki işlerde uzun zaman alıyor. Sanat ürünleri askerlerce fırının üst kısmına atılıyor, yakılıyor, sık sık karıştırılıyor, yoksa sönecek, aşağı dökülen küller zaman zaman alınacak. Bu işte bazen birkaç gün çalışırlar, bazen bir iki gün ara verirler. Bazen yarım gün çalışırlar, bazen de sabahın köründen akşamın karanlığına kadar vardiyeli çalışırlar. Zor bir iştir yani.

Demıştim ya biz Selimiye doğu bölümü 3. Katta idik. Fırının bulunduğu iç kısım yüksek olduğundan ve bu bize oldukça yakın inşa edildiğinden bu işler tam bizim önümüzde oluyordu. İçerde, odalarımızda okur-yazar çalışırız yorulduğumuzda bu pencerenin önüne gelir otururuz, ama manzara böyle.

Ben bu durumu 1972 ve 1973 yıllarında bir buçuk yıl seyrettirildim.

Bir keresinde Pencerenin önünde, daha doğrusu geniş pencere boşluğuna oturmuş olan Yılmaz Güney'in yanına vardım. Anadolu yayınları sahibi ve yazar güzel insan Rasih Nuri İleri de oradaydı. (Şu anda 45 tane kitabın yazarı) Öğretmen – yazar Hasan Kıyafet, Ahmet Cantürk gibi arkadaşlarda.

Yılmaz güney bir soru sordu bize "Sizce en büyük işkence hangisidir"

dıye. Birisi Şu dedi, birisi bu. Sonra başkaları ona sordu "Sence hançılısı" dıye. Yılmaz Güney Şöyle yanıtladı:

"İnsanın kendisine yapılan işkence elbette ona sıkıntı verir, ancak benimce işkencenin en kötülerinden birisi, başkasına yapılan işkenceyi seyrettilir mektir."

Orada ki kültür ve sanat ürünlerini yakma fırının göstererek "Hadi gel ezilme Şu işkencenin altında. Birisi, bunlar bu fırını buraya burnumuzun dibine kasten yapmışlardır" dedi.

Büyük yayıncı Rasih Nuri İleri "Bizim depolardan kök miktarda kitap doldurup götürdüler." dedi. Yılmaz Güney "Bizim filmler....."deyip elini Şöyle bir salladı ve arkasını getirmedi.

Bu arada bazen rüzgâr batı taraftan eserse, yanmış kömürleŐmiŐ, el işi kadar kitap parçası bize kadar gelir, tam o anda da böyle bir parça yazar Hasan Kıyafet'in eline geldi ve okumaya başladı:

"Sosyo, eko.....emper...."

Vb. sözler aÇıkça okunuyor.

Bu acı öyküyü burada sonlayalım. Bu işin tanıkları o yıllarda orada kalmış olan yüzlerce insanlardır. Darbeler, diktatörlükler, sanattan, kültürden, bilimden korkarlar. Bunlar bunun bir canlı örneğidir. Ve kesin eminiz ki onlar bu fırını kasten bizim dibimize yapmıŐlardı. Ve o güzel insan Yılmaz Güney'in dediği gibi işkencenin hepsi kötüydü ama yanında birisine yapılan işkenceyi seyrettirmekte en ktsyd. Bu bir bukuk yıl süreyle kültür, sanat ve bilim ürünlerini yakma fırının seyrettirilme benim yaŐamda gördüğüm kök acılardan birisidir."

İLK GÖZ AĞRIM, İLK DİPÇİK DARBEM

"İlk defa anamın karnında karşılaştım / Jandarma dipçiğiyle. / Babamı cezaevine görmeye (işitmeye) gittiğimde" İbrahim Çenet doğmamış çocuğuna ve eşine yapılan işkenceyi şöyle anlatmaya başlıyor:

"1980 yılı 12 Eylül askeri darbesi öncesin de Adana Sarıçam cezaevindeyiz. Şimdilerde anayasadan bile kalkmış olan TCK'nın 141 ve 142. Maddelerinden yani; sözlü yazılı düşüncelerini açıklamak (Bu durum daima halkı isyana teşvik etmek olur) ve bir sınıfın (emekçi sınıfının) savunuculuğunu yapmak (ki bunun adı her zaman komünizm propagandası olur) suçlarından tutuluyoruz cezaevinde.

Adı geçen tarihte, 1980 askeri darbesi daha olmamış ama, sıkıyönetim var ülkede. Bir gün çocuğumun anası beni görmeye gelir. Kadının yüzü buruşuk, belli ki bir acısı var. Ne var diye soruyorum "Yok bir şey" diyor. Ama belli ki bir acısı var. Kadın sekiz aylık hamile. Benim ısrarım üzerine anlatıyor. Cezaevinin önüne gelir, tutuklu yakınları, o gün görüş vardır, yoktur; içeri çamaşır, yiyecek alırsınız, almanız bir tartışma olur. Yöneticilerin ve komutanların emriyle jandarmalar tüfeklerini yan tutup deynek gibi yaparak kadın çocuk ana demeden kalabalığı itekler,vurur.

Dipçikle kafalarına vursalar kim ne diyecek. Benim daha doğmamış bebeğin anası da o an öndedir ve jandarmanın dipçiği sekiz (8) aylık hamile kadının karnına gelir ve canı yanar tabii. Tartışmalar, görüşmeler; görüş sağlanır. Kadının yüzü, bana belli etmek istememesine karşın bunun için acı içindeymiş.Görüş biter, ben kalabalık toplama kampını andıran salonda yarı belim duvarda uzanıyım. Üstte anlattığım olayı, ana karnında ki bebeği (cenin diyebilirsiniz) düşünürüm.

Kadın-çocuk-doğum doktorları diyor ki, gebe kadınlar, hele de gebeliğin ileriki aylarında olanlar fazla gürültülü, yüksek müzik sesli düğün gibi yerlerde fazla kalmasınlar. Çünkü, ana karnında ki bebek bu durumdan olumsuz etkilenir, doğal olarak bir iki gün hareket etmeden durur.

Yine uzman doktorlar diyor ki, gebeliğin ileriki aylarında ana-baba yüksek sesle bağırıp çağırıp tartışma yapmasınlar. Ana karnında ki bebek bu durumdan olumsuz etkilenir. Yine aynı uzmanlar, gebe kadınlar, gebeliğin ileri ki aylarında sabah akşam, yüksek sesle olmamak kaydıyla, müzik aletini açıp karnın (yani karında ki bebeğin) yakınına getirip, hafif, ritmik olmayan müzik dinletsinler, bebeğe diyor.

Demek ki ana karnında ki bebek yüksek gürültüden, ana-babanın bi-

çimsiz, yüksek sesli bağışmasından olumsuz etkileniyorsa, ona sabah akşam, hafif, tatlı müzik dinlettirmenin iyi geleceğini vurguluyorsa, aynı zamanda ana karnında ki bebeğin jandarma dipçığinden etkilenmeyeceğini kim söyleyebilir.

“Umut işkencede mahsun”

“Ceninler bile işkencede”

Demek çeşitli şairler bu gibi tümceleri sadece laf olsun diye söylemişlerdir. Çoğu zaman işkence hücrelerinde çocuklarını düşüren genç kadınların varlığını kimler bilmez.

50/ ŞÜPHECİLİK VE KORKU ANALARIMIZIN ÜREME ORGANLARININ İÇİNE KADAR GİRMEMELİ

"Kundağımın içini/ve de anamın donunun içini/ aramışlar/Doğduğumdan iki gün sonra/Asker amcalar/diye ki komünist baba/ belki oralara bir şeyler/ saklar"

İbrahim Çenet 1980 yılı bir ara cezaevinden bırakılır. Baba için iyi bir anıdır ki aynı gün bir bebekleri olur ve umutludur. İbrahim Çenet o günleri şöyle anlatır:

"Sıcak bir yaz günü. Çukurova da ki kentimizde ağaçlar arasında tek katlı bir ev ve toprak bir avlu. Avlunun bir kenarında iki gün önce doğum yapmış kadın tahta bir sedirin üzerinde yatakta uzanıyor. Bebeğe yan tarafta tahta bir beşiğin içinde kundakta. O anda, bazı komşu kadın ve kızlarda orada avluda bulunuyorlar. O gün, alışık olunduğu üzere biraz ileride sağcı ve solcu gençler denen kimseler kavga yapmış, hatta ölü falan olmasa da birbirlerine tabancayla sıkmışlar.

Biraz sonra, asker ve polis çevrede ki evleri arayıp, hırpalayarak dağıtıyorlar. Bazı evleri biraz hor arayıp, hırpalayarak dağıtıyor. Avluda bulunan kadınlar bu işten hoşlanmıyorlar. Ama biraz da belki kendileri de gözaltına, hücreye götürülebilecekleri, dayak yiyebilecekleri için ses çıkartmıyorlar.

Orada, avluda bulunanlardan komşu, emekli hemşire bir kadın, az önce özenerek yıkadıkları tahta ev tabanını asker postallarıyla kirletildiğine kızıyor, ama seslenemiyor; yine az önce derleyip toparladıkları evin tüm eşyalarının didiklenmiş, yere atılmış olduğunu görüp kızıp ama ses çıkartamıyor. Tam gidecekleri zaman, güvenlik yetkililerinden birisi astını uyarıyor:

"Şu kadının yatağına, şu bebeğin kundağına da bakın!"

Bir asker, şalvarıyla yatakta uzanan kadının yorganını yavaşça kaldırıyor ve kapatıyor. Başka bir polis, beşikte yatan bebeğin beşiğine ve kundağına bakıyor.

Bunun üzerine, orada bulunan bir gurup kadının içinde, emekli olmanın da etkisiyle ve hemşire olmanın rahatlığıyla, aynı kadın, sesini de yükselterek bağırıyor:

"Amanın ne güne kaldık! Şu işe bakın, aha şu kadın daha dün evvel ki gün doğurdu, gelin onun donuna da bakın!"

Orada ki güvenlik sorumlularından birisi cevap veriyor:

"Sus pis karı! Sizin nereye ne bok saklayacağınız belli olmaz!"

Biraz sonra bizde bu haberi öğrendiğimizde; bebek, bebeğin kundağı, yeni doğum yapmış kadın ve onun yorganının altı vb. vb. konuları düşünüp, bunları bilinç altında da değil, üstüne yerleştiriyoruz ve de şiirimize b1r tümce olarak koyuyoruz. Şair Ahmet Arif in dediğı gibi
"Rivayet (söylence) değil", aynen vaki"

Kimi uçaklar dolusu uyuşturucu, kimi de kundağında yasak kitap taşır, işte sana global, hür 21yüzyıl!

"Dördüncü ayımda/ neredeyse boyumdan büyük/zararlı (!) kitap/ ve el bombalarını/kundağımında taşıdım/asker barikatlarını aşarak/anam ve babamla"

Ülkemizde modern çağlardayız. Her zaman olduğu gibi, birçok kitap yazarı, düşünür ve gazeteci görüşlerinden dolayı kovuşturmaya uğrar, içeri atılır. O günlere dair İbrahim Çenet şöyle anlatıyor:

1980 yılında yapılan eski Türkiye diktatörü (Daha sonra Cumhurbaşkanı da seçilmiştir) Kenan Evren'in yaptırdığı anayasasında, düşünmek kesin olarak suçtu. Bu madde 1995 ve 2001 yılında iki kez yumuşatıldı ve "düşünce suçtur" yerine "faaliyet suçtur" denildi.

İyi de düşüncesini yazıp yayınlamak için gazete ve kitap çıkarana durumunu faaliyet olmuyor mu? Anlaşılan, düşünceden korkan egemenler; bir türlü "düşünmek suç değildir" demeye dili varmıyor. Bilinir ki düşünmek insan olmanın en öncel özelliğidir.

1980'lerdeyiz, yine birkaç kitabın yazarı, tutuklanmış cezaevine konmuş. Normal yollardan basılmış, dağıtılmış kitapları da toplatılmış. Ancak kitaplar gene de bazı yerlerde, kıyıda köşede bulunuyor. Ancak bu kitaplar kimde bulunursa kovuşturmaya uğruyor vs.

Peki o sözünü ettiğimiz kitaplar neden toplatılmış, yazarlar, sorumlular neden cezaevine konup ağır cezalar verilmiş (en az 7,5 yıl ağır hapis cezası). Kitapta devlet savcılarının iddiasına ve mahkeme kararlarına göre "Sömürücü (somurucu) sınıf denmiş. Somurmak – sömürmek, içi boş saman çöpü gibi bir şeyle bir şeyleri hava yardımıyla içe – kendisine çekmek, yutmaktır.

Örnek: Plastik bir çöple, şişe yada kutuda ki içeceği sömürmek ya da halkın olanaklarını paralarını küçük küçük sömürmek. Ancak şimdi herkesin dilinde"Hortumlamak, yada Hortumlayanlar", "Hortumcu sınıf"takımı deniyor. Hortum, çöp ve sömürüsünün binlerce büyüğü, bankalarda ki ve ülkede ki halk olanaklarını toptan yutma anlamına! Yine aynı kitapta;"emperyalizme bağlıyız, IMF, Dünya Bankası bizi belirliyor, sömürüyor, ülkemizde bir gurup azınlık sömürücü sınıf bunlarla iş birliği yapıyor. Ankara da ki kimi yöneticiler bilerek ya da savsaklayarak bu dış güçlerle çıkar-ış birliği yapıyor ve onların yararına kanunlar çıkarıyor vb denmiş" Yazının,

kitabın özü bu! Vay siz misiniz bunu diyen!

Peki şimdi bu sözlerin yazıldığı dönemde; Dünya bankası Amerika ve Batı lehine çıkarılan yasaları bilmeyen mi var.

İşte 1980'de Çukurova da bir şehirdeniz. Bu üstte söylediğimiz neden dolayı toplatılmış, sorumluları cezaevine konmuş, birkaç kitap var. Ayrıca çok tehlikeli sayılan; Nazım Hikmet'in, yine toplatılmış, serçe parmak kalınlığında ki bir kitabı var. Bu kitapların bir şehirden ötekine geçirilmesi, orada ki gençlerinde gizlice elektrik bile bulunmayan köşeciklerde, gaz lambası ışığında bunları okumalarını gerekli görüyoruz.

Bu yazılı yayınları nasıl götürelim: Ben dedim ki

"Benim 4 aylık çocuğumun kundağına sarar götürürüm." Dendi ki, "Her şehrin giriş ve çıkışlarında kimlik kontrolü ve şüpheli araması var. Ya görürlerse" Söyledik ki "Özel olarak bir ihbar varsa bakarlar, ancak biz karıkocayız, kimliklerimiz var, evlilik cüzdanımız var. Ben pencere kenarına otururum, kadın çocukla birlikte koridor tarafına oturur, askerler kimlik ve şüpheli kontrolü yaptıklarında, biz aranmıyoruz, adımız arananlar listesinde yok; eğer özel bir ihbarda yoksa bir aile dikkati çekmez"

Öyle de yaptık. Öyle bir dönem ki güvenlik için tabanca taşısak ve tabanca-mermimizi çocuğun kundağında taşısak, yanlış ama, o günün koşullarında normal bir durum.

Evet, kitapları dediğimiz gibi çocuğun kundağına sardık. Şehir giriş ve çıkışlarında aramalar, kimlik kontrolleri, bazılarının valiz ve çantalarını aramalar, birinde isim benzerliğinden dolayı gözaltına alma ve tartışmalar vb. Ancak biz bir dikkat çekmiyoruz.

Ama bir durum var, eskiden küçükken çocukları kundağa sararalardı. Sonradan bu gelenek bırakıldı. Çocuklar serbest bırakılıyor, sadece üşümeyeceği kadar elbise ve gevşek bir durumla battaniyeye sarılıyor. Bizim çocukta kundağa alıştırılmamış, serbest tutuluyor. Zararlı kitap ve broşürlerden dolayı çocuğu iyice sarmışız. Çocuk sıkıntılı, ağlıyor, kızarıyor. Çocuğun bu durumuna üzülüyoruz. Kundağı biraz gevşetiyoruz çocuk rahatlıyor ancak bir süre sonra yine ağlamaya, sızlanmaya, adeta yalvarmaya başlıyor. O her zaman ki serbest olduğu halini istiyor. Çocuğa diyemiyoruz ki, desek de anlamaz ki "Dur kızım senin kundağının içinde Nazım Hikmet amcanın bir şiir kitabı var, onun içinde 1945'te Amerika'nın Japonya'ya atom bombası atıp öldürdüğü binlerce çocuk için yazdığı "Amca, teyze bir imza ver" çocuklar öldürülmesin şekerde yiyebilsinler" gibi zararlı şiirleri var" di yemiyoruz.

Neyse ki Çukurova'da ki bir şehirden bir diğerine geldik ve ilk işimiz çocuğun kundağında ki kitapları çıkartıp, onu rahatlatmak oldu. Haydi bu durumu unut. Bu durumda bizim şiirimize bir dize oldu."

YÜKSEK VOLTAJLI ELEKTRİK, SEKİZ AYLIK BEBEK, TAVŞAN- CILIK OYUNU!

"Sekizinci ayımda/kucağında anamın/olduğum halde/Babamla tavşancılık oynadık/Kendisine/Bazen de bana / Yüksek voltajlı elektrik verilen/hücrelerde"

Başkasına yapılan işkencenin seyrettirilmesi insana çok sıkıntı veriyor; ayrıca, sana yapılan işkencenin başkasına seyrettirilmesi de gene sana yapılan işkence etkisini iki katına çıkartıyor! Anlatmaya devam ediyor İbrahim Çenet:

1980 askeri sorumsuz (Her halde bir yerlere sorumlu) darbesi zamanında; ben, eşim ve sekiz (8) aylık kızım ve de başka bazı insanlar alındık gözaltı-sorgu dedikleri sisteme.

Belli bir askeri birliğin bodrum katındayız. Sorgulayan birimler; İstanbul polisi, bulunduğumuz şehrin özel polisi ve askeri birliğin sıkıyönetim sorğu ve güvenlik birimi.

Bana işkence yapıyorlar, akla gelen her türlü yöntem. Aynı anda yan tarafımda, tanıdığım, 22 yaşında ki bir gence her türlü işkenceyi yapıyorlar, kalabalık bir sorgu timi. Genç, esmer, uzun dal gibi birisi. Bana olduğu gibi, o gence de elektrik veriyorlar, çıplak olan vücudumuzun aklınıza gelen her yerinden. Çok ayrı şehirde, çok işkencede, çeşitli biçim ve kuvvette elektrik işkence manyetosu görmüştüm, yemiştim(!) darbelerini. Ancak bu kez çok sarsıyor bizi. Nedenini düşündüm, yanımızda ki hücrelerde bulunan işkence deneyimli kimselere sordum. Önce ki yediğimiz işkence manyetoları özel olarak üretilmiş. Bu kez işkence elektrik manyetosu hemen bulamamışlar. Bir kırsal kesim askeri birliğinde olduğumuzdan; askeri birliğin kır tatbikatlarında kısa mesafe telefon döşemek ya da sırt telsizini çalıştırmakta kullandıkları elektrik aletini kullanıyorlar; bu yüzden bu bizi çok sıkıntıya sokuyormuş.

Ben işkence altında kendi yüzümü, gözümü, rengimi görececek halim yok; ancak yanımda elektrik basıldığında, zaten esmer olan 22 yaşında ki gencin neredeyse kömür gibi esmerleştiğini, bir ara bağırmadığını bile görüyorum ve kısa bir süre sonra gencin rengi geri yerine geliyor.

Yanda ki hücrede tutulan eşim ve çocuğumu da getiriyorlar o an oraya; ben yarı çıplak durumdayım, zeytin yağı döküyorlar arkama, vs. Bir ara yüzü koyun yatırılmışım, elektrik basıyorlar. Dedim ya bu defa ki elektrik çok sıkıntı veriyor. Ben garip sesler çıkararak, bazen de yerde ki betonu

kemiriyorum. Benim bu durumum karşısında anasının kucağında ki sekiz (8) aylık kızım ellerini de çırpıştırarak hafif çocuk çığlıkları atıyor. Bir yandan da çıkmış, çıkmakta olan dişlerini diliyle kaşıyor. O anda düşündüm: Çocuk, her halde, baba tavşancılık oynuyor sanıyordur. (Belki de çocuk, o yaşına-ına karşın, başka duygulara da sahip oluyordur)

Amacımız işkence anlatmak değil, bu pis durumu daha ileri götürmek te istemiyoruz. Ancak orada bulunan insanların duygularını da düşününüz. Burada denecek ki, o kötü koşullarda, bu durum karşısında çocuğun, "Baba tavşancılık oynuyor" sanısına vardığı-vardırıldığı düşüncesi ilginçtir. Evet ilginçtir. Bazen insanlar hiç olmadık zamanda çok ilginç ayrıntı bulabiliyor. Bu psikoloji biliminin bir işi. İşte size ilginç ayrıntı bir anı:

1980'den sonra İstanbul Metris Cezaevindeyiz. Yerin altında ki bitmez tükenmez uzunlukta ki dehliz (uzun ince koridorların) sonunda ki odalar-dayız. Bize, tek tip mahkûm elbisesi giyeceksiniz, yemek duası yapacaksınız vb. vb. diyorlar. Biz, çoğunluk tutsaklarda hayır diyoruz. Baskı çok. Anlatması ciltler tutar.

Görüş yaptırmayız diyorlar, kitap vermeyiz, mahkemeye götürmeyiz, infazınızı yakarız, cezanızın tümünü indirimsiz yatarsınız diyorlar, diyorlar! Ancak bazen zorunlu nakil oluyor ya da mahkeme, şu şu sanık illa ki gelmeli diyor. Götürecekler; tek tip tulum giymiyoruz.

Bir gün Metriste benimde bulunduğum C 1 odasından iki sanık; birisi üsteğmen diğeri teğmen (Gölcük'ten) iki kişiyi mahkeme illa ki istemiş, önceden bildirdiler. Arkadaşlar, yüzlerini, gözlerini yıkadı, saçlarını taradı, mahkûm elbisesi de giymediklerinden bir beyaz silip don-atlet giyerek kapı altı denen yere götürüldüler.

O an kapı altı denen yer köyün meydanı gibidir. Yani çeşitli birimlerden mahkumlar çeşitli mahkemeye götürüle bilinir. Nakil olabilir. Bayan, erkek avukat görüşe gelmiş olabilir. Sanıklarda bayan erkektir. Bayan-erkek gardiyanlar vardır. Askerler, subaylar vardır. Dışarıdan yeni mahkûm ya da nakil gelmiş olabilir. Bunların hepsi aynı anda denk gelmez ama, olasılıkla bir kısmı olabilir.

İşte böyle bir anda cezaevinin çeşitli birimlerinden çeşitli kimseler çeşitli mahkemelere götürülmek üzere oradalar. Bizim bölümden oraya götürülen, sanık üsteğmene ve sanık teğmene "Neden tek tip elbise giymiyorsunuz" diye sorulur. Sanık üsteğmen, "Biliyorsunuz biz tek tip elbise giymiyoruz" diye yanıtlar. Görevli üsteğmen: (Belki de aynı zamanda aynı okuldan mezun olmuşlardır, ceddin-deden Türk milleti diye günlerce, solukları taşana kadar birlikte terleyip eğitim şarkısı söylemişlerdir), "Sizi mahkeme istiyor, bari şort gibi uzunca bir don giyin" der. Sanık Üsteğmen

“Benim öyle bir şeyim yok” diye yanıtlar.

Dedik ya orada o sabah çeşitli bölümlerden getirilmiş birden çok tutuklu vardır. Sorumlu askeri komutan, oldukça eğitilmiş ve yapacakları işi iyice öğretilmiş gardiyan ve askerlere:

“Haydi herkes,” sanıkların göt muayenesini” yapsın der.

Üçer-beşer, asker-gardiyan karışık birim her bir tutuklunun başına (başına değil, orasına) üşüşür. Hemen diyeceksiniz, bu göt muayenesi de ne oluyor? Söyleyelim:

Biz sol görüşlü tutuklular, yıllarca bu göt muayenesi yüzünden ne işkenceler gördük. Ne direnişler ne yaralanmalar gördük. Bu yüzden aylarca, yıllarca, çocuklarımızı, yakınlarımızı göremedik, kitap, gazete verilmedi.

Bize deniyordu ki siz mahkemeye giderken yada bir başka cezaevine giderken oraya yazılı bir şeyler götürüyorsunuz. Bizde diyorduk ki her bir eşyamızı, üzerimizi arıyorsunuz. Sonra dendi ki siz bu yazılı kağıtları götürünüzün içinde taşıyorsunuz; bu yüzden oralarınıza bakacağız. İşte yıllarca süren göt muayenesi budur.

“İnsanlık onuru işkenceyi yenecek” sloganı, bu anda, bu iş için üretilmiştir ve şimdilerde bile, işkence altında ki bir mahkûmdan, sokakta miting yürüyüşüne katılan mahkûm anası, bir protestocu avukat, profesör ya da grevci bir işçi her polis copunda bu sloganı haykırır.

Şimdi acaba, o kadar hortumcu ya da bir mahalle bazından, bakana kadar mafya işleri yürütenlerin, ülkeyi bu kadar sıkıntıya sokanların sadece bir kısmının bulunduğu Kartal Cezaevi sakinlerine de göt muayenesi yapıyorlar mı? Sanmıyoruz, çünkü, oralarda çok sayıda; telefon, bıçak, tabanca vb. vardır.

Gelelim bizim Metraste ki o sabah göt muayenesinde tüm tutuklularla asker, gardiyan ve subaylar arasında çok sert boğuşmalar olur. Sonunda tutuklular çok hırpalandığından yüz göz morarma, kanamalar, baş yarılmaları vb. olduğundan mahkemeye götürülecek halleri kalmaz. Geri getirilip hücre odamıza bırakılırlar.

Sanık üstegmen ve teğmen arkadaş içeri yanımıza perişan bir vaziyette atılır. Onlara yapabileceğimiz şeyleri, tedavi, teselli gibi şeyleri yapıyoruz. Herkesin canı sıkkın, hatta bağırmıyoruz da. Bu arada pek konuşmayan sanık subaylardan oldukça hırpalanmış, bir kahkaha attı, bir kahkaha daha attı. Bir durum karşısında, bazen insanın canı çok sıkılınca kahkaha atabiliyor; biz de gülüşmeye başladık. Sanık subay arkadaşta sordu birisi:

“Babam, şu haline bak, namussuzlar sizi ne hale sokmuş, bu gülmeyin nedeni nedir?”

Arkadaş: Yahu diyor, tekrar gülüyor. Kapı altında epeyce bir gurubuz;

kadın-erkek, bizi göt muayenesi yapacaklar, boğuşuyoruz; bir görevli ka-
burgama tekmeyle vurdu, nefes alamıyorum, yerde yatırılmışım; tam bur-
numun dibinde öteki koğuştan bir arkadaşıta yatırılmış, üzerinde dört kişi
onun arkasını kontrol ediyorlar; dedim ya tam burnumun dibinde koca-kıl-
lı bir göt.

Gülen mi ağlan mı diyor tekrar gülüyor; bizde kızgınlıktan gülüyoruz.
Sonra tartışıyoruz; insan bazen en koyu bir durumun içinde bile böyle bir
ayrıntı görebiliyor ve kendisine gülebilecek, kendisini avutabilecek bir şey-
ler bulabiliyor.

Bende o yüksek voltajlı elektrik verilen, acıdan betonu kemirip ilginç
sesler çıkardığım bir durumda, karşımda anasının kucağında, ellerini iki
yana çırpıştırıp, sesler çıkaran sekiz aylık çocuğumun; çocuk galiba baba
tavşancılık oynuyor, sanıyor diye düşünmem ilginç bir psikoloji bilimi ko-
nusu olmalıdır.

Bu duyguyu yıllarca sakladık ve şiirimize bir tümce yaptık.

Görüyorsunuz bir süre önce Metris cezaevinde Engin Ceber adlı bir
devrimci gencin işkence yapılarak öldürülmesiyle, 1972'ler, 1980'ler ve
günümüz işkence, korku ve ölüm mangalarının sürekliliği aklımıza geldi.
Yeryüzünde ve ülkemizde eşitlikçi bir sosyalizm kurulmadan bu insanlık
suçu azalsa da bitmeyecektir. İnsanlık direnişi işkenceyi yenecek! İşkence
deyince, bununla ilgili bir şiirimizi size aktaralım:

İŞKENCE

İşkence!
bütün gece
işkenceler
Benim işkencelerim
Kanıksadım artık sizi
Damarımda ki kan kadar
Bütün diktatör ülkelerde
kendisine her ne ad vermişse
İşkencede onun gölgesi.
İşkence;
siz, hepiniz, varıl-yoksul
yemek yemişsinizdir!
Ya hiç işkence yediniz mi;
çocuk çığıllıkları arasında
Uyuşan bedenlere verilen elektrikler.

İnsan, beyin, duygu
duygularım
Özlem, özgürlük, özlemim
İşkence;
düşünen beyne işkenceler
Benim işkencelerim
Kanıksadım artık sizi
damarımda ki kan kadar.
Ben sanırdım ki, insan sadece
sevdiği şeylere aşık oluyor
Ancak bazen kanıksarmış
acıyı işkenceyi de.

Nasıl fahişelik, sınıflı dünyanın
en eski ve zorunlu işiyse
işkencede sınıflı toplumun
Doğa ve doğal yasa gereği
kendinden güçsüzü yemek töredir
hayvanlar dünyasında
Sahi siz hiç hemcinsine
işkence yapan hayvan gördünüz mü?
İşkence
işkenceler
benim işkencelerim
Kanıksadım artık sizi
Damarımda ki kan kadar.
Ne kadar özledimse özgürlüğü
Sizi de kanıksadım o kadar.
Kim demiş işkence güzel!
Ne olur dokunmayın ütopyama
Ah! Yok olsun işkence
Tıpkı onu var eden sınıflı toplum
ve devlet gibi!"

**GÖĞSÜNDEKİ ÜÇ KURŞUN VE MUSTAFA ÖZENÇ
BİR İDAM MAHKUMUNDAN MESAJ**

Asın beni!
Az buluyorum cezanızı
yakın beni!
Halk adına değil
hâkim güçler adına
yargılayan hakimler
Her şey aynen dediğimiz gibi!
Her şey aynen dediğiniz gibi!
Tanrının gölgelerinden biri
Omar Hayyam'ın dediği gibi:
"Eğer ben tanrı olsaydım
ey insanlık herkes özgürdür
bundan sonra derdim"
İşte bunun için;
Ey egemenler asın beni!
Sahi;
Deniz Gezmiş gibileri asan paşaların
adlarını kaç kişi bilir
Onun gibilerin adlarını taşıyan ordulardan.
Yargısız infazcı,
köstebek gurubu ve güruhu
Gelecekte nasıl kullanırdık
bu ülkenin adını
İyi ki geçmişte ve günde
güzel insanlarımız var.
Hitlerin ülkesinin insanları
nasıl yüzüne bakardı insanlığın
Göte, Marks ve Engels gibiler olmasaydı
Paşalar- maşalar asın beni!
Az buluyorum cezanızı
yakın beni!
Sahi!
Kaçınız üçüncü babanızı
biliyorsunuz?

Kırkıncı atamın çok güzel
saz çaldığı bu topraklarda.
Sokrates, Bedrettin i tanıyan
kaç kişi bilir
onların fermancı kalemlerini.
Ey egemenler asın beni!
İsterseniz sinsice davranıp
sin bile yapmayıp
yakın beni!
Ki; külüm toprağa sinsin
Birazda denizlere
Dumanım havaya
Birazda evrene.
Ne demişti biliyormusunuz?
Devşirme kullar Şeyhim Bedrettin e:
"Ne o korkuyormusun, sarardın?"
Gerçekçi Şeyhim:
"Olabilir, ben son anlarımı yaşıyorum,
unutmayın, güneşte batarken sararır,
ancak yarın bütün parlaklığı ile
doğar yeniden"
Ortada işte yalın gerçek
Yok uzun söze gerek
Ben bir özgürlük kuşuyum
ormanın derinliklerinde
sonsuz dek yaşayan.
Ey egemenler asın beni!
İsterseniz sinsice davranıp
sin bile yapmayıp
yakın beni!!!

"6 Mayıs 1972 günü Deniz Gezmişlerin idam edildiği gün, ben ve arkadaşlarım , aynı tarih ve aynı gece bu durumu kabullenemeyip birtakım saldırılarda bulunduk. Benim iki elim ve bir bacağım kayboldu. Kulak zarım patladı, kol ve bacaklarımdaki kurşunlar, kesiklerle birlikte gitti; ancak göğsüm de ki üç kuşun hala duruyor. Gerek Türkiye'de gerek Avrupa'da bu üç kurşun en basit göğüs filminde görüldüğünden doktorlar bunları almak istediler. Ben bunların hayati tehlikesi büyük mü diye sordum. Yok dediler. Bende o göğsümde ki üç kurşuna üç sembolik isim koydum: Deniz- Ma-

hir- Ibrahim (Kaypakkaya) adlarını koydum ve onlarla sorunsuz yaşıyorum." Ibrahim Çenet yaşadıklarını anlatmaya devam ediyor:

Bir yere şifre için 4 rakamlı bir sayı gerek oldu. Bende yazdım, onay tuşuna basmadan, yanımda bulunan eşim Helin bu sayının bir anlamı olup olmadığını sordu. Bende lisedeki okul numaram dedim. Oda; niye senin bir doğum ve ölüm tarihin aynı değil mi bunu niye yazmıyorsun, diye ekledi ve o tarihi de şöyleydi: 1972

Daha doğrusu 6 Mayıs 1972 tarihi benim ölüp dirildiğim tarihlerden biriydi. O gün Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın idam edildiği, yada devlet tarafından boğmak suretiyle boyun kemiklerinin kırıldığı tarihtir.

Bu kalbime yakın yerde taşıdığım kurşunlar aynı zamanda tüm insanlık savaşçıları adına da bir anı benim için. Aynı zamanda Mustafa Özenç için de.

Benim cezaevinde çok kalma rekorum yok. Toplam 7,5 yıl kadar sanıyorum. Ancak bir başka rekorum var. Çok içeriye aldılar, bıraktılar, geri aldılar vb. Bilinir ki bunların hepsi acı doluydu.

1980 yılı ocak ayında bir toplama kampına aldılar. 12 Eylül öncesi. Sıkıyönetim var Kontrgerilla. Devletin görüneni, derini çalışıyor. 1980 yılı yaz aylarında Adana toplama kampından bir gurup esirle birlikte Mustafa Özenç'te kaçır. Ben bir ara yine bırakılmışım, sonra 1981 yaz aylarında yine aynı toplama kampına alınmışım. Bir yıla yakın önce buradan kaçan Mustafa Özenç'te tekrar yakalanmış aynı yere getirildi.

Mustafa Özenç'e idam kararı vermişlerdi. Yan yana oturuyor, konuşuyor, bazen omuzlarımızdan, ellerimizden tutuşuyor, sıcaklığımızı bile hissediyorduk. Bizim gözlerimizde ki durumu anlayan Mustafa Özenç "üzülmeyin, göğsümdeki kurşun kadar gerçek/ öldükten sonrada yaşayacağım" diye şiirler yazıyor, bunları uzun uzun okuyordu.

20 Ağustos 1981 gecesi onu yanımdan aldılar, hemen karşımızda boyun kemiğini ipe kırarak öldürdüler. Bağırarak çağırdık, kafalarımızı demirlerle vurduk, kanlar aktı, morluklar oluştu ama boş, Mustafa gitti.

Kısa bir süre önce ben İstanbul'da ki Selimiye kalesindeydim, burasının yer altı dehlizlerinden getirilmişim. Orada da birden fazla insan yan yana idamlarını bekliyordu. Bunlardan birileri de Ahmet Saner ve Kadir Tandoğan'dı. Bunların hiç kurtuluşları yoktu, bu iki kişiyi ellerinden gelse bizim ülke yöneticilerimiz çifte idam edecekti. Çünkü bu devrimci gençler İstanbul'da iki Amerikan casusunu öldürmüşlerdi. Ve onlarla da sıfır bitişikte hücrede kalıyordum.

Önceden tanıdığım bu güzel gençlerle kaş-gözle de olsa konuşuyor-

duk. Hiçbir yılgınlık, yıpranma belirtisi göstermiyorlardı. Onları da yanımızdan aldılar, tam karşımızda ki küçük alanda, Osmanlılardan ödünç aldıkları ipe boğup, boyun kemiğini kırarak öldürdü, bu güzel insanları, bizim Amerikan hayranı yönetimimiz.

Dedim ya ben, uzun yıllarda çok esir kampı dolaştırdığımdan 25 Haziran 1981 İstanbul Selimiye'deki Ahmet Saner-Kadir Tandoğan idamlarını da gene 55 gün sonra Adana'da ki Mustafa Özenç idamlarını da seyrettirdim.

İnsana yapılan işkence onu rahatsız ediyor ama yanında bir başkasına yapılan işkencede insanı çok etkiliyor. İdam olma duygusu güzel olmasa gerek, ancak az önce yanında olan, sıcaklığını hissettiğiniz arkadaşınız yanınızdan alınıyor az ilerde adeta gözlerinizin önünde idam ediliyor. Buna hoş bir duygu demek olmaz. Zor olsa gerek.

Bu üstte ki "Bir İdam Mahkumundan Mesaj" şiirini bu anlayış ve duygularla yazmışımdır. Ayrıca yanımda birçok kez birçok insan öldürüldü.

1977 İstanbul Taksimde Derin devlet ve Kontrgerillanın birlikte öldürdüğü 34 insanın cesetlerinin başına oturup şöyle seyrettim. Barut ve kurşunların dumanları azda olsa tüterken nefesi çıkmakta olan insanların son titremeleri hala belleğimde.

Deyim denk geliyorsa' bu üstteki şiir adeta benim bir biçimde öldürülmeden (İdam edilmeden) önce ki haykırış ve son mektubumdur.

Globalist haydutluğun kol gezdiği bir yer yüzünde onurlu insanlar her zaman tehlike altındadırlar. Bu olağandır ve güzel insanları asla etkilememelidir. Bu nedenle üstte adlarını söylediğim 20 Ağustos 1981 yılında idam edilen Mustafa Özenç dahil tüm güzel insanları saygıyla anıyorum.

Deniz-Mahir-İbrahim'ler dahil tüm güzel insanları göğsümde ki üç kurşun gibi benliğim de taşıyor saygılar sunuyorum yer yüzünün insanlık savaşçılara."

1980 Türkiye toplama kamplarında, düzinelerce ölü ve yaralının bulunduğu kurşuna dizilme duvarı dibinde nasıl sağ kalabildiğini İbrahim Çenet şöyle anlatır:

“Coşkun, Çukurova’da, Ceyhan şehrinde, sanıyorum bir öğretmenin 14 yaşındaki bir çocuğu idi.1980’de Adana ceza evindeyiz.12 Eylül askeri darbesinden önce. Daha o anda ülkemizin askeri başkanı Kenan Evren ve öteki generaller yürürlük de ki anayasayı henüz tağdil, tepdil ve ilgaya teşebbüs de değil, henüz etmemiş ama sıkı yönetim var, bildiğiniz her şeyde tıklar tıklar işliyor.

Coşkun “Devrimci Yol” isimli sol gruba ait 14 yaşında bir çocuk. Bu gurubun bildirisini taşımış, kısa bir yerden diğer yere haberini götürmüş vb. polise alınmış; “konuş” demişler konuşmuyor, “seni döveriz” demişler “ben korkmam” konuşmam demiş! “Sana işkence yaparız” demişler. Coşkun, “ben devrimciyim devrimciler işkenceden korkmaz” demiş. Sıkıştırmışlar gerçekten konuşuyor.

“Peki sen işkenceden korkmuyorsun o halde neden korkarsın?”

Coşkun:

“Ben yılandan korkarım” demiş.

Dedik ya çocuk! Biraz sonra bulup getirmişler üniversitede deney yapılan zehirsiz normal, canlı bir yılan eşyasız boş odadaki Coşkun’un yanına bırakmışlar yılanı ve Coşkun çocuk-pek yaptığı bir şey yok ya başlamış bildiklerini anlatmaya.

Bizim bunu anlatmamızın nedeni Coşkun’un yaşının yanında kendisi de sahiden çocuk ama akranlarına göre son derece de olgun ve akıllı bir çocuk. Tekrar edelim zaman 1980 Haziran ayı yer; Adana Kapalı Ceza Evi! 2000 kişiyiz gelen giden, acı ve karışıklık çok onları anlatmak ciltler tutar.

Ah ceza evi! Yan yana oturduğumuz, konuştuğumuz tokalaştığımız sıcağını duyduğumuz arkadaşımız bazen de uyuyordur ve uykusundan uyandırılıp hemen karşınızda bir seri protokolle ve törenle idam ediliyor. (Mustafa ÖZENÇ) gibi ve siz bunu seyrediyorsunuz ister bağır çağır ister ağla yada gül.

Neyse bu ve buna benzer acı olayları anlatmak çok uzun olur. Gelelim Coşkun çocukla birlik de aynı yerde “kurşuna dizime duvarı” dibinde olduğumuz an.

Bir gün ceza evinden tünel kazarak kaçmaya teşebbüs ettik. Ancak bu

durum yöneticilerce fark edildi. Gereken tüm önlemler alındı.İç güvenlik dış güvenlik. Jandarma özel koruma birlikleri, haklılar, onların işi o.

Biz kaçmaya teşebbüs etmekle suçluyuz da bir yerde bir suç varsa sen istersen onu suç olarak kabul etme o suça uygun oradaki egemenlerin bir cezası da vardır.

Bize dendi ki sizin koğuşunuzu ve üstlerinizi arayacağız. Bizde "Hayır" deyip direndik. Gece ceza evinin geniş bahçesinde bazı plastik yataklar ile ateş yaktık bağırдық çağırдық vb. Tutukluyuz ama bunlar bir cezayı gerektiren durumdur.

Ceza evinin doğu tarafındaki "Bir" in bölümü denen yerin bahçe dedikleri boş alandayız. Alanı ve Duvar'ı az özetleyelim! 25x30 metreye mini bir futbol alanı gibi bir beton zeminli alan. İki taraf da alt üst 2 şer katlı yatak alanları her bir salonda 130 kişi, günde 3 vardiya nöbetleşe plastik sünger yataklarda uyuyoruz. Her salon 130 kişilik olursa alt üst 260 eder aynı boşluğa bakan 2 taraf bu bölümde 520 kişiyiz.

Ceza evinde iç güvenliğin yanında birde jandarmadan oluşan dış güvenlik var. Sıkı yönetim olduğu için birde jandarmaya ek olarak sıkı yönetim komutanlığı birimleri var. Bunun haricinde elbiseleri davranışları rütbeleri özel mi özel olan bir birim var.

Ancak bu özel birlik ne jandarmaya nede sıkı yönetim askerlerine ve kurallarına bağlı bunlar içeri,dışarı nereye isterlerse girer,çıkartır vb! Yöneticileri, astsubaylar,subaylar var. Bu subaylardan birisi "Teğmen Ayhan" adını kullanır. Bize öyle not bırakıyor. Bir Gardiyan gelir elinde bir kağıtla söyler:

"Seni Teğmen Ayhan çağırıyor"

Teğmen Ayhan; 35-36 yaşlarında bizim bildiğimiz bu yaşlarda değil yüzbaşı kıdemli yüzbaşı olur.

Tekrar edelim 1980 yılının haziran ayında akşam üzeri kaçma teşebbüsümüz anlaşıldığında ve her türlü önlem alındığında yatak depolarımız ve içeri aranmak istendi. Bizde direniyoruz öteki bölümleri teslim aldılar ve rahatladılar. Bizi de birin bölümü denen yere bahçe duvarı dibine topladılar. Duvar bir çeşit demir madeni olan volkanik taştan yapılmış 10 metre yüksekliğin de. Duvara sıva yerine makine ile beton püskürtülmüş, sonra ne hikmetse siyah ziftle de ziftlenmiş yer beton ve sıfır numara betonla cilalanmış gibi betonlanmış.

İlık bir yaz gecesi gökte de ay 14 dünde paspas parlıyor. Gece saat 3 biz duvar dibindeyiz yaklaşık 500 kişiyiz.Diğer giriş tarafına da Teğmen Ayhan 20 kişilik özel kuvvetle duruyor.

Ben kalabalığın ön ve yan tarafında oturuyorum, daha doğrusu bacağım olmadığından ve ellerim olmadığından yerde oturmak zorunda kalı-

yorum hemen yanıma 14 yaşındaki görünüşü de ufak tefek olan Coşkun çocuğa "gel" deyip arka duldama alıyorum.

Teğmen Ayhan bir isim söyledi "3 adım öne çıksın" dedi. Bir iki üç der gibi bir sayı söyledi ve yanındaki özel kuvvetlerine ateş dedi. Bir grup asker G3 tüfekleriyle tetiklere bastılar. Yaralanmalar, bağırmalar, çığlıklar!

Teğmen Ayhan 2. olarak "İbrahim Tepebaşı üç adım öne çıksın" dedi! İbrahim Tepebaşı bir ay önceye kadar Adana şehrinde siyasi şubede görevli bir baş komiserdi. Demek gerekenlere gerekli şeyleri gerektiği kadar ve zevkle yapmamış ki alınmış içeri!

Çıktı üç adım öne İbrahim. Teğmen Ayhan ateş dedi yine. Bir grup özel bastılar G3'lere. Ondan sonra Teğmen Ayhan "kısa bir süre önceye kadar Mersin, Adana, Hatay illeri Maden Tetkik Arama Bölge Müdürü için 3 adım öne çıksın" dedi. Adam belki çıkacak belki çıkmayacak; çıkacak 500 kişiyiz kalabalığımız! Ayhan maden bölge müdürünü beklemeden ateş dedi ve ateşlendi. İnsanların kimisi yalın ayak, kimisi pijamayla, atletle atletsiz olan bile var. Çok koyun kesilirken görmüştüm. Kanları bir bir buçuk metre ileriyeye fıskırdığı olurdu, ancak burada G3 mermileri insanların karın, göğüs, kol, omuz vb. yerlerine geldiği zaman bir koyundan daha az fıskırmıyor kanlar.

Kanlar insanlara yakın yerleri iyice suluyor, insanların bir bir buçuk metre ilerisinde küçüklü büyüklü yuvarlak bilyecikler oluşturuyor o da yerdeki tozlara bulanmış olarak. Bir değil birçok kişide fıskıran kanların oluşturduğu bu damla, bilye ve serpintiler, ayın parlaklığında, tıpkı göl yüzeyinde olduğu gibi yakamozlar oluşturuyor.

Siyasi Polis Komiser İbrahim Tepebaşı, kesin biliyoruz 17 G3 mermisi almasına karşın sakat kaldı ama ölmedi. Böyle mucizeler de var. Demeye gerek yok ki, Teğmen Ayhan, bizim ayaklarımıza vb. değil tam orta bir yerlerimize sıklmalarını sağlıyor.

Ben orta ve en önde olarak bütün olanları tüm saniyeleri en ince ayrıntısına kadar görüyorum ve Coşkun çocuğu planlayarak da değil bir içgüdüyle koruyor arkama çekiyorum.

Hemen denecek ki; sizi öyle yüksek duvar dibinde kurşuna diziyorlar bari, Teğmen Ayhan'ın birliklerine saldırın. İyi ama bu süre, size bu satırların yazıldığı an kadar çok sürmedi ki. Ancak az bir sonra sizin aklınıza gelen orada ki bizlerinde aklına geldi. Ve ölüm mangalarının üzerine saldırıldı, ancak kaçarken bile aynı şekilde sıktılar.

Bir durumu söylemeliyim çocukluğumda ve gençliğimde bir köylü bl-rinden tabanca satın alacak, tabancanın namludaki yiv-set aşınmış mı, silahın gücü yerinde mi diye bazen ince bir ağaca yada içi su dolu tenekeye sıklarlardı.

Yani içi su dolu tenekenin mermi tarafından geçilme durumuna göre silahın güçlü olup olmadığı anlaşılırdı. Bende G3 savaş tüfeklerinin etkilli mesafeleri vb. konusunda bazı kağıtlar okumuştum ancak ilk kez gördüm ki burada bir duvar dibinde devlet tarafından kurşuna dizilmemiz olayında 30 metreden sıkılan bir G3 mermisi, iki insanı geçiyor, üçüncüde kalıyor.

Sanırım aklınıza gelen bir soru; o gün orada bu kurşuna dizilme olayında kaç kişi öldü. Biz kendi adımıza o gün orada çok sevindik. Neden mi? Çok ölü yoktu. Sadece 5 evet yanlış anlamadınız sadece 5 ölü vardı.

Başka bir ilginç durum, örneğin 17 G3 mermisi vurulan ve yerde bir kuş gibi kıvranan eski bir siyasi komiser İbrahim Tepebaşı ölmedi. Ancak çok daha kötü bir durum vardı. Otuz altı komalık yaralılar. Bunların birçokları sakat kaldı hafif yaralıları saymanın gereği yoktur.

Acılarımız ve yaralarımız büyüktü. Teğmen Ayhan'ın, bir özel astsubayın ve cezaevi başgardiyasının bu işten amirlerinin emirlerinin bile üstünde sorumlu oldukları, içeriye, aynı kurşuna dizildiğimiz duvara salçayla yazıldı. Çok geçmeden Teğmen Ayhan Adana Kuru köprüde güpegündüz aracın içinde birçok mermiyle kurşuna dizilmiş olarak bulundu.

Gene hiç çok geçmeden baş gardiyan Adana'da bir sokakta ölü bulundu. O özel astsubayın ne öldüğünü duyduk nede bir daha kendisini gördük.

O olaydan sonra 14 yaşında ki Coşkun çocukla zaman zaman konuşurduk. Çok konuşkan olan çocuk o olaydan sonra az konuşan birazda kekeleme konuşmaya başlamıştı.

Yaşar Kemal'in babasını yanında öldürdüklerinde 8 yaşındaymış. O, 8 ile 12 yaş arasında hiç konuşamamıştı! Gene Coşkun çocuk bizlerin ha bire anlatmasıyla bu kötü durumuna karşılık gene de iyiydi.

Ben evli barklı çocuklu yetişkin birisi olmama karşın bu ve benzer olaylar demek beynimin bir tarafına kazınmış ki gördüğümüz gibi çocuklara ilişkin şiirler yazıyor, onların acı görmemesi için karınca karınca çabalar gösteriyorum! Kim bilir o Coşkun adındaki çocuk şu anda nerededir ne iş yapıyor ve ne gibi psikolojik durum içindedir.

Atları da vururlar, dedikleri gibi, yer yüzünde ve de ülkemizde çocukları da vuruyorlar ve işte gene bazı çocuklar:

HAMİT ATLI: Bir zamanlar bir arkadaşım vardı. Adı Hamit Atlı, İzmirli bir işçiydi. 1980 askeri darbesinden sonra sol bir örgüte taraf olmuş; bildiri dağıtmış, yollara sömürücü (şimdilerde hortumcu diyorlar) sınıf karşıtı yazılar yazmış.

Yasa dışı yürüyüşlere katılmış vb. Bu büyük suçlardan dolayı, devlet ku-

rumları tarafından vatan haini ilan edilip önce idamla yargılanmış; idamı edilmemiş ama sonra on beş yıl ceza istenmiş, daha sonra sekiz (8) yıl hapsedilmiş ve beşinci yılın sonunda (eh belki de nasıl olsa net beş yıl yatıyor diyor) beş yıl ceza verip 1990'na yakın tahliye etmişler.

Bu arada Hamit Atlı bir işçi hanımla da evli, birisi dört yaşında oğlan diğeri 6 yaşında kız olan iki çocuğu da var. Hamit cezaevinde, ülkede umutsuz bir karışıklık ve korku var, idamla da yargılanıyor. Hamit'in cahillik denecek işçi karısı (beklide çoğu zaman yapıldığı gibi devlet güçlerince, kocandan boşan diye baskı yapmaları sonucu) cezaevinde ki kocasından iki celsede boşanır. Hamit üzgün ama yapacak bir şeyi de yok!

Hamit Ege bölgesinde ki cezaevinde kalırken, iki çocuğu iki kez yanına getirilir. Hamit bu ara Adıyaman'a, oradan da Van'a sürülür. Doğaldır ki İzmir de ki çocuklarda yanına bir daha getirilemez.

Hamit Atlı'nın tutuklandığından beş yıl sonra mahkeme bir ön karar verir ve o cezaevinin dışındadır. Biner otobüse gelir İzmir e. İzmir de nereye gidecek, belki bir akrabası var. Ancak Hamit cezaevindeyken zaman zaman çocuklarıyla mektuplaşır, onların resimlerini de taşımaktadır. Bu yüzden baba, eşi onu boşamış olsa da adresi biliyor.

Baba gideceği yere gitmeden önce çocuklarının ve analarının adresine gider.

Yoksul bir semtte, yoksul bir evin bodrum katıdır, adres. O an işçi ana fabrikada işçidir. Baba, Hamit Atlı kapıyı tıklar; oğlan çocuğu açar kapıyı. Baba çocuklarını bıraktığında oğlan dört, kız altı yaşındaydı. Şimdi ise oğlan dokuz, kız on bir yaşına gelmiştir.

Baba Hamit, kapıyı açan dokuz yaşında ki oğluna "Oğlum" diyerek sarılmak ister. Çocuk tanımaz babasını! Çünkü babası bıraktığında o dört yaşındaydı demiştik. Ondan sonra cezaevine iki kez gitmişti, o da loş ışık altında ne kadar görüp tanıdıysa babasını.

Çocuğun geri çekilmesi karşısında baba, "Oğlum ben senin babanımdır. Doğaldır ki bu durumda babayı tanımayıp geri çekilen çocuk, kendisinden iki yaş büyük olan ablasına seslenir:

"Abla, gel, burada babam olduğunu söyleyen bir adam var"

O yaşta bir iki yaş bile çok önemlidir. Bu yüzden on bir yaşında ki kız çocuk tanır babasını ve babanın kendilerine sarılmasına izin verir.

Daha sonra ki zamanlarda Hamit bu durumu "Çıktım cezaevinden, önce, anaları beni boşamışta olsa, onunla oturan çocuklarımı görmeye gittim; adresi bulup tıklarım kapıyı, açılan kapıda dokuz yaşında ki oğluma bin bir özlemlerle "Oğlum" diyerek sarılmak istediğimde geri çekilen çocuk; "Abla, buraya gel, burada babam olduğunu söyleyen bir adam var" diyor;

gülersin ağlarmısın” diye anlatır ve her defasında duygulanırdı.

Burada isteyen babanın duygularını, özlemlerini, isteyen çocukların duygularını düşlesin. Bu çocuklar bizim çocuklarımız, bu çocukları bu hale getiren de bizim ülkemizin yönetim sistemidir.

HAMZA KARAYİĞİT: Bir ara Türkiye Öğretmenler Birliği, TÖB-DER adında ülke genelinde bir dernek vardı. Bu öğretmen derneğinin bir ara Osmaniye şube başkanı da öğretmen Hamza Karayiğit'ti.

Dernek askeri yönetim tarafından kapatıldı, yıllar geçti hala yöneticiler kontrol ve baskı altındadır. Bir ara derneğin kapatılmasından altı yıl sonra 1986 yılında, Öğretmen Hamza Karayiğit bir baskı mesajı için Adana'ya göz altına alınmış, paravandan sorgulanıyor. Sorgulayanda, sorgulananda mesajın farkında.

Öğretmen, Adana polis koleji nezarethanesinde, uzun bir koridorun bir tarafında, önü demir parmaklıklı bir hücrede.

Bir gün karşı hücre-odada bir adama görevliler işkence yapıyor. Kendisinin tam karşısında, hücrenin önü açık ve parmaklıklı demir, adam çıplak, işkenceciler lastik hortumla vuruyorlar; bazen de adamın üzerine su döküyorlar, bir şeyler soruyorlar. Buraya kadar son derece normal ve bu işkencede son derece normal bir şeydir.

Ancak öğretmen, ilerici, insancıl, bir insan olduğu için alışık değil böyle manzaralara ve bu gördüğü durum karşısında çok rahatsız oluyor.

Tam bu arada adamın sekiz (8) yaşında ki kızını çıplak babasına gösteriyorlar. Öğretmen bu manzara karşısında tam bir şok durumuna uğruyor. Gazetelerde sık okumuştur böyle şeyleri ve teorik biliyordur, ancak bu pratiği insansal esemesi alamıyor.

Çıplak, ıslatılarak, lastik hortumla işkence yapılan bir babaya sekiz yaşında ki kızını gösterin. Bu anda babanın da sekiz yaşında ki kız çocuğunun da belki çocukları da olan işkence işçilerinin de (görevli deniyor onlara) onlara talimat veren yöneticilerinde duygularını duyumsamak gerek.

Biraz sonra, belki yer yokluğundan, beklide nasıl olsa hiç ilişkileri yoktur diye bu işkencede ki adamı, getirip öğretmenin hücreğine koyuyorlar. Öğretmen, az önce ki gördüğü manzaranın korkunçluğu karşısında bir süre hiç konuşmuyor. Sonunda:

“Hemşerim, gördüklerim karşısında üzgünüm, geçmiş olsun” diyebiliyor.

Adam; yarı sevinçli:

“Aman! Şükür! Yok yok! Çok iyi” diyor.

Öğretmen, bu gördükleri ve yanıt karşısında daha da şaşkınlaşıyor:

"Be adam bu gördüklerimin neyine şükür ediyorsun? İşkence bir yama, senin işkenceli çıplak vücudunu sekiz yaşında ki kızına gösteriyorlar!"

Adam:

"Yok yok! Yok gardaş yok! İşkencenin derecesi düştü. Bu hayra alamet tir" der ve olanları, konuşkan, yüreğinde kını çıkarıp ortaya koymaya yatkın olan, halktan bu insan hemen anlatıverir.

Adam Diyarbakırlı, elli yaşlarında, bir süre önce Adana'ya göçmüş; esmer, uzun boylu, yoksul bir Kürt'tür. Diyarbakır da gözaltına alınan birilerinde bunun adından söz edilmiş. Bunun üzerine Adana'ya bir telsiz, adama sorulacak bir iki soru. Anında adam Adana da alınır. Öyle bir hızlı ve sert işkence ki, tam bilinen cinsten. İşkencenin hep ilk alındığında en sert yapılr.

Çünkü kişinin bir bildiği varsa, bağlantısı varsa onları söylesin diye. Zaten, güvenlik güçleri özel olarak öldürmek, kaybetmek istememesine karşın, eğer bazıları işkencede ölüyorsa, bunlar ilk yarım saatte yapılan işkencede plansız ölüyordur. Dediğimiz gibi bazıları da özel olarak işkencede öldürülür. Bu gibilere örnek çok:

Maraş'ta ki sendikacı Fehmi Özaslan, mühendis Ahmet Ceren, uzun işkenceler sonunda; Antep de ki bayan Cennet Değirmenci, Adana polis kolejine alınan Cem (Nalan Güretaş'ın kardeşi) vb. ilk anda işkencede öldürülenlerden.

Neyse adam Adana da işkence furyasında çok ezilir. Bildiği bir şeyde yoktur, vereceği de yoktur. Kendi kendisine konuşuyor, belki de bilse bir şeyler bu işkence karşısında söyleyecektir! Ve Adam Diyarbakır'a götürülür. Orada görür ki adam Adana'da ki işkence masaj gibidir buraya göre. Burada çok ezerler onu; sonunda bir şeyler olmadığını anlarlar adamda. "Alın götürün bunu Adana'ya, bir iki daha sıkıştırın ve bırakın" derler.

Öğretmen Hamza Karayığit'in gördüğü bu son işkence ve adam budur. Ve ertesi sabah, adamın vücudunda ki yara bere olduğu halde bırakılır. Öğleden sonrada bir hatırlatma ve ürkütme mesajı için içeri alınan öğretmen Hamza Karayığit bırakılır.

Hamza öğretmen, Osmaniye'de ki Hayma altı adlı kahvehanede, 1986 yılında oturmakta. Bazıları gelip öğretmene, geçmiş olsun deyip, kendisine ne sorduklarını ne yaptıklarını sorduklarında, öğretmen kırık plağın dönüp dolaşıp aynı yere geldiği gibi gördüğü, elli yaşında ki, çıplak, su dökülerek, lastik hortumla işkence yapılan adam ve ona gösterilen sekiz yaşında ki kız çocuğunu anlatıyor.

Yirmi yıldır aynı yaşta ki çocuklara sevecen bir sesle bir şeyler anlatan öğretmen, özellikle o kız çocuğunu ve onun duygularını bir çocuk eğitim-

cisi gözüyle yorum ediyor, onu anlatıyor. En sonunda da kendi yanına konan adama, geçmiş olsun dediğinde "Sus, aman, bu iyi, işkence azalıyor, bırakacaklar galiba" dediğini anlatıyor.

İnsan sevgisiyle dolu Nazım Hikmetin; memleketimden insan manzaraları, dediği gibi; evet çocuklar!

ZEYNEL ÖZEN: Yıl 1981! Yer Maraş! Bölge Afşin!

İki çocuklu bir aile, öğretmen Zeynel Özen, eşi sağlık görevlisi (ebe) Serpil Özen. Sol bir örgüte taraf olmuşlar. Belki kitap ve bildirilerini almışlar, belki para bağışında bulunmuşlar, belki de aynı örgütten kaçak olan bazılarını evlerine alıp yemek vermişler. Dedik ya Globalizme ve hortumculara (sömürücü sınıfa) hizmet eden siyasi iktidara karşı olan bir örgüte taraf olmuşlar. Yani suçlular.

Birileri de bir yerlerde (o yerde belli ve koşulda) bu iki çocuklu karı-koca öğretmen-ebe ailenin adını, örgüte taraf diye söylemiş.

Bir gün güvenlik kuvvetleri, çalılıklar ve dereler arasında bulunan bu ailenin görev yaptığı köye, akşam üzeri gelip köy muhtarına bu aileyi sormuşlar. Köye askerlerin geldiğini gören aile yan tarafa, çalılıkların içine, karanlıktan da yararlanarak kayıvermiş. Askerler, sorar soruşturur, aileyi bir an göremeyince şimdilik giderler. Bundan sonra ailenin dram-trajedisini başlar.

Öğretmen-ebe aile gitmek istemez askeri yönetim sorgu karargahına. Resmi-gayrı resmi çeşit çeşit adları var bu sorgu karargâhlarının! Örneğin birilerinin adı "DAL"dır!

Hemde Ankara'da hükümete yakın yerdeydi merkezi. DAL: Derin Araştırma Laboratuvarı sözcüklerinin baş harfleriydi.

Laboratuvara bak sen. Çoğu okullarda laboratuvar yok, sorgu odaları tıpkı laboratuvar gibi. Basında çıktığı şekliyle bile, sorgucularda çeşitli isimler kullanıyorlar. Örnek; "kemik kıran", "kan kusturan" gibi.

Ailenin iki çocukları var yanlarında. Birisi üç yaşında olan Ayşe adında bir kız çocuğu, diğeri yirmi bir günlük Ahmet adında bir oğlan çocuğu (yirmi bir günlük bir canlıya sanırsız çocuk değil bebe denir). Yo yo yanlış okumadınız, Serpil ebe, yirmi bir gün önce doğum yapmış, daha yaralı sayılır. Aile, aynı akşam karanlığında o köyden bir diğer aileye, üç yaşında ki kızları Ayşe'yi Göksün'ün bir köyünde ki babalarına götürmelerini rica ederler, yol paralarını da verirler. Onlarda kabul edip çocuğu götürürler. Çünkü aile dağda o zor koşullarda iki çocukla çok zor duruma düşecektir.

Karı-koca, yirmi bir günlük bebekleriyle bir anda dağdadırlar. Günler geçer, ama günler kolay geçmez. Nasıl ve nerede konaklarlar ve ne yiyip içenler vb. vb.

İsteyen, bu satırları okuyan bazıları isterse, bu aile yanlışı yolda ve anlayışta desinler, herkes yorumunda özgürdür. Bu aile teslim olmalı, cezalarını çekmeli desin vb.

Aile her durumu değerlendiriyor, ancak bir türlü teslim olup asker-polis sorgu timinin eline (laboratuvarına) sorgusuna düşmek istemiyorlar. Çünkü duydukları da değil, bildikleri çok şey vardır. Ancak dağda kurallar gereği hareketli olmak zorundalar. Koşullar zor!

Serpil ebeinin birinci çocuğunda anne sütü oldukça vardı. Bu çocukta da yirmi bir gün için sütü gene vardı. Ancak şu anda süt aniden kesildi. Nedenini bilmek için doktor, ebe olmaya gerek yoktur. Bu heyecanda, kaygıda, korkuda süt mü kalır insanda.

Bir keresin de aile bir keçi elde ederler; satın mı alırlar, çalarlar mı, bulurlar mı, keçiyi kesip etlerini pişirip yerler. Ekmekleri tuzları o an yoktur, ama gene de yerler. Ancak yirmi-otuz günlük çocuğa çaman et (doğrudan közde pişirilmiş et) yedirecek halleri yoktur. Dedik ya işler zor. Günler geçer, ama kolay geçmez günler.

Bebek-çocuk zaman zaman ağlar, ancak bu ağlamanın etraftan duyulmaması gerekir. Bunlar ilk kez anlarlar ki dağlar o kadar da ıssız değildir. Asker kaçakları, eşkıyalar, çobanlar, Yörükler, oduncular, devlet ajanları, bir bölgeden bir bölgeye uyuşturucu götüren kuryeler, yaylaclar, orman işletmesinin adamları, maden tetkik arama elamanları vb. Bunların hepsi aynı anda olmasa da, hepsi seni görmese de, bazıları görür. Bebek ağlıyor, hele de o koşulda ki bebek. Oradan iki atlı insan geçiyor, Belki kendilerine zarar verecek insan olmayabilir, ancak başkalarına gözükmemek gerekir.

Bir gün biraz ileriden birileri geçiyor, bebekte ağlıyor. Bebeğe deseler ki; sus, şuradan iki insan geçiyor, ağlama, onlar bizi fark etmesinler, ola ki bize zarar verecek cinsten olurlar; ağlayacaksın onlar gittikten sonra ağla deseler, ki bu sözler fantezi-bebek nasıl anlansın bu sözleri.

İşte gene bir gün oradan birileri geçerken bebek ağlıyor, Serpil ebe tüm analık-ebelik becerilerini kullanıyor, ama bir aylık bebeği avutamıyor, ancak oradan geçenlerin kesinlikle kendilerini fark etmemelerini istiyorlar. Bir türlü de avutamadığı bebeğin ağzına bir havlu-çaput tikiyor, çocuk morarıyor, ebe-ana çaputu az gevşetiyor, çocuğun boğulmaması için gereken havayı almasını sağlıyor ve ağza çaputu tekrar bastırıyor, bebek morarıyor. Sonunda o görmesini istemedikleri kişiler oradan uzaklaşıyor.

Acaba o anda baba, özellikle de hem ebe hem ana hangi duyguları taşıyordu. Bir gün, karı-koca bir durumu düşünmüyorlar, tartışmıyorlar, ancak başka bir durumu konuşmuşlar, sesli düşünmüşler. Neydi bu düşünmedikleri konu? Bu bebeklerini diri diri gömmeyi düşünmüyorlar. Peki akıllarına

gelen ve bunu sonunda yapmasalar da düşündükleri, sesli konuştukları konu neydi?

Bebeği diri diri bir çalının dibine bırakıp gitmek. Eğer öyle yapsalardı, çok geçmeden, koku alan bir kartal ya da bir çakal vb. bebeği buluverip, onu kemikleriyle birlikte yutacaktı.

Sonunda hangi koşullardan sonra ve ne zaman bilmiyoruz, bu aile ya kalanır, ancak çok yatmazlar, öğretmenlikten de ebelikten de atılırlar. Ayrıca altışar yıl kötü koşullarda cezaevinde yatarlar.

Daha sonra ki yıllarda çeşitli durumlarla, sorularımız karşısında Serpil ana–ebe bu çocuklarının durumunu anlatırken, “Ağlaması başkası tarafından duyulmasın diye bir aylık bebeğinin ağzına çaput tıkadığını ve morardığını ve de bir gün eğer asker–polis sorgu laboratuvarına düşmektense en az canıyla eş saydığı bebeğini bir çalının dibine bırakıp gitsek mi diye konuştuklarını” anlattıkça ağlar, ağlar, ağlardı.

Onlarca, yüzlerce bebek doğumuna yardımcı olmuş bir sağlıkçı, iki çocuk anası olarak onun bu durumlara, çocukların, bebeklerin bu durumlara düşmesine Serpil ebeğin duygulanması, ağlaması normaldi.”

Aslında sanılır işkence sadece sorguda, poliste, kontrgerilla (derin devlette) yaşanır. Hayır, devletin elindeysen her yerde yaşanabilir. İbrahim Çenet Niğde Cezaevin de yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

“Niğde soğuk bir yer. Kışın -15 dereceye kadar düşer ısı. Koğuşlar tüm den beton, üç katlı ranzalar tüm den yuvarlak demirden, içerisi sanki bir demir deposu gibi, bu bile fazladan soğukluk.

Yerler beton. Kışın, bir gün değil, beş gün değil, aylarca ısı aracı yok, kalorifer yok. Varda yok! Yakmazsan yok. Dedik dışarıda ısı -15 derece.

Günlerce. Yatak var, yorgan, battaniye var, giden bırakıyor kirden keleşmiş battaniyesini, istersen beş battaniye ört. Altında dönemiyorsun. Niğde cezaevi, Niğde çimento fabrikasının sıfır bitişiğinde. Fabrikanın çok büyük bacası da cezaeviyle tam sınırdadır. Fabrika neredeyse 24 saat toz püskürtüyor. Bazen de özel olarak çok toz püskürtüyor. Kül ve toz püskürtürken küçük bir yanardağ ağzı gibi.

Kirlenmiyormusunuz? Kirleniyoruz, hem de nasıl. Hem de Çimento fabrikasının bu toz püskürtme durumunda. Sıcak su yok hem de -15 derece kışın.

Cezaevinin hamamı var. Eeee götürsünler hiç olmazsa ayda bir kez. Hayır, niye götürsünler. Yazın soğuk suyla tuvalette, evet alaturka tuvalette yıkanıyoruz.

Peki kış Niğde’de yarım yıl sürer. Yarım yılda deri solunumu biter. Hayır haksızlık yapmayalım. Bir gün geldiler, on dakikaya kadar sizi cezaevi hamamına götürüyoruz dediler. Bazıları hazırlandı, tabi bende. Bazıları hazırlanmıyor, bel bel bakıyor.

“Niye hazırlanmıyorsunuz” dedim birilerine. (Bu işte ben yeniydim o zaman) Sen git bir deney yaşa dediler. Gittik banyoya. Her kurnanın başına iki kişi olarak soyunduk, taslar elimizde. Ilık su gelir gelmez, herkes savaş gibi yıkıyor. On dakikayı buldu, bulmadı “Su kesildi” dediler, kiminin başı sabunlu, kiminin vücudu! Meğer bu bilinen taktikmiş de hamama gelmeyip koğuştaki bekleyenler bunun içinmiş! Şimdi bunu adı nedir. Siz söyleyin!

YEMEK İŞKENCESİ: Yemek işkencesi, evet, evet! Yanlış anlamadınız küçük bir şey ama önemli bence. ABD kökenli Türkiye oligarşisi (yönetici kapitalist azınlık) 1980’den sonra 3,5 yıl aynı yemeği yedirdiler biz tutsaklara (esir alınmış siyasi insanlara)

Ben ne bulursam yiyen birisiyim, o yemekleri gördüğüm zaman kusacağım geliyordu. Örnek Niğde cezaevinde 12 Eylül 1980 darbesinden sonra yıllarca aynı yemeği yedirdiler. Bu tarihte Niğde cezaevinde 1972'den beri yatanların da olduğu, 1980 darbesinden de tekrar alınan insanların olduğu, gardiyanlar arasında "ıflah olmazlar" dedikleri insanlar kalıyordu.

Bize hep yıllarca aynı yemeği yediriyorlardı. Adı: Bakliyat!

Diyeceksiniz ki bakliyat güzel yemek, severiz; bizde severiz ama her gün aynı bakliyatı yerseniz kendinizi bir düşünün.

Cezaevi yönetimine, özellikle savcıya, jandarma komutanına söylüyor ve aramızda şöyle konuşmalar geçiyordu:

"Neden bize hep aynı yemeği yediriyorsunuz?"

"Devletin olanağı bu kadar!"

"İyi de aynı olanakla, aynı masrafla başka yemeklerde yapabilirsiniz!"

"İyi iyi, bakliyat milli yemeğimiz, benim evimde de neredeyse on güne bir bakliyat yemeği pişer"

"Ha! Siz biraz da yalan söylüyorsunuz. Nasıl. Biz size her gün aynı yemeği mi yediriyoruz? Bakın dün beyaz kuru fasulye yemeği vermiştik, bugün az renkli kuru fasulye, börülce vermişiz. Ondan öncede barbunya vermiştik. Ha! Siz tümünden yalan söylüyorsunuz, geçen hafta nohut yemeği vermiştik..."

Yemeğin yanına, bir gün makarna, bir gün iri beyaz bulgur pilavı veriyoruz, diye ballandırarak anlatıyorlar. İsterseniz bunlar hep bakliyat işte deyiniz. Yemekleri almaya iki arkadaş koca kovalarla mutfağa gider, ben gitmedim ama, gidenler anlatıyor:

"Köylerimizde bulgur, üzüm kaynattıkları çok büyük 1.5 metre çapında kazanda suyu ısıtıyorlar, içine gereken kadar makarna torbalarını döküyorlar, sonuna doğru kazanda ki su azalıyor, bu arada bir plastik kutuda ki çiçek yağını boca ediyorlar. Özel temiz kürekleri var, bununla da makarnayı karıştırıyorlar. Her koğuşun getirdiği kovalara bu karıştırma küreği ile inşaat siva harcı gibi koyuyorlar. Tıpkı bu makarna yemeği, gres yağı ya da eski ev tahtalarını yıkamakta kullandıkları Arap sabununa benziyor. İri, beyaz, bol hormonlu, GDO'su değiştirilmiş bulgur pilavı da aynı yöntemle pişiriliyor."

Tekrar edersem, her gün aynı bakliyat ve aynı makarnayı yemekten dolayı, güzel duygulara sahip değildik. Ancak bunu yemekten başka çaremiz yoktu. Bu da yemek işkencesi!

Ceza evinde paradan, giysiye, kitaba kadar, bir iğneyi-ipliği hep beraber kullanıyorduk. Yani paramızda var. Diyeceksiniz ki haftada iki defa yapın bir yiyecek listesi verin ceza kampı yöneticilerine, bir gardiyan ya da asker

alsın bunları. Bu aklımıza gelmez olur mu? Söyledik bunu idareye. Şöyle dediler bize:

“Bunu yapmamız için size küçük bir tüpte vermemiz gerek. Verelim parasını, küçük bir tüp alın. Olmaz dendi, siz bir tüpten kim bilir nasıl bombalar yaparsınız. Ayrıca siz teröristlerle uğraşmaktan bu isteklerinizi alacak gardiyan ya da asker de yok.”

Okuyucu insanımız, şöyle diyemediniz mi idareye diye düşünebilir:

“Bari seyrekte olsa analarımız, yakınlarımız ziyarete geliyor, onların getirdiği soğan, çökelek, çerez gibi yiyecekleri alın içeri verin bize...”

Bunu demez olur muyuz? Dedik! Ne dediler?

“Bu hiç olmaz, siz ve yakınlarınız kim bilir hangi yöntemle neler geçirirsiniz içeriye.”

Kardeşim siz de amma uzattınız, iyi ki size Türkiye'nin kimi cezaevlerinde yaptıkları gibi insan dışkısı ve idrarı yedirmediler! Yemek işkencesi demişken, bu bakliyat ve gres yağı gibi makarna mideye oturuyor. Bunun üzerine sıcak bir çay canı çekiyor insanın. İçin siz de afiyetle çayı. İşte size çay hikayesi:

Üç güne bir sabah kahvaltısına plastik bidonla çay veriyorlar. Çayın yapılması da makarna pişirme yöntemiyle aynı. Şöyle ki, o dev kazana su dolduruluyor, içine 2 kilo da Rize çayı konuyor, gereği kadar da şeker konuyor, ver altına ısıyı.

Sabahleyin koğuşlardan nöbetçiler büyük plastik bidonlarla giderler, büyük teneke maşrapalarla bu bidonlara çayı doldururlar. Haklarını da yemeyelim, azda vermezler. Adli mahkumlar bu çayı almaz, onlar, küçük tüplerinde, guruplar halinde bu çayı kendileri demler.

Bu bidonlarda ki çay koğuşa gelir, çoklarının, 1-1,5 kiloluk plastik bidon-şişeleri var, onunla içerler. Peki bu biçim çay iki ya da üç günde bir geliyor. Akşama yemekten sonra mideye indirdiğimiz bakliyat makarnadan sonra çay canı çekiyor insanın. Biz de bu çayı üç gün boyunca ısıtıp içiyoruz.

Peki; tüp yok, bu çayı nasıl ısıtıyorsunuz? Bu da ayrı bir hikâye. İçerde her türlü yeteneği olan insan var. Bir çift tel buluyoruz, ucuna iki küçük teneke parçası ve araya bu teneke parçası birbirine değmesin diye kauçuk gibi bir lastikli cisim. İşte daha küçük plastik bidona konmuş iki günlük, üç günlük çay bidonunun içine bu tel teneke düzeneği konuyor; beş dakikaya kalmadan üç günlük bekleyen şekerli demli çayı yeniden yeniden ısıtıyor, içiyoruz.

Belki bazıları diyecek ki “Bu işi çok abarttınız” her gün aynı yemek işkencesi ad ve anlamında. Peki; size insan dışkısı idrarı yedirseler ne yapacak

tınız?

Türkiye'nin kimi hapishanelerinde insan dışkısı ve idrarı yedirdiler. Örnek, aynı tarihlerde Diyarbakır cezaevinde Doktor Sinan Olcan'la birlikte pek çok tutsağa!

Bizce insan dışkısı ve idrarı yemek-yedirmek pek güzel değil. Bu işin güzel olduğu fikrinde olanlarda olabilir, işte bir örnek: Bugün ülkenin en itibarlı profesörlerinden jeoloji profesörü Dr. Celal Şengör ısrarla şöyle diyor:

"Kenan Evren'in yaptığı her şeyi istisnasız onaylıyorum, insanlara dışkı yedirmek işkence değil"

Jeoloji Profesörü Celal Şengör'e Tutsak Dr. Sinan Olcan ise, "Sen hangi travmadan bahsediyorsun" sorusunu yöneltti.

"Bu bir kişiye değil, belki yüz kişiye yapıldı. Rögar kapağı açıldı ve insanlara yedirildi. "Parmağınızı batırın ve yiyin" denildi. Türkiye'de o dönem insanlık suçu işlendi, birçok arkadaşımız koleradan öldü"

Evet, yıllarca aynı yemeği yedirmekten, tutsaklara insan dışkısı ve idrarı yedirmeye varan işkenceler."

1987 yaz aylarıydı Türkiye'den dışarı çıkmak istiyordu İbrahim Çenet. Zor bir karardı onun için. Nedenler vardı, bahaneleri çoktu. El-kol ve bacak protezleri çok eskimişti. Baskılar çoktu. O günleri İbrahim Çenet şöyle anlatıyor:

"12 Eylül 1980'lere gelirken yada darbeden hemen sonra sıkıştıgımda dağlara bile çıktığım olmuştu. Bu hem yanlış hem de olağanüstü bir çaba ve kahramanlık örneğiydi.

Yıl 1986-87 yazıyor, çiziyor, ülkeyi dolaşılıyor, eski arkadaşları buluyor, konuşuyordum. Yılgınlık fazlaydı. İnsanların iç istekleri dışı pek yansımıyordu.

1985 baharında bir mahkûmiyet bitti beni bıraktılar.

Devlet çok sıkıntı veriyor, eski tanıdık arkadaşların çoğu (neredeyse tümü) selam vermekten çekiniyordu. Oturduğum şehirde bir mahallede oturuyorum ailemle birlikte. Avluda toprak zeminde masada kitap okuyor, şiir yazıyor, öykü yazıyorum.

Oradan geçen bir tanıdık, avlu duvarından eğiliyor "Abi şu geriden sü-rüne saklana polis ve asker sana doru geliyor" diyor. Cemseler, polis araçları mahallede iyi bir gözdağı-tatbikat yapıyor. Ve geliyor bir yüzbaşı ve komiser. Buyurun diyorum. "İbrahim" diyorlar "Sen cezaevinde yatmışsın"

"Evet" diyorum.

"O halde yarın savcılığa kadar gel de bir durum var onu konuşun"

"Nedir o durum" diyorum.

"Cezaevinde yatanlar, yediği karavana ekmek parsını sonra halları iyiyse onu geri öderler, işte o durumu konuşun"

Bunun için bu kadar asker ve polisle böyle büyük operasyona ne gerek var demiyorum. Zaten amaçları bunu söylemek değildir. Amaç onu söylemek olsa, bir bekçi yollarlar olur. Amaç mahalleye gözdağı vermek.

1985 yılı sonlarına doğru, iki polis geldi "Seni jandarma komutanı istiyor" dediler. "Olur gideyim o zaman" dedim. "Yok yok acelesi yok yarın gelirsin" dediler.

Düşündüm, önemli bir şey olsa hemen alırlar, demek önemli değil sadece bir kontrol diye düşündüm. Ertesi gün gittim tabi jandarmaya. Jandarma yüzbaşısı beni oturttu karşısına tepeden tırnağa bakıyor, süzüyor. Sanıyorum, benle ilgili raporlar var kendilerinde! "Yahu" diye düşünüyör,

"Bumu bu kadar tehlikeli diye bize yazılar yazılan kişi."

Birkaç lakırdı soru ve git evine diyor.

Birkaç gün sonra aynı yüzbaşı gelip beni alıyor, dövme yok, sövme yok, hücreye tıkıyor, bekle, İstanbul polisi, gelip alıyor, Adana, İstanbul Gayret tepe polisi, Selimiye mahkemesi, cezaevi, oradan tekrar Metris cezaevi ve tekrar Gayrettepe polis merkezi ve bırakıyorlar.

Dövme sövme yok, tabi bu seremoni üç ay sürüyor. Sorulan şu:

"İbrahim sen şöyle bir davadan sanıkmışsın, onun için aldık"

Anlatıyorum:

"İyi ama ben o davadan tutuksuz yargılanıyorum, davada Yargıtay'da"

"Aaa öylemi? O halde soralım da seni bırakalım"

Ve bırakıyorlar.

Konu çok, anlatmak bile masal gibi!

Yıl 1986 Türkiye'yi dolaşıyorum, arkadaşları bulup konuşuyorum. Eski sendikacılık yaptığımız bazı arkadaşları bulup, bağımsız sendikalar var, onlara taban buluyorum, örgütlenmelerine yardımcı oluyorum.

Konu, sıkıntı, baskı çok!

Bir dava vardı, dosya Yargıtay'daydı. Tutuksuz yargılanıyordum. "Orta-doğu devrimci çemberi", "Devrimci tavır üzerine", 'Anadoluda Çingeneler" vb kitap ve broşürlerin yazımına katkıda bulunduğum nedeniyle beş yıl ceza vermişlerdi, dediğim gibi tutuksuz yargılanıyordum.

Avukat arkadaşımız Kemal Keleşoğlu haber verdi, Yargıtay'da mütalaa vardı, karar kesinleşti. Sana verilen beş yıllık cezada onaylandı. Ancak kalabalık dava olduğu için kararın yazımı ve sana ulaşımı otuz beş gün kadar sürer. Tüm zorluklara karşı buda tuz biber oldu. Bu koşullarda nasıl saklanacaktım. Yeniden cezaevine gitmeyi de istemedim! Ve üzülerek yurt dışına gitmeye karar verdim.

Dışarıda ki arkadaşlara, alın beni dışarıya dedim. Nihayet razı oldun deyimli seni dışarıya almamıza dediler. Ve nereye çıkmak istersin?

Yargıtay'da ki karar yazısı ha geldi ha gelecek. "Nereye olursa oraya" dedim.

"Suriye'ye çıkmak ister misin?"

"Olur" dedim.

Girişimde bulunduk ama bu hemen olmadı. İstanbul'a gittim. Yunanistan'da bulunan, gurubumuzdan bir arkadaş İstanbul'a beni almaya geldi.

"Nereye, nasıl gideceğiz" dedim.

"Yunanistan'a ve Trakya Meriç ırmağından" dedi.

Irmaktan geçiş benim koşullarıma uygun olmayabilirdi. Arkadaş ikinci bir yol önerdi:

"Balıkesir Ayvalık'a gider, orada ki bulunan bir arkadaşımız bize basitte olsa bir kayıkçı motoru temin eder, oradan Yunanistan Midilli Adasına girebiliriz" dedi.

Ayvalık-Midilli adasını uzak buldum "Olmaz" dedim.

Istanbul'da ki gurup arkadaşımız avukatıma sordum, "Ben Yunanistan'a geçeceğim, sence nereden geçeyim?" diye!

"Sen bilirsin ama, güzel insan Yılmaz Güney'in geçtiği yerden" dedi.

Orayı biliyordum. Türkiye'nin güneyinde ki bir ilçemize çok yakın olan Yunan adasına geçiş raporu elimizdeydi.

Istanbul'da ki arkadaşına "Hadi gidiyoruz" dedim. "Nereye" diye bile sormadı, bindik otobüse! İndiğimiz ilden bir lastik bot aldık, başka bir araçla gittik o ilçeye.

Bir yarımada, uzanıyor Yunan adasına doğru. Vakit akşama doğru, karanlığa yakın, yürüdük yarımada. Karanlık basar basmaz deniz kenarına indik. Aslında deniz çok yakın ama plaj değil orası. İlginç taşlar ve araları da çalılar. Tam bir engel arazi. Yanımda ki arkadaşın büyük beceri ve özverisiyle indik denize.

Kıyı çok güzel, dalga sıfır, çarşaf gibi deniz. Basit pompayla şişirdik botu. Can yeleklerimizi taktık. Benim el-kol, bacak protezler siyah bir poşetin içerisinde. Başka bir poşette birkaç evrak. Koltuk değneklerim var.

Karşıda siluet şeklinde gözükken Yunan adasına doğru basit lastik botumuzla hedef aldık. Biraz gittik, bot bir yerlere sürttü, derken yırtıldı ve yan yattı, battı derler ya. Deniz dümdüz gözüküyor ama denizin içinde neredeyse keskin taş ve kaya parçaları varmış, bizim basit bot bunlar tarafından kesilmiş. Benim ilk işim kıyıya yüzmeye yöneldim.

Arkadaşım beni bir an göremedi ve beni eşyaların altında kaldığımı sandı, onların altını çevirmeye başladı. Ben ona seslendim. O da bana gelmeye başladı. Dedim ki:

"Ben kıyıya yüzüyorum sen eşyaları topla."

Ama o eşyalar yerine bana kıyıya doğru yüzmeye başladı. Baktı ki ben yüzüyorum, o geri gitti eşyaları aldı geldi. Kıyıya oturduk. Ben "adaletin bu mu dünya" şarkısını mırıldanıyorum kısık sesle. Arkadaşım:

"Ne yapacağız" dedi.

Bende:

"Geceyi şu yarımada geçireceğiz, yarın bir gezinti kayıkçısına bizi gezdir deriz. Bu arada dümeni biz ele alırız, süreriz karşı Yunan adasına."

Arkadaş "Atalar bugünün işini yarına koyma; ben gider bir canlıca bot almaya çalışırım." Deyip gitti! Kalabalık plajdan canlı bir bot alıp (çalıp) geldi. Buluştuk ve sürdük Yunan adasına.

Sabaha karşı adanın liman meydanına oturmuşuz. Balıkçılar balığa gidiyor. Geldi otuz beş yaşlarında bir Yunanlı kişi. Kim olduğumuzu sordu, arkadaşta sen kimsin dedi. Karşımızda ki, bu adanın emniyet amiri ve kaymakam vekili olduğunu söyledi. Vardık emniyet binasına, basit bir ifade. Gemi o adaya üç günde bir geliyormuş. O akşamda gemi gitmiş, yani biz neredeyse üç gün orada bekledik. Oradan Rodos adasına ve de Atina'ya üç günde geldik.

Bizde ki MİT karşılığı onlarda ki istihbarat teşkilatı KİP'den, bizim gibi Türkçe konuşan 35 yaşlarında birisi beni sorguluyor.

"İbrahim hangi örgüttensin"

Yanıtlıyorum!

"Ne gibi çalışmalarda bulundun"

Yanıtlıyorum!

"1974'de Kıbrıs'tan Türkiye'ye (Adana'ya) getirilen Rumlardan bir bilgin var mı"

"Yok" diyorum.

"Kaç yıl ve hangi cezaevlerinden yattın"

Yanıtlıyorum, tek tek anlatıyorum.

"İbrahim, Trakyada ki Türk askeri birlikleri nerelerdedir ve nasıldır"

Kafamın taşı attı derler ya, işte öyle. Kızmadan, sinirlenmeden yanıtlıyorum:

"Kardeş ben Trakyada ki Türk askeri birliğinin nerede ve nasıl olduğu hakkında hiç bilgim yok. Eminim sen benden çok biliyorsun bu konuda. Ancak bilsem bile sana bu konuda bir şey söylemem. Çünkü ben Türkiye'de ki hükümete karşı mücadele yürüten sosyalist bir insanım Türkiye aleyhine çalışan bir istihbarat elamanı değilim"

"Tamam" dedi ve başkacada kendi işi gereği soruların haricinde soru sormadı. Ve ekledi:

"Sana hiç kuşkun olmasın oturum verilecektir"

Ve kısa sürede verdilerde.

Bizi aldılar Atina'ya 60 km uzaktaki Lavrion kampına götürdüler. Lavrion kampı 1940'larda Yunanistan'da komünistleri koymak için yapılmış bir kamp. Ancak şimdi bir farkı var bu kampın. Sivil bir barınma kampı. Kamp aslında büyük bir kamp değil. Ancak Yunanistan'a gelen bir mülteci buraya kayıt yaptırmak zorunda. Yılmaz Güney bile bu kampa kayıt yaptırmıştı. Ancak o zaman ki Kültür bakanı Maria Farianduri, Yılmaz Güney'le bizzat ilgilenmiş ve daha farklı koşullarda kalmıştı o.

Lavrion kampı küçüktü ama o zaman ki Yunanistanda çok sayıda mülteci vardı. Hep sağda solda kalıyorlar, evlerde ve kötü koşullarda kalıyorlar-

dı. O tarihlerde Yunanistan Avrupa Birliği ülkesi değildi. Güya mültecilerle Birleşmiş Milletler ilgileniyordu. Mülteciler çalışıyor, Anavissos adında bir kasaba var, orasının meydanına toplanan mülteciler, amele pazarı olarak sabahları oradalar.

Özellikle Türkiye'den çok sayıda dalgalar halinde Meriç ırmağından, Denizden vb. yerlerden çok sayıda insan akın ediyordu. Ve tabii çok sayıda evet çok sayıda ölüm vakaları oluyordu.

Ben hem Lavrion kampında kalıyordum hem de evim vardı. Kampta insanlara sadece yemek verirdiler. İş bulurlarsa çalışır para biriktirir, bununla da bir çalıntı (Kullanılmış) pasaport satın alır. Para biriktirir bununla da pasaporta resim-mühür yaptırır. Tekrar çalışır para biriktirir bununla da insan kaçakçısı dediğimiz insanlara para vererek bir Avrupa ülkesine geçmeye çalışır.

Orada insanlarımız çok uzun süreler kalır, aileleri, çocukları sıkıntılıdır. Benim en önemli işim buraya geçmiş insanlarımıza bir şeyler anlatmak, onlara bazı şeyleri kavratmaktır.

Yunanistan devrimcileri ile iyi ilişkiler kurmaktır. Orada bulunan başka ülkeden devrimcilerle iyi ilişkiler kurmaktır.

Üzgünüm ki başlarda Türkiyeli bazı devrimciler kendi aralarında da kavga ediyorlardı. Bu onların ülkeden bildiğimiz özelliklerindendi. Yunanistan Avrupa'nın en demokratik ülkelerinden birisiydi. Yunan dili çok tatlı, kendi içinde uyumlu bir dildir. Pek çok Yunanlı az yada çok Türkçe bilir ve konuşur.

Yunanistan'da kaldığım sürece Avrupa'dan devrimci arkadaşlarım beni yalnız bırakmadılar. Geldiler hem tatil yaptılar hem durum değerlendirmesinde bulunduk. Bende Yunanistan'da bol bol okuyup-yazdım, insanlarla sosyal çalıştım ve de yaşamım da tatilde yaptım. Bazı Yunan adalarını bile gezdim.

Yunan gazetelerinde benimle çeşitli kez röportajlar yapıldı. Gazetelerde tercüme makalelerim çıktı. Yunanlı devrimcilerle iyi kalıcı ilişkiler oluşturduk. Gerek Avrupa'da gerek ülkemizde çeşitli yerlerde pek çok insan bana güzel duyguyla sormuşlardır, "Abi bizi tanıdın mı" diye! "Yok" dediğimde ise hep "Biz senle Yunanistan'da birlikte kalmıştık aynı şehirde, kasabada" demişlerdir.

Yunanistan benim için nemli bir anılar yumağıdır.

Yunanistan'da toplam iki yıl kalan İbrahim Çenet, burada bulunduğu sürece hem Türkiye insanlarıyla hem de Yunan insanlarıyla ilgili oldu! Devam ediyor İbrahim Çenet:

"Yunanistan insanı çok politik anlayışlı ve demokrat insanlardır. İnsanlar istediği an yürüyüş yapabilir, istediğini konuşur, yazar. Atina'nın sokaklarında sık sık politik yürüyüşler yapılır. Hatta genellikle gençler kendilerinin yürüyüşlerinin yapılmasına, eylemlerine polislin engel olması durumunda direnirler.

Akşamları işten çıkış saatlerinde protestocu guruplar polisle sert tartışma ve kavgaya tutuşurlar. Molotof kokteyl havada uçuşur.

Biz mülteciler Atina'da genellikle Platia Exerhia da kafelerde oturur, yanında ki Omonia, Platia Akademia, Sindagma vb meydanlarda ve ara sokaklarda ki bu sözünü ettiğim Yunanistan devrimcileri ve gençlerinin polisle çatışmalarını seyrederdik.

İki dönemdir ve şimdiki Yunanistan başbakanı Aleksis Chipras 1990'lara gelirken ve 1990 lardan hemen sonraları çok aktif bir gençti. Yunanistan Komünist Gençlik Örgütü üyesiydi. Hele üniversite yıllarında tam anlamıyla gençlik lideriydi.

Biraz önce sözünü ettiğim Atina sokaklarında ki taşlı sopalı ve Molotof kokteylili direnişlerin en ortasında hatta başındaydı, Aleksis Chipras. Sık sık Atina sokaklarında ki bu sürekli direnişlerin takipçisiydik biz ailecek. Başka Türkiyeli ailelerde takip ederdi bu direnişleri. Ben, eşim ve kızım çok seviyorduk bu Aleksis Chipras'ın başında olduğu direnişleri. Güya karar alıyorduk, bu direnişleri kenardan kaldırımdan takip edecektik ama bazen de heyecanlanıyor kalabalığın ta ortasında oluyorduk, Aleksis Chipras'larla birlikte.

Bir keresinde sigarasını yakmaya çalışan ve bunu başaramayan bir tanıdığın elinden sigarayı alıp ve daha dumanı ve alevi tüten bir Molotof'ta yakmaya çalışmıştı eşim. Bu görüntüyü çeken bir gazete de ertesi gün bu Molotof'la sigara yakılmaya çalışılması görülmüş ve gülüşmüştük hoşça."

“1971’de yarım kalan darbe 12 Eylül’de tamamlanmıştır”

İbrahim Çenet darbelerin Türkiye’ye neler kaybettirdiğini şöyle anlatıyor:

“Mustafa Kemal öldükten sonra, işler kötüye doğru değişmeye başladı. 2’nci paylaşım savaşı genç ülkeyi de olumsuz etkiledi. Türkiye ABD’nin payına düştü. İşler zaten iyi gitmiyordu, 1945 ve 46 da Amerikancı bir parti kurduruldu ülkede. Demokrat Parti. Adnan Menderes, Celal Bayar ikilisi diyelim.

1950 yılında iktidara getirildi bu kadro. 1952 yılıyla Truman doktrini Marshall Plan’ı, ile ülke tam bir ABD’nin 53. Eyaleti gibi planlandı. Ülkemize birde lakap bulduk üstelik: Küçük Amerika! 1950-60 yılı arası, tıpkı bugün ki RTE sistemi gibi idi.

Ülkede kalan, çok az sayıda ki ulusalcılar, bağımsızlıktan yana olan, yine çok az sayıda ki devrimci, çantalarında kalan son ilerici barutunu atarak 1960 değişimini yaptılar. Birtakım ilerici, azda olsa çağdaş bazı kurallar içeren bir anayasa yaptılar. Bu anayasa aslında ülkemizin özünde var olan devrim özelemlerini kabarttı ve bazı iyi işler olmaya başladı. Kısaca sayarsak; fikir kulüpleri, sendikalar, kitap, yayın, bazı ilerici partiler, Dev- Genç .... Güzel şeyler oluşmaya başladı.

Emperyalist güçler ve yerli işbirlikçisi, Oligarşi, tüm tecrübesi ve olanaklarını kullanarak, ülkede bir kanlı darbe yaptı. 1971 yılı 12 Mart faşist darbesi.

Bu darbeye başta THKP-C, THKO ve TKP/ ML direndi, savaşarak kaybettiler savaşı. Her fırsatta söylediğimiz bir söz var: Öyle yenilgiler vardır ki kolay kazanılmış zaferlerden daha değerlidir. İşte 1971 darbesine direniş ve bilinçli savaş, yenilgiyle de sonuçlansa, kısa sürede tekrar toplandı, 1975’le başlayan direnişler ve örgütlenmeler oldukça yükseldi. Ve 12 Eylül 1980 darbesi yapıldı.

Mustafa Kemal öldükten sonra pusuda bekleyen dış ve onların uzantısı güçler 1945 planı 1950 demokrat Parti darbesi yürüdü yürüdü, 1961 de kısa bir ara verdi 1971 de darbenin virgül ’ünü ve 1980 de de noktasını koydu.

Sizin dediğiniz gibi önce ki darbeler tamamlandı.

Darbeler sürekli hale geldi. Adı darbe olsun olmasın. Şimdi 1990’larda ki Tansu Çiller, Mehmet Ağar, Doğan Güreş, Abdullah Çatlı vb. yönetimi

darbe değil miydi? Turgut Özal'ın yönetimi tam bir darbe değil miydi? Ara dakiler. 17-25 Aralık darbe girişimiydi. 15 Temmuz 2016 girişimi iki guru bun birbirini oyuna getirerek darbe girişimiydi. Hele bu Fettullah, cemaat darbesinden sadece beş gün sonra 20 Temmuz 2016 Recep Tayyip Erdoğan'ın yaptığı darbeye çok pis bir darbedir.

Şu an itibariyle daha nerelere kadar gideceği de belli değil."

Darbeler Türkiye'ye neler kaybettirdi?

Darbeler Türkiye'ye çok şey kaybettirdi, Ülkeye çok şey kaybettirdi. İnsanların umuduna çok şey kaybettirdi. 12 Eylül öncesi ve sonrasını da şöyle anlatır İbrahim Çenet:

"12 Eylül öncesi ve sonrası milat gibi farklıydı. 1971 darbesinden sonra savaşarak yenilindiği için toplumun duyarlı kesimi çabuk toparlandı. Her zaman olduğu gibi, gençlerden başlayarak, kitleler devrimci uyarılara isteklere, örgütlenmelere çabuk yanıt verdi.

Bildiğimiz gibi 1974 şartlı affından sonra dışarı çıkanların belki de çoğu yılgın ya da işin kuralına göre hareket etmeyen kimselerden oluşuyordu. Olsun ancak az sayıda da olsa yılgın olmayan, kurallı devrimciler azda olsa, kitleler bunların etrafında toparlandı. Çok sayıda devrimci örgütler oluştu. Çok sayıda kitleler bunların etrafında buluştu. Olsun iyi işte.

Burada örgüt adı vermesek de bazı örgüt tipolojilerini işleyelim. Vietnam'ın evrensel devrim ustası Ho Chi Minh derki:

"Emperyalizm son tahlilde bir bütündür ancak size en çok etki yapan bölümüne önce silahlarınızı doğrultun"

Peki bizim ülkemizde emperyalist ABD ye silahlarını doğrultanlar çoktu ama, varın siz düşünün o zaman ki adıyla Doğu Bloku denen ülke konsolosluklarını işgal eden Türkiyeli devrimcileri. Sayfalar dolusu dergi ve kitaplarını Sovyet sosyal emperyalizm teorileriyle dolduran o çok kitleli örgütleri.

Devrimci örgütlerin birbirlerini teorik eleştirmeleri gereklidir de!!!!

Ya birbiriyle çarpışan, savaşan o koca kitleli örgütlere ne demeli. Birbirlerinin örgüt evlerini, kişi illegalitesini bozan devrimci örgütlere ne demeli. Derin Devletin ölüm mangaları, kontrgerilla örgütünün ajanları; devrimcileri, kitleleri katliamdan geçirirken bazı devrimci örgütler karşı da ki başka bir devrimci örgüte ait kitleleri ve kadroları öldürmekle meşguldü. Hatta öyle devrimci örgütler vardı ki, saldırgan faşistten çok devrimci kitle yada kadro öldürüyordu. Devrimci geçinip de başka devrimci guruptan örgüt insanlarını faşist devlete ihbar eden örgütleri kim tanımaz. O partilerden birisi hala devrimci geçinip şöyle demişordu:

“Bize AKP ile iş birliği yapıyorsunuz diyorlar, hayır biz AKP’ye varmadık, AKP bizim dediğimize geldi”

İşte buyurun! Ayrıca kendi kadrolarından, yılların içinden geçmiş kendi kadrolarından çok sayıda evet çok sayıda devrimci kadro öldüren, vuran, iple boğan, şişleyen devrimci örgütleri kim tanımaz. Çok örnekler gördük, bu pis durumu burada kapatıyoruz.

1980’e gelirken, ülkemizde ki tüm devrimci etkinliklere global baktığımızda, tüm devrimci enerji devrimi ele almak için yeterli enerjiydi. Yani Türkiyeli devrimciler kendi ahmaklıkları yüzünden devrimi elleriyle kaçırdılar.

Şimdide 12 Eylül’den bir gün ile yedi gün sonra arası olan bir halden söz edelim. Ankara merkezli bir örgüt. O kadar çok kitlesi ve kadrosu var ki neredeyse ülkede ki tüm örgütlere eşit sayıda etraf yapmıştı desek abartmış olur muyuz? Çünkü bu örgüt Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı adını o kadar kullanmıştı ki. Bu örgütün neredeyse evet neredeyse tüme yakın kadroları 12 Eylül gününden yedi (7) gün içinde yakalandı.

Gene İstanbul merkezli bir örgüt yöneticileri 12 Eylül darbesinde yedi (7) gün içinde yakalandılar. İşin ilginç yani bu örgütte çok kitleli ve kadrolu örgüttü. Bu örgütte Mahir Çayan adını çok kullanan örgüttü.

Deniz Gezmiş’e hiç layık davranmayan kimi örgütleri anlatmanın gereği yok.

12 Mart 1971 darbesinde o günün örgütleri hiç olmasa savaşıyorlar ölümüşlerdi. 1971 yılı 1 Haziran’ında Hüseyin Cevahir savaşıyorlar ölüyordu. Sinan Cemgil Nurhak dağlarında savaşıyorlar ölüyordu.

1972 yılı 19 Şubat’ta Ulaş Bardakçı savaşıyorlar ölüyordu.

1972 yılı Tokat ili Kızıldere köyünde Mahir Çayan dahil on devrimci çarpışarak ölüyordu.

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan idam sehpasını kendileri tekmeleyerek ve unutulmaz devrimci mesajlar vererek ölümü kucaklıyordu.

12 Eylül’den sonra çoğu devrimci kitle sindi, silikleşti, yurt dışına çekildi, adeta telef oldu. Tabi bu tarihten sonra dünyada ki sol yapıda da yaralar oluştu. Bunları düzeltmek kolay olmadı. İşte size 12 Eylül 1980 arbedesinden hemen önce ve sonrası.”

TÜKETEN VE TÜKETİLEN ÜLKE TÜRKİYE.

Türkiye'nin kendini tüketen ve giderek kendisini tüketen ülke haline gelmesini şöyle anlatıyor İbrahim Çenet:

"Ekonomi belirleyici; ekonomi, politika, sosyal yapı ve kültür birbirini belirleyen, tamamlayan olgular. Türkiye ekonomisi 1938 yılına kadar yani Mustafa Kemal'in ölümüne kadar görecelide olsa bağımsızdı. Gerçekten öyle miydi? Evet!

1934 yılında Türkiye uçak üretiyor. Motoru, elektronik aksamı dahil Türkiye'de üretiliyor. Dahası hiçbir ülkeye patent ödemedi tamamen kendi olanaklarıyla üretiyor bu uçakları. Bu uçaklar, değil zirai ilaçlama uçakları, helikopter, yolcu uçağı! Savaş uçağı aynı zamanda.

Üretilen ilk parti savaş uçağını da Avrupa ülkelerine (Danimarka'ya) satarak dünyaya açılıyor.

1934'lerde bir Türk lirası iki buçuk ABD dolarıdır. Rakamla; 1 TL= 2.5 ABD dolarıdır.

1938-1946 arası Türkiye'nin emperyalizmle bütünleşme aşamasıdır. 1950 Menderes-Bayar iktidarıyla Türkiye'nin emperyalizmle bütünleşmesinin tamamlanmasıdır. 1960 da yapılan suni bir hareketle kısa bir bağımsızlık. 1961 yılında gene hiçbir ülkeye bağlı kalmadan Devrim markasıyla binek arabası üretiyoruz. Ve hemen kapatılıyor. 1965 ile beraber Uluslararası sermaye ve yerli işbirlikçi Oligarşik azınlık faşist iktidarı geri gitmemek üzere yerleşiyor.

Türkiye emperyalizmle öylesine özdeş hale gelmiş ki kendisine gönüllü olarak bir lakap bulmuş: Küçük Amerika. Biz ABD hakkında birkaç söz edersek siz bunu Türkiye içinde anlayınız.

1945 yılı yani ikinci dünya savaşının bitimiyle birlikte ABD yeryüzünde bir blok, bir kutup, bir belirleyici oldu. Aynı zamanda bunun karışısın da bir Sosyalist blok oluştu. İki kutuplu dünya.

Sosyalist blok (Sovyetler Birliğinin öncülüğünde ki sosyalist blok) 1960'lardan 70'lerden ve 80'lerden sonra topluma öncülük edemedi. Toplumların hareketini sürekli kılamadı, adeta toplumu durdurdu, toplumun (maddenin) hareketini sürekli kılamadı. Ve sistem çöktü.

Ancak Küba, Vietnam, Kore vb. ülkeler kendi dinamiğini korudu. Nikaragua, Venezüella vb. gibi ülkeler de doğmaya başladı.

1990'larla beraber Sosyalist blok (blok olma anlamında) olma özelliğini kaybetti. Bu durumda ABD başkanlığında, İngiltere yardımcılığında, Kana-

da, Avusturya (ki hepsi İngiliz kökenli) Japonya, birazda Avrupa'yı yarıyor
olarak tek kutuplu bir dünya emperyalist sömürü bloku oluşturdu. Bu tek
kutuplu emperyalist blok yer yüzü insanlarına çok çektirdi.

2001 yılı ABD kendi ikiz kulelerinden başlayarak bir sahte darbe girişimi
yaptı ve dünyaya saldırmaya başladı.

Güney Amerika da saldırılar, Afrika'da Sudan işgali, Asya'da Afganistan
işgali, Ortadoğu'da Irak işgali vb.

Yani açıkça söylesek tek kutuplu emperyalizm dünyaya bir savaş açtı.
Bizim nazarımızda 2001 ABD kulelerinin bombalanmasıyla başlayan bir
üçüncü (3.)dünya savaşı başladı. En az on, on iki yıl acımasız bir dünya sa-
vaşı sürdü. Bu 3. Dünya Savaşının en şiddetli odak merkezide Ortadoğu
ülkeleri ve son noktası da Suriye oldu.

Son birkaç senedir de 3. Dünya savaşı bitti. Ve emperyalizmin 4. Bunalım
dönemi başladı.

Biz bu formül sonuçları neden anlattık. Siz Türkiye'nin bağlı olduğu em-
peryalist sisteme ilişkin ettiğimiz her tespiti ve tarihi ve olayı Türkiye için düşünün.

Örnek: Dedik ki 1990'larda ki tek kutuplu emperyalizm dünya insan-
larına çok çektirdi! Peki 1990'lardan hemen sonra ki yıllarda örnek Tansu
Çillerin başbakanlığı yıllarında, Türkiye'nin bağlı bulunduğu tek kutuplu
dünyaya uygun olarak, o kadar çok insan ensesinden tek kurşunla vurul-
muş ve o kadar çok insan sokakta giderken ensesinden büyük, ve keskin
bir satırla tek vuruşta istemedikleri insanları öldürmüşlerdir ki sayısını kim-
se tutamamıştır. Bu sadece bir örnek.

ABD ve İngilizler öncülüğünde ki tek kutuplu dünyanın 3. Dünya sa-
vaşını 1991 de başlatıp yer yüzü insanlığına çok çektirmesi sonucunda,
son birkaç yıldır da yenilmesiyle beraber, emperyalizm dördüncü bunalım
dönemine girmiştir. Yani şimdi bu sözünü ettiğimiz blok hala var. Orta ve
Güney Amerika ülkeleri çok sağlam bir dünya bloku oluşturdu. Çin başlı
başına bir blok. Rusya ve etrafı ayrı bir güç. Avrupa ayrı siyasi bir güç olmak
istiyor. Yani daha üç beş seneye kadar tek kutuplu bir yer yüz varken şimdi
bu kutup iki olmuş, üç olmuş, dört olmuş! Nereye gideceği de belli değil!

Bu arada o görkemli Avrupa Birliği dağılmış! (Dağılacak değil, dağıldı)
Emperyalizm yenildi! Tükendi! Tükeniyor! Tüketiliyor!

'Bütün bu anlattıklarımız bizim görüşümüz. Eğer doğruysa, peki Emper-
yalizmle tümünden etle-kemik gibi bütünleşmiş olan Türkiye neden tüken-
mesin? Neden Tüketilmesin?

Türkiye Doğu ile Çin'le, Rusya'yla bütünleşebilir mi? Kesinlikle! Neden?
Çünkü Türkiye'nin tümünden sanayisi, ekonomisi, sistemi vb. hepten batıyla

ABD ile. Türkiye'nin Doğu ile Çin'le bütünleşmesi için ekonomik-politik ve idari sisteminin değişmesi gerek. Yani devrim olması gerek.

Evet Türkiye ekonomi ve yönetim sistemi toplumların hareketini tüm den durdurmuştur. Türkiye insanı çok silik hale getirilmiş, yozlaştırılmıştır. İlerici Türkiye halk güçleri sürece hâkim değil. Ancak azda olsa dinamik bir linçli onurlu insanlar vardır.

Kendimi bilincime uygun olarak, ülkemizin insanlarına güveniyorum. Ülkemizde bir 1920 deneyimi, kurtuluş savaşı deneyimi vardır. Ayrıca bize özgü bir deney olduğu için 1970'ler devrim savaşı deneyi vardır.

Yeni bir dünya kuruluyor. Çok kaypak, çok şey savruluyor. Türkiye'nin göbekten bağlı olduğu emperyalizm yenildi. Denecek ki emperyalizmi hala var! Evet var. Bir sürede devam edecek. Emperyalizm yenildi ama yok olmadı ki, geri çekiliyor ve çekilirken de canla başla savaşıyor, saldırıyor.

Buna bağlı olarak ülke ekonomimizde, yönetimimizde aynı böyle. Türkiye Oligarşik azınlık yönetimi kriz içinde yalpalıyor, savruluyor; yenildi ama nasılda saldırıyor, hem de her kesime. İş birliği yaptığı, ülkeyi birlikte parselledikleri (paralel) yandaşlarına bile saldırıyor. Akrebin sıkıntı karşısında kendi kendisini soktuğu gibi.

Başka bir durum biz halklar örgütlü değiliz. İşte bu durumda Oligarşik azınlık faşist yönetimi şimdilik düzeni sürdürüyor. Ülkemizde ki egemen güçlerin en temel işi korku salmak. Korkuyla tutuyorlar bu yönetimi. Bu adaletsiz yönetim dengesi kararlı bir denge değil, Bu Türkiye yönetimi karsarsız, suni bir dengedir.

Emperyalizmin yenilgisine uygun olarak, ülke ekonomisi kriz içindedir. Ülkede gelir getirici çok şey satılmıştır. Eskiden ülkemizde örtülü ödenek diye bir harcama kaynağı vardı. Bu harcamadan yöneticiler hesap vermezdi. Şimdi pek çok ama pek çok ülke gelir getiren kurumu Varlık Fonu diye bir sorumsuz harcama hazinesine dönüştürüldü.

Ülkemizde ki bu RTE azınlık yönetim hanedanı önce ki yıllarda sömürü yanında bazı görünüşte sosyal haklar veriyor gözüküyordu. Şimdilerde bu yoksul kesime verilen kısıntı haklar bile birer beşer kesiliyor. Yatırımlar durdu. Ekonomi savaş ekonomisine dönüştü. Zaten kıt olan ekonomik olanaklar savaş ekonomisiyle daha da zor anlar yaşamaya başladı. Ancak düzen saldırıyı, halklara ve dış başka yaratılan düşmanlara savaş açılmasa düşer, Ülkemizin bağımlı olduğu batı yenilmiştir. Artık batı (bir anlamada ABD) ülke yönetimini kontrol ve planlama bile yapamaz olmuştur. Ülke ekonomisini götüren Oligarşik azınlık iflaslar içerisinde. Kendisini götüremiyor. Yönetimde yalpalıyor. Batıyla kavgalı gözüküyor ama bir çocuk ne kadar anasına bağımlı ise Türkiye'de batıya öyle bağımlı. Türkiye yönünü doğuya dönmek gibi eğilim de gösteriyor ama bu hiç olmaz! Neden sistem, sermaye batıyla ilgili sermaye. Evet yeni yeni dünyalar kuruluyor. Taşlar çok oynak, Ülkemizde bu belirsiz ekonomisiyle çok kaypak. Savruluyor. Süreci halkımızın örgütlü süreci belirleyecektir."

Türkiye'nin hangi koşullarda barışa ve huzura ulaşabilirliğini İbrahim Çenet şöyle anlatıyor:

"Halkın, emeğin iktidarında sınıf karakterli bir devrimle ancak barış ve huzur olur. Üstte anlattığımız bir soruda günümüzde toplumların hareketi durdurulmuştur demiştik. Maddenin hareketini durduramazsınız. Durdurduğunuzunu sansanız bile o enerji bir gün yolunu bulur ve ilerler. Tıpkı bir ırmak gibi. Bir ırmağa baraj yapılıyor ve ırmağın taşıdığı su durduruldu sandığımızda yanığı başlıyor. Biriken su başka bir enerjiye dönüşüyor. Toplumlarda böyledir. Kapitalizm ilerici görevi göremez. Ancak kapitalizm ilk çıktığı yıllarda içinden çıktığı feodal düzene karşı, burjuva anlamda kısa bir süre ilerencilik görevi görmüştür. Kapitalizm ilerleyen zamanda tümünden gerici olmuştur. Emperyalist aşamaya geldiği anda da zaten tümünden gerici ve faşist konuma girmiştir.

Günümüzde insanlığa ancak emek güçleri, kardeşçe toplumcu bir sistemle gidebiliriz. Bunu kısaca özet olarak söylersek:

-İnsanın insan tarafından sömürülmediği, hep beraber üretilen ve tüketilen, insanca ve kardeşçe bir düzenle yaşam yol alır. Üretim, yönetim, yaşam ve özgürlük, mutluluk sıralaması böyledir. Eski yıllardan beri insanlık güzel üretim, anlayış ve yönetimler oluşturmuştur. Bunları saymanın yeri burası değildir. Ülkemizde güzel bilgelerimiz oluşmuştur. Yunus Emre, Bektaşî Veli, Mevlana ve özellikle Bedrettin Mahmut, Karacaoğlan, Dadaloğlu vb. bizim evrensel değerlerimizdendir. Biz kendi değerlerimizin üzerine yükselerek de ilerleriz.

Ayrıca yer yüzü insanlığının oluşturduğu, kendinden önce çokça teori ve anlayışın sentezi olan Marksizm vardır. Uygulanmıştır ve halada çoğu yerde uygulanmaktadır.

Marksizm de Emek en yüce değerdir. Paylaşmak mutluluktur, sömürüye, adaletsizliğe, diktatörlüğe direnmek soyluluktur. Bir dörtlüğümüzde şöyle demiştik:

Paylaşmak mutluluktur
Acıyı işkenceyi bile
Direnmek soyluluktur
Haine, diktatöre!

Ülkemizin kültür birikimi çok yüksektir. Emek eksenli, ortak üretim ve bölüşüm esasına göre oluşturulacak bir yönetimle ülkemizde mutlu bir yaşam kurabiliriz.

Ülkemizde barış ve huzur dolu mutlu bir yönetim kurulması için başta:

•Emeğin özgür olması gerek!

•Halkların özgür olması gerek!

•Kültürlerin özgür olması gerek!

•Kadın–erkeğin eşit özgür olması gerek!

•Doğanın-toprağın, havanın ve suyun özgür olması gerek.

Bu oluşumun adı özgürlüktür, sosyal kardeşçe yaşamdır!

Bu oluşumun adı sosyalizmdir.

Bunu oluşturma işlemine Devrim denir.

Tek yol sosyalist devrimdir!”

İSVEÇ YILLARI VE NOBEL ÖDÜLÜ

12 Eylül darbesi ile aydınlar, sanatçılar, devrimciler dünyanın çeşitli coğrafyalarına sürüldüler. İbrahim Çenet sürgün yıllarını şöyle anlatıyor:

"Ben, Almanya'ya yerleşmeyi düşünmüştüm. Fransızca biliyordum; Almanya olmazsa, Fransa'ya gitmeyi planlıyordum. Danimarka'da yaşayan bir arkadaşım, İsveç'i önerdi. Siyasi ve kültürel etkinliklerimi İsveç'te daha rahat sürdürebileceğimi söyledi.

Malmö, Danimarka'nın başkenti Kopenhag'a çok yakın. İki kent, birbirine Baltık Denizi ile bağlanıyor. İkisi de İskandinavya ülkesi olan İsveç ve Danimarka birbirlerine karşı vize uygulamıyor. İsveç'in olumlu koşulları, kolay hareket etme olanaklarına sahip olma düşüncesi beni İsveç'e yönlendirdi. Ev, bakım ve temizlik hizmetleri Malmö Komününden (belediye) gelen görevliler tarafından karşılanıyordu. Günde üç kez geliyor, temizlik yapıyor, verilen siparişlere göre yemek hazırlıyor, her gün olması gereken hizmetleri yapıyorlardı.

Bu denli aşırı ilgiye alışık olmadığım için, zamanla hizmetlerin bazılarında kısıntıya gittim. Aslında birçok konuda kendime yetmek istiyordum, yıllarca da böyle yaşadım. Ancak, başka bir sorun vardı. Belediye çalışanları, günlük işlerini bitirdikten sonra gidiyor, günün diğer saatlerinde evde yalnız kalıyordum. Konuşacak insana, ufak tefek yazı, kırtasiye işlerinde bana yardımcı olacak birine gereksinmem vardı. Komünden sosyal hizmet uzmanları, psikologlar geldi, ölçtüler, biçtiler sonunda çaresini buldular. Bakım ve ev hizmetleri dışındaki günlük işlerimde yardımcı olmak için arkadaşım, dostum Ali Haydar Nergis'i görevlendirdiler. Her gün sabah saat 9.00'da geliyor, akşama dek benimle sohbet ediyor, İsveçlilerin bilmediği Türk yemeklerinin hazırlanmasında yardımcı oluyor, birlikte dışarı çıkıyor, parklarda dolaşiyor, kentlerdeki etkinliklere katılıyor, bu hizmetlerin karşılığında her ay Malmö belediyesinden düzenli maaş alıyordu.

İkimiz de o günlerde bekârdık. Türkiye'nin yorgunluklarıyla gelmiştik. Hafta sonlarında, gündüz mesaimize gece mesaisini de ekliyor, iki Adana'lı, İsveçli sanatçıların takıldığı eğlence yerlerine giderek efkâr dağıtıyorduk.

Devam ettiğim İsveççe dil okulundaki sınıfım, çeşitli nedenlerle gittiğim kamu kuruluşları birer tartışma alanına dönüşüyordu. Amir, memur olmalarına aldırmadan, gördüğüm her haksızlığı İsveçlilerinyüzüne söylüyordum.

İsveç'te yaşamama rağmen Türkiye ile bağlarımı hiç koparmadım. Al-

manya, Fransa başta olmak üzere hemen her ülkeden arkadaşlarım ziyaretime geliyordu. Bilgisayarın henüz yaşamımıza girmediği yıllarda. O koşullarda Çardak Yayınları'nı kurdum. Daktilo ile yazıp fotokopi ile çoğalttığımız Acı Çocuğu Kırığı Çalmaz, Bin Çiçekli Bahçe, Öz, bu yayınevinde çıkan ilk taş baskı kitaplarım arasında yer aldı. İsveç kütüphanelerine alınan bu kitaplar bugün de ülkenin her yanında okura ulaşıyor.

Kısa sürede Güney İsveç'teki yazar ve sanatçıların tanıdığı bir isim oldum. Hikayelerim, şiirlerim İsveçli yazar ve sanatçılarla birlikte antoloji ve seçkilerde yayımlandı. Güney İsveç Yazarlar Birliği'ne üye oldum.. Burada İsveçli ünlü yazar Karin Lenz ile bir arada olma fırsatı buldum. Yazdığımı tiyatro eserleri Malmö Halkevi'nde sahnelendi. Türkiye ve İsveç'teki gerçek yaşamımdan yola çıkarak yazdığım bu tiyatro eserlerinde kızım Kübele ve eşim Fatma da rol aldı. Çıkardığım Yarına Doğru adlı sanat edebiyat dergisinde, tanınmış Türk ve İsveçli yazar, sanatçıların şiir ve yazıları yer aldı. Türkiye'de zengin bir sendikacılık deneyimine sahip olduğum için, İsveç Türk İşçi Dernekleri Federasyonu ile ortak bir çalışma içine girerek deneyimlerimi onlara aktardım. Yazı ve söyleşilerim Federasyonun yayın organı Yeni Birlik Dergisi'nde yayımlandı.

Uppsala Üniversitesi Türkoloji bölümünde Türk kültürü ve halk edebiyatı konularında konferanslar verdim, İsveçlilere Karacoğlan'ı, Dadaloğlu'nu ve Pir Sultan'ı anlattım.

Bütün bu kültürel çalışmalarım da odaklandığım tek yer "İnsan" dı! Gittiğim günden başlayarak İsveçlileri ve ülkede yaşayan göçmenleri incelemeyi, gözlemlemeyi amaç edindim. İsveç'e, Orta Doğu'dan, Balkanlardan, Türkiye'den gelen göçmenlerle yakın ilişki kurdum.

Onların yaşam deneyimlerinden sonuçlar çıkardım.

Bütün bunlarla yetinmedim. Her ay İsveç devleti tarafından yaşama ve barınma için bana ödenen karşılıksız paradan rahatsız oldum.

Geçimini sağlamak için başka yollar aradım. Ticarete atıldım. Bunu yaparken de bir amacım vardı. O yıllarda, büyük kentlerin dışındaki ormanlık alanlara yakın yerlerde tutulan sığınmacılar, buralarda gereksinmeleri olan yiyecek ve giyecekleri yeterince bulamıyorlardı. Hem göçmenlerin bu gereksinmelerini karşılamak hem de küçük yollu gelir elde etmek için büyük bir minibüsle ticarete başladım. Her gün toptancılardan aldığım taze sebze, meyve yiyecek ve giysileri kamp alanlarına götürüp satarak, hem göçmenlerin ucuz yiyecek, giyecek gereksinmelerini karşılıyor, hem de kendime İsveç'e muhtaç olmadan yaşayacak bir gelir sağlamaya çalışıyordum. Bu geliş gidişlerimde göçmenlerle konuşarak onların iç dünyalarına tanık oluyor, zengin yaşam deneyimlerinden sonuçlar çıkarıyordum.

İsveç'te yaşadığım süre boyunca hiç boş durmadım. Sürekli olarak kültürel ve politik etkinliklerin içinde yer aldım. Gelişmiş kapitalist bir ülke olan İsveç ile Türkiye'yi sürekli karşılaştırdım. Bu karşılaştırmalarla yeni sentezlere ulaştım, bunu kültürel ve siyasi hayatım içinde değerlendirdim.

Yılların nasıl evirildiğini anlayamadım.

"İsveç bir anlamda dünyanın diğer ucundaki bir ülke! Yüz yıllardır savaş girmemiş. İsveç'in başlangıç yıllarını bir yana bırakırsak, son dönemlerini Olof Palme öncesi ve sonrası diye ayırmak gerekir. Olof Palme zamanına dek İsveç, çalışkan, üretken, ama pısrık, silik bir ülke!

1960'larda, 1970'lerde Olof Palme ile birlikte bir sıçrama yaptı. Hem üretim ilişkileri hem de insan hakları ve demokrasi açısından köklü, dönüşümler gerçekleştirdi. Gerçek bir sosyal demokrat ülke haline geldi. Olof Palme, İsveç'te kapitalist yolu terk etmedi.

Ancak, kapitalizm ve sosyalizm arasında bir ekonomik ve sosyal denge kurmayı başardı! Olof Palme'nin uyguladığı sosyal demokrasi, insancıl yanları ağır basan bir sosyal demokrasiydi. Emperyalist savaflara karşıydı. Amerika'nın Vietnam'da sürdürdüğü emperyalist savaşa karşı çıktı. Savaş karşıtı gösterilerde en önde yer aldı. Ve sonunda öldürüldü. O'nu, emperyalizmin karanlık güçleri öldürdü"

Nobel Ödülü, yüz yılı aşkın bir süredir, İsveç'in, kapitalizmi ve silah sanayini gizlemek için baş vurduğu bir göz boyama yöntemidir. Nobel'in tarihi ayıplarla doludur. Nobel Ödülünün, 1939 yılında Adolf Hitlere verildiğini ve Hitler'in bu ödülü reddettiğini çoğu kimse bilmez.

Nobel Barış Ödülü'nün, birkaç yıl önce, "Dünya savaş konseyi başkanı Barak Obama'ya" verilmesi de başka bir ayıptır. Obama bile bu ödülü almaya utanmış, sonunda almamak hoş olmaz düşüncesiyle törensiz kabul etmişti."

Türkiye 12 Eylül 1980'den sonra çok sayıda vatandaşını kurşuna dizmiş, hapsedmiş, idam etmiş, sürgüne yollamış. Bu insanlardan bir tanesi olan İbrahim Çenet'i 1992'den 1998'e kadar ülkeye almadılar, sürgün ettiler. O günleri İbrahim Çenet şöyle anlatıyor:

"Evet başka bir ülkede yaşamak beni zorladı tabi. Ben ideolojisi olan, kendimi, ülkeyi ve dünyayı değiştirmeye yönelmiş bir devrimci insandım.

Yetişkindim, ideallerim vardı. Bulduğum İsveç ülkesi dış ülkelerin en iyilerindendi. Benim oraya uyum diye bir sorunum yoktu. Ailecek kendimizi korumasını biliyorduk ve bunu sağlamıştık. Ben kendi adıma dünyayı değiştirme yolunda en iyi tanıdığım Türkiye bölgesinden katılmalıydım. Benim kendime karşı bir sorumluluğum vardı. Dünya insanlarına, ülkemizin insanlarına karşı bir sorumluluğum vardı. Ülkemde devrim için cezaevlerinde bulunan arkadaşlara karşı bir sorumluluğum vardı.

Dahası ülkemde devrim için canını vermiş insanlara karşı, Deniz Gezmiş'e ve özellikle partimin sekreteri Mahir Çayan'a karşı bir sorumluluğum vardı. Bu gibi sebeplerle beni başka ülkelerde olmak sıkıyordu.

Benim üç çocuğumdan bir tanesi yurt dışında doğmuştu. Adı Kübele Işkın Çenet. Beni ülkeye kabul etmedikleri gibi Kübele'yi de kabul etmiyorlardı. Kübele'nin anasıda bende Türkiye vatandaşı idik. Ama tüm çabalarımıza karşın İsveç'te ki Türk konsolosluğu bize kimlikte pasaport ta vermiyordu. Dokuz yaşına gelmiş kızım Kübele'ye arkadaşlar soruyordu:

"Kübele Türkiye'ye gidiyor musun?"

Boynunu üzgün bir tarafa eğerek:

"Benim pasaport 'um yok" diyordu!

1989 yılında İsveç'e gelmiştim; neredeyse geldiğim gün oturma izni ve Birleşmiş Milletler pasaportu denen "seyahat belgesi" hakkı verdiler, vermekte zorundaydılar. Aynı anda da İsveç'te zorunlu ikamet cezası ve yurt dışına seyahat etme yasağı koydular.

İsveç makamlarına, "Bana Birleşmiş Milletler adına seyahat etme belgesi (yani pasaport hakkı) veriyorsunuz ve arkasındanda seyahat etmemi yasaklıyorsunuz" diye defalarca bildiriyorum, istediğin kadar bildir. Bununla birlikte ikinci bir cezada bu cezanın süresinin bildirilmemesidir. Denecek ki, bu seyahat özgürlüğünü kısıtlama cezasını sana nasıl bildirdiler. Yanıt: Baştan beri hak ettiğim "seyahat belgemi" (resa döküment) imi bir yıl sonra verdilerde, bitişikte ki Danimarka'ya gidebildim.

Gerekli süre dolunca, İsveç makamlarından, bana İsveç pasaportu vermeleri için başvuruda bulundum. Uzun formalitelerden sonra, benden, Türk makamlarından verilmiş resimli kimlik istediler.

İsveç'te ki Türk konsolosluğundan resimli kimlik istedim, "Seni tanımaamız olası değildir, kimlikte veremeyiz" dediler.

Türkiye'de ki kayıtlı olduğum şehrin nüfus müdürlüğüne başvurdum: "Sen burada olmadığın için resimli bir kimlik veremeyiz, ancak al sana resimsiz bir kimlik belgesi" dediler.

Ancak bunu da İsveç makamları (yabancılar bürosu) kabul etmedi. Bu arada iki yıl geçtiğinden İsveç pasaportu için başvuru dosyam düştü. Tekrar iki makama, iki başvuruda bulundum:

1-İsveç'te ki Türk konsolosluğuna, bana Türk pasaportu vermeleri için;
2-İsveç makamlarına, bana İsveç pasaportu vermeleri için yeni bir dilekçe, yeni bir dosya.

İsveç makamlarının yanıtı gene aynı; resimli bir Türk kimliği getir, hemen al İsveç pasaportunu!

Türk konsolosluk makamları:
"Sana pasaport veremeyiz, çünkü senin kimliğin yok!" diyorlar.
O zaman kimlik istiyorum; yanıt:
"Türk pasaportunu bize yolla verelim sana kimlik" diyorlar.
"Türk pasaportum yok bunu elde etmek için, sizden kimlik istiyorum" diyorum!

Türk konsolosluk yetkilileriyle çok sayıda, ilginç yazışmalar ve telefon konuşmaları geçiyor aramızda.

Bir konsolosluk yetkilisi:
"Size kimlikte veremeyiz, pasaportta" diyor.
Diğer bir yetkili:
"Elbette, size kimlik verelim, bunun için şu küçük parayı, belgeyi ve dilekçeyi yollayın" diyor.

Denen derhal yapılıyor. Bir süre sonra gönderdiğin parada (ya da yerine biraz posta pulu) belgede, dilekçede geri yollanıyor. Tekrar yazışmalar, tekrar telefonlar, stresler, sıkıntılar; tekrar yeni evrak istemeler, denenleri derhal göndermeler ve tekrar onları geri göndermeler!

Dedik ya Stockholm'de ki Türk konsolosluk yetkilileriyle ilginç yazışmalar ve telefon konuşmaları geçiyor aramızda!

Bir gün telefonda konuştuğum bir konsolosluk yetkilisi (Hem de bana; "ne demek, sana neden kimlik vermiyorlar, sen şu şu evrakları ve şu kadar-cık parayı yolla) sana kimlik verelim" diyen görevliye:

"Aaa! Çok güzel, bunları derhal yolluyorum, lütfen sizin adınız nedir"

dendiğinde; alışık olduğumuz gibi:

“Bizde isim önemli değil, makam önemlidir” diyor sertçe bir tarzda!

Telefonla konuştuğum başka bir yetkiliye:

“Bana neden kimlik ya da Türk pasaportu vermiyorsunuz, ben ülkem-
gitmek istiyorum” diyorum! Yanıt:

“Siz bunun nedenini gayet iyi bilirsiniz, çünkü siz vatan hainisiniz de
ondan” diyor.

“Ben Türk vatandaşım, bana nasıl hain diyorsunuz” diyorum.

Yanıt:

“Dedin ya, Birleşmiş Milletler seyahat belgem var diye, vatanlarını kötü
lemeyene, vatan haini olmayana, Birleşmiş Milletler bunu verir mi?”

Başka bir gün, bir konsolosluk yetkilisi bir dilekçeme karşılık, iki tüm
celik bir yazı yazmış (güzelce harflerle, beyaz bir kâğıda) bir şeyler istiyor
benden. Okudum, anlamadım; düşündüm, etrafımda bulunan bazılarına
sordum, gene anlamadım, anlamadık. Telefon saatinde bütün kibarlığımı,
padişah huzuruna çıkmış dalkavuk gibi, bir konsolosluk görevlisini bulup:

“Kendilerine kimlik ve pasaport talebiyle evraklar verdiğimi, kendileri-
nin de bunun için bana bir yazı yazdıklarını, ancak ne demek istediklerini
ve ne istediklerini anlayamadığımı” sordum!

Yanıt:

“Önce okuma, yazma ve Türkçe öğren, ondan sonra kimlik ve pasaport
iste” oldu!

Adını sorduğumda:

“Bizde ad önemli değil, makam önemli” demesiyle telefonu kapatması
bir oldu.

Bu konsolosluk memuru ne ve neler okumuştı, bilmiyorum; ancak ona
okuma yazma bildiğimi bile söyleyemedim. Oysa çok insanla karşılaşmış-
tım ve epeyce kitapta okumuştum. Ayrıca Hukukçuydum ve edebiyat fa-
kültesi okumuştum, yazardım!

Türkiye’ye gitmek için büyük bir özlem duyuyordum, ancak ne Türk
kimliği ne Türk pasaportu ne de İsveç pasaportuna sahiptim.

İsveç, resimli bir Türk kimliği getir deyip, kestirip atmıştı. Ancak Türk
konsolosluk yetkilileri ve makamları neden bir kimlik ve pasaport vermi-
yorlardı bana. Eğer Türkiye de bir ceza hükmü vermişlerseydi bana, ya da
yargılandığım bir dava var idiyse, iyi ya gideyim Türkiye’ye ya da giriş kapı-
larından birisine alıp tutuklasınlar. Eğer bu pasaportu ben başka ülkelere
giderim diye vermiyorlarsa, ben Birleşmiş Milletler yeşil pasaportuyla za-
ten bütün ülkelere vizesiz gidiyorum. Bana Türk pasaportu sadece Türki-
ye’ye gitmek için gerekliydi.

Sonuçta, Türk konsoloslğuna başvurduğumdan sonra beş yıl süreyle deyim yerindeyse Türkiye sınırlarında beklettiler beni.

Yurt dışında ki Türk konsoloslukları tıpkı ülkede ki yönetimin kopyası gibiydi! Tüm insanlara ve biz politik olanlara neler neler çektiriyorlar.

Bazı kimseler bana dediler ki:

“Bu senin durumunda biz köyümüzden, kasabamızdan resimli aile beyannamesi ve nüfus cüzdan sureti getiriyoruz. İsveç yabancılar dairesi bunu kabul ediyor ve bize İsveç pasaportu veriyor” dediler.

Sordum bunu İsveç yabancılar dairesine, “Olur” dediler. Kabul, getirdim kendi doğum yerimden resimli aile beyannamesi ve nüfus cüzdan sureti. Yolladım bunları yabancılar dairesine, bir süre sonra bu kimlikleri bana geri yollayıp “Olmaz” dediler! İlla ki Türk kimliği. Ne yaparsın böyle.

Bu arada, bir gün önce, baştan beri hiçbir şey değişmediği halde nedense ve evet nedense başvurumdan tam beş yıl sonra, İsveç'teki Türk konsoloslğuna bana resimli bir kimlik yollamıştı. Bende işte bu kimliği bir gün üzerimde tuttuktan sonra, İsveç yabancılar dairesine yolladım. Ben İsveç pasaportu beklerken, geldi bir karar:

“Sana İsveç pasaportu veremiyoruz ve senin “Seyahat belgeni”(resa dökümentini) de iptal ediyoruz” diye!

Sorduk:

“Yıllardır neden kandırdınız beni?”

Onlar bildiği yanıtı veriyorlar:

“Sana İsveç pasaportu veremeyiz, çünkü sen Türk kimliği aldığına göre Türk pasaportu da alabilirsin. Seyahat belgeni iptal ediyoruz; İsveç ya da Türk pasaportu al ona oturum vuralım”

Asıl rezalet ve skandallar bundan sonra devam etti ancak matematik jimnastiği gibi olan şeyleri burada kesmeliyim.

İsveç neden beni kandırmıştı, anlamakta güçlük çektim. İsveç makamları, aynı benim durumumda ki iyi insanlara iyi işlemler yapıp, İsveç pasaportu verdiğinin yanında yolda yürümesini bilmeyen, birden çok suçla resmen bulaşmış insanlara kucak açtı, pasaport verdi. Bana neden böyle davrandı hala anlamadım (!) Eğer bunu bilen varsa bana açıklasın. Ben ne olduğumu bildiğim gibi ne olmadığımı da biliyorum. Bulunduğu ülkede hiçbir yasa dışı hiçbir işleme karışmayan, polise dahi çağrılmayan, kimse-nin aleyhinde ihbarcılık yapmayan birisiyim.

Ağır sakat olmama karşın, yıllarca kendi kendimin ailemin ve çocukları-mın geçimini bizzat çalışarak kendim temin ettim.

Ancak gene de bütün bu yaptıklarına karşılık İsveç makamlarının bildi-ği bir şeyler olmalı! Bizde biliyoruz onların bildiklerini. Onlar bu yaptıkla-

rının nedenini söyler mi bilmiyoruz, ama ben söylemekten onur duyuyorum. Ben dünya insanlığının gerçek özgürlüğünden yanayım da ondan. Biz yaşıyor görüyoruz ki İsveç aynı iki olay hakkında iki farklı karara varıyor ve kendi yasalarını çiğniyor olması bizi bir canı itti. Densin ki bu söylem bize yetmedi.

O halde, zaman zaman İsveç radyo ve basınına bakınız. İsveç çeşitli tarrihlerde bizzat bazı kendi vatandaşlarını ABD'nin istihbarat teşkilatlarına ihbar etmedi mi? Özellikle İsveç'in belli bir kurumu, İsveç'te ki bütün fabrikatörlere gizli bir bilgi yollayarak, bizzat isim listesi de yollayarak, ihbar da bulunmamış mıydı? Doğaldır ki işverenlerde o kişilere iş vermeyecekti. Kendi vatandaşlarına böyle davranan İsveç, benim gibi bir Asyalıya neden ve nasıl davranır isteyen istediği gibi düşünsün.

Başvurumuzdan itibaren Türk makamları neden bize bir kimlik evet kimlik vermediler ve tekrar ediyoruz, deyim yerindeyse beş yıl süreyle Türk sınır kapılarında bizi beklettiler.

Ne istiyorlardı?

Kimi devlet yetkililerini ne olumsuz işlere karıştıklarını yıllardan beri basından takip ediyoruz. En ağır suç unsurlarına pasaport, hem de (yeşilinden) verdiklerini kim bilmiyor. Bize bir kimlik vermekten kaçınmaları (hakkaretlerle karışık) neyin nesidir.

Bir roman kahramanı Don Kişot diye hayali bir savaşçının yel değirmenlerine savaş açtığı bilinir. Biz Don Kişot değiliz ama bizim şu yazı çabamızla acaba, yel değirmenlerini etkileyeceğimizi mi sanıyoruz.

Burada bir Türk vatandaşı hanımla evliyiz, burada doğmuş bir çocuğumuz var; ona her gün ülkemiz Türkiye'yi anlatıyoruz. Türkiye tv'si seyrediyoruz. Çocuk üç, beş, yedi yaşına geldi ve Türkiye'ye gitmek istiyor ama gidemiyor.

Neden, İsveç pasaportu yok.

Çocuğa Türk konsolosluğundan Türk kimliği ve pasaportu istiyoruz; olmaz, veremeyiz diyorlar. Neden? Çünkü siz evli değilsiniz deniyor. Biz İsveç kanunlarına göre evliyiz demeye kalmadan, bizim kanunlarımıza göre evli olmanız gerekir diyorlar. Memnuniyetle, Türk kanunlarına göre evlenelim diyoruz, o zamanda kimlik ve pasaport isteniyor. Hanımın kimliği ve pasaportu var, ama benim yok, bu yüzden evlilik başvurusu da yapamıyoruz. Eğer çocuğun babası başka bir ülke vatandaşı olsaydı bu işi hallederdik deniyor. Yani ben ne Türk vatandaşlığımı ispatlayabiliyorum (İsveç'te ki Türk konsolosluğuna) ne de başka bir ülke vatandaşıyım. Yani kulakları çınlayasınca o güzel insan Aziz Nesin in "Yaşar ne yaşar ne yaşamaz" adlı eserinde olduğu gibi.

Böylece, her gün Türkiye'yi anlattığımız ve Türk tv'si seyreden kızımız sanırım düşlerinde Türkiye'yi görüyor olsa gerek.

Bizi geç, bu çocuğun duyguları ve hakları yok mudur? Kimi devlet yetkililerinin hem de kimi üst düzey devlet kademe ve yetkililerinin; ülkücü mafya babalarına, çetelere, hatta Hizbullahçılara (Allah'ın partisi) üyelerine yaptıkları hizmetin bir parçasını bu çocuğa yapmaları gerekmez miydi?

Neyse onların bir bildikleri vardır. Belki de anlattığımız bu yanlışlık bizi kırk yıldır yönettiği ile öğünen Süleyman Demirel'in dediği gibi kimi münferit (ara sıra) olan olaylardır.

Dileğimiz bu ve bunun gibi yanlış olayların bitmesidir. Ülkemizin coğrafyası güzel, insanları güzel, üzerine yükseldiğimiz toprakların tarihi daha da güzeldir. Böylesine güzel kültüre sahip ülkemizin daha güzel yönetilmesi dileğiyle.

Yukarda anlattığım olaylara ilişkin hiçbir şey değişmediği halde 1998'de Türk konsolosluğu bana kimlik verdiler ve sonra Pasaportta.

Tekrarlarsam 1992'den itibaren altı yıl Türkiye'ye alınmayıp adeta sınırda beklettikten sonra, girebildim ülkeme.

Ancak İsveç'te doğan, anası da bir Türk olan, Kübele Işkın adında ki kızımız giremedi Türkiye'ye. Neden, biz Türk kanunlarına göre evli değiliz. Peki halledin bu işi. Ancak bu hiçte kolay olmadı. Üstelikte karı-koca ikimizde Türk pasaportu taşımamıza rağmen.

İsveç'te Türk kanunlarına göre bir evlilik yapmak bundan sonra İsveç'te doğan çocuğu Türkiye'de ki nüfusa kaydettirebilmek ve çocuğa Türk pasaportu alabilmek tam olarak üç yıl savaşmamız gerekti. 1998'in Eylül ayından 2001 yılı haziran ayına kadar.

Türkiye'de oturan vatandaşlarımız Türk bürokrasisinin ve egemenlerinin sadece kendilerine sıkıntı verdiğini sanmasınlar altın yumurtlayan döviz tavukları olarak görülen yurt dışında ki milyonlarca insanımıza da neler yapıyorlar görüyorsunuz.

Yurt dışında doğmuş dokuz yaşında ki bir Türk ana ve babadan olan Kübele Işkın adında ki kız çocuğu dokuz yıllık bir bürokrasi (politikayla karışık) savaştan sonra 2001 yılı haziran ayında girebildi Türkiye'ye!

Akranlarına göre eğitilmide olan bu kız çocuğu kim bilir (çok iyi biliyoruz) ne gibi duygular taşıyordu. Onun beyninin derinliklerinde bu durum ne gibi izler bıraktı. Doktorlar ve psikologlar yetiştikten çocuk yaşına doğru gidildikçe oluşan olaylar, yaşananlar onlarda unutulmuş gibi de gözükse, aslında unutulmayan izler bırakır diyorlar. Her neyse."

CHE GUEVARA'NIN KIZI ALEYDA GUAEVARA İLE DÜNYA TURU.

Che'nin kızı Aleyda ve bir gurup Kübalı "Bir başka dünya olasıdır" adlı konferans için dünya turuna çıkmışlardı. Aldıkları kural gereği gittikleri ulkelerde birkaç kişi belirliyorlar ki onlarda o ülkedeki konferansa konuşmacı olarak katılsınlar diye. Bunlardan birisi de İbrahim Çenet'ti! Devam ediyor İbrahim Çenet:

"Ben de İskandinav ülkelerinden yani İsveç, Norveç, Danimarka'dan katılmışım bu konferans gurubuna. Çok anlamlı güzel bir anıydı.

Aleyda'da babası gibi doktordur, çocuk doktoru. Bu konferansta doğru dan ideolojik konulardan çok, duygusal, insancıl konulardan söz etti. Kübalı kadınların, çocuklarına söylediği ninnilerden anlattı, amatör de olsa Küba şarkıları mırıldandı, çocukların mutluluğundan söz etti.

Aleyda'ya isminin anlamını sordum "Ayda ki ülke" dedi.

"Al" yani "El", "Il" ülke demekti. Yine burada ki "Ey" bildiğimiz gökteki "Ay"ın bir söyleniş diyalektiği idi. "Da" sözü zaten üstünde demekti. Evet; şu bizim "İlayda" diye çocuklarımıza koyduğumuz isimden söz ediyorum. Tam o günlerde bir oğlandan sonra bir kız torunum olmuştu adını "Aleyda" koyduk.

Küba ve (Brezilya hariç) tüm orta ve güney Amerika ülkeleri İspanyolca konuşur; ancak bu kıta İspanyolcası içinde pek çok Kızılderilice sözcük vardır. Tıpkı bizim Türkçemiz içinde pek çok Farsça ve Arapça ve hatta Hint kökenli sözcükler olduğu gibi.

Burada bir etimolog yani sözcük bilimci olarak söylüyorum ki bugün Türkiye'de çocuklarımıza koyduğumuz İlayda ve Kızılderilice Aleyda aynı dilin basit bir lehçesidir. Net biliyoruz ki Kızılderili'ce ve Türkçe çok ama çok yakın bir dildir. Yani bir dilin lehçeleri gibidir.

Aleyda ile dünyanın durumunu konuştuğumuz gibi Türkiye'yi de konuştuk. Küba ekibini Türkiye biraz daha ilgilendiriyordu. Aleyda şöyle söyledi:

"Lenin'in öncülüğünde ki Sovyetler birliği bizi elbette çok ilgilendiriyordu. Ancak 1920 yılında ki Mustafa Kemal'in Anadolu kurtuluş savaşı da bizim bağımsızlık savaşımızda bize ilham kaynağı idi. Bu savaş, umutsuz gibi gözükken bir durumda akıllı da kullanarak, kararlı bir şekilde savaşılırsa, yenilmez sanılan düşman yenilir anlamınaydı. Bizde Kübalılara, Mustafa Kemal'in hareketinden çok etkilendiğimizi, ancak Atatürk öldükten kısa bir sürer sonra kapıdan kovulan emperyalizmin bacadan geri girip ülkeye yerleştiğini anlattık."

Güzel ve anlamlı bir özetti bizim için"

İbrahim Çenet'in tüm ailesi kuşaklar boyu Osmaniye, Doğu Çukurova, Amanos Dağlarında oturup, adeta bu bölgeyle bütünleşmiştir. Çardak köyünde biraz bağ bahçeleri olan, birazda hazineden boş arazi satın alarak, burayı bağ-bahçe yapan ve zamanla buraya birde ev yaparak, burada hem çalışan hem okuyup yazan hem kültürel faaliyetlerde bulunan bir isimdir. İbrahim Çenet Anadolu Halk Bilimleri ve Kültür Derneği'nin kuruluşunu ve faaliyetlerini şöyle anlatıyor:

"Ben kendi adıma toplum bilim, halk bilim ile ilgilenmek zorundayım. Bunlarla ilgili halkın arasında çalışıyorum. Biliyorsunuz ülkemizde bozuk bir sistem ve bu sisteme karşı bir kabullenmişlik, bir nevi teslimiyet durumu var. Bunun için çokları gibi halkı suçlamak yerine, onları dinlemek istedim.

Ayaklarına gittim, bu ölü toprağı serpişmişliği onlara sordum; bazı sonuçlar çıktı.

Toplum bilimin (halk bilimin) ilgili olduğu alan çok geniş! Kısaca halkın anlayışı, gelenekleri, mantalitesi, felsefesi vb. Biz bunları bileceğiz ki onu etkilemek, değiştirmek gibi konularda doğruya yakın karar ve sonuçlara ulaşalım.

Etno ulus demek. Ulusun tüm anlayışı da bu halk bilim içerisinde. Ayrıca bizim ülkemiz pek çok ulusal topluluktan oluşuyor, ulusal azınlıklardan oluşuyor. Bunların anlayışlarıyla da birer birer ilgilenmek gerek. Biliyorsunuz ben "Ne mutlu Türküm diyene" mantalitesinde değilim. Ben Türküm, ama "Ne mutlu insanım" diyenlerdenim. Yani tüm ulusal toplulukların kültürü de bizi ilgilendiriyor.

Önceleri birey olarak, sonra bireyler olarak, sonra da dernek olarak. Mao'nun şu sözü herkesçe bilinir:

"Halkın öğretmeni olmadan önce, halkın öğrencisi olunuz"

Bu önemlidir.

Bir grup arkadaşla, sözünü ettiğim halk bilim çalışmalarına devam ediyorduk. Tabii halkın anlayışına, konuşmalarına, yaşayış uygulamalarına, mantalitesine vb. dair notlar alıyor, fotoğraflar çekiyor ve kamera kayıtları yapıyorduk. Bunları bir araya getirdik.

Özellikle dağ köylerinde. Çünkü halk kültürü şehirlerden kaçmış, ova köylerinden bile kaçmış. Kapitalizmin yoz kültürü yerleşmiş. Şehirlerde de halk kültürü var elbette, eğer insanlar bilinçlenmişse, o nerede olursa ol-

sun iyidir.

İlk önce Osmaniye'den başladık. Sonra bu tüm Çukurova'yı kapsadı, ı debildiğimiz oranda.

Bizim derneğin kurucuları arasında, dernek merkezinin bulunduğu Osmaniye'nin ardak Köyü'nden insanlar var. Hatta çevre köylerden ve Osmaniye'den aydın insanlar. Ayrıca başka şehirlerden profesörler, heykeltıraşlar, ressam, yazarlar da var.

İlk önce 50 kişiyle başladık. Kültür ağırlıklı birkaç küçük toplantıdan sonra kuruldu bu dernek. Prof. Dr. Afşar Timuçin, Prof. Yalçın Yüreğir, Doç. Dr. Çetin Veysel gibi.

Önce 2004 yılında bir şiir-müzik-kültür kurultayı yaptık. İlgi çok fazla oldu. Zamanla, bölgemizde geçmişteki kültür insanlarından başlayarak, örneğin Karacoğlan, Dadaloğlu, Orhan Kemal, Ali Püsküllüoğlu gibi çeşitli çalışma dalları oluşturduk. Bölgeden başlayarak halk müziği, halk dayanışması, üretim teknikleri vb.

Öncelikle tarımdaki anlayışları, ev yaparken, evlilik durumlarında, bir tehlikeye uğradıklarında ne yaptıkları gibi konular.

Derneğin genel amacı halkı tanımak, geliştirmek, gereken yerde değiştirmektir. O zaman da konu çeşitli dallara ayrılıyor. İşte halk bilimin çeşitli dallarında çalışma yapan bu kuruma Akademi dedik, tüzüğümüzde de böyle yazıyor.

Akademi bünyesinde kurslar düzenliyoruz. Akademi merkezine yaşlı, yerli şairleri davet ediyoruz, bazen de onların oturduğu köylere gidiyoruz. Gençler bu şairlerden şiirsel konuşma, doğaçlama şiir yapma, yani ozanlık teknikleri öğreniyorlar. Kilim dokuma teknikleri üzerine çalışıyoruz. Hastalıkları doğal yollarla tedavi etme, çevreden nasıl yararlanılır vb. konularda eğitsel faaliyetler yapıyoruz.

Onların işlevi temelde iki yönlü. Birincisi, bu bilim adamlarını halkla tanıtıyoruz, halktan insanların öğretilerini dinliyorlar; eminiz ki esinleniyorlar. Ayrıca bilgilerini halka da aktarıyorlar. Örneğin bir profesör halktan kadınlara Akdeniz anemisi hakkında bilgiler veriyor, korunmanın yollarını anlatıyor. Halk Sinsin oyunu oynuyor, bir profesör bu Şaman dansının yorumunu yapıyor. Heykel sergileri açıyorlar, resim sergileri açıyorlar, opera-bale topluluğu konserler veriyor vb.

Derneğimiz ayrıca her yıl bir ödül organize ediyor. Her yıl "Özgür İnsan Ödülü" organize ediyoruz. Biz dernek olarak jüriye bir grup güzel insan öneriyoruz, jüri de bu insanlar arasından birilerini belirliyor, yani "Özgür İnsan" olarak seçiyor.

Bugüne kadar jüride yer alanların bir kısmı, TMMOB eski başkanı Kaya

Güvenç, şair Ataol Behramoğlu, Prof. Dr. Afşar Timuçin, Prof. Yalçın Yüreğir, film yapımcısı Abdurrahman Keskiner. Jüri hepten Çukurovalı değildir.

Ödül bugüne kadar Prof. Dr. Muazzez İlmiye Çığ, Prof. Dr. Oktay Sinaoğlu, Yaşar Kemal, Prof. Dr. Halet Çambel, 2009 yılında da vefat etmeden önce Prof. Dr. Türkan Saylan'a verildi, İlhan Selçuk, heykeltıraş Mehmet Aksoy, Arif Keskiner, Prof. Dr. Afşar Timuçin, Ataol Behramoğlu .... Bunlar bu ödüller zamanında hepten yaşıyorlardı.

Biz bu ödüllerde para, mal mülk, servet vermiyoruz. Bir belge ve özellikle Gilgamiş heykeli veriliyor. Gilgamiş bir destan bile olsa, her destan bir gerçeklikten yola çıkarak oluşturulmuştur. Gilgamiş diyor ki "Tanrılar, kimi egemenler, insanlara gölge ediyor; bu böyle olmamalı. O halde insanlara sıkıntı veren tanrılara, yani egemen insanlara karşı savaş açmalıyım" diyor ve serüveni böyle başlıyor. Bu yüzden biz de güzel, demokrat, hümanist insanlara bu ödülü uygun gördük.

Her yıl düzenlediğimiz Özgür Film Festivali var, bu yıl onuncusunu düzenledik. Bu çok önemli bizim için. Başında "altın" sözü yok, "özgür(lük)" var.

Tek bir ürünle sınırlandırmadık. Şimdilik özellikle belgesel, bilimsel, kısa filmler üzerinde duruyoruz. Halk gelenekleri ve anlayışı, halkın geliştirilmesi ve değiştirilmesi üzerine kurulu filmleri destekliyoruz.

Bildiğiniz önemli film festivallerinde neler yapılıyorsa, biz de aynısını yapıyoruz; ama bir farkla: Bizde filmler de serbest, ödül alanların konuşmaları da. Özgürlük sözleri edip de insanların sözünü kesmek olmaz. Böylesine büyük organizasyonlar için sponsorumuz yok, peki nasıl çözüyoruz bunu? Bölge halkı ya da büyük şehirlerdeki insanlar gönüllülük esasına göre temin ediyor. Örneğin birileri masa-sandalye veriyor, birileri yemeği üstleniyor, bir matbaacı karşılıksız afiş, el ilanı, davetiye vb. basıyor. Ayrıca valilik az da olsa katkıda bulunuyor, konukları halk evinde barındırıyor.. Belediye salon veriyor. Yani etrafla dayanışma içerisindeyiz. Doğrudan para katkısı istemiyoruz, hizmet katkısı alıyoruz.

Bir bakıma derneğin mekânı bize ait bir arazi. Ama ben sanıyorum bu dernekle, Akademiyle özdeşleştim. Şimdilik 1000 m2 kapalı alanı olan bir binamız, 100 bin m2 ekili arazimiz var.

Ovadan yüksekte, arkası vahşi bir orman, ovaya hâkim bir alan. Yetişmiş, yetişmekte olan ağaçlarımız var. Bunlar da bir nevi vakıf gibi, bu kurumun geliri oluyor. Kapalı alanın bir bölümü pek yakında bir halk bilimleri müzesi olarak düzenlenecek, bir bölümü misafirhane, bir bölümü de daimi sergi salonları olarak.

Belki daha gelişkin bir halk akademisine dönüşmek istiyor ve hatta bu yolda ilerliyoruz. Ya da çok özel mahiyette, belki de şu ana kadar Türkiye'de

bulunmayan tarzda bir özgür halk üniversitesine dönüşmek için çabalyoruz.

Yoksa bu kadar çaba, bu kadar etkinlik bir derneğin gücünü aşıyor. Belki de uzun olmayan bir zamanda Özgür Halk Üniversitesi mütevelli heyetini oluştururuz ki, bu çalışmaları denetlesin, yönlendirsin.

Bu arada Akademi ve etkinliklere Mersin Üniversitesi'nden Ahmet Kamacı, Adana'da Yüksek Gıda Mühendisi Deniz Kaypak ve Fatma Helin Çenet'in çok önemli katkıları var. Özgür Film Festivali'ne ise. Abdurrahman Keskiner, Arif Keskiner, Hasan Özgen, Dursun Özden, Mustafa Ünlü, Oktay Güzeloğlu, Hayri Çölaşan gibi isimlerin de gerçekten çok önemli katkıları oldu.

HALKLARIN ULUSLARIN OLUŞMASI

Yer yüzünde insanlar çeşitli zaman ve mekân farklarıyla, alışkanlıklar, şekillenmeler, davranışlar, diller oluşturmuş yani farklılığı olan halklar, uluslar oluşmuştur. Genel insani değerlerin yanında özel farklılıkların oluşmasıyla halklar, uluslar oluşmuştur. İbrahim Çenet genel ya da özel halklara bakış açısını şöyle anlatıyor:

“Sadece demokrat, reformcu, iyi niyetli sıradan bir insan olsan da eşitlikçi, özgürlükçü, sosyalist bir insan olsan da halkları hesaba katmak zorundasın. Ben ikinci kategoride bir insan olarak genelde de özelde de halkları hesaba katmak zorundayım.

İnsanların kurtuluşu, özgür oluşu, yani (insanların) insan oluşu bir insanın en nitelikli özelliğidir, özelliği olmalıdır. O halde insanlarla, halklarla, uluslarla ilgilenmek onlara ilişkin görüşlerimiz ve eylemlerimiz olmalıdır.

Yaklaşık 12.500 (on iki bin beş yüz) yıl önce ve öncesi yer yüzünde insanlar tek dil konuşuyordu. Ve insanlar yer yüzünün bütününde de yaşamıyordu. Buna karşın insanlar, mekân, iklim, doğa farklılığı, vb. nedenlerle farklılıklar taşıyordu. Buna en azından halk topluluklarının farklılıkları diyebiliriz.

12. 500 yıl öncesi dolaylarında yer yüzünün belli bir kuşağında kısa sürede çok sayıda yanardağ, deprem, kül püskürmeler vb. ile yer yüzü kükürtdioksit ve karbondioksit ile kaplandı. Mu kıtası battı, pek çok kara parçası sular altında kaldı, deniz altında ki pek çok kara parçası da ortada kaldı. İnsanlık adeta yok olma tehlikesi yaşadı. Kalanlarda yüksek ormanlık alanlarda zor bela ayakta kaldılar.

Arkasından buzullar çağı başladı ve sonra bugünlere. Bunu neden anlattık? Yer yüzünde adeta az sayıda ve çok farklı yerlerde kapalı ve uzun zaman kalan insanlar farklılaştı. Diller farklılaştı. Gelenekler farklılaştı belki bazı insan topluluklarının fikirsel, bilgisel ve hatta şekillenmeleri farklılaştı.

Ruhi ve karakter şekillenmeleri oluştu. Görüyorsunuz oluşan halklardan değil uluslardan bahsediyoruz. Bu anlattığımız zamanların tümünde az yada çok sayıda yaşayan toplumu kadınlar, analar belirliyordu. Bu durumda oluşan toplulukların farklılığı yavaş oluşuyordu.

Daha sonra ki zamanda köleci toplumla birlikte toplumlar daha da farklılaştı! Bugün gelinen aşamada özellikle büyük ülkelerde farklı kültürlere sahip halklar olduğu gibi aynı ülkede daha farklı kültürlere sahip uluslar ve ulusal topluluklar yaşıyor. Şu Afrika ülkelerine bakalım: Birçok ülkenin

sınırları zamanında emperyalistler tarafından çizildiği için bir ulusun her bir parçası bir ülkede kalabiliyordu. Başka bir deyişle bir ülke ayrı ayrı üç, beş ulustan oluşuyordu. İktidara da tek bir ulus geliyor ötekileri eziyordu. Bu Ortadoğuda da öyle! Örneğin Kürtler.

Biz son tahlilde bir ülkede, bölgede hatta yer yüzünde insanların sınıfsal farklılık yaşamadan, ulusal farklılık yaşamadan, hep beraber üretilip, hep beraber tüketilen kardeşçe bir düzel istiyoruz. Ancak ulusal farklılıklar, kültürel farklılıklar hemen ortadan kalkmayacağına göre, birbirlerine saygı göstermelidir.

Bu durumda çok farklı ulus yada ulusal toplulukların yaşadığı ülkelerde insanlar federasyon, özerklik, kültür bağımsızlığı şeklinde yaşayabilirler. Bu onların isteklerine bağlıdır. Ülkeler bazı açılardan merkezi anlayışla yönetileceği gibi, çoğu zaman yerel yönetimler şeklinde, yerel kantonlar şeklinde yönetilebilir. Halkları eğitmek, onları bilinçlendirmek kendi gelenekleri içerisinde daha kolay olur. Somuta ilişkin örnekler verirsek:

Özlediğimiz sosyal bir Türkiye de Laz insanlarımız Rize de, biraz Trabzon'da ve İstanbul mahallelerinde yaşıyorlar. Diyelim bu Lazlar ayrı özek yada federe şekilde yaşayacak kadar değilse, kendi kültürlerini istedikleri gibi kullanmalılar. Dillerini, eğitimlerini, geleneklerini sürdürebilmeliler. Müzikle uğraşan Abdallar, Arnavutlar vb.

Ülkemizde ki Kürtler ise ulus olmanın tüm koşullarına sahiptirler. Bu gün ülkemizde ki kimi solcu geçinenler bile Kürt sözünü duyduğunda tüm şövenistliği üzerine geliyor. Oysa ki aynı kişiler yıllarca, Güney Afrika'da ki siyahları savundular. Gene yıllarca İsrail baskısına karşı Filistin'i savunduk. Haklıydık da!

Kaldı ki Yaser Arafat sadece bir demokrattı. Ama İsrail neden onlara baskı yapardı. Bizim ülkemizde insanlar Bulgaristan'da, Bulgarlar azınlık Türklere baskı yapmasın ister, haklıdırlar. Ancak ülkemizde ki milyonlarca Kürde aynı hakları uygun bulmaz.

Burada yeri gelmişken çokta aktüel olan Kürt'ler konusuna değinelim. Kürtler bölgemizde dört ülkede yaşıyorlar. Bölgemizde ki sınırlarda doğal olarak halklar tarafından çizilmediğinden bir ulusun her bir parçası bir ülkede kalabilmiştir. Bilim ve yaratıcı akla baskı yapmadan düşünürsek Kürtler ulus olmanın tüm koşullarına sahiptir.

Ancak sosyal bir düzende kurtulurlar. Yıllarca tartışılan bir konu, tek bir ülkede sosyalizm olası mı yoksa bir bölgede kıtada birden mi olmalıdır.

Elbette dardan geniş gidildiğinde sosyal kurtuluş daha olasıdır. Ortadoğunun bir bölgesinde temelde dört ulus yaşamaktadır, pek çokta daha az sayıda olan uluslar ve halksal, kültürler.

Bölgemizde temel olarak, Fars, Arap, Kürt ve Türkler yaşamaktadır. Bizler acaba bugünden "Orta Doğu Federe Sovyet Devletler Topluluğunun" temellerini bugünden atamaz mıyız? İnsanları eğitmek, bilinçlendirmek kendi kültürleriyle daha kolay olur. Halkların kendilerini eğitmelerine, kendi dillerini yaşamalarına yardım etmeliyiz. İnsanların birbirlerine sınıfsal baskı yapmadan, dil, gelenek vb açılardan baskı yapmadan yaşayacakları bir ülke ve yer yüzü düzeni için savaşmak büyük bir insanlık olgusudur."

DÜNYADA VE ÜLKEDE KADINLARA BAKIŞ

Bugün yeryüzü insanlığının en birinci değilse bile en önemli sorununu kadın erkek eşitsizliği ve bizleri doğurup büyüten kadınlarımızın (analılarımızın) aşağılanması ve lafta değil gerçeklikte ki durumdur. En önemli özelemlerimizden birileri bu insanlık ayıbının yeryüzünden kaldırılmasıdır İbrahim Çenet dünyada ve ülkede kadınlara bakış açısını şöyle anlatıyor:

“Kadın insandır tıpkı erkek gibi. Yeryüzünde, ülkemizde sınıfsız, sömürsüz, ayrımsız bir düzen özlediğimize, bunun için uğraştığımızı göre kadınların erkeklerle eşit olması bir insanlık gereğidir.

Yeryüzünde canlılar tek hücreliden başlayarak bir evrim geçirmiştir. Gelişmenin belli bir evresinde doğurarak üreyen canlılar içerisinde belli yönde evrim geçiren canlılar insan olarak şekillenmiştir. Bunların süreleli açısından kesin tarih veremesek de diyelim bir milyon yıldan beri insansal varlıklar oluşmuştur.

Doğuran (ananın) etrafında oluşan toplum bir milyon yılda insanı oluşturmuştur. Erkek egemen toplum yer yüzünün her yerinde aynı zamanda oluşmasa da diyelim beş bin yılda insanlığı bu sınıflı ve ayrımcı hale getirmiştir.

Bakalım kadınlar tekrar insanlığı ne kadar zamanda eşit, ayrımsız hale getirecektir. Devrimde, sosyalist devrimde kadınların rolü erkekler kadar dır. Hele nüfusları az olan toplumlarda daha da gereklidir.

İster sınıfsal ister kadın erkek anlamında cinsiyet ister sosyal anlamda her ne şekilde olursa olsun birbirini ezen, sömüren, baskı altında tutan toplumlar özgür olamaz.

Bizim ülkemiz çok açıdan sınıflara bölünmüş, baskıcı, aynı şekilde kadınları ezen bir toplumdur. Dolayısıyla özgür değildir. Deniyor ki kadınlar erkekler tarafından baskı altında, sömürü, eziyet, taciz vb gibi. Bizce bu durum kadınlardan çok erkeklerin sorunudur. Erkekler bu ayıptan kurtulmalı ve eşit olmalıdır. Ancak bu basit düzenlemeyle, reformla olmaz. Bu iş sosyal bir devrim işidir.

Ancak yüz yıldır dünyada sosyalist devrimle birlikte kadın erkek eşitliği başlamıştır. Her geçen günde bu yolda aşama kaydedilmektedir.

İşte kadın dünyasında, Anadolu da bir kadına ilişkin bir çalışma, değerlendirme:

KÜBELE

İnsanın kendisini yaratıp insan olmasıyla toplumsal yaşam başlamıştır. Küçük ya da büyük toplu olarak yaşayan birim çocuğuyla, genciyle, yaşlısıyla kendilerini doğuran ananın etrafında kümelenmişler, yönlerini ona dönmüşlerdir. Ana onlara bildiklerini, gelenekleri ve insanlığı anlatmış ayrıca "ana" ve yakın geleceğe ilişkin yaşam planları yapmışlardır. Bu durum çok uzun bin yıllar ve insanın olduğu, geliştiği her yerde böyle olsa gerek.

Ananın bu durumu ve işlevi zamanla efsaneleştirilmiştir. Erkek olan gökle dişi olan yer evlenerek "Toprak Ana'yı" oluşturmuştur.

Anadolu toprağı insanı buna "KÜBELE" adını vermiştir. Kübele gerçekte mitolojinin karışımıdır; ya da bütün mitolojiler bir gerçeklikten türemiştir.

Anadolu'nun ortasında ki Çatalhöyük te yapılan kazılarda, ana tanrıça Kübele figürlerinin İ. Ö. 6500-7000 yıllarında yapıldığı anlaşılmıştır; yani günümüzden 9000 bin yıl önceye uzanan bir olay.

Kübele figürlerinin yapılması bu kadar eskiyse, onun felsefe ve anlayış haline getirilmesi ne kadar eski olur siz düşünün. Bu zaman aşağı yukarı Neolitik Zamanla (yani insanın avcılık ve toplayıcılıktan, bitki ve hayvan yetiştirme zamanına geçişe) eşittir.

Bu Kübele kültürü Anadolu'ya nereden gelmiş diye düşünürseniz: Sümer'ler den gelmiş olamaz, çünkü o tarihlerde (9000 yıl önce ve ötesinde) değil Sümer uygarlığı, orada (bugün ki Irak'ta) henüz insan bile yaşamıyordu ve orası bataklık ve çamur deryasıydı.

Atina ve çevresi olamaz, çünkü orası çok daha yeni bir uygarlıktır. Bu kültür, ortalama bin metrenin üzerinde yükseklikte olan ve küçük bir kıtayı andıran (zaten Asya'nın ve Asya kültürünün özü anlamında "Küçük Asya" dır Anadolu'nun adı) o zaman ki haliyle en uygun bitki örtüsü, en uygun iklim ve de sel tehlikesinden uzak Anadolu'da insanlığın oluşmasıyla oluşmuştur, Kübele kültürü.

Kübele anlayışından birkaç satır başı:

Kübele doğurandır, yönlendiren ve uygulayandır; o doğanın ta kendisidir, gökle toprağın birleşmesinden oluşmuştur; anayla oluşmuş, onu aşip doğayla ve yaşama özdeşleşmiştir.

Eskiden beri süregelen bu kültür, Anadolu'da Frigyalılar zamanında, yani günümüzden 3000 yıl kadar önce, iyice şekillenmiş derli toplu bir ideoloji haline gelmişti. Bugün ilkçağ Frigyasından kalma, Eskişehir'le Afyon arasında bir Kübele tapınağı vardır.

Bir çatı altında ayakta bir Kübele heykeli; ona iki aslan ön ayaklarını dayamış, Kübele'nin de aslanlarında üreme organları zamanla aşınmıştır;

çünkü oraya gelenler bereket ve üretkenlik versin diye oraları elleyle ellüye aşındırmalardır.

Günümüzde bazı bahar şenliklerinde bazı su gözelerine çiçek, menekşe atarlar; bu bereket ve doğurganlık içindir. Bu anlayış her yıl Kübele adını taşıyan bahar şenliklerinin bir devamı olsa gerekir.

Ayrıca, bugün Kübele'nin tapın merkezlerinden Manisa'da ki, kırk bir çeşit ot ve baharattan elde edilen ve büyük ve coşkulu törenlerle halka dağıtılan "Mesir Macunu" olayı bereket ve ürün bolluğu olayıdır. Bu süregelen olay Kübele tapınma olaylarından kalma hoş alışkanlıklardan olsa gerektir.

Çeşitli bilimciler Anadolu'da ki kadınlara ve o yönde ki ideolojik oluşumların kaynağı olarak Kübele'yi gösterirler. Bunlar Amon (Amin), (Tavanna (Anna) (Ana), Amazon, Artemis, Afrodite vb.

Zaten bu Anadolu kadınlarının hepsinde gördüğümüz gibi "A" ile başlıyor. Baştan beri işlediğimiz gibi Sümerlerin aşk tanrıçasının adı da (In)anna'dır. "A, An-Ana Hititçe""Doğuran" demektir, zaten bizde bugün bizi doğuranlara "Ana" diyoruz.

Sümerler Hititlerden daha eskidir, ancak bu Anna sözünün kökenini dil bilim uzmanlarına bırakıyoruz.

Anadolu'nun bu kadın sembollü ideolojileri batıya doğru geldikçe değişik adlarla devam eder: Sofia, Atena, Sibülla vb.ler Kübele'nin devamı kadın ve kız tanrıçalardır.

Kübele törenlerinden birinde, bahar zamanı, yani yeni yıl başlangıcında, Ana Tanrıça yüksekçe bir tahta oturuyor; bereketin sembolü belirgin iri göğüsleri, rahmi (karın bölgesi), kadınlık organı ve iri kalçalarıyla Tanrıçanın huzurunda; toplu müzik, eğlence, esrime (sembolik ölme-dirilme), kendinden geçme hareketleri uzun süre devam eder. Bu arada en azından birileri erkeklik organını kesip, Kübele'nin önünde ki çanağa koyacak veya en azından birisi erkeklik organının ucunu tutup kesecek ve gene Kübele'nin önünde ki çanağa koyacaktır. (Bugün ki sünnetin kökeni ve anlayışı.)

Yani bu durumda ki insanın kanı yere, toprağa akacaktır ve bu kanın bereket olarak "çam" ağacına dönüşeceğine inanılırdı. (bugün ki Avrupalıların özellikle kültürünü ve anlayışını Anadolu'dan alan Hıristiyanların bereket, bolluk ve iyilik sembolü olarak çam ağacı süslemeleri bu törenin ve anlayışın devamı olsa gerek)

Bugün Anadolu'da sünnet olayı hala çalgılı, müzikli ve eğlenceli olur, aynı zamanda orada bulunanlar (erkeklik adayı) çocuğun "erkeklik organı kanı" nın toprağa akmasına özlemle bakarlar. Bugün Alevilerin "Cem" toplantısı da müziklidir. Bu ve buna benzer anlayışlar o zamanlardan kalan adetlerin değişik biçimde devamıdır.

Kübele kültürüyle şekillenmiş Frigya kültürü; sanatın, müziğin, yaşam biçiminin ve kılık kıyafetin geliştiricisi, kurallara bağlayıcısıdır.

Örnek, bugün ki Fransızların resmî tören şapkaları, Kübele bereket törenlerinin tören şapkasıdır. Kübele tapınaklarında özellikle ve olasıya, çökten düşmüş olan, doğal olarak "siyah bir göktaş" bulunur.

Yeteri kadar böyle siyah gök taşı bulunmasa, olan taş parçaları gereken yerlere götürülür. Bugün Mekke'de ki tapım merkezinde bulunan "Kara Taş" ın "Hacerül esvet" ün gök taşı olduğu sanılır. Zaten Anadolu İbrahim'in bulunduğu bölgeden Mekke'ye gidip o "Kâbe" yi yapması yani Kible'yi yapması bir isabet ya da şimdi ki Kürdistan ve Irak bölgesinde ki egemenlerle iktidar kavgasının yanında, aslında o Mekke'de ki siyah gök taşına gidiyordur.

Kübele törenlerde, mevsim sonu değerlendirme toplantılarında, gereken durumlarda ve felaket anlarında ki toplantılarda herkesin yönünü döndüğü, önerileri değerlendiren, bir bakıma orada gerekenleri yargılayan bilge bir kadındır. Bu yön dönüş, İbrahim'in zamanındada oluşturulmuş olan "Kâbe" "Kible" olarak kabul edilmiştir.

Görüldüğü gibi Kible, Kübele'den başkası değildir. Bugün Müslümanlar hala namaz kılarken; "yönüm kibleye" (ama) benim kiblem (Kübelem) Mekke'de ki Kâbe'ye" diyorlar.

Bir önce ki konuya dönelim yine:

Kübele törenlerinde erkeklik organını ya da onun ucunu (sünnet olayı) kesip toprağa akıtanların yanında isteyen başkaları da kendilerini hadım ederlerdi.(Bereket, bolluk ve anaya saygı için). Bugün de kimi Ortodoks rahipleri kendilerini doğrudan hadım etmiyorlarsa bile, evlenmiyor yani kendilerini dolaylı hadım ediyorlar.

Osmanlılarda bazı saray elamanlarını gönüllü hadım ediyor ve onlara güzel ve kutsal görev veriyorlardı. Hadım olan harem ağaları, Kübele gibi değer verdikleri padişah hanımlarına yön dönerlerdi.

Anadolu'ya gelen uluslar Kübele kültürünü yok etmek şöyle dursun, onu alıp geliştirmişler, değiştirmişler ve kullanmışlardır.

Bu kültün bir kültür göçüyle Roma'ya götürülmesi ve "Mağna Mater" (Büyük Ana) adıyla anılması önemli bir olaydır. Bundan da önce Atina-Sparta savaşının son bulması için bu kültür Atina'ya götürülüp tapınak yapılmıştır.

Atina ve daha sonra Roma'da ki bu Tanrı kahinlerine "Si- bylla" denmiştir. Roma'da ki Sibylla kahinlerinin önerisiyle Eskişehir yakınlarında bulunan Passinus'ta ki göktaşından bir parça İ. Ö. 204 yılında Roma'ya götürülmüştü. Bu arada Roma Afrika seferine hazırlanıyor ve bir gök olayıyla, çökten

insanları öldüren gök taşı yağıyor. (Bugün çok kötü bir durum olduğu zaman "vay başımıza gökten taş yağacak" deriz)

Bu iki olay için de getirilmiştir kutsal Kübele gök taşı. Demek istediği miz, oluşumu dokuz bin yıl gerilere giden Anadolu'nun Kübele kültürü bugün bile değişik biçimlerde süregitmektedir."

Not: Bu yazı, (İbrahim Çenet) in hazırlanmakta olan yüzlerce maddelik, Anadolu kültür tarihi sözlüğü" nde ki "Kübele" maddesinden kısaltılarak alınmıştır.

SORU ve CEVAPLARLA ALEVİLİK VE ALEVİLERLE İLGİLİ DÜŞÜNCE ve GÖZLEMLER:

Soru: Düşünceler, anlayışlar ve Aleviliğe bakışınız nasıldır? Aleviliği değerlendirir misiniz?

"Alevilik tarihi ve kültürel kökleri çok eskilere giden bir insanlık mirasıdır, anlayıştır, düşüncedir, davranıştır. Hatta Aleviliğin oluşumu insanların insan olması kadar, insanların sürüsel yaşamdan toplumsal yaşama geçişi kadar eskidir.

Alevilik çeşitli uluslarda, çeşitli zamanlarda ve mekanlarda farklılıklar gösterir. Aleviliği insanlar bilinci kadar uygular. Bilinçli canlı için (bir anlamda insan için) bilinci ölçüsünde üzerinde yaşadığı, toprak, soluduğu hava ve gözlemlediği çok şey onu ilgilendirir.

Yerde toprak, su, dağ, ağaçlar; havada ay, güneş, karanlık, aydınlık, gök olayları yani yersel ve evrensel tüm hareketlilik insanı ilgilendirir.

İnsanı özellikle, toplumsal yaşadığı için yaşama dair kurallar, yaşamı düzenleme ve uygulama insanı ilgilendirir.

Bu anlayış, gözlem ve uygulama şu veya bu şekilde tüm insanları ilgilendirmeli. Ancak bugün Alevi dediğimiz insanları daha da ilgilendirmeli. Çünkü onlar dünyanın çeşitli yerlerinde ve özellikle Anadolu ve çevresinde bu bilgi, beceri ve uygulayımı hep geliştirmişlerdir.

Alevilikte, aydınlık, karanlık, güneş, ışık ve küçük ya da büyük toplumsal yaşam ve kuralları, içsel, sanatsal, kültürel olgular hep ön planda olmuştur.

Alevilerde güneş, ışık ve insanın yaşadığı ve hissettiği her şey önemlidir. Aleviler Işık'tan oluştuğunu, güneşin ve Ay'ın önemli olduğunu bunların hareketlerini incelemeyi toplumsal yaşamlarına uygulamışlardır.

Bu anlayışlar en azından insanın oluşumuyla ortaya çıkmıştır dedik. Bu durumlara çeşitli bin yıllarda çeşitli isimler vermişlerdir. Hangi dilde olursa olsun güneş ve ışık en başta gelendir."

SORU: Alevilik ne kadar eskidir?

"Aleviliğin insan kadar eski olduğunu söyledik.

Eski adı Birmanya yeni adı Muanmar olan bir uzak Asya ülkesinde ortaya çıkan Naakal tabletlerinde ki şekiller ki onlar Karbon 14 sistemine göre 12-13 bin yıl geriye tarihlendi. İşte bu Naakal tabletlerinde ki şekiller, armalar, damgalar ile Anadolu Hacı Bektaşî Veli sisteminde ki şekiller tam benzerlik taşıyorlar. Bu Muanmar ülkesinde ki Nakaal tabletleri ki çok eski

MU uygarlığına kadar gitmekte.

Ayrıca Alevilikte ki çok önemli kurallardan birisi "Musahip" ya da "Musa hiplik" tir. Sahip Türkçe olmayan bir söz, Arapça olduğunu söylüyorlar ama ben onun Hindistan dilinden Araplara geçtiği kanısındayım.

Musahip, Mu'ya sahip olmak, Mu'dan olmak vb. anlamları içermeli. Mu sahip, bir kardeş olma kurumu, bir kişi ve aile ile ve de onun etrafıyla kardeş, eşit olma kurumu. Mu ise en az elli (50) bin yıl önceden bu yana bir insanlık anlayışıdır.

Buraya kocaman bir parantez açalım: Alevilik küçük ya da büyük bir toplumsal yaşam kurallar yada yaşama için akli kullanma ağıdır. Şimdilerde azalsa da yozlaşsa da küçük bir yerleşim yerinde bile üretimden tüketime, sosyal paylaşım ve yaşama ilişkin kurallar bütünüdür denebilir Aleviliğe. Alevilikte, akıl, gelenek, görgü, ve mantık ön plandadır.

Alevilikte sınıflar yoktur ya da çok zayıftır. Din insanları ve Dedeler bile gerçekte başka dinlerde ki gibi pek ayrıcalıklı sınıf değildir.

Alevilikte kadınlar kesin olarak geri planda değildir. Kadın yoksa Alevilik yoktur.

Alevilik kural ve anlayışının elli (50) bin yıl gerilerden Mu uygarlığından geldiğini söyledik bir üstte. Mu uygarlığının en büyük kolonisi Uygur İmparatorluğu idi. Uygurlar Pasifik kıyılarından, Asya'dan ince bir şerit halinde Batı Avrupa, Belçika kıyılarına yani Atlas okyanusuna kadar uzanan bir kültür, bir uygarlık idi.

Alevilik Mu'dan beri Uygurlar, birazda Hint ve birazda Çin kültürüyle bezenmiş İran'da daha da şekillenmiş, Anadolu'da da tümünden kurallara bağlanmış bir anlayıştır, toplumsal işleyiş bileşkesidir, bir felsefedir.

Alevi uygarlığında, Asya'dan dünyaya dağılmış olan Şaman kültüründen çok şeyler vardır.

Ateş ve kültürü, Güneş ve kültürü, felsefeyle, dinle, toplumsal işleyişle ilgilenmesi açısından Alevilik ve Şamanizm birbirine çok benzerler.

Alevilikte Ari ve Hint kültüründen de çok şeyler bulabiliriz:

Alevilikte Zerdüşt anlayışından pek çok öge vardır. Zerdüştün M.Ö. 6. ya da 7. Yüzyılda hatta bin yıllarında yaşadığını kabul edenler vardır. Zerdüştün Avesta öğreti kitabını Tanrı Ahura Mazda bildirdiği söylenir.

Bu Avesta M. Ö. 1800 yıllarında oluşturulmuş olan Hintlilerin Rig Veda adlı öğreti kitabından esinlenen hatta ondan çokça kopyalar alan bir öğretilerdir. İşte bu yüzden Alevilikte Hint-Ari üzerinden gelen anlayışlar da var."

SORU:Alevi adı nereden gelir?

"Aleviliğin insanlıkla birlikte hangi etimolojik sözcükle anıldığını biz tam bilmiyoruz. Ancak, aydınlık, ışık, güneş, alevle ilgili isimler olacağı kesindir.

Alevi bilimcileri Işık'tan oluştuklarını, oradan türediklerini, güneşten, alevden oluştuklarını ve bu olguların Alevilerde önemi büyüktür.

Hititlerin Anadolu'da Uygarlık kurdukları olgudan hareketle üzerine yükseldikleri kültürel değerlere Luvi'ler ya da Aluvi'ler dendiğini biliyoruz.

Luviler (Aluvi) kendi kültürlerini sistemlere bağlamışlar, kurallar belirlemişlerdir. Luvi=ışık demektir. Pek çok dilde ışık sözü "L" ile başlar. "A" sözü ise "doğan", "doğan" demektir.

Tüm tanrıçalar "A" ile başlar; Amon, Âmin, Afrodit, Artemis, Amazon, Anna vb. Dolayısıyla Aluvi=ışıktan türeyen demektir. Bu söz günümüzde Aluvi=Alevi=Alevci, ışıkçı anlamına gelmiş.

Bu sözün Hz. Ali'yle alakası yoktur. Ali'yle ilişkisi olsaydı, Ali-vi denirdi. Tersine Alev-i deniyor yani Alevci, yani ışıkçı anlamında.

Anadolu'da Osmanlılar 1570 yılına kadar Alevi diye söz ettiğimiz insanlara Işıkçılar, Işık erbabı diyordu. Padişahlar fermanlarını Işık Taifesi diye yazıyordu. 1500'lerde büyük Alevi kıymından sonra çok zorlanan Aleviler bu Işıkçılar sözünü bırakıp Alev (ki oda ışık anlamında) Alevci, Alevi sözünü kendilerine uygun buldular.

Anadolu'da Hititlerden önce ki uygarlık Luvi (Aluvi) uygarlığıdır. Aluvi'lerin uygarlığı, anlayışları, felsefeleri özellikle sanat, müzik vb çok yüksektir. Bu Luvi uygarlığı nedense fazla karıştırılmıyor günümüzün bilimcileri tarafından.

Biz özellikle Orta Anadolu ve Toroslarda yaptığımız araştırmalarda bazı halk bilgelerine rastladığımızda bize sanki Luvi'leri anlatıyorlardı. Şiddetle karşı çıktığımız bir durumu söyleyelim,Alevilerin adının Arap Hz. Ali'den geldiği doğru değildir. Bu daha dünkü bir olgudur. Alevi olan ya da bu kültüre çok yakın olan gezici ya da yerleşik Çingeneler de Alevi olduğunu söyler ama onlar Hz. Ali'yle ilgili pek ilgili değildirler. Yani daha gerçekçidirler.

Aleviliğin etkisi sadece kendileriyle sınırlı değildir. Hele de Anadolu Aleviliği etkileri dünyanın pek çok yerinde görülür.

Nasıl?

Alevilik Anadolu'da doğan Hıristiyanlığı çok etkilemiştir. Hıristiyanlara göre Meryem İsa'yı Ege bölgemizde doğurmuş, büyütüştür. İzmir'in Selçuk ilçesinde ki dini tapınak bu şekilde bilinir Hıristiyanlar tarafından.

Yazılan dört temel İncil'in dördü de Anadolu'dadır. Sain Pierinde, Sain Paul'unda, Sain Danielinde, Sain Johannanında İncilleri Anadolu'da yazılmıştır.

Aleviliğin Hıristiyanlığın oluşmasında ki katkılarını sayalım:

“Alevilikte ışık, ateş önemli; Hıristiyanlarda da”

“Alevilikte 12 sayısı önemli(on iki imam)Hıristiyanlarda da (on iki havari)

“Alevilikte önemli ermiş bilge insanlarına Tanrısal özellikler yüklerler;

Hıristiyanlarda da İsa ya Tanrısal özellikler verenler az değildir”

“Alevilikte sanat, müzik, kültür çok yüksektir, Hıristiyanlarda da tapınakları sanat, kültür evi gibi”

“Aleviler cemlerini (toplantılarını) kadın-erkek birlikte yaparlar; Hıristiyan tapınaklarında da kadın-erkek birlikte”

“Alevilikte şarap önemlidir, kutsal bir anlam verirler, Hıristiyanlarda da”

“Alevilikte de toplumsal yaşam ve gelenek önemlidir, Hıristiyanlarda da”

Tabi saydığımız bu özellikler bu anlayışların ilk çıkış yılları ve çokta bozulmadan uygulandığı zamanlar içindir. Yoksa şimdilerde çıkar çevrelerinin yozlaştırması bir başka gerçekliktir.

Tekrar Aleviliğe etkileşim açısından bakarsak. Asya kökenli olan Alevilik ile yine Asya kökenli Sümerlerin çok ortak yanları vardır. Bunlar adı üzerinde Asya'dayken etkilendikleri gibi Mezopotamya ve Anadolu yakınlığında ve ilişkisinde de çok etkileşmişlerdir.

Tekrar vurgularsak, Alevilik insanlık kadar eskidir, onda çok şeyi bulmak ve görmek olasıdır.

Alevilik özellikle beş bin yıl önce ve daha da eskilere giden ki Luviler zamanında şekillenmiş bir yaşam yumağıdır.

Bu kısa notlarla ne demek istedik? Şimdi“Aleviyim” diyen birilerinin tüm deyiş ve yaptıklarını doğru mu bulacağız? Kesinlikle hayır. İnsanlık kokan Alevi anlayışının yanında, onu yozlaştıran, idealize eden çıkarlarına uygulayan kişi ve anlayışlara karşıda uğraş vermek gerek.

Günümüz ülkesini, töresini, anlayışını kurarken onu ayıklayıp, otunu çöpünü çıkarıp insanlık anlayışımıza uyarlamalıyız.

Bir olguyu irdelemeden akıldan geçirmeden tümünden kabullenmek yada yermek bizim işimiz değildir.”

Günün birinde bir arkadaşının sosyal medya sayfasında kısa bir nota rastlar İbrahim Çenet. Not'ta "Bu ülke; 20 liraya kitap pahalı diye almayıp, 50 liraya fal baktıranların ülkesidir" diye yazmaktadır. "Bizde "FAL" üzerine bir şeyler karladık" diyen İbrahim Çenet bu konuda ki düşüncelerini şöyle anlatıyor:

Fal, ilkel zamanlardan kalan birçok alışkanlık gibi, ne yazık ki bugünde dünyanın birçok bölgesinde kullanılagelen bir alışkanlıktır. Fal ülkemizde de oldukça yaygındır.

Beş bin yıl önce; yapacağı bir iş için Gılgamış ellerini açıp Güneş tanrısı Şamaş'a yalvardı:

"Ey Şamaş gidiyorum, o ülkeye gidiyorum. (Sedir Dağı'na) bağıyla beni, senden dileğim, beni koruyup fal'ı iyi çıkarmandır"

Sanırsız düşe inanmakla fal'a inanmak arasında yakın bir ilinti olsa gerek. Ya da bunlar birbirlerini tamamlayan anlayış unsurlarıdır. Biz fala inanmasak da fala inananlar ya da faldan belli belirsiz medet uman sıradan bir insandan, bir devlet yetkilisine kadar insanlar, demek fal konusunda, çok eskiden beri ve tüm ilkel zamanlardan kalan bir alışkanlık olsa gerek.

Basit bir kahve falından tutunda, çok kerametli geçinen bir falcının tasta ki suya kırmızı bir kor atarak baktığı fala kadar, hurafelerin el içinde ki çizgilere bakarak baktığı fal, devlet ve parti yetkililerinin seçimlerde ki durumu için baktırdığı fal, cin çıkarma, nefesi kuvvetli bir hocanın üfleyerek yaptığı iş gibi birçok kesimde birçok çeşidi vardır falın. O bilinç ve öyle anlayışta olan insanlar olursa böyle de falcılar olacaktır.

Fal konusunda Gılgamış zamanında bir gezinti yapalım:

"Gılgamış evlenecek olan kızla önce kendisi yatar, sonrada kocası. Tanrısal yasaya göre bu, tanrının bir buyruğudur. Bu buyruk kendisine göbeğinin bağı kesilir kesilmez verilmiştir"

Sümerlerde yeni doğan çocuğun kesilen göbek bağına bakarak fal bakarlardı. Yeni çocuğun kaderi onun göbek bağına doğuştan yazılmıştır. Şimdi de demezler mi:

"Allah bilmem şu durumu senin alnına daha doğuştan yazmıştır" diye!
Ya karşı taraf ne der:

"Sus anam sus, Allah yazdıysa bozsun"

Sümer'de karaciğer falı: Tanrılar, isteklerini, bir üstte söylediğimiz gibi düşler vasıtasıyla bildirir. Yine tanrılar isteklerini (istek de değil belirledik-

lerini) daha doğuştan onların göbek bağına yazarlarmış. Tıpkı, o bölgenin tanrı temsilcisi kralı, beyi, ağası, patronu, tanrı adına bütün kızları kocaları rından önce becereceği daha doğuştan onların göbeklerine yazıldığı gibi

Bunlar Gilgamiş temel anlayışlarındandır. (Not: Evlenecek kızlarla ilk önce bölgenin egemeninin yatması olayı ki adı, ilk gece hakkı daha dün kadar "10. yy. kadar" Avrupa da geçerliydi)

Tanrıları isteklerini bildireceği başka metotlarda vardır.

"Sümer'de tanrılar istediklerini yapar, onlar, insanlara ne istediklerini bildirmez. Ancak insanlar onlara, kendilerinden istenileni sorarak öğrenirler. Bu, kurban edilen hayvanın, karaciğerinde ki işaretlere göre anlaşılır. Bu işaretlerin ne olduğu, neyi anlattığı, bu hususta yazılmış kataloglarda bulunur; rahipler ona göre onları yorumlar."

Bugünde herkes fala bakamaz, şu veya bu şekilde eskiden beri bir falcılar sınıfı oluşturmuşlardır. Bugün ben, şu anda ki kimliğimle birilerinin falına bakmaya kalksam, kimse itibar etmez. Ancak dini tam bütün, nefesi ve kalemi kuvvetli bir hoca (İmam) olarak birilerinin falına bakmak, onların alın yazılarını okumak, ellerinin içinde ki çizgilere, göbeğinin kıvrımlarına bakarak, insanların falına bakacak olsam az ya da çok mürüt-müşteri bulur ve parada kazanabilirim.

Sanırsız o muska olayı da bu kategorinin bir parçasıdır. Belki fal-düş muska bir üçgen oluşturur. Beş bin yıl ve kültürü daha eskiye dayanan Gilgamiş'ta ki muskayla ilgili bölüme bir göz atalım:

Gilgamiş arkadaşı Enkudu ile bir sefere çıkacak, bu durumu anası Ninsun'a anlatır; Ninsun, bu iş için fal baktırır; Güneş tanrısının tapınağında ateşe tütsü atar ve gereken nefesi kuvvetli din adamlarına özenle hazırlattığı muskayı oğlunun ve arkadaşının boynuna asar ve iyilikler diler.

Görüyorsunuz değil mi, beş bin yıl öncenin ilkel dediğimiz insanlarıyla, günümüzde fal, muska, düş arasında fazla fark yoktur. Belki de günümüzde muskaya ve ona benzer okutmalar en yaygın konulardır. Özellikle büyük şehirlerin neredeyse tüme yakın kahvehanelerinde 3. sınıf falcılar bulundurulur. Gazete ve tv'ler de bu durumun ne kadar istismar edildiği görülür.

Ülkemizde fal, muska, düşe inanış, kumar ve bunların yaygın olması insanların umutsuzluğu, bilinçsizliği ve ilkelliğiyle ilgilidir.

Bir önce ki madde başında söylediğimiz gibi "Tanrı isteğini düş ile bildirir". Tanrı'nın yapılacak bir işi uygun görüp görmediğini anlamak isteyen, tapınağa gider; kurban keser, dua eder ve uykuya yatar. Gördüğü düşün olumlu olup olmadığını ancak oranın (tapınağın) rahibi yorumlar.

Bugünde kimi tapınaklarda (ki oralara; türbe, yatır, ermiş, evliya vb.

diyorlar) kurban kesilir, dua edilir, uykuya yatırılır, düş görmek üzere; tabii görülen düşü de, kesilen hayvanın karaciğerine bakarak yorumlamayı da orasının görevlisi yapar.

Bizzat yerinde yaptığımız incelemeye göre; Gaziantep'in İslahiye ilçesi, Çerçili köyünde ki İbrahim Baba, Nurdağ sınırları içinde ki Ökkeş (Ukkaş) Baba türbesi, Antakya Kırıkhan ilçesi Bakras köyünde ki Tepe Türbede bugün kısmen böyle işlemektedir.

Buraların misafirhaneleri, yatakhaneleri, yemekhaneleri, üzüm bağları, tapınak bakıcıları, hizmetçileriyle, kurban kesenleri, dua edip düşe yatanlarıyla, görülen bu düşleri yorum edenleriyle, neredeyse en az beş bin yıldan beri devam eden bir gelenektir.

Yine belirtelim; Hindistan kökenli Çingenerler, bugün dünyanın bazı bölgelerinde kurban olarak kestikleri hayvanların bağırsak, karaciğer ve dalak gibi iç organlarına bakarak olacaklara ilişkin fal bakarlar.

Yine bugün Sibiryada ki Saka, Yakut Türkleri, Kazakistan, Ahıska hatta Türkiye'de kimi yerlerde bile şu veya bu şekilde Şaman törenleri yapılır.

Buralarda Şamanlar (Kamlar) ateşler yakar, ateşe kötülükleri kovacak tütsüler atar, yine kötülüğü kovacak olan davul çalar ve çeşitli yöntemlerle fal bakar.

Belki Sümer, Türk ve Hint dünyası fal sistemleri ayrı olmakla birlikte, fala inanış açısından benzerdirler. Çünkü bunun arkasında ki bilinç-bilinçsizlik ve umutsuzluk aynıdır. Benzerliklerinin olması da normaldir.

Bütün bilimciler, Sümerlilerin Mezopotamya'nın yerlileri olmadığı, onların oraya, doğudan ve kuzeyden geldikleri konusunda hem fikirdirler. Yani Sümerler geldikleri bu doğu dünyası kültürlerinden birçok öge taşımaktadırlar. Tıpkı bugün bizlerinde Sümerlerden beri gelen gelenekleri iyisine kötüsüne devam ettirdiğimiz gibi."

ANILAR

Halk generali

6 Mayıs 1972 gecesi Deniz Gezmişlerin idam edilmesini kabullenmeyip sokağa savaşa çıkmıştık . Ben parçalanmıştım. İki elim ve bir bacağım kopmuş, parçalanmıştı. Üç beş gün hastanede tuttuktan sonra bir yer altı sığınak hastanesine götürmüşlerdi beni.

Bir gün içeriye üzerlerinde beyaz sağılıkçı gömleği olan dört kişi girdi. Gömleğin altında kimisinin asker elbiseleri ve rütbeleri de gözüken askeri doktorlar. Ötekilere göre az yaşlı olan askeri doktor, odanın içinde yavaş yavaş öyle bir geziyor ki adeta değişik bir "Savaş zafer balesi" yapıyor. Ordakilere kendi psikolojisine göre acayip bakıyor. Herkes dikkat kesilmiş, bu askeri doktor benim yatağın yakınına geliyor:

"Ne yaptığınızı sanıyorsunuz?"

Yanıt vermiyorum!

"Beğendin mi yaptığın işi?"

Yine yanıt vermiyorum, yüzüne, gözüne bakıyorum, kendisi gözünü kaçırıyor! Buna benzer birkaç laf, lakırdı sorudan sonra:

"Sana ne kardeşim, benim yaptığım işten, başka işin mi yok senin!"

Beyaz gömlekli askeri doktor:

"Bana böyle konuşamazsın! Bana böyle konuşamazsın! Senin karşında şerefli Türk ordusunun bir yarbayı var!"

Anında, gözüne bakarak yanıtlıyorum:

"Senin karşında da şerefli Türkiye halkının bir generali var!"

Yarbay doktor, elektrik çarpmış gibi oradan uzaklaşıyor, bir yandan da söyleniyor:

"Puu, Generalmiş! Puu Generalmiş!"

Aslında ben öyle bir deymi hiçbir yerde kullanmadım, kullanmam da! Sadece yarbay doktorun tuhaf duruş, soruş biçimine nazire olsun diye öyle söylemiştim.

Server Tanilli ile tanışma ve konuşma

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde 1969-70'de Server Tanilli benim Anayasa Hukuku hocamdı. Kürsü başkanı ünlü anayasacı Prof. Dr. Hüseyin Naili Kubalı idi. Doçentti Dr. Server Tanilli ve asistanları da sonradan ünlü olacak olan Prof. Dr. Bülent Tanör idi.

Üç hocada ateşli dersler anlatırlardı. Bazen Öğrenci Konseyi olarak karar alırdık, önemli bir durum olduğunda okul boykot kararı alırdık gelip ders ten hemen sonra haber verirdik ve bizi anlayışla karşılarlar ve haklısınız derlerdi.

Daha önce anlatmıştım; derslere girmeme bir devrimcilik özelliği gibi gösterirlerdi. Ben bu özelliğe pek uymaz, derslere girer, iyide notlar çekerdim. Yani derslere girerdim. Dersin hemen sonunda hoca geniş ders anlatma platformundan iner ve hemen anfi salonun ön tarafında hoca ve öğrenciler bir süre konuşur, bazen ölçüsünde tartışırlardı.

Ben genellikle derslere giren olarak ve normalin üzerinde notlar çeken olarak bu soru sorma ve tartışmalara katılırdım. Bu durum birkaç kez tekrarlanınca Server Tanilli Hoca bana dedi ki:

“Sen güzel sorular soruyorsun, benim şu karşıda sana vereceğim adreste çalışma bürom var oraya gelde senle sohbet edelim”

Server Hocanın dediği saatte bürosuna gittim. Benim hangi kitapları okuduğumu, kim olduğumu vb. sordu. Bana bir kitabı okuma tekniğini anlattı, gösterdi. O an Varlık yayınlarından “Mısır Uygarlıkları” ile ilgili bir Uygarlık tarihi adlı kitap okuyor. Kitabı eviriyor çeviriyor, çizmiş! Dedim ya kitap Mısır Uygarlık tarihi ile ilgiliydi. Kendisinde demek o zaman şu ünlü araştırıcı kitapları birkaç cilt; Uygarlıklar Tarihi ile ilgili malzeme topluyormuş.

Üzülerek söyleyelim o tarihten sonra ki yıllarda ülkücü ölüm mangalarına bu güzel insanı vurdurdular! Beli ve iki bacağı felçli kalıp sandalyeye çakılı yaşadı.

Kendisiyle daha sonraları çeşitli görüşmelerimiz oldu. Anadolu Halk Bilimleri kültür akademimiz kendisini “Özgür İnsan Ödülü” için aday göstermişti.

Osman KABALCI'NIN ÖLÜMÜ

1971 de arkadaşımız Osman Kabcı bir arabayla suikastta öldürüldü. Yeni sömürgeci sistem dahilinde tümnden kontrollü ya da işgal edilmiş ül kelerde karşı devrim güçleri en küçük bir devrimci kıpırdanışı bile çeşitli yöntemlerle bastırır. Bunun dünyada örnekleri çok. Kontrgerilla denen derin devlet dedikleri sistem bu işleri acımasızca uygular.

Osman Kabcı adında ki bir devrimci arkadaşımızda derin devletin bir suikastıyla öldürüldü.

Osman Kabcı kimdir. Maraş'ın Andırın ilçesinden yani Çukurova'da ki bir yemyeşil Beş Bucak köyünden bir arkadaşımızdı.

İstanbul'da Çapa yüksek öğretmen okulunda okuyordu. Onu Çukurova'dan Osmaniye'den tanıyordum. Andırın'lıların pek çokları Osmaniye'de oturur işlerini orada görürlerdi.

Mehmet Kabcı ve onun eşi Kevser Kabcı Osmaniye lisesinden matematik ve edebiyat hocalarımdı. Yani Osman Kabcı ile karşılıklı ailecek tanışıyorduk.

Bir keresinde Osmaniye'den gelmiş bana da yakınlarımdan bir çerez paketi getirmişti. Paketi verirken de bizim Doğu Çukurova'nın şivesiyle sözlerle uzatarak- sündürerek söylüyordu:

"İbrahim bu paketi sana ailen yolladı, tüm yalkınlarıyın, aileyin enişteyin, hısımyınnnn-garımyınnnn hepisininn sana çok selamı var"

İbrahim Kaypakkaya'da İstanbul'da Çapa yüksek öğrenin okulunda okuyordu. Çoğu zaman İbrahim Kaypakkaya Osman Kabcı ile gezerdi. O zamanlar Doğu Perimçek'in gurubundan olan İbrahim Kaypakkaya ile takılır, şakalaşırdık.

Konuya başlarken demiştik ki Emperyalist güçler kontrolünde ki ülkelerde ki devrimcilere yapılacak bastırma, korkutma, suikast, toplu yada bireysel öldürme konusunda çeşitli taktikler verir!

Sanıyorum 1971'in başlarında 12 Mart darbesi ya yapılmış ya yapılmak üzere kısa sürede birden çok devrimci arabalarla vurularak suikastta uğruyor.

İstanbul'un ortasında isterse kaldırımında yürüyen bir devrimciyi, bir araba korkusuzca çıkar kaldırıma vurur ve öldürür ve de hızla uzaklaşır. Çocukları da ölür.

Sözünü ettiğimiz 1971 yılı başlarında Osman Kabcı'da İstanbul yeni kapı sahillerinde bir öğrenci çay bahçesinden çıkmış sahilde yürüyorlar. Bir araba soğuk kanlılıkla gelir sürer Osman'ın üzerine hızlıca Osman'ı vurur ve

aynı hızla uzaklaşır. Osman hızla yere betonlara çarpar ve hareketsiz kalır. Öteki iki arkadaşa yaralanır.

Orada ki arkadaşlar hep birlikte vuran suikast arabasının plakasını alırlar. Araba ağır bir Mercedes'tir. Osman Kabalcı'yı ve öteki arkadaşları হাস taneye götürürler. Polis tutanağı tutulur. Orada ki arkadaşlarda gider polis merkezine ve vuran Mercedes'in plakasını net olarak söylerler. Polis yetkilileri bu plakanın 3 yıldan beri Topkapı otomobil mezarlığında bekleyen hurda bir kamyonete ait olduğunu söylerler. (Eline plaka tenekesini aldığı zaman istediğin plakayı yazarsın-yazdırırsın)

Osman Kabalcı Çapa tıp fakültesi reanimasyon (yeniden yaşama döndürme) servisinde hareketsiz yatmaktadır. Şahsen beş gün başında bekledim. En uzman hocalar çok çaba sarf ettiler ama Osman'ı yaşama döndüremediler. İşte binlerce anıdan birisidir budur.

ADALETİN BU MU DÜNYA

1971 darbesinde devrimcileri, militanları tutukladıkları gibi ilerici halk türküleri söyleyen güzel insanları da tutukluyorlardı. Örneğin Selda Bağcan'ıda göz altına alıp tutuklamışlardı. Örnek bir keresinde Selda'yı bir anonim halk türküsünü söylediği için tutuklamışlardı.

Adaletin bu mu dünya:

Güvenemem Servetime malıma
Ümidim Yok Bugün İle Yarına
Toprak Beni De Basacak Bağrına

Adaletin Bu Mu Dünya
Ne Yar Verdin Ne Mal Dünya
Kötülerinsin Sen Dünya
İyileri Öldüren Dünya

Ne İnsanlar Gelip Geçti Kapından
Memnun Gelip Giden Var Mı Yolundan
Kimi Fakir Kim Ayrılmış Yarından
Adaletin Bu Mu Dünya
Ne Yar Verdin Ne Mal Dünya
Kötülerinsin Sen Dünya
İyileri Öldüren Dünya

Kimi Mecnun Gibi Dağda Dolaşır
Kimisi De Ölüm Yok Gibi Çalır
Kimi Meteliksiz Kimi Milyona Karışır

Adaletin Bu Mu Dünya
Ne Yar Verdin Ne Mal Dünya
Kötülerinsin Sen Dünya
İyileri Öldüren Dünya

Sonra ki yıllarda bu türkü devrimci bölgelerde bir alan hakimiyeti olarak çalınıyordu.

1972 yılı 30 Mart'ta Tokat-Niksar-Kızıldere köyünde Mahir Çayan ve yakın arkadaşları İngiliz ve Kanadalı teknisyenleri rehin almış ve o köy evinde sarılmışlardı.

Kuşatmayı Türk ordusuna da güvenmemişler, MİT, MOSSAD VE CİA birlikte yönetiyordu. Çatışma kıran kırana olmuş yargısız infaz katliam şeklinde kendini göstermişti.

Aynı gün yani 30 Mart 1972'de Kızıldere de katliam devam ederken bu satırların yazarıda İstanbul'da aynı saatlerde çatışma halindeydi.

Gece Gümüşsuyu, Taksimdeki hedefleri vurduktan sonra Tepebaşında ki özel nokta hedefe gidiyorlar. Ellerimizde çantalar, alana uygun olarak elbiselerimiz güzel, modern! Bir yandan da aklımız Kızıldere katliamında. Yağmur çiseliyor. Beyoğlu sokakları, meyhaneler boşalıyor ve biz vuracağımız hedefe gidiyoruz. Demeye gerek yok ki inceden bir heyecan! Yüklü olan arkadaşım Yusuf Altaylı önde ben arkada! Hemen yanımdan iki yarı sarhoş kız geçiyor. Ben hiç yaptığım iş olmamakla birlikte:

"Kızlar! Sizlerle Donjuancılık oynayalım mı?" diyorum!

Kızlar duruyor, bende bir an duraklıyorum. Kızlardan birileri:

"Eee hadi!"

"Eee hadisene!"

"Valla kızlar" diyorum "Öyle dedim ama meşgulüz!"

Arkadaşım Yusuf Altaylı:

"Yürü be! Yürü beee!"

Yürüyorum ve gülüyorum arkadaşşıma dönerek:

"Yahu hiç yaptığım iş değildi, kırk yılda bir davranış yaptık, ocağınız bata kızlar oda tuttu" diyorum.

Ve hedefe yaklaşıyoruz.

İŞKENCECİLERİN AMAÇLARI, HER ZAMAN BİLGİ ALMAK DEĞİLDİR.

Osmaniyeli hemşerim arkadaşım kardeşim Mimar Siper Güvenç 1972'li tarihlerde yapılan darbelerin birisinde gözaltına alınır. Duyduğunuz duymadığınız çeşitli işkence yöntemleri uygulanır üzerinde. Mimar Siper Güvenç akıllı bir devrimci ama ondan alacakları fazla bir şey yok. Ancak Siper akıllı bir kız.

İşkenceci kontrgerilla ajanları Siper Güvenç dahil bir gurup kız devrimciye bir yöntem uygulamak isterler. Hani bilirsiniz Hitlerin ajan-celatlari da kendilerine en küçük engel gördükleri insanlara çeşitli yöntemler uyguluyordu. Örnek bir gurup erkek tutsağı direklere bağlıyorlar, işeme-üreme organlarını da iple sıkıca bağlarlar ki bakalım idrar yapamayan tutsak idrarında ki "amonyak"insanı ne kadar zamanda öldürüyor! vb.

1972' darbesinde ABD'ye bağlı hain darbeciler elde ki tutsaklara çeşitli yöntemler uyguluyor. Bir keresinde pek çok kız devrimciye, beynin düşüncesini azaltıcı, onu beyninden yaralayıcı yöntemler uyguluyorlar. Bu anlayışlarına uygun olarak onlarca kız devrimcinin kadınlık-kızlık organına cop sokarak kanatıyorlar.

Bu durum karşısında kızlar psikolojik bunalıma giriyor mu bilinmez ama işkenceci devlet kont gerillacıları bir durumu görerek şaşırıyorlar. Bu evli olmayan bayan devrimcilerin hepsi kızdır, hiç ilişkiye girmemişlerdir. Aralarında şöyle konuşuyorlar:

"Şu işe bakın şaşırıdık, halbuki biz devrimci kızların hepsini oruspudur diye biliyorduk!"

1975'te yukarda adını söylediğim mimar kardeşimiz Siper Güvenç bu durumu dergilerde anlattı. Defalarca gazetelerde çıktı:

"Bana tutsak olduğum günlerde bizim ülkenin iktidarı çok kötü işler yaptı. Örneğin bir gurup kız arkadaşım ile beraber bana da yani kadınlık organıma cop sokarak kızlığımı bozdu. Canları cehenneme, o günden beri kendimi psikolojik olarak rahat hissetmiyorum. Tedavi oluyorum"

Mimar Siper Güvenç devam ediyor anlatmaya:

"Düşünün bu işleri yapan devletin kendisi, ırza geçen devletin kendisi. Irza geçene ve bu işlere aracılık yapana ne denir herkes bilir! Bu işler yapılırken başlarında bulunan asker-doktoru idi, görevli subay şu idi diye isimlerde veriyordu! Devamla devlet bunu yaparken utanmıyor da ben neden halka, güzel insanlara söylemeyim"

Bu durumu gazeteciler yazarlar izini sürdü ve bu iğrenç işlemi yapanları ortaya çıkardı. Bu işi yürütenlerin başında bir "General" vardı adı Turgut Sunalp'ti!

Turgut Sunalp daha sonra emekli olduktan sonra 1983 yılında darbeler tarafından bir parti kurdu. Adı "Milliyetçi Demokrasi Partisi" (MDP) seçime soktular 53'de vekil çıkarttı ve şimdi tarihin çöplüğünde yerini aldı. İşte bu General Turgut Sunalp'a soruyor gazeteciler:

"Siz elinizde ki göz altında ki kızların kadınlık organlarına cop ile .....

Ve yanıt veriyor bu az daha başımıza başbakan olacak zat.

"Yok yalan söylüyorlar, öyle yapacak olsak bu devrimci kızlar kız mıdır? İğmli diye bu işi copla niye yapalım ki elimizde civan gibi askerler vardı bu işi onlara yaptırırız"

Yani görüyorsunuz değil mi? Bu vekil bu başbakan adayı savunma yaparken bile adileşiyor. Suçunu kabul ediyor.

“DENİZ- MAHİR- İBO HAKKINDA TÜM DUYUMSADIKLARIM”

Denizlerin İdamının 45’inci Yılında İbrahim Çenet’in yaptığı açıklama

Şu an ve evet bakın saatinize şu an Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan, Yusuf Aslan’ın faşizm tarafından idam edilmişlerinin 45. yıldönümü. Denizler Tüm yurttan anılıyor. Hepsi güzel ancak onları benliklerimizde anmamız, kayda değer mücadele içinde anmamız önemli.

1972 de bu satırların yazarı bir THKP-C elmanı olarak aynı zamanda Denizlerin idamını kabullenemeyip arkadaşlarıyla birlikte çeşitli emperyalist ve işbirlikçilerine ait hedeflere saldırmışlardı. Ben o gün yani 6 Mayıs 1972 de iki kol ve bir bacağımyı kaybetmişim.

Oligarşi bizi tüm tezgahlarından geçirdi, onların işi o, bizim işimizde direnmektir. 6 Mayıs 1972’nin benim için birkaç anlamı vardır. Denizlerin idam sehvasında bile direniş, bizimde kötü koşullara aldırmdan direnişimiz. Ayrıca benim o gün hem ölüş hem diriliş zamanımdır.

Ülkemizin unutulmaz devrim lideri Mahir Çayan’da Denizleri yalnız bırakmamak için direnip ölmedi mi?

Bu günler için özellikle burjuvazi, hatta bazı kimi özsüz devrimciler Mahir Çayanın, Deniz Gezmiş gibi devrim liderlerinin, sembollerinin, onların temel ideolojilerinin içini boşaltmakla uğraşırlar. Hatta kimileri hala Mahir Çayanın adını kullanmaktan bile çekinirler. Denizleri anlatanlar, onlardan söz ederek güya prim kazanmaya çalışan bazıları onların ana sözlerini tekrarlarmaktan kaçınırlar.

Örnek ne demişti Deniz idam sehvasında: Yaşasın Marksizm-Leninizmin yüce ideolojisi, Yaşasın Türk- Kürt halklarının kardeşliği, kahrolsun emperyalizm, yaşasın devrim!

Onların bu sözleri önemliydi tabi. Marksist ideoloji bizim tek yol göstericimizdir. Emek en yüce değerdir.

Mahir Çayanın dünya ve Türkiye tespitleri, Mahir Çayan, Deniz Gezmiş, İbrahim Kaypakkaya gibilerin kararlılıkları bizim en önemli ışık ve ilkelerimizdir.

Denizler gibi ölen öldürülen güzel insanları kısacık bir şiirle anlatarak sözlerimi bağlayayım:

“Hep etkilemiştir beni Deniz’in enginliği
İnan’ın gönlümde hep Aslan’lar yatar
Her mayısın altında; Hıdır- Hızır gününde
Ölürüm-dirilirim-çoğalıyım”

ÖZDEYİŞLER

***

"Bilmeyen insan uydurur, belki de bugünkü beyin gelişkinliğimizin zorunlu sonucudur bu"

***

"Zamanı, ışığı, sevgiyi kucakla, hatta iç; böylece zaman ötesinde de yaşa, evrene ulaş, anlamı bul"

***

"Her gün, gün doğumunda doğuyor, kıvanıyor; yeniden doğmak için akşam üstü ölüyorum. Yaşamımın bir bölümünde bu durumu otuz bin dolayında tekrarlıyorum"

***

"İnsan zamandır"

***

"Sonsuz evrende ben ne isem evrende benim için o"

***

"Bilincini gök kubbe, benliğini okyanus yap; ölümsüzlüğü bulamayacağını bilsen de ara"

***

"Öyle kritik ve yok oluş anlarından geçtiğimden yaşamı fazlasıyla yaşıyorum"

***

"Şöyle yada böyle düşün ya da söyle, ama yaşa"

***

"Düşünmüyor kendimle konuşuyorum, sahip değil ben 'o' yum"

***

"Bana göre eksik düşünenler beni düşünmeye iten yol taşlarıdır"

***

"Yer yüzünde, evrende neye baksam kendimi görüyorum"

***

"İnsan bir enerjidir, onu aklınla birlikte kullanırsan güzel bir şeye dönüşür, tersi basit bir pil kılıfı"

***

Beni korkutmayan, seven, bana yol gösteren bütün tanrıları kabul ediyorum"

***

"Ölümsüz olmak istiyorsan öldürme, güzellik üret"

***

"Çok sevmek çok insanlığın ölçüsüdür, o halde yer yüzüne, geleceğe sevgiyle işle kendini"

***

"Toprak planlı kullanıldığı, oraya benliğini verdiği sürece güzeldir, o halde sende"

***

"Yaşamsal huzur cennet! Psikolojik huzur tanrıdır! Birisi olmadan diğeri olmaz!"

***

"Sonsuzdan gelip sonsuza giderken arada var ol ki sonsuza kadar var olasın"

***

"Atam, halim, ötemle bir bütünüm"

***

"Özgürlüğe giden yolun başlangıcı beyinden geçer"

***

"Tutsaklığın en kötüsü beynin tutsak olmasıdır"

***

"Kutsallık mı? Dönüşüm!"

***

"Tanrı yaratansa,benden bu kadar!"

***

"Aşk arşı alayı aşmış,
aşı aylar aşırılmış!

* * *

"Çalımına bak;
solucan olamaz
Yılanlık taslar"

***

"Hey gidi din;
yasaklarsan düşünceyi-gelişimi
Geriye sadece mide-uçkur kalır"

***

"Ülkesi yaşadığı köy kadar,
dünyada ülkesi
Tanımaz vücudunu
filozof sanır kendisini"

***

"İnsanı öldürebilirsin, hatta güzeli
ama güzelliği asla"

***

"Yıldızda, kanda
yağabilir
Yeter ki planla,
çabala" - Aralık – 2001

***

"İster düşündüğün için ol,
yada olduğun için düşün!
Varsın ürettiğin sürece"

***

"Sizi çok seviyorum görebildiklerim
yetemediklerim
Kendim küçük duygularım büyük
Sizi içmek istiyorum yada al için beni - 19-04-2012

***

Y
O
Z
L
A
Ş
T
I
R
A
M
A
D
I
K
L
AR
?
Z
I
N
I
S
I
M
N
A
D
Z
I
M
I

Not: Aslında güzel olan bir ülkeyi efendileri adına kötü yöneten bir ülke hükümet sözcüsünün sözü yada komutu.

“Sanatçı diriler kadar
ölülerinden de söz edilen ülkeler
ancak yaşar sonsuza kadar” - 26 Aralık 2001

“Sazın altı teli
Oluşturuyorsa sayısız tını
Satrancın beş-on taşı
binlerce olasılık
Biz insan olarak çok
hem de çok” – 11 Ocak 2002

EVRENDE ANADOLU

Evren: Gizemlerle dolu
uyumlu bir denge

Yerküre: Bu uyumlulukta
uygun bir nokta

Yeryüzü: Uzman bir beyinden çıkmış
olağan üstü bir sanat tablosu

Yeryüzü yüzeyi: Çağdaş bir kentçilik baş eseri

Yeryüzü kentinin en güzel köprüsü: Anadolu

Anadolu: Uygarlıklar yumağı
açtıkça çoğalan

Şiir: Canın ve duygunun
sese ve söze dönüşmesi

Müzik: Sessiz uygarlığın
uyumlu çığı

Tiyatro: Doğaya, başkasına
insanın kendi kendisine
öykünmesi, yaşaması

Dokuma desenleri: Evrenin gölgesi
felsefenin, yaşamın ta kendisi

Halk oyunları: Her bir devinimi
bir kitap dolusu anlatım

Uygarlık: Başka bebeklerde var ama
Anadolu'nun doğurduğu
Her anı tatlı bir bebek

Anadolu ekini: Her gelen-geçen kavmin
altında barındığı, bazen dibine ettiği
inadına kökü derinlere giden
görmekli bir çınar

Anadolu için yapılması gerekenler:

Taze tarım fidelerinin çapalanıp
kabuğunun kırıldığı gibi
kültürün ortaya çıkarılması
Başkaları için değil
Kendisi için sosyal bir yönetim

Son söz:

Anadolu ve çevresi:
Yeryüzünü aydınlatacak
önemli bir ışık - 26 Aralık 2001

Not: Her bir tümcesi, bir özdeyiş özelliğinde olduğundan, bu uzun de-
yişi buraya aldık. (İ. Ç.)

"Her anı yaşamalı, ah geçti yine bir"an"
Yaşasam yeniden, tez gelse de tan"- 2001 – 04- 2012

***

"Egemenler aldı beni benden;

daha kötüsü beni benden ben"

***

•
"Ve sonuç olarak;
Sonsuzluktan oluşan ve gelen
benliğim
Sonsuzlukta dağılıp gidecek.

Tıpkı;
Oluşan ve dağılan
Yıldızlar gibi" - 4 Ocak 2000

***

"Kanıtlayamıyorsa
kendisini
Sığınıyor paraya-mala
Daha da edemiyorsa
örtüyor-gömüyor kendisini" - 2002 İsveç

BARIŞ KOYMUŞLAR TESLİMİYETİN ADINI

Kınamayın sorumluluğum çok benim
Bağ-bahçe, yazı-çizi, çocuklara masal anlatmak
Amon Dağı kıyılarında oturuyorum Çardak'ta
Huvava canını verdi korurken çevremi.

Orhan Kemal çay içmeye geldi
Püsküllüoğlundan selam getirerek
Bugün aşıklar hep çalıp söyledi
Karaca-Dadalı'n söylediği yaşlı dut dibinde
Yaşar Kemal yilkılar arasında gezinirken
el salladı candan.

Lokman fısıldayarak Dioskorides'e
en gizli bilgilerini

Dedim ya sorumluluğum çok benim
İskender-Kavalalı-Çörçil hemen böğrümde
bitirdiler üç dünya savaşını

Şimdi ben hangi masalı anlatmalıyım çocuklara
kirlenmiş yer yüzünde

Emek-Özgürlük-üretmek ve paylaşmak
Barış koymuşlar teslimiyetin adını çocuklar
yer çekimini yok sayarak
Atamız-ötemizle ellerimizde barış
çabalarımızla
çocuklar

**İBRAHİM ÇENET İÇİN YAZILMIŞ
ŞİİR VE YAZILAR**

DİRENCİN SİMGESİ

- İbrahim Çenet'e

Baharın kucağında karardı dünyam...
Söndü gözlerimde yıldızlar
Üç yiğit dara çekildi karanlıklarda !
Aynı anda
ol yiğitler uğruna
üç uzvunu birden verdi bir yiğit !
Üç gün, üç gece ağıt yaktı anam
ölüp giden oğullarıyla
kollarını kaybeden oğluna..!
Ben onu böyle tanıdım 45 yıl önce
Götürdüler al kan içinde
Elleri yoktu yerinde
ayağı yok
boynunda kelepçe..!
Ben onu böyle tanıdım 45 yıl önce
Sorguda suçlayandı
işkencede çelikten irade
Her sözü bilenmiş usturaydı
düşman suratında
ve düşleri dirençti
yadigar kalan gelecek günlere...
Ben onu böyle tanıdım 45 yıl önce
Bilgide derya denizdi
duyguda derya deniz,
Sevgide yüreği hep çocuk kaldı
Kavgada amansız Toros kartalı
Dün nasılsa bugün öyledir
ve öyle kalacak yarınlarda
Onun direnciyle
güzel olacaktır geleceğimiz

Mehmed Sarı
23/5/2017
Melbourne

Şor evi

Ah! O dil
Ah! O gözler
Uçsuz bucaksız okyanus...
Bakışlar hüznü
Düşler doğurgan
O gülen yüz
Güneşli dağ yamaçları
Özenli
Düzenli
Bedeni taşıyan ayaklar
Yürüyen evren
Ve ben misafirim
O gözlerin
O evrenin yolculuğunda
Dinmeyen yaz yağmuru
Türkülerin
Şiirlerin
Harmanlaştığı
Haziran 2004-
Şor evi Çardak
O yöreye
O coğrafyaya eğemen
Ve birbirinden
Saygın konuklar
Şiirde, Felsefe
Karacaoğlan yürekli
İbrahim çenet
Özü, sözü muhabbet
Anadolu sevdalısı
O ahtapot bedeniyle
Kucaklamış dünyayı
Katmış önüne
Bütün olumsuzlukları
Kovalıyor
Yozla ayrışan
Aşkıyla buluşan
O kocaman yürek

Dalgalı sahillerinde
Ülkemin
Balıkçı iskelesi
Dağlarında
Baş kaldıran Efe
Kentlerinde
Yüksek okul
Benim okuduğum
En yalansız
Alfabe
Gönül konuğum
Mahsül veren ovam
Özlemlere uzanan yolum
Sığındığım liman
Ufuklaşan
Şafaklaşan
Güneşli gülüşlerin
Sevdalı yürüyüşlerin
Dikenli gülü
Ceylan bakışlı
Yayla kokuşlu
Gizemlerin,
Sezilere
Dönüştüğü
Sözcüklerin eylemleştigi
Gerçek meydan
Merhaba...

7/7/2004 Didim. Hüseyin Uçar

“İbrahim Çenet: Deniz, Mahir ve İbrahim’i göğsümde taşıyorum”

“Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının asılmasının yıldönümünde, mücadele arkadaşları İbrahim Çenet ile onları konuştuk... 6’ncı Filo protestolarından ona elleriyle dürüm yediren Yaşar Kemal’e, aynı hücreyi paylaştığı Yılmaz Güney’e kadar uzun ve dolu dolu bir hayata tanıklık ettik”.

Söyleşi: Seran Vreskala

OSMANİYE – Öyle bir hayat hikayesi ki anlatacağımız, elbette birkaç sayfaya sığması mümkün değil! 68’de öğrenci hareketlerine katılan, 6 Mayıs 1972’de Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının asılmasını silahlı eylemle protesto ederken iki kolunu ve bir bacağı kaybeden İbrahim Çenet, 6’ncı Filo’nun Amerikalı askerlerini denize atan devrimci gençlik hareketinin de öncülerindendi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ndeyken sınıf arkadaşı da olan Deniz Gezmiş’le, tabii Mahir Çayan, Cihan Alptekin ve Ulaş Bardakçı gibi devrimcilerle de mücadele arkadaşydı.

1972’de girdiği eylemde parçalanan iki kolu ve bir bacağı, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi’nde Prof. Dr. Kaya Gürsel ve o zamanlar doçent olan Dr. Kemal Alemdaroğlu tarafından kesildi. Gözünü açar açmaz daha hastane yatağındaiken zamanın İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün’ün görevlendirdiği sorgu timlerince alınmak istense de Alemdaroğlu buna engel oldu. Ancak ilk tedavisi tamamlanır tamamlanmaz Selimiye Kışlası’nda işkenceye alındı. Kışlada “Dingo’nun Hanı” denilen bölümde Yılmaz Güney’le birlikte kaldı. Cezaevine en çok girip çıkan isimlerden biri olarak toplam 7,5 yıl hapis yattı. Son aldığı hapis cezasından sonra yarım bedeniyle yüzerek Yunanistan’a kaçtı ve orada binlerce Türkiyeli sürgünle birlikte ilk olarak Nazilerin kurduğu ünlü Lavrion Kampı’nda kaldı. Bu hengameli hayatına tam 3 farklı üniversite ve 3 fakültede eğitimi sığdırdı. Che Guavera’nın kızı Aleyda ile dünya turuna bile çıktı!

2000 yılında çıkarılan aftan sonra Türkiye’ye dönen Çenet, yüzde 96 engelli raporu olmasına rağmen, engelli olduğunu kanıtlayamadı bir türlü! SGK, iki kolu ve bir bacağı olmayan Çenet’e sağlam raporu verdi ve emekli etmedi. Sonra Osmaniye’ye yerleşti ve Anadolu Halk Bilimleri ve Kültür Derneği’ni kurdu. Halk bilimi ve farklı sanat dallarında etkinlikler düzenlemeye başladı. Her yıl düzenlediği film festivalinde Prof. Dr. Yalçın Yüreğir, Prof. Dr. Afşar Timuçin, şair Ataol Behramoğlu, film yapımcısı Abdurrahman Keskiner ve TMMOB eski başkanlarından Kaya Güvenç gibi isimler jüri üyeliği yaptı. Bu festival nedeniyle verilen ‘Özgür İnsan’ ödülünün gittiği kişiler arasında ise Prof. Dr. Muazzez İlmiye Çığ, Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu,

Yaşar Kemal, Prof. Dr. Türkan Saylan, Arif Keskiner (Çiçek Arif) ve 1986'da bir suikaste kurban giden İsveç'in sosyal demokrat başbakanı Olof Palme gibi isimler yer aldı. Çenet aynı zamanda evli ve 3 çocuk babası...

6 Mayıs'ı konuşmadan önce biraz kendinizden bahseder misiniz? Neler yaptınız/yapıyorsunuz?

1949'da doğdum. İstanbul Üniversitesi'nde hukuk, Sorbonne'da edebiyat okudum ve vatandaşı olduğum İsveç'te de ekonomi mastırı yaptım. Kendimi edebiyatçı olarak görüyorum ama hukuku ve ekonomiyi politik düşüncelerimde, dünya ve Türkiye analizlerimde kullanıyorum. Şimdi kültür işleriyle uğraşıyorum. Kültür tarihi üzerine araştırmalar yapıyorum. Yazılmış, basılmış kitaplarım var, şiirler yazıyorum.

Bilgisayarda mı?

Bilgisayarda da ama daha çok kalem kullanıyorum.

Nasıl oluyor bu?

Bir aparat var koluma geçirdiğim, kalemle yazı yazmak için onu kullanıyorum. Protezli ya da protezsiz birçok insandan daha güzel ve hızlı yazabilirim. Bizde imkânsız olan bir şey yok!

KALPTEKİ ÜÇ KURŞUNA ÜÇ İSİM

Peki 6 Mayıs tarihi sizin için ne ifade ediyor?

6 Mayıs 1972 tarihi benim öldüğüm ve dirildiğim tarihtir. O gün Deniz, Hüseyin ve Yusuf'un idam edildiği tarihtir. Her yıl kalbimde hissederim çünkü o günün parçalarını kalbimde taşıyorum zaten. O gün en güzel çocuklar katledildi. Bizler de Denizlerin idamını kabullenemeyip 'ne yapabiliyorsak yapmaya' karar verdik ve birtakım saldırılarda bulunduk. O eylemde kaza sonucu şu an protez olarak gördüğünüz ellerimi ve bir ayağımı kaybettim. Bunların yokluğu elbette sıkıntı yaratıyor ama ben yaşadıklarımından da sakatlandığım günden dolayı da onur duyuyorum. Denizlerin idam edildiği gün ne yapılacaktı? Oturup ağlamanın gereği yoktu!

Bedeninize neler oldu?

Benim o gece iki elim ve bir bacağım kayboldu. Kulak zarım patladı. Kol ve bacaklarımdaki kurşunlar kesiklerle birlikte gitti, ancak göğsümdeki üç kurşun hâlâ duruyor. Kalbimde taşıdığım parçalar da onlar zaten.

Hâlâ kalbinizde kurşunlar mı var? Neden almadılar?

(Gülüyor) Cerrahpaşa'da doktor akciğer filmimi 3 kez çekti; 'bu ne biçim film, yanlış bu' diyerek... Sonra 'bu kurşuna benziyor be' dedi. Ben

'bunların hayati tehlikesi büyük mü' diye sordum. 'Yok' dedi, 'birazı kemikte birazı da kasın içinde, etrafında koza yapmış' dedi. 'Almıyoruz' o zaman dedim. Ben de göğsümdeki o üç kurşuna üç isim koydum: Deniz, Mahir ve İbrahim. Onlarla beraber yaşayıp gidiyorum işte. Bu kalbime yakın yerde taşıdığım kurşunlar aynı zamanda tüm insanlık savaşçıları adına da bir anı benim için.

O kurşunlar patlamadan evvel mi gelmişti sonra mı?

Patlama anında gelmişti. Şarapnel parçaları onlar.

"BOMBA PİMİ ÇEKİLDİKTEN SONRA 8 SANİYEDE PATLAR"

Neden o bomba önünüzde patladı?

İstanbul Tepebaşı'nda Amerikan Konsolosluğu yakınlarındaydık. Zaten çatışma halindeydik. Karşılıklı silah da kullanıyorduk. Bir bomba geldi yakına; bomba pimi çekildikten sonra 8 saniyede patlar. Yakın bir mesafeydi. Yuvarlandı, ben de o bombayı alıp uzağa atmak istedim. Eğildim, eğildiğim an koluma bir kurşun geldi. Aynı anda bacağıma bir kurşun geldi. O anda o bomba patladı, o patlayınca bendeki bombalardan biri düştü, o da patladı. Bir anda cehennemini bir durumun içinde kaldık.

Her anı hatırlıyor musunuz? Yani bombayı gördüğünüzde eğilirken kolunuza kurşun değdiğini, sizi yavaşlattığını, sonra bacağınızdan vurulmanızı...

Tabii tabii. Hatta küçük bir şok geçirmişim, yani yüzüme kan doldu ve elimle yüzümü silmek istedim, silemedim, baktım el yok! Diğeriyle silmek istedim, o hiç yok! Her tarafım patlamış ama ben bacağımda acı hissediyorum. Baktım oraya, kazık gibi bir şey saplanmış. İçimden 'şunu çekin' diye bağıyorum ama kim gelecek o anda. Ben çekeyim dedim, uzun bir şeydi, ağızla ısırardım, sonra anladım ki o kemik. O anda gözlerime kan dolmaya başladı. Yüzüm homojen şekilde yanmıştı zaten. Sonra beni bir arabaya koyup, Cerrahpaşa'ya götürdüler. Asansöre bindirilişimi bile hatırlıyorum. Bilincim yerindeydi. Mesela başımda duran bir kadın 'narkoz vermek lazım' dedi ama baktılar damar yok ortada! Kloroform vermeyi denemişler ama o da hafif bayılma... Bir ara pantolonumu kestiklerini hissettim, 'Ne aptallar, kemerimi açsalar daha kolay çıkaracaklar' diye geçirdiğimi sonrasında da böyle yapmalarının daha mantıklı olduğunu düşündüğümü hatırlıyorum. Bilincimi hiç kaybetmedim nedense.

Kendi kemiğini ısırarak... Sizi o anda delirtmeyen şey neydi acaba?

Ben çocukluğumdan itibaren halkımı, ülkemi çok sevdim. Kendimden çok sevdim. İnsanını, toprağını çok sevdim. Mücadele ettiğiniz şey neyse ona inanırsanız, o sizi yaşıyor zaten. Sakin kalmak çok önemlidir böyle

durumlarda. Öyle öğretildi bize. Sporcu disiplini de vardı. Başka bir sebep var mı bilmiyorum.

Doktorlar sizi görünce şok olmuşlardır mutlaka.

Bilmiyorum ama doktorum Prof. Kaya Gürsel bana, "Guinness Rekorlar Merkezi gibi Dünya Tıp Tarihi Merkezi diye bir yer var, oraya çok enteresan tıbbi vakalar bildiriliyor. Ben seni o merkeze bildirdim; kanı bittiği halde en uzun yaşayan insan olarak" demişti. Patlama anıyla müdahale edilen süre arasında 45 dakikalık bir zaman var. Tüm vücuttan kan akmış 45 dakika boyunca, bir damardan da değil! Kanın tümüyle bitmiş olması gerek...

Patlama anında en son düşündüğünüz şeyi hatırlıyor musunuz?

Eylemden önce arkadaşlara hep 'mümkünse uzun kayalım' diyordum. Patlama anında şunu düşündüm, 'Eyvah erken gittim.'

'Uzun kayalım' ne demek?

Uzun süre götürelim, mücadelemiz uzun süre devam etsin demek. Ama ben erken gittim işte.

"FAŞİZMDE OLUR BÖYLE ŞEYLER"

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ne götürüldünüz. Prof. Dr. Kaya Gürsel ve İstanbul Üniversitesi eski Rektörü Kemal Alemdaroğlu sizi hemen ameliyata aldılar. Gözlerinizi açtığınızda ilk ne gördünüz?

Gözlerimi açınca, bir baktım bir kablo denizinin içindeyim. Solunum cihazına bağlıyım, ellerim yok; bir bacağımı kesmişler ve kadın çorabına geçirmişler, ucuna da bir ağırlık bağlayıp yataktan aşağıya sarkıtmışlar bacağı aşağı çeksin diye. Gözümü açtığımda ortam buydu.

Paniklediniz mi?

Zaman olmadı. (Gülüyor) Sıkıyönetim komutanı Orgeneral Faik Türün ile MİT Müsteşarı, yanlarında sorgu timiyle beraber benim için hastaneye gelmişler. Gece 24.00'te bu olayı yaşamışım, sabah 7.00'de gözlerimi açmışım, karşımda bunlar var. Beni sorgulamaya gelmişler. Bana soru sormaya başladılar ama ben zaten kararlı ve serin kanlıyım., gıcık gıcık cevaplar veriyorum.

Neler sordular?

'İsmin ne, cismin ne', 'hangi örgüttesin' diye soruyorlar, ben de 'sana ne' diyorum. Bunlar iyice sinir oldular, içlerinden biri dedi ki, 'ulan zaten Allah senin belanı vermiş, ayağın kopmuş hâlâ dikleniyorsun'. 'Ülkede ayağı olan ama beyni olmayan çok insan var, beynim olmadıktan sonra ayağı ne yapayım, bir düşünen olurum bundan sonra' dedim ben de. Faşizmde olur böyle şeyler.

(**Not:** Kemal Alemdaroğlu yıllar sonra, 'o yaralı genci öldürmek istedik-

lerini' ancak kendisinin buna izin vermediğini söyleyecekti.)

6'NCI FILO EYLEMLERİ

68 yılında İstanbul Dolmabahçe'de 6'ncı Filo* askerlerini denize iten kişilerden biriymişsiniz.

Evet. Yaşımız çok gençti ama herkes gençti sanki o dönem. Hepimiz gençtik. İlk bu şekilde başladım devrimci harekete. Şimdi 68 yılında bu şekilde başlayan bir insan bugün bile hâlâ aynı şeyleri hissediyor, "antiem-peryalist ve yurtsever biriyim" diyorsa, bu hiçbir zaman yanılmadığını ve doğru yolda olduğunu gösterir.

Biraz o günden bahseder misiniz? Siz Deniz'in grubundaydınız değil mi?

6'ncı Filo'nun geleceği günler önceden belliydi zaten ve günler öncesinden de devlet 'sokakları temiz tutun' diye propagandalar yapmaya başlamıştı. Askerler gelecek diye limanı, Karaköy'deki genelevleri, Cihangir'deki randevuevlerini temizlemek gibi biçimsiz propagandalardı bunlar. Gümüşsuyu'nda ki İstanbul Teknik Üniversitesi'nin amfisinde bu konu için büyük bir toplantı yaptık. Üniversiteye o zaman polisler giremiyordu. Polisler arama yapmak istediklerini söyleyince, rektörler buna izin verdi ve o gün bir arkadaşımızı öldürdüler. Bu yüzden zaten çok üzgün ve sinirliydik. Üniversiteden Taksim'e doğru yürüdük ve Cumhuriyet Anıtı'nda protestomuz başladı ama devrimci gruplar ikiye ayrıldı. Bazıları Dolmabahçe'ye yürümek istiyordu, bazıları bunu engellemek istiyordu.

Bu ikiye ayrıldı dediğiniz gruplardan biri Doğu Perinçek'in başında olduğu grup muydu?

Nedense bu konulardan pek bahsedilmez. Ama asıl bahsedilmesi gereken o zamanlarda şimdiki Meclis Başkanı İsmail Kahraman'ın başında olduğu Milli Türk Talebe Birliği'nin bütün gücüyle Beyazıt Meydanı'nda, Taksim'de, Kabataş'ta Amerika'ya ve 6'ncı Filo'ya tepki gösteren, eylem yapan bizlere karşı resmen savaş açmalarıdır... Polisle iş birliği de yaparak... Bize saldırıp durdular; en çok sıkıntıya düşüren de bunlardı. Arkamızdan sıkmaları, vurmaları, kırmaları sadece bizleri durdurmak, engellemek içindi.

Anladım. Peki, denize atma anına gelelim.

İşte o arada büyük bir arbede oldu ve biz hepimiz Amerikan askerlerini denize itekledik. Bizim arkadaşlarımızdan biri de denize düştü, hemen ip merdiven atıldılar, çıkarttık onu. Sonra hepimiz gözaltına alındık.

80'ininiz birden mi?

Evet. Bu protestolar bütün ülkeye yayılmıştı zaten. Sadece İstanbul'la sınırlı değildi. İzmir'deki protestoyu Mahir yönetiyordu. İlk onu gözaltına

almışlardı. Bir nevi gevşek bir dokuyla da olsa, 6'ncı Filo'ya ve Amerika'ya karşı yapılan ve ülkeye yayılan örgütlü bir tavidir bu. Osman Cavit İyigün ve Necmi Demir bunlar sıkı dava arkadaşlarımızdı.

DENİZ, DEVRİM VE KIZLAR...

Biraz Deniz'i anlatın bize.

Deniz'le aynı sınıftaydık. Adanalılar biraz kavgacılıklarıyla övünür. Deniz ve benim adım bayağı duyulmuştu okulda çünkü fiziksel kavgayı da çok iyi yapıyorduk. Daha o zaman silah kullanmıyorduk ama. Bizim okula başladığımız dönem bizim için daha silahın, külahın, bıçağın olmadığı bir dönemdi. Kullandığımız savaş araçlarını saysam şimdi gülersiniz; sigara jelatinini üçgen gibi yaparak içine Mısır Çarşısı'ndan aldığımız en acı toz biberi dolduruyorduk. Biber gazı gibi kullanıyorduk. Fiziksel bir zarar vermeyeceğini biliyorduk. Şimdiki gibi göze zarar vermezdi asla. Deney tüplerinin içinde seyreltilmiş asit kullanıyorduk mesela.

Kimlere karşı kullanıyordunuz bu malzemeleri?

Üzerimize her tür bıçakla, silahla saldırtılan onlarca kişilik ülkücü denen gruplara karşı bunlarla kendimizi koruyor ve çatışıyoruz. Biz Deniz'le böyle başlamıştık.

Nasıl bir karakteri vardı?

Ben onun yiğitliğini, gözü karalığını, kahramanlığını anlatmam hiç, bunu herkes biliyor zaten. Deniz önce örgütçüydü ve insan psikolojisini çok iyi bilirdi. Mesela bir gün üniversiteyi işgal edeceğiz. 1970 öncesi... Siyasi bir durum yüzünden hükümet üniversitelere polis gücü sokmak ve bunu yasallaştırmak istiyor, biz de bunu protesto etmek için bir şeyler yapmak istiyoruz. İstanbul Üniversitesi'nin bahçesi de Fatih Sultan Mehmet'in eski harp okulu olduğundan dolayı bayağı geniştir. Biz de bahçede, sınıfta, amfide, koridorlarda her yerde konuşuyoruz. Konu, okulu işgal edelim mi etmeyelim mi? Kimisi 'edelim' diyor, kimisi 'olmaz' diyor. Birileri 'edelim ama başaramayız' diyor, diğerleri 'başarıyoruz' diyor. Bu arada Deniz'e soruyorlar ne diyorsun diye; 'ya ben sizden daha mı akıllıyım, bu kadar konuşana dinleyen de lazım' diyor. Gene bir gruptan ses yükseliyor 'işgal edelim, polisler mi bize eğitim verecek' diye, yine Deniz'e dönüyorlar, 'dinliyoruz işte' diyor. Tekrar ses yükselince Deniz bazı arkadaşlara işaret veriyor. Meğer çaktırmadan konuşma öncesi birkaç kişiye etraftan yarısı yanmış yarısı yanmamış kibrit çöpü, kâğıt, çerçöp toplamalarını söylemiş. Onlar gelip elindeki ortaya bırakıyorlar, Deniz de elindeki çakmağıyla bunları tutuşturuyor ve diyor ki, "Evet arkadaşlar, işgal başlamıştır. Kutlu olsun." Deniz'in burada yaptığı kalabalığı koklamaktı. 'İşgal edelim' diyenlerin ürkenlerden fazla ol-

duğunu görünce bunu yaptı. Eğer 'yapmayalım' diyenler daha fazla olsaydı Deniz bunu yapmazdı. Böyle durumlarda topluluk bölündüğü için kendi başına karar veremez, bir lidere ihtiyaçları olur; Deniz de o liderdi işte.

Çok da yakışıklı bir lider tabii...

Yakışıklıydı da ama en çok şakacıydı, arkadaşlarıyla uğraşmayı severdi. Cihan'la da çok uğraşır. Cihan (Alptekin) çok önemli bir arkadaşımızdı, Ardeşenli idi. Tam Laz'dı. Kendi şivesiyle konuşurdu. Temmuz ayında bile parkasını ve botlarını çıkarmazdı. Ortalık yanıyor ama o Che gibi dolaşiyor. Deniz'de de aynı parkadan vardı zaten. O zamanlar Topkapı'da haftada bir kurulan bit pazarından alırdık bunları. Bir gün hepimiz yine birlikteyiz ve bir anda Deniz dedi ki, 'Ya arkadaşlar, bir iş var mıdır, ben çalışmak istiyorum'. Biri dedi ki, 'bir lokma bir hırka ile yaşıyoruz, para kazanmak da nereden çıktı?'... Deniz şakasına devam etti, "Biraz para kazanıp şu adama Türkçe öğretmek için bir hoca tutacağım! Her şeyi öğrettik ama Türkçe'yi öğretemedik bir türlü." Cihan da cevap verdi: 'Ha uşak, benimle uğraşma da!'

Kız arkadaşı yok muydu hiç o dönemler?

Bir tane bir kız vardı; o Deniz'e Deniz de ona hoş bakardı. Biliyorduk biz de tabii. Bir gün dedi ki, 'Kızlar geldiğinde devrim kalıyor, devrim geldiğinde kızlar kalıyor.'

Çok da feodal insanlar ya, o konuda hiç derdimiz olmaz! Biri 'Niye, ikisiyle de ilgilenen olmaz mı?' diye sordu, bir başkası ' hadi , sen ikisiyle de ilgileniyorsun sanki' diye cevap verdi... Bizim kızlara bakış açımız böyleydi yani. İlgilenemiyorduk bir türlü! (Gülüyor)

O yıllarda hiç âşık olmadınız mı yani?

Ben âşık oldum mu bilmem ama o yıllarda birkaç kız bana âşık olmuştu. Zeliha isminde bir kız vardı, aynı sınıftaydık. Düzce'dendi. Çerkez Abazalardan. Hep benimle geziyordu. Bana 'sözlelenim', 'nişanlanalım' diyordu. Ekonomik durumu iyi olmadığı için Çemberlitaş'ta bir bankada çalışmaya başlamıştı. Oralaran geçerken arada uğruyordum, yemeğe çıkıyorduk falan. Kazadan sonra hastaneye beni görmeye gelmiş, bizim avukatlardan Fahrettin Elmas onu bankta otururken görmüş. Bakmış ağlıyor. Soruyor ne oldu diye, o da 'göstermediler İbrahim'i bana' diyor... 'Kız aman uzaklaş, paçayı yırtmışsın. Senin onu görmek istediğini anlasalar, içeri alırlar, 6 ayda da çıkamazsın' demiş Fahrettin de.

Çok körkütük âşık olmamışsınız ama demek ki, devrimi bırakmadığınıza göre...

(Kahkaha atıyor) Pek çok arkadaşımız evli değildi tabii, evlenememişti. Mahir Çayan evliydi. Eşi Gülten atom doktoruydu. Paris'te okumuş, orada

yaşıyor ve çalışıyordu. Mahir herkes için farklı bir yerdeydi. Deniz'den iki yaş büyüktü ama iki yaş bile büyük bir farktı o zamanlar. Deniz onun için 'Kafası dünya, yüreği Ortadoğu kadar' derdi. Büyük hatip ve teorisyendi. Enternasyonal ve dünyayı çok iyi tanıyan bir insandı. Tartışmasız bir liderdi.

O dönem herkes iyi bir hatipmiş sanki!

Ben de açık mitinglerde bir hatip gibi konuşuyordum ama tabii yaşla nınca özelliğın azalıyor. Bazen korsan miting yapardık ve ben konuşmacı olurdu, derdim ki; '5-6 dakika polisi tutun, müdahale ettirmeyin; ben o 5-6 dakikada kitlenin kafasını duvara vurdurabilirim.'

"KENDİMİZİ KORUMAK İÇİN SİLAH KULLANMAYI ÖĞRENDİK"

Silahlı elinize ilk aldığınızda kaç yaşındaydınız? Size kim silah kullanmayı öğretti?

E, bizde 8 yaşına gelen oğlan çocuklarına silah siktirirler. Av tüfeği falan... 12 yaşına geldi mi tabanca kullandırırılar düğünlerde, bayramlarda. Herkesin silahı, külahlı olurdu. Ben de öyle öğrendim. Ergenlikle gençlik arası bir yaştaiken öyle bir siyasi durum oldu ki silahı daha çabuk öğrendim.

Neydi o durum?

1960 Anayasası bir rahatlık sağlayınca, 65 yılında kurulan TİP (Türkiye İşçi Partisi), Behice Boran dahil 15 milletvekili çıkartmıştı. Sonradan bu sayı 19'a yükselince emperyalist güçler -baktılar ki ülke uyanıyor- hemen adamlarından olan Türkeş'e giderek 'ya hemen bir parti kur ya da başka partiler var, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi gibi, kongreyle onun başına geç' dediler. İlk görevi de solcuların karşısına silahlı sivil bir kitle çıkartmak oldu zaten. 1965'de CKMP'nin başına geçen Türkeş 'önce Adanalıyım sonra Osmaniyeliyim' demeye başladı. Sonra da Türkiye'de ilk komando kampını Osmaniye'de Zorkun yaylasında kurdu. Bunlar sağda solda vuruyorlar, kırıyorlar, olaylar çıkarıyorlar, bizlere de höt möt demeye başlamışlardı. Ben daha lisedeydim, okulumdaki azıcık demokrat olan arkadaşlarımı dövme-ye başladılar. Önce sözle sataşıyorlardı, sonra yumrukla hançerle sıkıştır-maya başlayınca, arkadan tabanca gibi ateşli silahlar da geldi. E, arkadaşla-rımı ve kendimizi korumak da başa düştü. Lise birdeydim daha.

"ZİNCİRE VURACAKLAR AMA VURULACAK YER YOK"

Daha tedaviniz bitmeden sizi Selimiye Kışlası'na götürmüşler?

Evet. Haydarpaşa Askeri Hastanesi ile tren garı arasında bir inzibat alayı var, onun altında atom sığınağı varmış. Bizi oraya koydular. Bir baktım, Orhan Savaşçı bir köşede, bir deri bir kemik kalmış, ayağı zincirli. Hüseyin Öz-

kan ayağında 8 kurşun, zincirli... İçeride 4 insan var, 2'si subay 2'si komiser, ellerinde bir kâğıt, bir şey okuyorlar. Benimle ilgili bir karar vermeleri lazım.

Ne o?

Kâğıtta benim mahkeme kararım var. Benim yüzümü bile görmeden hâkim 3 karar vermiş hakkımda; 'tutuklanmasına', 'dünyayla ilişkisi olmamasına' ve 'zincire vurulmasına'... E, tutuklamışlar, dünyayla iletişimimi de kesmişler, zincire vuracaklar ama bakıyorlar zincire vurulacak yerim yok! Elim yok, ayağım yok, vurmaları da lazım yoksa sorumlu olurlar. Düşündüler taşındılar, tek kişilik bir çarşaf koydular yere, kanatlı kuşak yaptılar ve somyaya belimden bağladılar. Haklarını da yemeyelim; sert bağlamadılar, yumuşak bağladılar. (Gülüyor)

"İNSAN İÇİN SAVAŞAN İNSANLAR..."

Üstün körü de olsa orada yaşadıklarınızdan biraz bahseder misiniz?

Kaldığımız sığınak, yeraltı dehlizlerinden biriydi. Orada da birden fazla insan yan yana idamlarını bekliyordu. Bunlardan biri Ahmet Saner, diğeri Kadir Tandoğan'dı. Hiç kurtuluşları yoktu, çünkü bu devrimci gençler, İstanbul'da iki Amerikan casusunu öldürmüşlerdi. Ben de onlarla bitişik hücrede kalıyordum. Önceden tanıştık zaten. Onlar da Denizler gibi hiçbir yılgnlık, yıpranma belirtisi göstermiyorlardı. Onları da tam karşımızdaki küçük alanda, Osmanlılardan ödünç aldıkları ipe boğup öldürdüler gözümüzün önünde... Günlerden 25 Haziran 1981 idi.

Çok korkunç!

Bununla yetinmediler ki! 55 gün sonra Adana'daki cezaevinde Mustafa Özenç arkadaşımızın idamı da seyrettirildi bize. 20 Ağustos 1981 gecesi onu yanıımızdan aldılar, hemen karşımızda astılar. Bağırдық çağırdık, kafalarımızı demirlere vurduk, kanlar aktı, morluklar oluştu ama boş, Mustafa gitti.

Gözlerinin önünde bir insanın öldürülmesi...

Bu anlattıklarım ne ki! Yanımda birçok kez bir sürü insan öldürüldü. 1977'deki Taksim olaylarında derin kontrgerillanın öldürdüğü 34 insanın cesetlerinin başına oturmuşumdur. Hâlâ belleğimde. Bunlar insan için savaşan insanlardı!

Fiziksel işkenceye girmek istemiyorum. Ama işkence psikolojik olarak size nasıl bir hasar verdi?

İnsana yapılan işkence inanılmaz rahatsız edicidir; isteğiniz dışında sizin bedeninizin üzerinde psikolojik ve fiziksel güç kullanıyorlar. Korkunç

rahatsız edici ama yanında bir başkasına yapılan işkence insanı daha çok etkiliyor. İşte o daha rahatsız edici!

Unutamadığımız bir durum oldu mu hiç?

Eşimin ve 8 aylık kız bebeğimin gözü önünde bana işkence yaptılar. Aklınıza gelebilecek her yerden elektrik veriyorlardı bana ve ben yerdeki betonları ısıriyordum artık. Ben böyle işkence görürken, kızım o esnada "tavşancılık" oynadığımı sanıp gülüyordu. Ne tuhaf bir ikilemdi!

Çok uzun mu kaldınız içeride?

Benim cezaevinde öyle çok kalma rekorum yok. Toplam 7,5 yıl kadar kaldım sanıyorum. Ancak bir başka rekorum var. Çok içeriye aldılar, bıraktılar, geri aldılar yine bıraktılar. Dünyanın en çok gözaltına alınan insanların biri olabilirim. Bunların da hepsi acı doluydu.

YAŞAR KEMAL'İN İNCE MEMETLERİ

Sizin onunla da bir anınız var.

Biz edebiyatın dev çınarıyla 1970'li yıllarda tanıştık. Cezaevlerine tene-kelerle zeytin ve peynir getirirdi, "İnce Memetleri" yesin diye. 'Baldaki Tuz' romanındaki 'Hapishanelerimiz' yazısında beni anlatmıştı. Neyse bir gün İstanbul'dayım. Yaşar Kemal'i aradım görmek istediğim için. Beni Divan Otel'i'ne çağırırdı. Sarmaş dolaş buluştuk. Maçka'da Adanalılar diye bir lokantaya götürdü. Herkes onu tanıyor tabii, fotoğraf falan çekilmek istiyorlar. Bir salata getirdiler, ne salatası bu dedim, 'ispanak salatası' dediler. Yaşar Kemal hemen orada "süllüm oğlum onun adı, süllüm süllüm" dedi. Ondan sonra ismini değiştirdiler salatanın. Bir yufka ekmeği aldı, Adana kebabından bir löp onun içine koydu; közde pişmiş soyulmuş biber, sumak ve ekşili soğan salatısından dürüm yaptı. Aynısından ikinci bir dürüm daha yaptı. Bir dürümü ısırdı kendisi ve masaya bıraktı. Öteki dürümü ısırmam için bana uzattı. Protezim de var, 'abi ben yiyebilirim' dedim, 'ye ye' dedi. Isırdım, sonra dürümü bana tekrar uzatınca, 'abi, arkadaş yedirsin' dedim. 'Bak beni beğenmeyenlere, beni nasıl beğenmezsiniz, ben İbrahim Çenet'e elleriyle yemek yedirmiş adamım diyeceğim' dedi. O an orada birlikte olduğumuz yazar Selim Özgül'de fotoğraflayarak bu anıyı ölümsüzleştirdi.

"YILMAZ GÜNEY'İN 'KAHRAMAN ABİ'Sİ"

Yılmaz Güney ile nasıl ve hangi yıllarda tanıştınız?

1965-66 yılları arasında tanıştım kendisiyle. Biz, ünlü yapımcı Abdurrahman Keskiner ile hemşeri olduğumuz için çok eskiden tanışırđık ve Yılmaz Güney'in de menajeriydi. Film yapımı için sık sık görüşürlerdi. Tanışıklığımız o yıllarda başladı ama sonrasında devam etti.

Aynı hücreyi paylaşmışsınız?

Evet, hücre arkadaşınız aynı zamanda. Birlikte Selimiye’de 1.5 yıldan fazla kaldık. 1974 affıyla çıktık. Sonra da THKC’nin kurucu kadrolarından olduk.

Nasıl biriydi?

Az ve öz konuşan, herkesi dinleyen, ciddiye alan, mütevazı bir insandı. Hep ‘Bu dünyada 2 İbrahim’in belgeselini yapamazsam gözüm açık gider’ derdi. “Biri İbrahim Kaypakkaya, öteki de bu kahraman abi” derdi. Bana hep ‘kahraman abi’ derdi. O zaten kendinden küçüklere de ‘ağabey’ diye seslenirdi. Bana göre, bir sanat ve kültür, bir de politika insanıydı...

“ÇİNGENELER’ VE KÖPEKBALIKLARI DA VAR BU HİKAYEDE...”

Cezanız bitmişti, aftan da yararlandınız; neden kaçma ihtiyacı hissettiniz?

Çingenerler yüzünden... (Gülüyor) ‘Anadolu’da Çingenerler’ diye bir kitapçık yapmıştım. O kitapçığı mahkeme aldı ve ‘Kürtlerle zaten başımız belada, bir de Çingenerler mi çıktı şimdi’ dedi ve 5 yıl ceza verdi. O kitaptan dolayı. Onu da yatmak istemedim, yurt dışına çıkmam gerekti. Bu yüzden can yeleği ile köpekbalıkları ve Yunus balıklarıyla birlikte yüzerek Yunanistan’a gittim. Ülkeye geri döneyim deyince de bana ne pasaport ne kimlik vermediler. 6 yıl da öyle bekledim; yine yüzerek geri dönecek halim yoktu ya!

-----

* 6. Filo Eylemleri, 1967-1971 yılları arasında Türkiye’yi ziyareti sırasında ABD’nin 6. Filo’da görevli askerlerine karşı girişilen eylemlerdir. Özellikle eğlence yerlerinin ve genelevlerin bulunduğu Beyoğlu’nda ABD askerlerinin başlarından keplerini kapmak, üstlerine kırmızı boya atmak, üniformalarını jiletlemek ya da kıştırıp hırpalamakla başlayan eylemler, askerlerin denize atılmasına kadar varmıştır.

** Selimiye’de geçirdiği günler hakkında Rifat Ilgaz “Cart Curt” adlı kitabında İbrahim Çenet ile ilgili bakın neler yazmış: “Devam ediyorlardı sorgulamaya. Ölümle kucak kucağaydım. Devamlı kan veriyorlar, kusuyorum, tek başımayım odada. Doktorlar müdahale etmek istiyorlar, bırakmıyorlar. Pıhtılaşmış kan dolu yatakta ıstıraptan inliyorum, konuşamıyorum. Yavaş bir sesle, iyileştiğim zaman yetkililere mahkemede konuşacağımı söylüyorum. “Bize ifade vereceksin” diye zorluyorlar. Tekrar kusuyorum, izledikleri, ısı ve nabız göstergesi had safhaya vardığında ancak bırakıyorlar. Ve bu hal iki gün devam ediyor.”

“Çağımızın ideolojisi kesinlikle Marksizmdir”

“İbrahim Çenet. 1949 Osmaniye doğumlu. İlköğretim ve liseyi Osmaniye de okudu. İstanbul üniversitesinde hukuk okuduktan sonra. 1974-75 yıllarında Fransa’da Sorbon üniversitesinde Fransız dili ve edebiyatı ve Etimoloji okudu.

Şairdir. Yeryüzü çocuklarını anlatan “Acı çocuğu kırağı çalmaz ” adlı bir anı kitabı, “Bin çiçekli bahçe” adlı şiir ve kültür sözlüğü kitabı, “Öz ” adlı kısa özlü sözlerden oluşan bir kitabı; “Sümerlerden beri gelen geleneklerimiz” “Kızılderililer ve Türk Dili” ve de “Kimliğimizin sembollerinden Karacoğlan” adlı kapsamlı çalışmaları var. İnsan adlı anı kitabı vardır.

Osmaniye’de kurulu,, “Anadolu Halk Bilimleri ve Kültür Derneği” adlı akademik nitelikli bir derneğin yöneticisidir. 2005 yılından beri organize edilen, “Özgür İnsan Ödülü ” nün yürütücülerindendir.Yine 10.su yapılan Özgür Film festivalinin yürütücülerindendir.

Zaman zaman Mersin, Çukurova ve Gaziantep üniversitelerinde ki bilimsel toplantı ve konferansların katılımcılarından. Ayrıca İsveç’te Halk Üniversitesi (Folk Üniversitet) ve Upsala Üniversitesinin düzenlediği ders programlarında Türk ve İsveç halk kültürü üzerine dersler vermektedir. 1968 – 1998 yılları arasında siyasi görüşlerinden dolayı 7,5 yıl ceza evinde tutulmuştur. 6 yılda resmi sürgün edilmiştir. Evli ve üç çocuk babasıdır.”

Söyleşi Kemal Doğan- 2009

Kemal Doğan: Türkiye’de bir karışıklık, kaos, kriz var bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

İbrahim Çenet: Evet Türkiye’de bir karışıklık bir kriz var. Bunun nedeni içselden daha çok dışsaldır, dışa bağımlılıktır. Bugünkü emperyalizmin ulaştığı boyut bazı ülkeleri kendi karşısına iterken bazılarını da kendiyile özdeş hale getiriyor. Ne yazık ki bugün Türkiye başta Amerikan imparatorluğu ile özdeş hale gelmiştir. Son yıllarda emperyalizmin durumu iyi (yani kötü). Son on yıldır, hele de son beş yıldır Türkiye’nin durumu daha da kötü. Bunun nedenleri var: 1- Türkiye emperyalizme bağımlı ve sömürülüyor 2- Pazar ve sömürü alanları daralan emperyalizm Türkiye halk ve emekçilerine daha çok sömürü planı uyguluyor. 3- Durumu bozulan Türkiye işbirlikçileri ve egemenleri halde ki hükümetleri vasıtasıyla akıl almaz

yolsuzluk, sömürü ve talan uyguluyor. 4- Yer yüzünde emperyalizme tepkilerin artması ve yeni odakların oluşmasıyla Türkiye daha da sıkışıyor.

Kemal Doğan: Türkiye'nin Emperyalizmle özdeşleştiğini artık herkes biliyor; ancak emperyalizm gerçekten geriliyor mu?

İbrahim Çenet: Kesinlikle evet. Bu apaçık ortada. ABD süper gücü (daha hala öyle). Neden: Zengin! Niye zengin? Çok mal satıyor. Ne satıyor: Otomobil, tank, beyaz eşya, cephaneye. Peki Hindistan kendi arabasını kendisi yapmaya başladıysa ondan araba az alacak. Brezilya kendi tankını kendisi yapmaya başladıysa, İran cephanesini kendisi dolduruyorsa senden almayacak bunu. Bu durum devamlı büyüyerek gidiyor. Çin ve başkaları da başlı başına olgular.

Peki bu durum ne sonuç doğuruyor? Altmış yıllık dev Amerikan dünya şirketleri küçülmekle kalmıyor birer beşer iflas ediyorlar. Amerikan ekonomisi küçülüyor, ona bağlı diğer uydu ekonomilerde çöküyor. Beş ay önce beş-altı Amerika kıta ülkesi IMF den tümünden ayrıldığını açıkladı. Üç ay önce on yedi Orta ve Güney Amerika ülkesi Küba'da toplanarak Emperyalizmin enerji zincirinden çıktıklarını açıkladılar. İran senin kontrolünden çıkmış durumda, Çin kendisini sömürttürmüyor. Rusya başlı başına bir olgu vb. Bunları herkes günlük basından takip ediyor.

Emperyalizmin hızla çökmekte olduğuna en canlı örneklerle devam edelim: 1991'den beri ABD'nin süper güç, Global (küresel) güç durumu bugün hangi durumda? Orta ve Güney Amerika'da başta Küba ve Venezüella olmak üzere Bolivya, Ekvator, Nikaragua bir arkadan Brezilya, Arjantin gibi ülkeler Emperyalizmin denetimini dışına çıkmakla kalmayıp apayrı sosyalist sistemsel bloklaşmaya gidiyor. Venezüella valisi, belediye başkanı olmayan komünsel şehirler kuruyor. Bolivya'da Che Guevara'nın hayalleri gerçek oluyor.

Bir başka bloklaşma Asya'da oluşuyor. Rusya, K. Kore, Kazakistan hatta Çin ve İran vb. ülkeler şu veya bu şekilde ayrı bir bloklaşmaya gidiyor.

Kemal Doğan: Bunlar neyin sonucu ve bu durumun sonucu nereye gidiyor?

İbrahim Çenet: Bu durumlar emperyalizmin ulaştığı korkunç tehlikenin sonuçlarıdır. Sömürü-sömürülmeme, kölelik-özgürlük vb. sonuçlarıdır. Üçüncü dünya savaşının hem sebebi hem de sonuçlarıdır.

Kemal Doğan: Üçüncü dünya savaşının sonucu sözü biraz açıkta kaldı galiba. Üçüncü dünya savaşı çıkar mı demek istiyorsunuz?

İbrahim Çenet: Hayır hayır, bunu çokları söylüyor. Bence 1992'den beri özellikle 2001'den beri şiddetli bir dünya savaşı var. Bu savaşların biçimi, şekli, şiddeti zaman ve mekâna göre değişiklikler gösterir, gösteriyor da. Görüyorsunuz; soğuk, az sıcak, çok sıcak, her türlü acayip savaş tüm şiddetiyle devam ediyor. Sadece Afganistan, Irak, Gürcistan vb. ile sınırlamayalım bu savaşı. Renkli devrimler, Suikastlar, darbeler, sürekli havada gezen işkence uçakları gördüğümüz, göremediğimiz, bildiklerimiz, bilmediğimiz çok şey bunun kanıtı. Kukla hükümetler, İncirlik üssünde ki 94 tane atom başlıklı bomba vb. küçüklü büyüklü olgular neyin nesi.

Kemal Doğan: Peki bu üçüncü dünya savaşının sonu nereye gider?

İbrahim Çenet: Sonu gözükmeye başladı bile. İyiye gider, gidiyor da. Hayır ben ikna olmadım, bu sürmekte olan üçüncü dünya savaşının sonunun iyiye gideceğini nasıl anlayayım: Birinci dünya savaşının sonucu nasıl iyiye gittiyse, ikinci dünya savaşının sonucu nasıl daha da iyiye gittiyse bu sürmekte olan üçüncü dünya savaşının sonucu da daha da iyiye gidecek.

Kemal Doğan: Bu 3. dünya savaşının Türkiye neresinde ve Türkiye'de iyileşme belirtileri var mı?

İbrahim Çenet: Ne yazık ki bu savaşın Türkiye tam ortasında. Bu savaştan üzgünüm ki Türkiye çok zararlı çıkacak.

Kemal Doğan: Türkiye bu savaşın nasıl tam ortasında ve neden zararlı çıkar?

İbrahim Çenet: Türkiye başta ABD olmak üzere, birçok yere saldırı karakolu olarak ülkemizi kullanıyor. Ya da ülke yöneticilerimiz bunun gönüllü uygulayıcısıdır. Afganistan'a, Irak'a, Gürcistan'a, Filistin'e vb. saldırılar hep buradan yapılır. Az önce söyledim İncirlik üssünde 94 tane atom başlıklı bomba olduğunu basından öğreniyoruz. Büyük Orta Doğu (BOP) projesi Türkiye'den yönetilir. Yani Afganistan'dan Fas'a kadar ülkelerin sınırlarını yeniden değiştirme (sömürü temelinde) projesi uygulama masası Türkiye'dir.

Kemal Doğan: Büyü Orta Doğu (BOP) projesinin bugün ki durumu nedir?

İbrahim Çenet: Bu proje emperyalizmin, Bush un en önemli projesiydi. Bu çöllük ülkelerin kükürt, fosfat, enerjisi olan ülkelerin petrol, doğal gaz vb. varlıklarına el koymak, bu ülkelerin haritalarını bile kendi çıkarına göre değiştirmek önemli hedefleriydi.

Afganistan'da neredeyse işgalciler yeniliyor. Irak'ta da öyle. İran'ı işgal etmeleri zor gözüküyor. Gürcistan'da bir darbe aldılar. Pakistan'da Amerikan uşağı, darbeci Pervez Müşerref gitti. vb. Yani bunları Emperyalistlerin kendileri kabul ediyor.

Kemal Doğan: Günümüzde, dünyada solun durumu nedir, nereye gidiyor?

İbrahim Çenet: Bence çok azda olsa ileriye gidiyor. Daha da ileriye gideceği gözüküyor. Neden, Nasıl? Belli sebeplerle 1990'lardan sonra solda, halkların gelişiminde bir düşüş yaşandı. Az önce söylediğimiz gibi son on yılda özellikle son beş yılda emperyalizmin acımasız saldırılar yüzünden halklarda bir kıpırdanma görülüyor. Küba, Venezüella ve bir takım Orta ve Güney Amerika ülkelerinde ki sürekli halk devrimleri, sosyalist uygulamalar bunu sonuçlarıdır.

Kuzey Kore ve Çin'in başarıları da bunun bir değişik sonuçlarıdır. Gene az önce anlattığımız Büyük Orta Doğu projesinin çöküşü de halkların bir zaferidir. Bu durum katlanarak gidiyor. Yani Global kapitalizm kırılıyor. Evrensel sol kımıldıyor diyoruz.

Kemal Doğan: Böyle bir yer yüzünde ve bu durumda ki Türkiye'de emekçi halk ve devrimciler ne yapmalı?

İbrahim Çenet: Emekçi halklar umutlarını kesmeden, işin zorluğuna aldırmadan onur ve yaşam kavgalarına devam etmeliler. Emperyalist sömürü ve politikası doğası gereği geçicidir, sonsuz değildir. Bilime göre madde durdurulamaz. Onu durdurduğunu sansan bile o gerçekte durmuyordur. O enerji bir gün yolunu bulduğunda, önce ki durdurduğunu sandığın gücünde katlayarak hızla ilerler. Geçtiğimiz bir yüz yıl içerisinde bu birkaç kez böyle oldu. Bugünden sonra da böyle olması bilimin gereğidir.

Bu durumda halklar umutsuzluğa kapılmadan, onur ve insanlık kavgasının küçüğü büyüğü demeden bir araya gelmeli, örgütlenmeli, insan

olduklarını kanıtlamalldır. Az da olsa, yavaşta olsa bunu yapanlarda var. Görünen güçlü bir ilerleme olmasa da bu gibi örgütlenmeler bir araya gelerek daha güzel bir birleşme ve geleceğin habercisi olurlar.

Kemal Doğan: Yer yüzünün geleceğini nasıl görüyorsunuz, neden?

İbrahim enet: Kesinlikle güzel bir gelecek görüyorum. Bu bilimin gereğidir. On yirmi yıl bir insan ömrü için uzun olabilir, ancak bir toplumun ömrü için uzun zaman değildir. Önümüzde ki zaman bu durgunluğu da katlayarak gelişir. Bunun belirtileri Őimdiden gözüküyor. İnsanlar bu onur kavgasında Őimdiden ve sıkıca çaba sarf etmeliyiz.

Kemal Doğan: Çağımızın ideolojisi nedir, ne olmalıdır, neden?

İbrahim enet: Çağımızın ideolojisi kesinlikle Marksizmdir. Neden? Aksini söylesek ne olur? O zaman emeğin en yüce değer olduğunu inkr edilmiş olur. Emperyalizmim acımasızlığı, onursuzluğu inkr edilmiş olur. Bir ülkede ki burjuva ve halklar arası dengesizlik görülmemiş olur. O halde insanlığın bulduğu (oluşturduğu) bu Marksist ideolojiyi uygulamak gerekir. Bu uygulamanın adı, odakları ve bence sembol isimleri de vardır. Bu başta Lenin olmak üzere Mao eTung, Ho Şi Minh, Che Guevara, Mahir ayan gibi büyük dehaların yoludur.

Global kapitalizm kırılıyor, evrensel sol kımılıyor.

İnsanlık güzelliklere gidiyor, hep birlikte bayrama gider gibi buluşalım güzellik ırmaklarında!

Hep birlikte hoş geldik! Hoş geldiniz güzellikler ırmağına!

"Bir Kültür Derneği: Anadolu Halk Bilimleri Kültür Akademisi"

İbrahim Çenet, "68" ve "78" devrimci gençlik önderlerindedir. 1949 Osmaniye'de doğdu. İlköğretim ve liseyi Osmaniye'de okudu. Deniz Gezmiş ile birlikte İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. Denizlerin idamını protesto etmek için giriştiği eylemde ağır yaralanarak kamuoyu gündemine geldi. 1974 -75 yıllarında Fransa'da Sorbon Üniversitesinde Fransız dili ve edebiyatı ve Etimoloji okudu. Yeryüzü çocuklarını anlatan "Acı çocuğu krağı çalmaz" adlı bir anı kitabı, "Bin çiçekli bahçe" adlı şiir ve kültür sözlüğü kitabı, "Öz" adlı kısa özlü sözlerden oluşan bir kitabı; "Sümerlerden beri gelen geleneklerimiz", "Kızılderililer ve Türk Dili" ve de "Kimliğimizin sembollerinden Karacaoğlan" adlı çalışmaları bulunuyor.

İbrahim Çenet Osmaniye'de kurulu, "ANADOLU HALK BİLİMLERİ KÜLTÜR AKADEMİSİ" derneğin yöneticisidir. 2005 yılında kurulan dernek Özgür İnsan Ödülü ve Özgür Film Festivali gibi etkinlikleri ile tanınıyor. Aşağıda Dernek hakkında İbrahim Çenet ile yapılan söyleşiyi yayınlıyoruz.

SÖYLEŞİ: Cemalettin Can – 2009

Cemalettin Can: Akademi fikri nasıl oluştu ve dernek nasıl kuruldu?

İbrahim Çenet: Ben kendi adıma toplum bilim, halk bilim ile ilgilenmek zorundayım. Bunlarla ilgili halkın arasında çalışıyorum. Biliyorsunuz ülkemizde bozuk bir sistem ve bu sisteme karşı bir kabullenmişlik, bir nevi teslimiyet durumu var. Bunun için çokları gibi halkı suçlamak yerine, onları dinlemek istedim. Ayaklarına gittim, bu ölü toprağı serpişmişliği onlara sordum; bazı sonuçlar çıktı.

Cemalettin Can: Toplum bilim, halk bilim çalışmalarınızdan kısaca sözeder misiniz?

İbrahim Çenet: Toplum bilimin (halk bilimin) ilgili olduğu alan çok geniş: Kısaca halkın anlayışı, gelenekleri, mantalitesi, felsefesi vb. Biz bunları bileceğiz ki onu etkilemek, değiştirmek gibi konularda doğruya yakın karar ve sonuçlara ulaşalım.

Cemalettin Can: Batılıların etnografi dedikleri şey mi?

İbrahim Çenet: Biraz, evet. Etno ulus demek. Ulusun tüm anlayışı da bu halk bilim içerisinde. Ayrıca bizim ülkemiz pek çok ulusal topluluktan oluşuyor, ulusal azınlıklardan oluşuyor. Bunların anlayışlarıyla da birer birer ilgilenmek gerek. Biliyorsunuz ben "ne mutlu Türküm diyene" mantalitesinde değilim. Ben Türküm, ama "ne mutlu insanım" diyenlerdenim. Yani tüm ulusal toplulukların kültürü de bizi ilgilendiriyor.

Cemalettin Can: Halkın "ayağına gittim" dediniz. Bunu dernek ile mi yapıyorsunuz?

İbrahim Çenet: Önceleri birey olarak, sonra bireyler olarak, sonra da dernek olarak. Mao'nun şu sözü herkesçe bilinir: "Halkın öğretmeni olmadan önce, halkın öğrencisi olunuz." Bu önemlidir.

Cemalettin Can: Akademi fikrinin nasıl oluştuğuna dönersek, halk bilimlerine yönelik bu ilgi ve çalışmaların giderek bir dernek fikrine vardığını söylemek, herhalde yanlış olmaz?

İbrahim Çenet: Evet. Bir grup arkadaşla, sözünü ettiğim halk bilim çalışmalarına devam ediyorduk. Tabii halkın anlayışına, konuşmalarına, yaşayış uygulamalarına, mantalitesine vb. dair notlar alıyor, fotoğraflar çekiyor ve kamera kayıtları yapıyorduk. Bunları bir araya getirdik.

Cemalettin Can: Bu çalışmalar nerelerde yürütülüyordu?

İbrahim Çenet: Özellikle dağ köylerinde. Çünkü halk kültürü şehirlerden kaçmış, ova köylerinden bile kaçmış. Kapitalizmin yoz kültürü yerleşmiş. Şehirlerde de halk kültürü var elbette, eğer insanlar bilinçlenmişse, o nerede olursa olsun iyidir.

Cemalettin Can: Osmaniye'nin dağ köyleri mi?

İbrahim Çenet: Evet, ilk önce Osmaniye'den başladık. Sonra bu tüm Çukurova'yı kapsadı, gidebildiğimiz oranda.

Cemalettin Can: Osmaniye'li olduğunuz biliniyor, ama siz bir o kadar da İstanbullusunuz...

İbrahim Çenet: Evet, ben hatta Türkiyeliyim ve dünya o kadar da büyük değil benim için.

Cemalettin Can: Sizin dışınızdaki kuruculardan da söz eder misiniz?

İbrahim Çenet: Bizim derneğin kurucuları arasında, dernek merkezinin bulunduğu Osmaniye'nin Çardak Köyü'nden insanlar var, hatta çevre köylerden ve Osmaniye'den aydın insanlar. Ayrıca başka şehirlerden profesörler, heykel tıraşlar, ressamlar, yazarlar da var.

Cemalettin Can: Derneği kaç kişiyle kurdunuz, nasıl kurdunuz?

İbrahim Çenet: İlk önce 50 kişiyle başladık. Kültür ağırlıklı birkaç küçük toplantıdan sonra kuruldu bu dernek.

Cemalettin Can: Bu sayıya profesörler ve sanatçılar baştan dahil miydi?

İbrahim Çenet: Evet, baştan dahildi. Prof. Dr. Afşar Timuçin, Prof. Yalçın Yüreğir, Doç. Dr. Çetin Veysal gibi.

Cemalettin Can: Nasıl başladınız ve neler yaptınız?

İbrahim Çenet: Önce 2004 yılında bir şiir-müzik-kültür kurultayı yaptık. İlgi çok fazla oldu. Zamanla, bölgemizde geçmişteki kültür insanlarından başlayarak, örneğin Karacoğlan, Dadaloğlu, Orhan Kemal, Yaşar Kemal , Ali Püsküllüoğlu gibi, çeşitli çalışma dalları oluşturduk. Bölgeden başlayarak halk müziği, halk dayanışması, üretim teknikleri vb.

Cemalettin Can: Üretim teknikleri derken neyi kastediyorsunuz?

İbrahim Çenet: Öncelikle tarımdaki anlayışları, ev yaparken, evlilik durumlarında, bir tehlikeye uğradıklarında ne yaptıkları gibi konular.

Cemalettin Can: Derneğe neden "akademi" ismi verildi?

İbrahim Çenet: Derneğin genel amacı halkı tanımak, geliştirmek, gereken yerde değiştirmektir. O zaman da konu çeşitli dallara ayrılıyor. İşte halk bilimin çeşitli dallarında çalışma yapan bu kuruma Akademi dedik, tüzüğümüzde de böyle yazıyor.

Cemalettin Can: Eğitim, öğrenim gibi bir amaç var mı?

İbrahim Çenet: Kesinlikle. Kurslar düzenliyoruz. Akademi merkezine yaşlı, yerli şairleri davet ediyoruz, bazen de onların oturduğu köylere gidiyoruz. Gençler bu şairlerden şiirsel konuşma, doğaçlama şiir yapma, yani ozanca teknikleri öğreniyorlar. Kilim dokuma teknikleri üzerine çalışıyoruz. Hastalıkları doğal yollarla tedavi etme, çevreden nasıl yararlanılır vb. konularda eğitsel faaliyetler yapıyoruz.

Cemalettin Can: Derneğin akademisyen üyelerinin işlevi nedir?

İbrahim Çenet: Onların işlevi temelde iki yönlü. Birincisi, bu bilim adamlarını halkla tanıştırıyoruz, halktan insanların öğretilerini dinliyorlar; eminiz ki esinleniyorlar. Ayrıca bilgilerini halka da aktarıyorlar. Örneğin bir profesör halktan kadınlara Akdeniz anemisi hakkında bilgiler veriyor, korunmanın yollarını anlatıyor. Halk Sinsin oyunu oynuyor, bir profesör bu Şaman dansının yorumunu yapıyor. Heykel sergileri açıyorlar, resim sergileri açıyorlar, opera-bale topluluğu konserler veriyor vb.

Cemalettin Can: Opera-bale Osmaniye köylüsünde "zulüm" etkisi yaratmıyor mu?

İbrahim Çenet: O espriyi biliyorum. Hayır, yaratmıyor. Çünkü halk müziğinin değişik biçimde söylenmesi... Ayrıca herkes de sevmeyebilir.

Cemalettin Can: Derneğiniz ayrıca her yıl bir ödül organize ediyor...

İbrahim Çenet: Evet, her yıl Özgür İnsan Ödülü organize ediyoruz. Biz dernek olarak jüriye bir grup güzel insan öneriyoruz, jüri de bu insanlar arasından birilerini belirliyor, yani Özgür İnsan olarak seçiyor.

Cemalettin Can: Kimlerden oluşuyor bu jüri?

İbrahim Çenet: Bugüne kadar jüride yer alanların bir kısmı, TMMOB eski başkanı Kaya Güvenç, şair Ataol Behramoğlu, Prof. Dr. Afşar Timuçin, Prof. Yalçın Yüreğir, film yapımcısı Abdurrahman Keskiner...

Cemalettin Can: Yani bir tek Tarık Akan eksik sanki. O da mı Çukurovalıydı acaba?

İbrahim Çenet: Jüri hepten Çukurovalı değildir

Cemalettin Can: Kimlere verildi şimdiye kadar bu ödül?

İbrahim Çenet: Ödül bugüne kadar Prof. Dr. Muazzez İlmiye Çığ, Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, Yaşar Kemal, Prof. Dr. Halet Çambel, 2009 yılında da vefat etmeden önce Prof. Dr. Türkan Saylan'a verildi, ancak maalesef kendisi tören yapılmadan vefat etti.

Cemalettin Can: Peki, ödül nedir, yani nasıl bir ödül?

İbrahim Çenet: Biz para, mal mülk, servet vermiyoruz. Bir belge ve özellikle Gilgamiş heykeli veriliyor.

Cemalettin Can: Neden başka bir heykel değil de Gilgamiş heykeli?

İbrahim Çenet: Gilgamiş bir destan bile olsa, her destan bir gerçeklikten yola çıkarak oluşturulmuştur. Gilgamiş diyor ki tanrılar, kimi egemenler, insanlara gölge ediyor; bu böyle olmamalı. O halde insanlara sıkıntı veren tanrılara, yani egemen insanlara karşı savaş açmalıyım diyor ve serüveni böyle başlıyor. Bu yüzden biz de güzel, demokrat, hümanist insanlara bu ödülü uygun gördük.

Cemalettin Can: Festival veya benzeri etkinliğiniz oluyor mu?

İbrahim Çenet: Evet, her yıl düzenlediğimiz Özgür Film Festivali var. Bu çok önemli bizim için. Başında "altın" sözü yok, "özgür(lük)" var.

Cemalettin Can: Nasıl bir festival bu, neler yapıyor?

İbrahim Çenet: Tek bir ürünle sınırlandırmadık. Şimdilik özellikle belgesel, bilimsel, kısa filmler üzerinde duruyoruz. Halk gelenekleri ve anlayışı, halkın geliştirilmesi ve değiştirilmesi üzerine kurulu filmleri destekliyoruz. Bildiğiniz önemli film festivallerinde neler yapıyorsa, biz de aynısını yapıyoruz; ama bir farkla: Bizde filmler de serbest, ödül alanların konuşmaları da. Özgürlük sözleri edip de insanların sözünü kesmek olmaz.

Cemalettin Can: Derneğin coğrafi faaliyet alanı nasıl? Yani bir Osmaniyeye derneği mi?

İbrahim Çenet: Belki şimdilik daha çok Çukurova gibi gözüküyor, ama Özgür Film Festivali'yle, Özgür İnsan Ödülü'yle, o kadar da dar değiliz anlaşılan. Kurucularımızın bile bir kısmı büyük şehirlerdeki dostlarımız. Ayrıca "en yerel olan, en evrenseldir" diye de bir belirleme vardır.

Cemalettin Can: Faaliyetler için gücü ve olanakları nasıl yaratıyorsunuz? İnsanlarla ilişki kurmak, festival düzenlemek vb. finansal kaynak gerektirir, bunu nasıl karşılıyorsunuz?

İbrahim Çenet: Bu çok önemli. Böylesine büyük organizasyonlar için sponsorumuz yok, peki nasıl çözüyoruz bunu? Bölge halkı ya da büyük şehirlerdeki insanlar gönüllülük esasına göre temin ediyor. Örneğin birileri masa-sandalye veriyor, birileri yemeği üstleniyor, bir matbaacı karşılıksız afiş, el ilanı, davetiye vb. basıyor. Ayrıca valilik az da olsa katkıda bulunuyor, zaten çoğu öğretmen olan insanları öğretmen evinde karşılıksız barındırıyor. Belediye salon veriyor. Yani etrafla dayanışma içerisindeyiz. Doğrudan para katkısı istemiyoruz, hizmet katkısı alıyoruz.

Cemalettin Can: Derneğin mekânı galiba size ait bir arazi, değil mi?

İbrahim Çenet: Doğru, bir bakıma derneğin mekânı bana ait bir arazi. Ama ben sanıyorum bu dernekle, Akademiyle özdeşleştim. Şimdilik 1000 m2 kapalı alanı olan bir binamız, 100 bin m2 ekili arazimiz var. Oavadan yüksekte, arkası vahşi bir orman, ovaya hâkim bir alan. Yetişmiş, yetişmekte olan ağaçlarımız var. Bunlar da bir nevi vakıf gibi, bu kurumun geliri oluyor. Kapalı alanın bir bölümü pek yakında bir halk bilimleri müzesi olarak düzenlenecek, bir bölümü misafirhane, bir bölümü de daimî sergi salonları olarak.

Cemalettin Can: Son olarak geleceğe yönelik düşüncelerinizi sormak istiyorum, yani neler yapmayı planlıyorsunuz?

İbrahim Çenet: Bu çok önemli. Belki daha gelişkin bir halk akademisine dönüşmek istiyor ve hatta bu yolda ilerliyoruz. Ya da çok özel mahiyette, belki de şu ana kadar Türkiye'de bulunmayan tarzda bir özgür halk üniversitesine dönüşmek için çabalıyoruz. Yoksa bu kadar çaba, bu kadar etkinlik bir derneğin gücünü aşıyor. Belki de uzun olmayan bir zamanda Özgür Halk Üniversitesi mütevelli heyetini oluştururuz ki, bu çalışmalarını denetlesin, yönlendirsin.

Cemalettin Can: Bizim sorularımız bunlardı, söyleşi için çok teşekkür ederiz.

İbrahim Çenet: Ben teşekkür ederim.

“Yenilmeyen devrimci: İbrahim Çenet”

2016 yılının ağustos başlarında Yozgat'ın Bahadın Kasabasına Yazar ve Şair Haydar Eroğlu'nun dedesi Halk Ozanı Aşık Kul İbrahim'in anıt heykeli nin açılışına katılmak için öğretmen kardeşim Cevat Bayrak ile Ankara'dan yola çıktık. Bahadın bu ülkenin en çok şair, yazar ve edebiyatçı yetiştiren, okuma yazma oranı en yüksek kasabalarından biri. Bir sohbet esnasında kardeşime “Bahadın sanki Yozgat'ın Dersim'i” dedim. Güldük ama hak veremeyi de ihmal etmedi.

Şair ve Yazar Haydar Eroğlu Lahey'de yaşıyor. 1980'li yıllarda birçokları gibi siyasal nedenlerden dolayı yurt dışına gitmek zorunda kalanlardan yani. Dedesi Aşık Kul İbrahim 17'nci yüzyılda yaşamış, sadece Bahadın'ın değil bu ülkenin yetiştirdiği en önemli değerlerden biri. Bu yüzden anıt heykel hem Bahadın'lılar için hem de halk kültürüne ve bu geleneğe değer veren ozan, yazar, çizer ve siyasetçiler için çok önemli.

Bahadın'a ulaşır ulaşmaz doğru Yazar ve Şair Haydar Eroğlu'nun babası İsmail Eroğlu'nun evine gidiyoruz. İki katlı, eskilerin konak dediği ama modern evlerden bir yer İsmail amcanın oturduğu ev. İçerisi kalabalık, bizden başka gelen misafirlerde var. Bastonuna dayanarak ayağa kalkıyor İsmail amca. Elini öpüp oturuyoruz. Kardeşimle bana özel bir ilgi gösteriyor bunu anlıyoruz. Zira yüzyıllar önce İsmail amcanın dedeleri bizim köyden, yani Sivas Kangal'ın Zerk köyünden Bahadın'a göçüp gelmişler. Yalnız bir kişiye daha özel ilgi gösteriyor İsmail amca. Bunu da anlıyoruz. Deniz Gezmiş'in sınıf arkadaşı, Mahir Çayan'ın dava arkadaşı, Yaşar Kemal'in yakın dostu, Yılmaz Güney'in hemşerisi, sosyalist solun önemli isimlerinden İbrahim Çenet.

İbrahim Çenet'i yazılı ve görsel basından, kitaplardan, söyleşilerden ve sosyalist sol tarih derinliklerinden tanıyorum. Lakin bu yüz yüze ilk görüşmemiz. Her iki kol ve bir ayak protezlerinin henüz takılmamış olduğunu görüyorum. Meğer iki gündür Bahadın'daymış ve o gece İsmail amcalarda kalmış. Belli ki protezleri etkinliğe giderken takacak. Öyle de yapıyor zaten. Etkinliğe giderken Osmaniye'den birlikte geldiği yol arkadaşı Vatandaş Ahmet'le birlikte hazırlıklarını yapıyor, elbise, temiz giysi ve protezlerini takarak tören alanına doğru arabayla gidiyor.

Kendimi tanıtıp yanına oturuyorum İbrahim Çenet'in. Koyu bir sohbetin ortasında oldukları belli. Sadece bana, üstelik kulağıma eğilerek neden Bahadın'da olduğunu anlatma gereksinimini duyuyor. Ve devam ediyor:

“2015 Anadolu Halk Bilimleri Kültür Akademisi'nin Yaşar Kemal'in anısına düzenlediği “Bin Çiçekli Bahçe Yaşar Kemal: Öykü, Halkbilim Araştırması

ve Şiir Yarışmalarında; “Şiirleri Gibi Hayatı da Yağmalanan Bir Bilinmeyen Değer: Aşık Kul İbrahim” adlı araştırmasıyla halkbilimi araştırma dalında birinciliği Yazar ve Şair Haydar Eroğlu kazandı. Hem Aşık Kul İbrahim’in anıt heykel açılışına davetliydim hem de yönetiminde olduğum Akademinin birincilik ödülünü Haydar Eroğlu’na kendim vermek için buradayım”

Sesi gür ve anlaşılır konuşuyor İbrahim Çenet. Bahadın Alevi bir kasaba. İsmail amca 80 yaşlarında var ama neşeli bir insan. Ortam gayet hoş sohbet ve esprili bir şekilde devam ediyor. “Yahu” diyor İsmail amca İbrahim Çenet’i göstererek “Bu adam çok bilgili bir adam, her şeyi biliyor keşke Alevi olsaymış”. Gülüyoruz.

İbrahim Çenet konuşmanın ortasında geldiğimizi bildiği için sohbeti baştan almak zorunda hissediyor kendini. Ve **“Yaşayan diriler kadar ölenlerden söz edilen ülkeler ancak yaşar sonsuza kadar”** diyerek o gür ve anlaşılır sesiyle konuşmasına başlıyor:

“Egemen despotun en iyi yaptığı şeydir her türlü ince hileye baş vurmak. Günümüzde ve tarihte bu hep böyle olmuştur. Örnek mi? Bir sürü! İşte onlardan biri:

Romalılar çok tanrılıydı, İsa’cılar ise tek tanrılı anlayıştaydı. Bu iki anlayış sürekli çatışıyordu. Bu vesileyle Romalılar Hıristiyanları çok katletti. Hıristiyanlar 4 – 5 yüz yıldan fazla yer altı yerleşimlerinde yaşadılar. Sonunda Romalı egemenler dediler ki: Yahu şu pis Hıristiyanları öldürüyoruz, öldürüyoruz çoğalıyorlar. İyisi mi bizde Hıristiyan olalım ve Hıristiyanları biraz da revize edelim ve amacımıza kullanalım!

İsa’dan sonra 400 yılı dolaylarında kiliseler inşa etmeye başlıyorlar. Bugün Hıristiyanlık dünya emperyalizminin önemli argümanı ve aleti. Bu tekniği Hitlerde de görebilirsiniz! Hitler mesela sosyalizmi frenlemekte zorlanınca “Bende sosyalistim ama ben nasyonal sosyalistim” dedi!

Yerele gelecek olursak. Yerelde de örnekler çok. 1420 yılında Anadolu’nun öz be öz kültür ve eylem olgusu (Şeyh) Bedrettin Mahmut idam edilir, cesedi Selanik tarafında Erez’e gömülür. 1912 yılında Osmanlılar Balkanları kaybederken Osmanlı Kadısı Musa, Bedrettin Mahmut’un mezar ve kemiklerini toplar İstanbul’a getirir ve bu kemikleri İstanbul Çemberlitaş da ki Abdülhamit’in mezarı yanına gömdürür. Buraya kadar iyi de Bedrettin Mahmut’a birde “Şeyh” unvanı eklerler! Bizde bunu kabulleniriz hemen! Oysa Bedrettin Mahmut Şeyhliğe karşıdır.

Yine bir başka örnek Hacı Bektaşî Veli ile ilgili verilebilir. Bektaşî Veli Anadolu halk isyancıları Babailerin taraftarıdır. Babailer yenilince o zaman ki egemenler Bektaşî Veli’ye derler ki, “Kendine bir yer belirle ve orada uslu uslu otur!” Bektaşî Veli’ye birde kendilerince “Hacı” unvanı verirler! Oysa

Bektaşî Veli "Hac" ve "Hacı" lığa karşıdır. Kaldı ki "Hakikat baştadır taçta değildir / Ne ararsan kendinde ara / Mekke'de Kudüs'te Hac'ta değildir" diyende yine Bektaşî Veli'nin kendisidir. Yani O "Hacılığa" karşı ama biz ona Hacı unvanı veriyoruz ve benimsiyoruz!

Bu son anlattığım konuda çok ısrarcı değilim, daha iyisini söyleyen olursa dinler ve anlamaya da çalışırım. Hatta yeni bir tartışma yaratmakta istemem. Zira Alevi canların düşüncelerini ve felsefesini hep önemsemişimdir. Ama sanki Bektaşî Veli'nin unvanı "Çaplı, hacimli" anlamında bir Hacı'dır. Bu durumu, bu görüşümü bir Alevi kültür insanı olan Ali Haydar Celasun ile paylaşmıştım bir dönem. İlgile dinlemişti.

Bu durum Cumhuriyet Türkiye'sinde de çok fazla değişmiyor aslında. Egemenler tarihten gelen ince hile ve hurdaya devam etmekte günümüzde de devam ediyor. Bu ülke egemenleri Nazım Hikmet'e çok çektirdiler mesela. Evinde, iş yerinde Nazım Hikmet'in şiir kitabı bulundu diye birçok kişi işkenceler görmüş ve hapsedilmiştir. Oysa bir süre sonra baktı ki egemenler Nazım sevgisi bitirilemiyor; başta Alparslan Türkeş olmak üzere Süleyman Demirel, Tayyip Erdoğan ve başkaları Nazım Hikmet'in şiirlerini okumaya başladılar mitinglerinde!

Yine Deniz Gezmiş'i seven, takdir edenleri çoktur egemenlerin içinde! Bu yüzden O'nu da revize ederek kendi amaçlarına kullanmaya çalışıyorlar. O'na sahte timsah övgüsü düzüyorlar!

Halk Ozanları da payına düşeni almıştır bu sahte revizelerden. O güzel bilge insan, Aşık Veysel'de egemen sömürücü devlet tarafından revize ediliyor, O'nun hep mistik yanları ileri sürülüyor! Karacaoğlan mesela ya unutturulmaya çalışılıyor ya da sadece kadın kız aşığı, hatta neredeyse "Sapık" gibi gösterilmeye çalışılıyor. Oysa Karacaoğlan bir bilge ve sınıf karakteri olan bir isimdir. Örneğin "**Karacaoğlan der nedsek neylesek gerek / Bağları bağlara katsak mı gerek**" dizelerini kaç kişi biliyor bu ülkede! Ya da "**Önüme gelenden dilek dilemem / Şükür dilimi dilekten çektim**" dizelerini kaç kişi bilir bu ülke de!"

Bahadın'da ki etkinlikten ayrıldıktan yaklaşık iki ay sonra söyleşilerinden tanıdığım ve 2015 yılında çıkarttığı "Sanattan Hayata Söyleşiler" kitabının yazarı ve benim de editörlüğünü yaptığım bu kitabın yazarı Nuray Salman beni arıyor. Yine benzer bir çalışma ile ikinci bir kitap çıkartacağını da biliyorum önceden. Kimler yok ki ilk kitabında. Refik Durbaş, Şükrü Erbaş, Metin Demirtaş, Işık Yenersu, Hayko Cepkin, Eray Canberk, Grup Marsis ve daha birçok isim. Benim "Gülümse seviyorum" ve "Oğluma öldüğümü söylemeyin" isimli kitaplarım yayımlandıktan sonra benle de bir söyleşi yapmıştı Nuray Salman. O kitapta ayrıca Veysel Çolak, Şeref Bilsel, Necati

Tosuner, Tuğrul Tanyol, Mavi Işıklar, Ömer Turan gibi isimlerle yaptığı söyleşilere de yer vereceğini söylemişti.

Bana "Haydar Eroğlu'nu tanıyıp tanımadığımı, yazı ve şiirlerini beğendiğini ikinci kitabında yayımlamak üzere O'nunlada bir söyleşi yapmak istediğini" söylüyordu telefonda. Sevinmiştim aslında. Haydar Eroğlu günümüze Aziz Nesin, Muzaffer İzgü, Yaşar Kemal gibi isimlerden geriye kalan önemli isimlerden biri. Tanıdığımı söylüyorum ve irtibat için gerekli bilgileri kendisine veriyorum.

O anda aklıma İbrahim Çenet geliyor. Zira çok önemli bir isim ve ikinci kitapta mutlaka yer almalı diye düşünüyorum. Bu düşünce mi Nuray Salman'a aktarıyorum. Nuray Salman bir süre sonra İbrahim Çenet ile söyleşiye başlıyor ama o'nu dinledikçe, o'nunla konuştuğukça bu söyleşinin o ismi açıklamaya yada anlatmaya yetmeyeceğini düşünüyor. Bir süre sonra bu düşüncesini bana aktarır "Ben İbrahim Çenet'in hayatını yazmak istiyorum, bana yardımcı olur musun" diyor. Ve kitabı yazma fikri böylece başlamış oluyor.

İşte şimdi okuyacağınız bu kitap böylesi bir kısa süre içerisinde yapılan konuşmalardan geçip siz okuyucularla buluşuyor. 68 kuşağının öğrenci liderlerinden Deniz Gezmiş'in okul arkadaşı, devrimci önder Mahir Çayan'ın dava arkadaşı, 1,5 yıl aynı cezaevinde birlikte yattığı Yılmaz Güney'in hemşerisi, Yaşar Kemal'in dostu, Ernesto Che Guevara'nın kızı Aleyda Guevara ve bir grup Kübalı ile "Bir başka dünya olasıdır" adlı konferans için dünya turuna çıkan, Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın idam edildiği gece durumu kabullenmeyerek giriştiği bombalı eylem sırasında iki elini ve bir bacağını kaybeden, Hukuk Fakültesini İstanbul Üniversitesi'nde, Fransız Dili ve Edebiyatı eğitimini Paris Sorbon Üniversitesi'nde tamamlayan devrimci ve bilge insan İbrahim Çenet'in hayatını anlatan bu kitaba editör olarak katkı sunmaktan gurur duyuyorum.

Veli BAYRAK / Kitabın Editörü ve Yazar

**RESİMLER VE YARARLANILAN
KAYNAKLAR**

1950 yılı İbrahim Çenet (Tahmini 2 yaşlarında) ve ablası Kamile.

Osmaniye Lisesi son sınıf(sağ tarafta). Sol tarafta ki Bahçe ilçesinden Metin arkadaşı.

1969 yılı İstanbul da , sanıyorum Kanlı Pazar yürüyüşü. Aynı gün aynı gazeteden kesilmiş kareler. Sol tarafta soldan 3. Olan kravatlı, tıraşlı, beyaz gömleli olan İbrahim Çenet.

Osmaniye ortaokulu birinci sınıf. Sağdan ve alttan 2.sırada kareli ceketli

Osmaniye ortaokulu 2. Sınıf; sol alttan 2. Sırada ki koyu renk ceketli

Nevşehir – Hacıbektaş'taki Akçataş köyünde Ulaş Bardakçı'nın evi ; kendisini büyüten anası ve İbrahim Çenet. Duvarda ki resim Ulaş, salonda ki eşyalar, Ulaş'ın kullandığı eşyalar. Ve masada ki saat de Ulaşın öldürüldüğü akşam saatleri.

Nevşehir Hacıbektaş ilçesinde ki Bektaşî Veli eğitim- öğretim sisteminde ki 'Ozanlar Yolu'

Kuzeyden güneye Amanos Dağlarından bir bölüm.

2016 yılında Eşber Yağmurdereli (ortada kırmızı kazaklı) , İbrahim Çenet (koltuk değnekli) ve diğer arkadaşlar Osmaniyeye – Çardakta Halk Bilim Akademisinde halka konferans veriyorlar.

1074 yılında İstanbulda kale- kışla olarak inşa edilen, çok amaçla kullanılan , son elli (50) yılda da toplama kampı, işkence ve sorgu yeri , askeri mahkeme vb. kullanılan devasa bina.

52 yaşında ve ülkeye sürgünden yeni döndüğü zaman.

Yunanistan'da bulunduğu sürede çalışma odası ve Yunan tv sine röportaj verirken.

Kızı Güneş Aşkın ve torunu İlayda

1990 yılına doğru adalardan Yunanistan'a yüzerek geçtiği an.

Mersin de barış ormanı ve üç fidan anıtı önü. Bir anma durumu.

İstanbul sinema sevenler derneği. Sağda yazar-çevirmen Selim Özgül, sinema insanı Arif Keskiner; sol tarafta beyaz gömleklİ ünlü belgeselci Hasan Özgen ve İbrahim Çenet.

Solda 2005 yılında Muazzez İlmiye Çığ Özgür İnsan Ödülü 'nu alıyor. Sağ tarafta ki İbrahim Çenet sağ tarafta ki de Akademi sekreteri Deniz Kaypak. Ortada ki resim 2007 yılı Yaşar Kemal Özgür İnsan Ödülü'nü alırken..

Türkiyenin adeta özgür bir kasabası Bahadın (Yozgat, Sorgun) 2016 yılı da Bahadında bir açılış ve tören. 250 yıl kadar önce Bahadında yaşamış Aşık Kul İbrahim anıtı törenle açılıyor. Haydar Eroğlu, İbrahim Çenet.

2007 yılı , Yaşar Kemal'e Özgür İnsan Ödülü verildiği zaman , törenlerde bir an: Resimdekiler sağdan itibaren Yaşar Kemal, Abdurrahman Keskiner, ortada şapkalı Muazzez İlmiye Çığ, İbrahim Çenet, Prof Dr. Oktay Sinanoğlu'nun eşi. Arkadakiler Nebil Özgentürk, Kübele Işkın Çenet.

Henüz 8 aylık bebekken annesinin kucağında babası İbrahim Çenet'e yapılan
ışkenceyi oyun sanan Devin İrmak.

İbrahim Çenet, eşi Fatma Helin Çenet ve kızı Kübele Işkın Çenet

1 Mayıs 1977'de ne oldu?

1977 yılı 1 Mayıs kutlamalarında gizli (derin) devlet katliam yapmış onlarca kişi öldürülmüş ve yaralanmıştı. İşte o anlardan bir görüntü.

1981- 85 yılları arasında Niğde cezaevi. Sağdan Nahit İmre, Rıza Aydın, İbrahim Çenet sağdan öndekiler Cahit Aktaş , İmam Aygün.

Ortada olan Che Guevera'nın kızı Aleyda Guevera. Sol tarafta olan eşi Fatma Helin Çenet ve İ. Çenet

1990 larda Che Guevera'nın kızı Aleyda Guevera dahil bir gurup 'bir başka dünya mümkündür' adlı dünya konferansı .Ortada ki Aleyda Guevera ve İbrahim Çenet

Aleyda Guevera ve İbrahim Çenet

Aleyda Guevera ve İbrahim Çenet 2005 yılı Yazar Yaşar Kemal ile

2005 yılı Yaşar Kemal İstanbul Maçka da Adanalılar lokantasında İbrahim Çenet'e eliyle Adana kebab dürümü yedirirken.

Kemal Alemdaroğlu, İbrahim Çenet, Hüsamettin Cindoruk; Deniz Gezmiş'lerin idamının hukuk içinde olmadığını konuşuyorlar.

THKP-C 'nin kurucu ve ilk genel sekreteri Mahir Çayan.

İbrahim Kaypakkaya

6 Mayıs 1972 de idam edilen Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Arslan.

İbrahim Çenet. 1970lerde Selimiye kalelerinde bir mahkeme hali.

1972 yılı İstanbul Selimiye'de mahkemede yargılama grubuna bir bakış. Sanırım çok şey anlatıyor.

Tokat-Niksar- Kızılderede Mahir Çayan la on devrimcinin İngiliz – Kanadalı rehinelere birlikte öldürdükleri bu insanların başında ne düşünüyorlar acaba.

Soygun ve Sabotejdan sanık 53 kişinin duruşması başladı. 5 Mayıs 1973 Milliyet.

Soygun 3. no.lu adliyesinde bombacıların köylüleri avratım ÇENET

12 mart 1972 askeri darbesinden sonra Selimiye de bir mahkeme anı.
Ortada değnekli olan İbrahim Çenet.

Mahir Çayan bir yargılanma anında.

Tokat ili Niksar ilçesi Kızldere köyü'nde Mahir Çayan'ların MİT-CIA-MOSSAD tarafından öldürüldüğü köy muhtarı Emrullah Aslan'ın evi.

Anadolu Halk Bilimleri Kültür Akademisinin kurulu bulunduğu Osmaniye – Çardakköyü kasabası. Yamaca doğru görülen pembe bina Akademinin önce başlangıç yıllarında ki halidir.

Akademinin tabelası.

Anadolu Halk Bilim Kültür Akademisinin 2013 yılında , uluslararası Özgür İnsan Ödülü İsveç'in eski öldürülen başbakanı Olof Palme adına kurulan 'Olof Palme enternasyonal center'e verilmişti. Ödül töreni hem Akademi merkezi Osmaniye'de hemde Stockholm de yapılmıştı. Gilgamiş heykeli ve ödül diploması Akademi başkanı İbrahim Çenet tarafından , Olof Palme enternasyonal center Genel Sekreter Jens Orbacka'ya sunuluyor.

1918 yılı kasım ayı ile 1924 yılı 14 mart arasında kurulu süren Ulaşlı Devlet yöneticileri. Ortada fotr şapkalı olarak görülen bu devletin başkanı 'Ağalar-ağası Kadir Çenet' görülüyor. (Kadir Çenet Ağa) , İbrahim Çenet'in dedesi dir.

1918-1924 yılı arasında güney Türkiye de , Amanos Dağları etrafında kurulmuş, Osmaniyeli merkezli Ulaşlı Devletinin bayrağı.

Bu Ulaşlı devletinin sınırları; bugünkü Osmaniye ili ve ilçeleri, Adananın Ceyhan ve Yumurtalık ilçeleri, Hatayın Erzin, Dörtiyol, Payas, ve Hassa ilçeleri, G. Antep'in İslahiye, Nurdağ ve Maraş'ın Türkoğlu ilçelerinden oluşuyordu. Çukurovada ki Ceyhan nehrinin iç havzasından, İslahiye Halep sınırına kadar alanı kapsayan bir bölge. Üste ki haritada , o zaman kullanılan harflerle Ulaşlı devletinin sınırları ve illerin (o zaman ki adıyla sancakların) adları.

Bu üstte gördüğünüz fotoğraf-afiş bugün ki Osmaniye ili belediyesinin zaman zaman tüm ışıklı reklam panolarında görülür. Bu 1918 aralık ayı ile 1924 yılı 14 martı arasında işlemiş Ulaşlı Devletinin başkanı; Ağalarağası Çenet Kadir Ağa'dır.

Amon – Aman – Amen – Amin'in 70 x 100 cm yağlı boya resmi.

Gilgameş (Bilgameş) Mühür – Heykel. Beş bin yıl önce ki yapılmış şekliyle.

Heykeltıraş Mehmet Aksoy,2011 yılı Özgür İnsan Ödülünü törenle, Osmaniye'de ki Akademi merkezinde Dr. Muazzez İlmiye Çığ'ın elinden alıyor.

Arif Keskiner ,2013 yılı Özgür İnsan Ödülü , Akademi yöneticilerince ve bir grup sanat insanları tarafından ödülü Osmaniye de ki Akademi merkezinde ki törenle veriliyor.

Bu resim bir halk festivali zamanında çekilmiştir. Sağ tarafta ki İbrahim Çenet sol tarafta ki Memduh Mahmut Uyan'dır. Mahmut Uyan Dev-Yol örgütündendir. Türkiye devrimci hareketinde adı belli, önemli bir kimsedir. Zamanında ülkeyi kuzeyinden güneyine örgütleyen bir halk devrimcisidir.

Kırsal kesimde bir gurup halktan insanlar İbrahim Çenet'i dinlerken.

İbrahim Çenet : Arka fonda görüldüğü üzere, bir halk toplantısında, halkın daha duyarlı kesimi onun anlatılarını, eski zaman bilgilerini dinler gibi dinliyor.

Sol başta ki İbrahim Çenet, ikinci, kırmızı kazaklı ünlü devrimci Eşber Yağmurdereli ve Mithat Miroğlu.

Bu resimde ortadaki Halil Tuncer, sol baştaki Coşkun Aral ve İbrahim Çenet, Akademi de bir çalışma anında.

Antakya'da yapılan Devrim için toprağa düşenler anmasında , halka yapılan bir konuşma anından görüntü.

2007 yılında verimli ve devrimci bir yazar olan Hasan Kıyafet ve eşi. Hasan Kıyafetin Yalova da ki evi.

Bir belgesel film afişi.

Musa Çenet İbrahim Çenet'in Babası.
Ulaşlı Devleti'nin genel kurmay başkanı
yardımcısı. Başlık şekli geleneksel başlık.

İbrahim Çenet'in torunları Kaan
ve İlayda.

Osmaniye de bir film festivalinde sokaklarda sanat yürüyüşü yapılıyor.

1971 yılı mayıs sonu, haziran başında İstanbul da Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir Maltepe de bir evin 2. Katında sarmışlardı. Teslim olmayan 2. 5 gün direnen bu devrim insanları sonunda Mahir Çayan ağır yaralı ve Hüseyin Cevahir ölü olarak ele geçmişti. Yanda ki resimde bu ev ve sağ tarafta da Hüseyin Cevahir görülüyor.

1972 yılı 6 mayıs tarihinde Deniz Gezmiş'lerin idam edildiği akşam yapılan protesto eylemlerinde İbrahim Çenet'in parçalanıp düştüğü yer.(Fotoğraf 2007 yılında kızı Kübele Işkın Çenet'in düştüğü yeri görmek istemesi üzerine çekilmiş)

İbrahim Çenet : 1983 yılı Niğde Cezaevi 3. Koğuş. Cezaevinde eğer özel bir hareketlilik yoksa , isteyen tutsak tıpkı gayretli bir bilim insanı gibi düzenli çalışır, düşünür. Not sağ kolunda ki bu basit siyah meşin- kayış la yazı yazıyor, tıraş oluyor, yemek yiyor.

Kızı, Devın Irmak Çenet. Doğduğunda asker – polis tarafından kundağı aranan, 12 Eylül darbesiyle beraber İbrahim Çenet'le dağlara çıkan , 1981 mart ayında babası ve oradakilerle yer altı hücrelerinde işkencehaneler de yatıp – kalkan , çocukluğu sorgu odalarında , karakollar da, mahkemelerde, cezaevlerinde geçen bir çocuk.

Halk Bilim Akademisi bahçesinde
bir zeytin heykeli

Halk Bilim Akademisi uzaktan
görünüm.

Halk Bilim Akademisi uzaktan
görünüm

Halk Bilim Akademisi uzaktan
görünüm

2011 yılı Özgür İnsan Ödülü alan heykeltıraş Mehmet Aksoy (sol başta) sağ başta ödülü takdim eden Muazzez İlmiye Çığ, ortada sol başta Akademi sekreteri Deniz Kaypak ve sol başta Akademi yöneticilerinden Fatma Helin Çenet.

2017 yılı haziran ayında Halk Bilim Kültür Akademisi'nin hazırlayıp sunduğu 10. Özgür film festivali, Özgür İnsan Ödül programı ve Yaşar Kemal anısına yapılan edebiyat yarışmaları'ndan bir görüntü. Akademi merkezinde ki amfi tiyatro sahnesinde konuklar belgesel film seyredirken.

2017 yılı edebiyat, sanat, kültür dalında 10. Özgür İnsan Ödülü, alan ünlü şair Ataol Behramoğlu, Akademi merkezinde ödül töreninde ödülünü alırken.

Adananın Aydın bir merkez ilçesi Çukurova Belediyesi'nin düzenlediği bir toplantıda İbrahim Çenet halka konuşuyor.

1 Eylül dünya Barış günü , Adanada Çukurova Belediyesi ünlü sinema- film insanı Yılmaz Güney anısına kapsamlı bir anma programı yapıldı. Programda Yılmaz Güney'in eşi Fatoş Güney ve İbrahim Çenet Ünlü aktör- oyuncu ve film yapımcısı adına plaketlerini alırken .

Adanada Yılmaz Güneyi anma etkinlikleri kapsamında Taş Mekan'da konukların bir kısmı görülüyor. Ortada Fatoş Güney, yanında Yılmaz Güneyin kız kardeşi, sağ tarafta ki erkek Y. Güney'in erkek kardeşi, sol tarafta mavi gömleli İbrahim Çenet. Genç kızlar Y. Güney'in yeğenleri ve konuklar.

1951 yılında Anam Ayşe Çenet' in bir resmi. Yanında görülen çocuklar İbrahim Çenet'in abları Müzeyyen, Kamile ve Ayşe.

İbrahim Çenet : 1970 yılı başlarına kadar İstanbul Fatih Güreş kulübü ve Türkiye üniversiteler arası milli takımın lisanslı güreşçisidir. Sağdaki antrenör önce ki yılların dünya şampiyonlarından . Sol başta ki Zeki Günay.

Adana kitap fuarında ünlü Sümerolog ve kültür tarihi uzmanı Muazzez İlmiye Çığ ve kızı Esin Çığ kitap fuarında. Arka fonda ki İbrahim Çenet, Filiz Toprak ve Dursun Özden.

İbrahim Çenet. 1984 .
Niğde Cezaevi. Yattıkları demir ranzalar.

İbrahim Çenet. Bir
portre.

Niğde cezaevi

Lise son sınıfta ,sınıf
arkadaş Metin ile

Lise yıllarından bir
resim

Kırda bir gezinti anı.

1983 yılı Niğde Cezaevi. Hükümlü koğuşu adı verdikleri bir koğuş ve arkadaşları.

Bir profil resmi.

Niğde cezaevi

Lisede ki sınıf arkadaş-
ları ile birlikte. Ortadaki
İbrahim Çenet.

Yunanistanda çalışma masası. Daktilo ve yazma aracı.

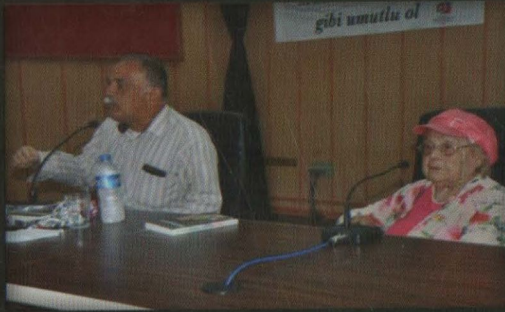

Yine Niğde cezaevi. Soltarfta ki İbrahim Çenet, ortada Ersan Kırca ve sağ tarafta ki Ali Öztürk.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- S. 7 - Vikipedi
- s. 8 - Prof. Dr. Faruk Sümer. Oğuzlar adlı kitap
- s. 8 - Ahmet Cevdet Paşa - Maruzat
- s. - Ahmet Cevdet Paşa – Tezahir.
- s. 11 - Bir zamanlar Osmaniyeye. Nejdet Arı.
- Arif Keskiner - Bin bir renk bin bir çiçek. Yaşar Kemal’li anılar. Doğan yayınları. Ekim 2013 baskı
- Can Dünder - Kendisine ait internet sitesi
- Can Ataklı - Kendisine ait gazete köşe yazısı.
- Talat Turhan - Doruk operasyonu adlı kitap
- Talat Turhan - EYMÜR adlı kitap.
- Doğan Katircioğlu - 1973. Cumhuriyet gazetesi
- Yaşar Kemal - Balda ki Tuz.
- Talat Turhan - Bomba olayları davası 1 – 2 – 3
- Av. Kemal Yücel - Kontrgerilla
- Birgitta Heinrich - Mark lirayı nasıl sömürür.
- Birgitta Heinrich - Nato-Cento-Seato kıskacında Türkiye.
- Yaşar Kemal - Bu günlere Bahar İndi.
- Yeni Birlik Dergisi - İsveç.

Dünyanın en ünlü tarih ve Sümeroloji bilim insanı Dr. Muazzez İlmiye Çığ ve İbrahim Çenet bir konferans anında konuşmaktalar. 2014 yılında, Mersin'in Akdeniz Belediyesi salonundalar ve Muazzez hanımın 100. yaş günü... "Muazzez İlmiye Çığ ve Umudun Yüz Yılı" adı altında seçkin ve kalabalık topluluğa sesleniyorlar. Orada İbrahim Çenet diyor ki; "İskandinav ülkelerinde (İsveç, Norveç, Danimarka) çok sıkıntıya düşüp karamsar olan birisine, 'Atatürk gibi umutlu ol!' derler. Biz de bu atasözünü Muazzez İlmiye Çığ için öneriyoruz. Yani Türkiye'ye önerilen atasözü şöyle, 'Muazzez İlmiye Çığ gibi umutlu ol!' Muazzez hanım bu söz ve teklif karşında teşekkür ediyor ve ekliyor: 'Bu söze, bu atasözü önerisine layık insan işte karşınızda duruyor. O, İbrahim Çenet. Adam o kadar acıdan geçmiş gıkı çıkmamış. Bence bu atasözüne layık kişi İbrahim Çenet'tir. Yani çok sıkıntıya düşene demeliyiz ki; İbrahim Çenet gibi umutlu ol!

